

A silhouette of a wind turbine is centered in the frame, set against a vibrant sunset sky. The sky transitions from a deep blue at the top to a bright orange and yellow near the horizon, where a faint rainbow is visible. The turbine's three blades and central hub are clearly defined against the colorful background.

Департамент екології та природних ресурсів
Дніпропетровської обласної військової адміністрації

РЕГІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ

про стан навколишнього природного середовища
в Дніпропетровській області
за 2023 рік

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор департаменту екології
та природних ресурсів
Дніпропетровської обласної
державної адміністрації

Яна НАУМЕНКО

“ 30 ” серпня 2024 року

РЕГІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ

**про стан навколишнього природного середовища
в Дніпропетровській області за 2023 рік**

**м. Дніпро
2024 рік**

Шановні мешканці Дніпропетровщини!

До потенційних загроз довкіллю Дніпропетровщини у мирний час можна віднести надмірний рівень техногенного навантаження. У воєнний період причиною надмірного забруднення виступає вплив військових дій.

Військова агресія росії призвела до цілого ряду небезпечних наслідків для всіх складових навколишнього природного середовища: атмосферне повітря, ґрунти та ландшафти, поверхневі та підземні води, рослинність, тваринний світ.

Основна небезпека для навколишнього природного середовища в умовах воєнних дій пов'язана з ризиком забруднення через пошкодження промислових підприємств та інфраструктурних об'єктів.

У глобальному контексті війна впливає на клімат планети через викиди значних обсягів вуглекислого газу та інших парникових газів в атмосферу. Так, 180 млн тонн вуглецю – ось результат двох років повномасштабної війни росії для клімату. Крім того, наслідки збройного вторгнення матимуть тривалий негативний вплив на здатність національної економіки запобігати та адаптуватися до зміни клімату.

Справжнім лихом став підрив росіянами дамби Каховської ГЕС. Великих збитків воєнний злочин росіян у підриві дамби завдав лісовому, водному та сільському господарству, інтенсифікуються ерозійні процеси, відбувається втрата зрошувальних земельних ділянок та зміна кліматичних умов. Департамент спільно з іншими структурними підрозділами ОВА активно долучився до розв'язання екологічних проблем та стабілізації ситуації у Нікопольському та Криворізькому районах.

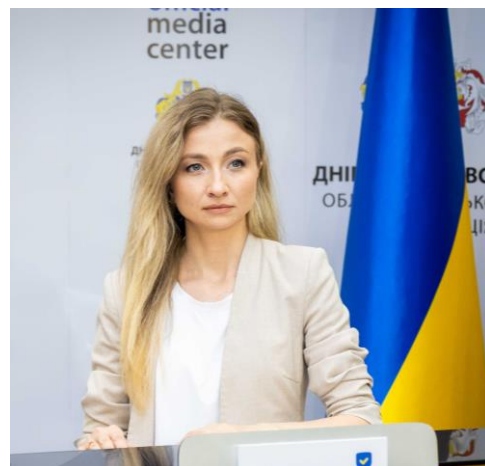
Попри все, ми продовжуємо забезпечувати координацію за виконанням регіональної комплексної екологічної програми – це наш стратегічний план роботи на 10 років, за яким область працює з 2016-го року. Незважаючи на військовий стан, підприємствами Дніпропетровщини продовжується реалізація природоохоронних заходів.

Працюємо і над іншими напрямками. У звітному році затверджено Програму державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря Дніпропетровської зони, яка сприятиме запровадженню нової системи державного моніторингу відповідно до вимог законодавства ЄС.

Нарешті в області затверджено Регіональний план управління відходами, який з урахуванням новітніх вимог чинного законодавства стане підґрунтям для реалізації перспективних заходів у сфері управління відходами на основі сучасного вітчизняного та світового досвіду.

Також, вперше в області затверджено проєкт організації території об'єкта природно-заповідного фонду, а саме – проєкт організації території регіонального ландшафтного парку “Самарські плавні”, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів на території Піщанської сільської ради Новомосковського району.

Робимо все для відновлення довкілля, прагнемо зберегти навколишнє природне середовище Дніпропетровщини!

З повагою, директор департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської ОВА

ЗМІСТ*

Вступне слово	3
1. Загальні відомості	11
1. Географічне розташування та кліматичні особливості території	11
2. Соціальний та економічний розвиток Дніпропетровської області	17
2. Атмосферне повітря	22
1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря	22
Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря	22
Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)	23
2. Транскордонне забруднення атмосферного повітря	32
3. Якість атмосферного повітря в населених пунктах	33
4. Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря	33
5. Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття	34
6. Заходи у сфері поліпшення та відновлення стану атмосферного повітря	35
3. Зміна клімату	37
1. Тенденції зміни клімату	37
2. Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату	38
3. Політика та заходи у сфері охорони озонowego шару	46
4. Водні ресурси	49
1. Водні ресурси та їх використання	49
Загальна характеристика	49
Водокористування та водовідведення	50
2. Забруднення поверхневих вод	52
Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод	52
Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності)	55
3. Стан поверхневих вод	58
Екологічний стан та потенціал поверхневих вод	58
4. Заходи щодо поліпшення стану водних об'єктів	62
5. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвиток природно-заповідного фонду та формування національної екологічної мережі	64

1. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, формування національної екологічної мережі	64
Загальна характеристика	64
Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття	67
Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття	68
Формування національної екомережі	70
Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами	118
2. Охорона, використання та відтворення рослинного світу	121
Загальна характеристика рослинного світу	121
Охорона, використання та відтворення лісів та інших рослинних ресурсів	123
Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів	130
Охорона, використання та відтворення зелених насаджень	159
Інвазійні чужорідні види рослин у флорі в межах Дніпропетровської області	160
Використання та відтворення природних рослинних ресурсів на території природно-заповідного фонду	163
3. Охорона, використання та відтворення тваринного світу	164
Загальна характеристика тваринного світу	164
Стан і ведення мисливського господарства	165
Стан і ведення рибного господарства	166
Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів	167
Інвазійні чужорідні види тварин у фауні Дніпропетровської області	198
4. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні	200
Стан і перспективи розвитку природно-заповідного фонду	200
Водно-болотні угіддя міжнародного значення	206
5. Еколого-освітня та рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду	207
6. Заходи збереження біорізноманіття	207
6. Земельні ресурси та ґрунти	210
1. Структура та стан земель	210
Структура та динаміка основних видів земельних угідь	211
Стан ґрунтів	212

Деградація земель	212
2. Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти	213
3. Заходи у сфері охорони земель	214
Практичні заходи	214
Нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення, міжнародне співробітництво	215
7. Надра	216
1. Мінерально-сировина база	217
Стан та використання мінерально-сировинної бази	217
2. Система моніторингу геологічного середовища	219
Підземні води: ресурси, використання, якість	219
Екзогенні геологічні процеси	220
8. Відходи	227
1. Структура утворення та накопичення відходів	227
2. Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення)	227
3. Транскордонне перевезення небезпечних відходів	279
9. Екологічна безпека	281
1. Екологічна безпека як складова національної безпеки	281
2. Об'єкти підвищеної небезпеки	283
3. Радіаційна безпека	283
Поводження з радіоактивними відходами	284
4. Екологічна безпека на територіях, які зазнали впливу внаслідок збройної агресії проти України	295
10. Промисловість та її вплив на навколишнє природне середовище	300
1. Структура та обсяги промислового виробництва	300
2. Вплив на навколишнє середовище	303
Гірничодобувна промисловість	303
Металургійна промисловість	304
Хімічна та нафтохімічна промисловість	305
Харчова промисловість	307
3. Заходи з екологізації промислового виробництва	308
11. Сільське господарство та його вплив на навколишнє природне середовище	309
1. Тенденції розвитку сільського господарства	309
2. Вплив на навколишнє середовище	310

Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювані землі та під багаторічні насадження	310
Тенденції в тваринництві	311
3. Органічне сільське господарство	311
12. Енергетика та її вплив на навколишнє природне середовище	312
1. Структура виробництва та використання енергії	312
2. Ефективність енергоспоживання та енергозбереження	313
3. Вплив енергетичної галузі на навколишнє природне середовище	313
4. Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики	314
13. Транспорт та його вплив на навколишнє середовище	317
1. Транспортна мережа Дніпропетровської області	317
Структура та обсяги транспортних перевезень	318
Склад парку та середній вік транспортних засобів	319
2. Вплив транспорту на навколишнє середовище	320
3. Державна політика та заходи щодо зменшення впливу транспорту на навколишнє середовище	321
14. Стале споживання та виробництво	323
1. Тенденції та характеристика споживання	324
2. Запровадження елементів сталого споживання та виробництва	325
15. Державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища	327
1. Національна та регіональна екологічна політика Дніпропетровської області	327
2. Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища	335
3. Державний нагляд (контроль) у сфері охорони навколишнього природного середовища	336
4. Виконання державних цільових екологічних програм	342
5. Державна політика у сфері моніторингу навколишнього природного середовища	343
6. Оцінка впливу на довкілля	358
Стратегічна екологічна оцінка	359
7. Економічні засади природокористування	360
Економічні механізми природоохоронної діяльності	360
Стан фінансування сфери охорони навколишнього природного середовища	360
8. Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення	362

екологічної безпеки	
9. Державне регулювання природокористування	364
10. Стан та перспективи наукових досліджень у сфері охорони навколишнього природного середовища	365
11. Участь громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються охорони навколишнього природного середовища	367
Діяльність громадських рад	367
Участь громадськості в процедурі оцінки впливу на довкілля	368
12. Екологічна освіта та інформування	368
13. Міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища	375
Висновки	381
Додатки	383

Регіональну доповідь про стан навколишнього природного середовища за 2023 рік сформовано за наявною інформацією, отриманою з відкритих джерел у період дії воєнного стану з урахуванням ситуації, що склалася у зв'язку з військовою агресією росії проти України.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ГМК – гірничо-металургійного комплексу;
ГМО – генетично модифікованими організмами;
ДДАЕУ – Дніпровський державний аграрно-економічний університет;
ДІВ – джерело іонізуючого випромінювання;
ДНУ – Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара;
ДРЦГМ – Дніпропетровський регіональний центр з гідрометеорології;
ДСГП “Ліси України” – Державне спеціалізоване господарське підприємство “Ліси України”;
ЕГП – Екзогенні геологічні процеси;
Закон про дозвільну систему – Закон України “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності” від 06.09.2005 № 2806-IV (зі змінами);
Закон про засади моніторингу – Закон України “Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів” від 12.12.2019 № 377-IX (зі змінами);
ЗДО – заклад дошкільної освіти;
ІЗА – індекс забруднення атмосфери;
Інспекція – Державна екологічна інспекція Придніпровського округу (Дніпропетровська та Кіровоградська області);
Інститут – Інститут геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України;
КДПУ – Криворізький державний педагогічний університет;
КЗО “ОЕНЦДУМ” – комунальний заклад освіти “Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді”;
КМУ – Кабінет Міністрів України;
лабораторія РОВР – лабораторія моніторингу вод та ґрунтів Регіонального офісу водних ресурсів у Дніпропетровській області;
Міндовкілля – Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України;
Монреальський протокол – Монреальський протокол про речовини, що руйнують озоновий шар;
НДР – науково-дослідну роботу “Науковий супровід проєкту “Організація, розбудова та удосконалення регіональної автоматизованої мережі спостережень за станом атмосферного повітря Дніпропетровської області”;
НТУ “ДП” – Національний технічний університет “Дніпровська політехніка”;
ОВД – оцінка впливу на довкілля;
ПГ – парникові гази;
ПДАБА – Придніпровська державна академія будівництва та архітектури;
ПЗРВ – пункт зберігання радіоактивних відходів;
Порядок – наказ Держводагентства від 25.01.2023 № 18 “Про впровадження Порядку здійснення державного моніторингу вод”;
Порядок подання декларацій про відходи – Порядок подання декларації про відходи, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 07.05.2022 № 556 “Деякі питання подання декларації про відходи”;

Програма – Дніпропетровська обласна комплексна програма (стратегія) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки (рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI, зі змінами);

Проект – регіональний проект “Організація, розбудова та удосконалення регіональної автоматизованої мережі спостережень за станом атмосферного повітря Дніпропетровської області”;

Протокол – Картагенський протокол про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття;

ПСЗ – стаціонарний пост спостереження;

РАВ – радіоактивні відходи;

Реєстр – Єдиний державний реєстр операторів контрольованих речовин;

РОВР – Регіональний офіс водних ресурсів у Дніпропетровській області;

СВК – спеціальне водокористування;

СЕО – стратегічна екологічна оцінка;

Стратегія енергозбереження – “Стратегія енергозбереження, енергоефективності та розвитку відновлюваних джерел енергії Дніпропетровської області на 2018 – 2035 роки” затверджена рішенням Дніпропетровської обласної ради від 01.12.2017 № 275-11/VII;

Стратегія біобезпеки – рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року “Про Стратегію біобезпеки та біологічного захисту”;

Стратегія зміни клімату – Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1363-р;

Стратегія зрошення – розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р “Про схвалення Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року”

Схема екомережі – Проект схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області, затверджений рішенням Дніпропетровської обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII;

УДХТУ – Український державний хіміко-технологічного університет;

Указ про сталий розвиток – Указ Президента України “Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року”.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

1. Географічне розташування та кліматичні особливості території

Дніпропетровська область утворена 27 лютого 1932 року та поділяється згідно з Постановою Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-IX “Про утворення та ліквідацію районів” на 7 адміністративних районів, 86 територіальних громад (міських територіальних громад – 20, сільських – 41, селищних – 25), затверджених Кабінетом Міністрів України.

Область знаходиться у південно-східній частині України, в басейні середньої і нижньої течії Дніпра. Протяжність з півночі на південь – 130 км, із заходу на схід – 300 км. Область розташована між паралелями 49°11'28" та 47°27'10" північної широти, меридіанами 39°57'39" та 36°56'09" східної довготи.

На сході Дніпропетровська область межує з Донецькою, на півдні – із Запорізькою і Херсонською, на заході – з Миколаївською та Кіровоградською, на півночі – з Полтавською та Харківською областями України (рис. 1.1).

Територія області – 31,92 тис. км², що складає 5,3 % площі території України. За площею Дніпропетровська область займає друге місце в Україні. Адміністративний центр області – місто Дніпро розташоване на обох берегах річки Дніпро.

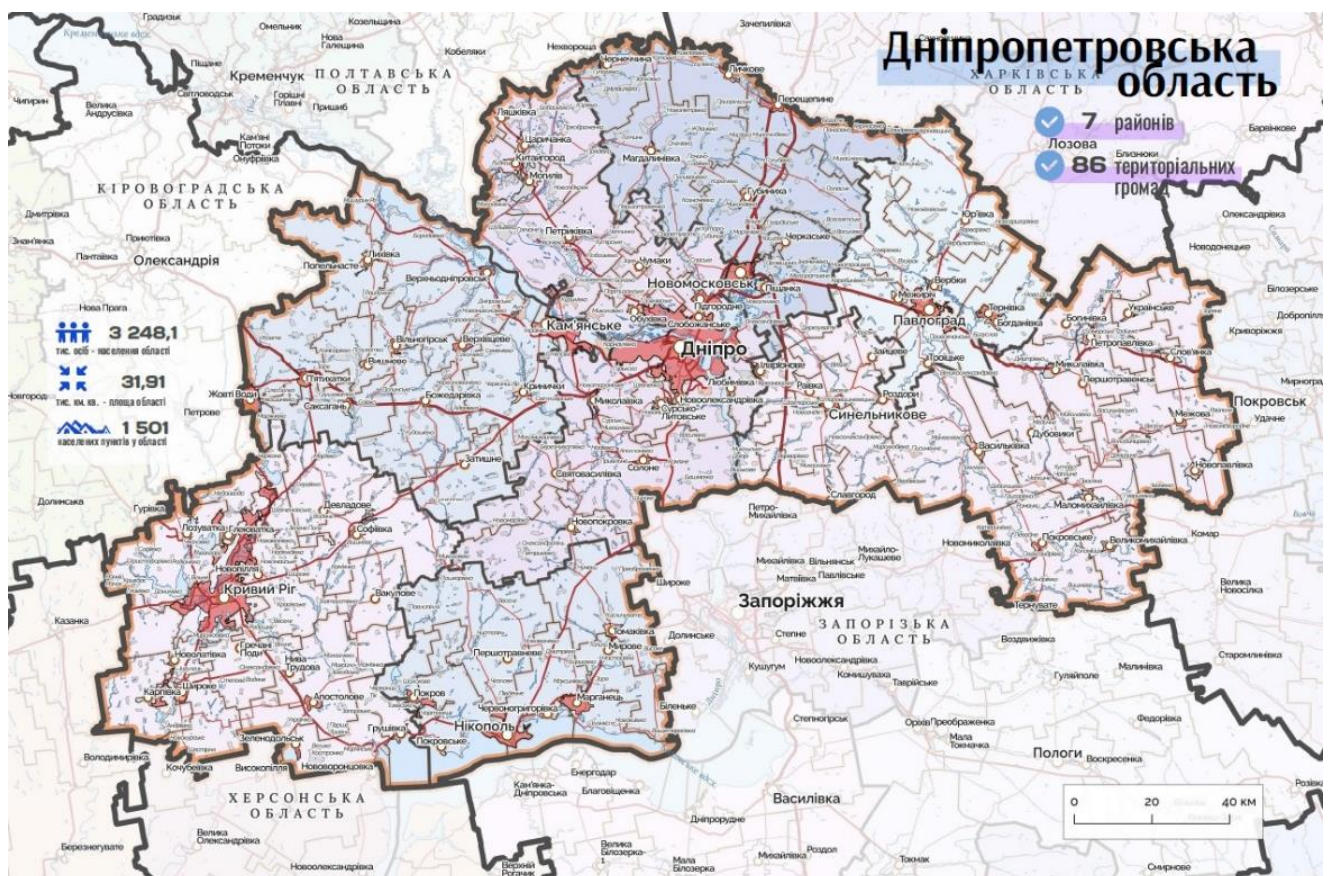

Рис. 1.1. Адміністративно-територіальний устрій Дніпропетровської області

Область розташована у степовій зоні України. Ландшафт переважно рівнинний (рис.1.2). Відразу помітні відмінності характером рельєфу між правим та лівим берегом Дніпра, обумовлені різною геологічною будовою. Правобережжя зайняте Придніпровською височиною із середніми висотами 100 – 150 м над рівнем моря та максимальною відміткою всієї Дніпропетровської області 192 м у Дніпровському районі. Це височина лесова слабкохвиляста рівнина з розвинуеною яружно-балковою мережею. На півдні вона переходить у пластову денудаційно-акумулятивну слабкорозчленовану Причорноморську низовину з відмітками 50 – 75 м.

Рис. 1.2. Фізична карта Дніпропетровської області

Лівобережжя Дніпра представлене Придніпровською низовиною. Це лесова слабкорозчленована денудативно-акумулятивна рівнина, яку

перетинають знижені долини річок Орелі та Самари. Нижче м. Дніпра за Дніпром низовина отримує сильнорозчленований підвищений характер через залягання порід Українського щита. Найвища позначка цієї території – 187 м на північному сході області.

Долина Дніпра має абсолютні висоти 75 – 48 м. Остання величина є найнижчою позначкою Дніпропетровщини – це уріз води на межі із Запорізькою областю. До м. Дніпра долина має виражені риси впливу льодовика, нижче вона звужується, крутизна схилів зростає. Під водами Дніпровського водосховища існують нині затоплені дніпровські пороги.

Дніпропетровська область повністю розташована в межах басейну р. Дніпро. Стік річки зарегульований каскадом Дніпровських водосховищ, і в межах області присутні три з них: південна частина Кам'янського та північна частина Дніпровського, а також є вихід до Каховського водосховища, яке обміліло внаслідок зруйнування росіянами Каховської ГЕС. Загальна довжина р. Дніпро в межах області складає 261 км.

Найбільшими притоками р. Дніпро, що беруть свій початок за межами області, є: Оріль, Самара, Вовча та Інгулець. Найбільш значними притоками р. Дніпро, басейни яких повністю розташовані у межах області (на правобережжі), є Саксагань, Мокра Сура і Базавлук. Загалом гідрографічна мережа басейну р. Дніпро в межах області представлена: 291 річкою, довжиною більше 10 км, 100 водосховищами, 3292 ставками та 1129 озерами, з яких лише 219 озер площею три і більше гектарів.

У відповідності до ст. 5 Водного кодексу України всі поверхневі водні об'єкти в межах Дніпропетровської області належать до водних об'єктів загальнодержавного значення.

Дніпропетровська область є унікальною за різноманітністю і запасами корисних копалин, тут зосереджені унікальні родовища. Дніпропетровщина володіє близько 50 % загальнодержавних запасів корисних копалин, тут видобувається 100 % загальноукраїнського обсягу марганцевої і майже 80 % залізної руди. За кількістю розвіданих запасів та річним обсягом видобутку Криворізький залізорудний басейн займає перше місце в Україні. Одним з найбільших у світі є Нікопольський басейн марганцевих руд. Родовища Західного Донбасу мають промислові поклади кам'яного вугілля.

Область володіє єдиним в Україні родовищем талько-магнезитів. Крім того, у надрах області зосереджені значні поклади каменеоблицювальної сировини багатой кольорової гама. У краї розвідано 15 родовищ мінеральних вод, що дає можливість повністю забезпечити потреби населення у лікувальних, лікувально-столових і столових водах.

Основний фонд ґрунтового покриття області складають чорноземи звичайні різної глибини гумусового шару та механічного складу, що разом із сприятливими природно-кліматичними умовами області дозволяють вести інтенсивне сільське господарство, сприяють вирощуванню усіх зернових культур та дозволяють отримувати високоякісне продовольче зерно.

Кліматична характеристика наведена на підставі стандартних кліматичних норм за період 1991 – 2020 рр. по метеостанціям Дніпропетровської області, що

були впроваджені з 01.12.2021 рішенням Технічної ради Українського гідрометеорологічного центру Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 19.10.2021 № 4 та з 01.05.2023 рішенням Технічної ради Українського гідрометеорологічного центру Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 07.04.2023 № 1, наданих Дніпропетровським регіональним центром з гідрометеорології Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Клімат Дніпропетровської області помірно-континентальний (рис. 1.3). Ступінь континентальності збільшується з південного заходу на схід, що підтверджується збільшенням у цьому напрямку амплітуди добових та річних температур повітря.

Рис. 1.3. Кліматичні умови Дніпропетровської області

Однією з особливостей клімату Дніпропетровщини є значні коливання погодних умов з року в рік. Помірно вологі роки змінюються різко посушливими, які нерідко посилюються дією суховіїв. Взагалі клімат характеризується відносно холодною зимою з нестійким сніговим покривом та

жарким, посушливим літом.

Сучасний клімат Дніпропетровщини, як і України, характеризується як потепління, яке супроводжується деяким збільшенням річної суми опадів.

Середня річна температура повітря, як головна характеристика глобального потепління, в порівнянні зі стандартним кліматичним періодом 1961 – 1990 рр. зросла на 1,0 °С. Потепління більш значне в зимові та літні місяці. Найбільш збільшилася середня місячна температура січня по області на 1,9 °С. Поступово зростає температури місяців простежується в листопаді і грудні.

Відхилення середньо обласних значень середніх місячних температур повітря за період 1991 – 2020 рр. від стандартної кліматичної норми за 1961 – 1990 рр.

Місяць	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Рік
Відхилення, °С	+1,9	+1,4	+1,6	+0,7	+0,4	+0,9	+1,4	+1,4	+0,8	+0,9	+0,1	+0,3	+1,0

Середня температура повітря за рік по області становить 9,2 – 10,5 °С тепла. Середня температура січня (найхолоднішого місяця) становить мінус 2,4 – 3,9 °С, середня температура липня (найтеплішого місяця) – плюс 22,1 – 23,5 °С.

Абсолютний мінімум температури повітря по області відмічався у січні 1940 року і становив 32,5 – 38,2 °С морозу, а абсолютний максимум відмічався у серпні 2010 року в основному 39,4 – 40,5 °С, а по АМСЦ Дніпро 40,9 °С.

Зимовий період на Дніпропетровщині триває 87 – 99 днів – з 27 листопада – 1 грудня, коли відбувається стійкий перехід середньої добової температури повітря через 0 °С у бік похолодання і починається зима, до 25 лютого – 5 березня, коли відбувається стійкий перехід середньої добової температури повітря через 0 °С у бік потепління – починається весна. Взимку, зазвичай, спостерігаються відлиги, кількість днів з якими за період грудень – лютий по області коливається від 45 до 56.

Літній період (із середніми добовими температурами повітря 15 °С і вище), триває в області 121 – 136 днів – з 12 – 17 травня до 15 – 25 вересня.

Середня обласна кількість опадів за рік становить 525 мм, змінюючись по території від 453 до 585 мм. Кількість опадів по роках змінюється від 253 до 914 мм.

У теплий період року (квітень – жовтень) опадів випадає 294 – 357 мм або 60 – 68 % від річної кількості. У найбільш посушливі роки їх випадає в півтора – два рази менше. Недобір опадів порівняно з нормою, особливо в сукупності з високими температурами, обумовлює засуху.

Відносна вологість повітря коливається по області від 60 % у теплий період року до 88 % у холодний період року, а кількість днів із відносною вологістю

повітря 30 % та менше за період квітень – жовтень становить здебільшого 31 – 54.

Режим зволоження території області створює в цілому позитивний баланс вологи в ґрунті. Але, значну повторюваність мають ґрунтові засухи, які негативно впливають на розвиток сільсько-господарських культур. Тривале бездощів'я, що нерідко спостерігається у період активної вегетації рослин, посилює сухість повітря.

Зазначені вище зміни температурного режиму призводять до зміни у розвитку природних процесів – встановлення і руйнування снігового покриву, тобто до зміни тривалості сезонів року, періоду середньодобової температури повітря через певні межі (0,5 °C, 10 °C і 15 °C).

Сніговий покрив на переважній частині території області утворюється в другій та третій декадах грудня, а руйнується у третій декаді лютого. Загальна тривалість залягання снігового покриву за зиму становить по області 43 – 74 днів, середня найбільша висота снігу за зиму за даними снігомірної зйомки – 12 – 19 см, тоді як максимальна висота його в окремі роки досягає 32 – 64 см. В останні десятиріччя досить часто відмічаються роки без сталого снігового покриву, або взагалі безсніжні зими.

Встановлення снігового покриву відбувається в окремі роки раніше середніх багаторічних дат, проте він, як правило, не зберігається на протязі зими або не встановлюється зовсім. Досить часто – 20 – 40 %, на півдні області 50 – 65 % відзначаються роки без стійкого снігового покриву, або взагалі безсніжні зими.

Вітровий режим області обумовлений загальними факторами циркуляційними південного сходу країни. Переважаючий напрямок вітру за рік по області східний, північний і північно-східний.

Середня за рік швидкість вітру за даними метеостанцій характерна для рівнинної місцевості й становить по області 2,1 – 4,3 м/с. Середня місячна швидкість вітру змінюється протягом року від 1,6 – 2,2 м/с в липні та серпні – до 2,8 – 4,9 м/с в березні. Максимальна швидкість в окремі дні може досягати 33 – 40 м/с.

Серед несприятливих для основних галузей економіки, сільськогосподарського комплексу явищ погоди на території області відмічаються град, сильний вітер, дуже сильний дощ та зливи, гроза, град, ожеледь, ожеледиця, заморозки та інші.

Середня багаторічна дата перших осінніх заморозків по області у повітрі – 5 – 15 жовтня, а останніх весняних заморозків – 15 – 26 квітня. Найпізніший весняний заморозок у повітрі зафіксовано 21 травня 2002 року, а на ґрунті – 27 травня 2001 року.

Найбільш ранній осінній заморозок у повітрі відмічався 19 вересня 1987 року, а на ґрунті – 9 вересня 1991 та 1998 року.

2. Соціальний та економічний розвиток Дніпропетровської області

Дніпропетровська область – один з найбільш розвинених регіонів України. Вона характеризується вигідним географічним положенням, багатими природними ресурсами, потужним промисловим та науковим потенціалом, розвинутим сільськогосподарським виробництвом, високим рівнем розвитку транспорту і зв'язку.

Чисельність населення області, за даними на 01.01.2022, становить 3096,5 тис. осіб, з яких наявного міського населення 2606,1 тис. осіб, наявного сільського населення – 490,4 тис. осіб.

Дніпропетровщина є серед регіонів лідером з реалізації державних програм підтримки економіки, таких як “єРобота” та “Доступні кредити 5-7-9 %”.

В рамках реалізації урядової програми “єРобота” на відкриття власної справи або розвиток вже існуючого бізнесу за період дії програми схвалено 810 позитивних рішень про надання грантів (в т.ч. мікро) на загальну суму понад 190,6 млн грн, передбачається створення в регіоні близько 1,8 тис. робочих місць (за даними поданих бізнес-планів).

У 2023 році в рамках урядової програми “єРобота” доповнено напрям для ветеранського бізнесу, а саме надання грантів на створення або розвиток власного бізнесу учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей. На даний час 19 заявників отримали даний вид гранту.

З початку дії програми “Доступні кредити 5-7-9 %” на реалізацію інвестиційних проєктів (станом на 01 травня 2024 року) в області укладено 6 648 кредитних договорів на загальну суму 23 451,6 млн грн.

Також, Дніпропетровщина займає друге місце за кількістю зареєстрованих нових фопів та нових компаній протягом 2023 року (27 279 нових фопів – 9 % від загальної кількості відкритих нових фопів в Україні та 3052 нових компаній – 8,18 % відповідно). Найпопулярнішими серед нових фопів та компаній були такі сфери, як: ІТ; роздрібна торгівля; оптова торгівля; надання індивідуальних послуг.

У 2023 році на території області було прийнято в експлуатацію нові житлові будинки загальною площею 235,1 тис. кв. метрів, що на 29,2 % більше показника попереднього року.

Зростання обсягів введеного в експлуатацію житла спостерігається у шести районах області: Синельниківському (328,3 %), Нікопольському (211,7 %), Дніпровському (130,2 %), Новомосковському (122,6 %), Павлоградському (122,6 %) та Кам'янському (114,4 %).

Зниження обсягів введеного в експлуатацію житла спостерігається у Криворізькому районі – на 6,3 %.

У 2023 році реалізовувалося 42 регіональні програми, з яких 29 – фінансувалися з обласного бюджету обсягом 3 713,0 млн грн. За своєю спрямованістю програми класифікуються таким чином:

14 соціальних програм, 7 програм розвитку реального сектору, 4 екологічні програми, 2 правоохоронні програми, 9 національно-культурних програм, 1 науково-технічна програма, 5 – інші.

На засіданнях колегії облдержадміністрації, постійних комісій обласної

ради розглянуто 37 питань щодо коригування (внесення змін та доповнень) регіональних програм. Затверджено 4 регіональні програми, знято – 14.

У 2023 році обсяг експорту товарів підприємствами Дніпропетровської області становив 4696,5 млн дол. США або 75,1 % порівняно з 2022 роком, імпорту – 4406,7 млн дол. США або 111,5 %. Позитивне сальдо складало 289,8 млн дол. США (у 2022 році – також позитивне – 2299,2 млн дол. США).

Коефіцієнт покриття експортом імпорту дорівнював 1,1 (у 2022 році – 1,6).

Товарна структура зовнішньої торгівлі Дніпропетровської області у 2023 році (за даними офіційного вебсайту Головного управління статистики у Дніпропетровській області) наведена у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1. Товарна структура зовнішньої торгівлі у 2023 році

Назва товарів	Розділ та код УКТ ЗЕД	Експорт			Імпорт		
		тис.дол. США	у % до 2022	у % до загального обсягу	тис.дол. США	у % до 2022	у % до загального обсягу
Усього		4696504,3	75,1	100,0	4406682,5	111,5	100,0
у тому числі							
Живі тварини; продукти тваринного походження	I	61102,6	153,4	1,3	136662,8	127,2	3,1
Продукти рослинного походження	II	299956,8	105,7	6,4	159551,7	100,2	3,6
у тому числі							
зернові культури	10	183815,8	126,6	3,9	8509,8	48,0	0,2
Жири та олії тваринного або рослинного походження	III. 15	463102,2	98,8	9,9	40474,4	79,1	0,9
Готові харчові продукти	IV	126373,7	154,4	2,7	299800,4	119,3	6,8
Мінеральні продукти	V	1356739,8	66,1	28,9	439637,4	54,9	10,0
у тому числі							
руди, шлак і зола	26	1297769,9	67,1	27,6	7324,5	39,1	0,2
палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	27	57302,5	49,6	1,2	410324,2	54,7	9,3
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	VI	49218,7	77,3	1,0	849482,7	139,7	19,3
у тому числі							
фармацевтична продукція	30	1147,7	246,6	0,0	405062,4	122,3	9,2
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	VII	35530,3	64,5	0,8	433028,9	116,5	9,8
у тому числі							
пластмаси, полімерні матеріали	39	30519,7	62,1	0,6	323455,0	116,5	7,3
Шкури необроблені, шкіра вичинена	VIII	5172,1	93,3	0,1	10538,7	147,1	0,2
Деревина і вироби з деревини	IX	7800,6	73,3	0,2	3789,8	52,6	0,1

<i>Маса з деревини або з інших волокнистих целюлозних матеріалів</i>	X	10618,4	84,2	0,2	62411,0	92,0	1,4
<i>Текстильні матеріали та текстильні вироби</i>	XI	16601,1	69,2	0,4	112237,9	130,6	2,5
<i>Взуття, головні убори, парасольки</i>	XII	88,6	162,8	0,0	24908,9	173,4	0,6
<i>Вироби з каменю, гіпсу, цементу</i>	XIII	42262,6	119,4	0,9	83728,9	121,6	1,9
<i>Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння</i>	XIV. 71	52,7	190,4	0,0	2544,5	68,5	0,1
<i>Недорогоцінні метали та вироби з них</i>	XV	1961816,1	67,9	41,8	631598,8	159,2	14,3
<i>у тому числі</i>							
<i>чорні метали</i>	72	1340756,0	61,8	28,5	427716,7	175,9	9,7
<i>вироби з чорних металів</i>	73	577296,8	84,3	12,3	110667,0	138,4	2,5
<i>Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання</i>	XVI	61368,0	91,0	1,3	609804,1	97,5	13,8
<i>у тому числі</i>							
<i>електричні машини</i>	85	22080,3	130,7	0,5	265014,1	80,6	6,0
<i>Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби</i>	XVII	174458,4	129,2	3,7	289638,2	146,2	6,6
<i>у тому числі</i>							
<i>засоби наземного транспорту, крім залізничного</i>	87	7413,0	124,6	0,2	231378,1	122,6	5,3
<i>Прилади та апарати оптичні, фотографічні</i>	XVIII	4237,3	151,1	0,1	107123,6	167,7	2,4
<i>Різні промислові товари</i>	XX	19996,3	98,3	0,4	108253,4	178,5	2,5
<i>Твори мистецтва</i>	XXI. 97	7,9	542,3	0,0	7,8	23,2	0,0
<i>Товари, придбані в портах</i>		—	—	—	785,3	59,5	0,0

Примітка: В окремих випадках сума складових може не дорівнювати підсумку у зв'язку з округленням даних.

Зовнішньоторговельні операції проводились з партнерами зі 155 країн світу.

Основу товарної структури експорту області складали недорогоцінні метали та вироби з них (41,8 %), мінеральні продукти (28,9 %), переважно руди, шлак і зола (27,6 %), імпорту – продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (19,3 %), недорогоцінні метали та вироби з них (14,3 %), машини,

обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (13,8 %), мінеральні продукти (10%), полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них (9,8 %).

Серед регіонів країни Дніпропетровщина за часткою у загальному обсязі експорту товарів (13 %) поступається лідерством лише м. Києву, імпорту (6,9 %) – м. Києву, Львівській та Київській областям.

Природні умови області сприятливі для діяльності людини. Дніпропетровщина відзначається підземними багатствами та сприятливим кліматом, водними ресурсами, родючими ґрунтами.

Особливістю регіону є те, що кризові ситуації не локалізовані по території, а охоплюють цілі промислові агломерації, басейни видобутку корисних копалин і території прилеглих до них інших областей.

Екологічні проблеми в області пов'язані з підвищеним рівнем забруднення атмосферного повітря. Промислові підприємства гірничо-металургійного, паливно-енергетичного, хімічного комплексів і транспорт є основними джерелами забруднення повітряного басейну.

Викиди шкідливих речовин в атмосферу у 2023 році становили 385,1 тис. т, що на 56,2 тис. т більше, ніж у 2022 році.

Із загальної кількості суб'єктів підприємницької діяльності у 2023 році отримали дозвіл на викиди 144 підприємства.

Загальний обсяг забору води у 2023 році з поверхневих та підземних водних об'єктів за даними Регіонального офісу водних ресурсів у Дніпропетровській області склав 813,145 млн м³.

Використання свіжої води у 2023 році склало 645,12 млн м³, що на 27,43 млн м³ менше, ніж у 2022 році.

Основні галузі промислового виробництва – найбільші енергетичні та металургійні об'єкти, комунально-побутове водокористування та зрошення земель пов'язані з використанням водних ресурсів р. Дніпро. Водні ресурси у містах і селищах значно менші від потреби в них. Внаслідок цього, в більшості міст області склалася передкризова та кризова водогосподарська та гідроекологічна ситуація, коли самовідновлювальна здатність Дніпра та багатьох річок басейну вже не забезпечує відновлення порушеної екологічної рівноваги. Але якість річкової води в районах основних питних водозаборів Дніпропетровської області суттєво не змінюється.

Значні масштаби використання природних ресурсів та енергетично-сировинна спеціалізація Дніпропетровської області, що обумовлена великими обсягами виробництва і споживання разом із застарілою технічною базою, а також стрімкий розвиток урбанізації та агломерацій визначають високі показники щорічного утворення і нагромадження відходів.

Питання накопичення та утилізації промислових відходів має загальнодержавне значення, оскільки більша частина відходів містить шкідливі для навколишнього природного середовища та людини речовини. Вирішення проблеми утилізації відходів – це очищення довкілля від токсичних речовин і баласту та отримання при цьому корисних продуктів і, як слідство, економічного ефекту.

Необхідно зазначити, що більша частина розміщених відходів мають велику кількість ресурсоцінних компонентів, які можна вилучити з метою

одержання якісної та дешевої сировини.

Рециклінг відходів має велике екологічне значення, оскільки сприяє захисту довкілля від негативного їх впливу та забезпечує ощадливе використання матеріально-сировинних і енергетичних ресурсів.

За даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області на підприємствах області протягом 2023 р. утворилося 131070,685 тис. тонн відходів. Із загального обсягу утворених відходів 16,359 тис. тонн становлять відходи I-III класів небезпеки. 35472,015 тис. тонн (близько 27 %) – обсяг відновлених відходів, 0,452 тис. тонн – спалено, у тому числі з метою одержання енергії, 69976,564 тис. тонн – видалено та направлено в сховища організованого складування (поховання). Найбільшу частку утворення відходів у 2023 році становлять інші мінеральні відходи, змішані та недиференційовані матеріали, хімічні відходи, а також побутові та подібні відходи згоряння.

Дніпропетровська область знаходиться в степовій зоні України і займає площу 3192,3 тис. га, в тому числі землі лісового фонду становлять 111,347 тис. га, із них вкриті лісовою рослинністю 77,746 тис. га. Наявність потужних запасів мінеральної сировини і сприятливі ґрунтово-кліматичні умови зумовлюють високу концентрацію промислових об'єктів і розвиток аграрного сектору. У результаті більша частина земель антропогенно трансформована. В таких умовах дуже складним є питання виявлення і заповідання природних територій і об'єктів.

У Дніпропетровській області проводиться робота щодо розвитку і розширення заповідних територій. Заповідна справа розглядається як головний засіб для комплексного вирішення важливих екологічних проблем, таких як збереження біорізноманіття, відновлення і підтримка екологічного балансу в біосфері в умовах техногенного забруднення тощо.

Станом на 01.01.2024 мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області складає 182 об'єктів, загальною площею 100,7 тис. га, що становить 3,15 % від площі області. Із них 32 об'єкта – загальнодержавного значення на площі 36,6 тис. га та 150 – місцевого значення на площі 64,08 тис. га.

2. АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ

1. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Викиди шкідливих речовин в атмосферу у 2023 році становили 385,1 тис. т, що на 56,2 тис. т більше, ніж у 2022 році.

У складі викинутих забруднюючих речовин оксиди вуглецю становлять 120,013 тис. т; сполуки сірки – 71,826 тис. т; речовини у вигляді суспендованих твердих частинок – 34,161 тис. т; метану – 137,859 тис. т, сполуки азоту – 19,459 тис. т; метали та їх сполуки – 0,23 тис.т, тощо (інформація сформована Головним управлінням статистики у Дніпропетровській області на основі фактично поданих підприємствами звітів та можуть бути уточнені).

Крім того, за звітний період в атмосферу надійшло 16,3 млн т діоксиду вуглецю – основного парникового газу, який впливає на зміну клімату.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Динаміка викидів забруднюючих речовин протягом 2016 – 2023 років наведена у таблицях 1.1. та 1.2.

Таблиця 1.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин

Викиди по області	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Загальна кількість викидів в атмосферне повітря, тис. т в т.ч.	965,6	790,0	747,3	708,2	660,7	671,1	328,9*	385,1*
- від стаціонарних джерел забруднення, тис. т	833,0	657,3	614,3	576,9	534,7	537,6**	328,9**	385,1**
- від пересувних джерел забруднення, тис. т	132,6	132,7	133,0	131,3	126,0	133,5**	***	***

* - без урахування викидів від пересувних джерел

** - попередні статистичні дані. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів. Дані можуть бути уточнені

*** - статистична інформація відсутня.

Таблиця 1.2. Динаміка викидів в атмосферне повітря

Роки	Викиди в атмосферне повітря, тис. т			Щільність викидів у розрахунку на 1 км ² , кг	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг	Обсяг викидів на одиницю ВРП, т/млн грн
	Всього	у тому числі				
		стаціонарними джерелами	пересувними джерелами ²			
2012	1173,077	961,947	211,1	36750,53	354,64	*
2013	1143,848	940,5	203,3	35834,84	347,42	*
2014	1037,075	855,775	181,3	32489,82	316,51	*
2015	876,6	723,9	152,6	27462,41	269,32	*
2016	965,6	833,0	132,6	30250,63	298,91	*
2017	790,0	657,3	132,7	24749,37	244,50	*
2018	747,3	614,3	133,0	23411,65	233,06	*
2019	708,2	576,9	131,3	22186,72	222,94	*
2020	660,7	534,7	126,0	20698,62	210,28	*
2021 ¹	671,1	537,6	133,5	21024,44	216,73	*
2022 ¹	328,9**	328,9	*	10305,0**	*	*
2023 ¹	385,1**	385,1	*	12065,6**	*	*

* - статистична інформація відсутня.

** - без урахування викидів від пересувних джерел.

¹ – попередні статистичні дані. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів. Дані можуть бути уточнені

² – з 2007 р. відображаються дані по автомобільному, залізничному, авіаційному, водному транспорту та виробничій техніці; з 2016 р. – по автомобільному транспорту, розраховані на основі щорічних даних про кінцеве використання палива автомобільним транспортом, наведених у енергетичному балансі України (продуктовому).

Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин протягом 2017 – 2023 років по Дніпропетровській області (див. табл. 1.3).

Таблиця 1.3. Динаміка викидів найпоширеніших забруднюючих речовин протягом 2017 – 2023 років по Дніпропетровській області

Назва забруднюючої речовини	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Речовини у вигляді твердих суспендованих частинок	69,727	75,998	62,104	52,22	56,927	27,687	34,161
Діоксид сірки	33,682	52,359	48,168	60,675	55,121	45,632	71,826
Діоксид азоту	25,844	30,510	28,299	27,042	26,558	16,012	19,459
Оксид вуглецю	695,64	317,841	303,403	274,719	273,038	117,796	120,013

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Дніпропетровській області наведена на рис. 1.1.

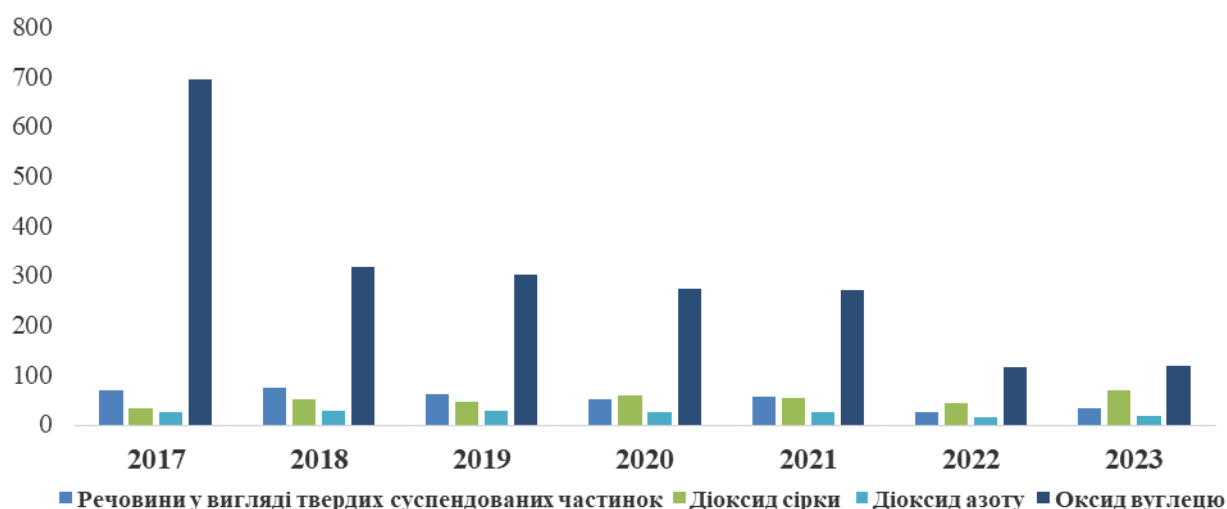

Рис. 2.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Дніпропетровській області станом на 01.01.2022 (тис. т)

Основні забруднювачі атмосферного повітря (за видами економічної діяльності)

За даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області, у 2023 році підприємства добувної промисловості і розроблення кар'єрів викинули в атмосферу 143,249 тис. т (37,2 %) шкідливих речовин від загального обсягу викидів по області. Частина викидів від підприємств постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря у загальному обсязі викидів становить 19,2 %, від переробної промисловості – 41,4 %, від транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності – 0,6 %, підприємств, які спеціалізуються на водопостачанні, каналізації,

поводженні з відходами – 0,8 %.

Основними забруднювачами довкілля у 2023 році залишаються підприємства металургійної, добувної промисловості та виробники електроенергії. Найбільш екологічно небезпечними видами економічної діяльності є видобування металевих руд, виробництво електроенергії, чавуну, сталі та феросплавів. Дані наведені у таблицях 1.4., 1.5.

Таблиця 1.4. Основні забруднювачі атмосферного повітря за звітний рік

№ з/п	Назва об'єкта*	Частка викидів забруднюючої речовини			Частка оснащення джерел викидів газоочисними установками (ГОУ), %	Ефективність роботи ГОУ, %	Зменшення обсягів викидів за рахунок впровадження природоохоронних заходів, т/рік*	
		усього викидів, т/рік*	до загального обсягу викидів об'єкта, %	до загального обсягу викидів населеного пункту, %			очікуване	фактичне
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	63557	100	**	14,3	65,1 – 99,5	1 115	2493
	- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	2392	3,8					
	- сірки діоксид	8458	13,3					
	- оксид вуглецю	45663	71,8					
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	6 859	10,8					
2.	АТ “Південний гірничо-збагачувальний комбінат”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	500,296	100	**	36,5% 34,85	81,8- 95,6	1607,012	1971,956
	- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	3,619	0,7234					
	- сірки діоксид	0,002	0,0004					
	- оксид вуглецю	5,570	1,1133					
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	488,289	97,600					
3.	ДТЕК “Придніпровська ТЕС”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	27366,94	100		100	99,0	-	-
	- сполуки азоту	3619,221	13,24					

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	- діоксид та інші сполуки сірки	21307,42	77,94					
	- оксид вуглецю	257,321	0,94					
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	1750,541	6,40					
	- інші викиди	402,438	1,47					
4.	ПрАТ “Дніпровський металургійний завод”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	938,451	100		17,7	90,9	-	-
	- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	351,438	37,4					
	- сірки діоксид	140,167	14,9					
	- оксид вуглецю	330,111	35,2					
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	84,455	9,0					
5.	КП “ДНІПРОВИДОКАНАЛ” ДМР							
	Загальний обсяг викидів	145	100	**	2,2	80-90	-	-
6.	АТ “Кривбасзалізрудком”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	142,615	100		25,7	80-90	-	-
	- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	15,326	10,75					
	- сірки діоксид	0,468	0,33					
	- оксид вуглецю	31,956	22,41					
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	93,559	65,60					
7.	АТ “Нікопольський завод феросплавів”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	6868,622	100	**	100	99,5	-	-
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок, недиференційованих за складом	192,713	2,8					
	- манган та його сполуки	64,501	0,94					
	- оксид вуглецю	6200,777	90,28					
	- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	223,463	3,25					

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	- діоксид сірки (діоксид та триоксид) у перерахунку на діоксид сірки	178,587	2,6					
8.	ПрАТ “Суша Балка”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	62,414	100	-	48,28	84,05	-	-
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	23,016	36,88	-	17,8		-	-
	- оксид вуглецю	31,884	51,09	-	24,66		-	-
	- сполуки азоту	4,855	7,78	-	3,76		-	-
9.	ПрАТ “КАМЕТ-СТАЛЬ”							
	Загальний обсяг викидів	75657	100	**	13,0	91	-	-
10.	КП “Кривбасводоканал”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	1,438	100	**	1	99	-	-
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	0,259	0,016					
	- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	0,247	0,015					
	- сірки діоксид	0,036	0,002					
	- оксид вуглецю	0,896	0,056					
11.	АТ “ОГХК” (Філія “ВГМК” АТ “ОГХК”)							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	326,208	100	**	32	53,52-99,9	6,5	6,5
	- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	49,686	15,23					
	- сірки діоксид	6,377	1,95					
	- оксид вуглецю	75,598	23,17					
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	165,546	50,75					
12.	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЯ” Філія “ПАВЛОГРАДСЬКЕ ЕНЕРГОПІДПРИЄМСТВО”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	3781,94	100	**	100	70-97	-	-
	- сполуки азоту	116,523	3,1					
	- діоксид та інші сполуки сірки	1338,032	35,4					
	- оксид вуглецю	11,86	0,3					

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	2311,644	61,1					
	- інші викиди	3,881	0,1					
13.	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” Філія “ПАВЛОГРАДСЬКА АВТОБАЗА”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	2,904	100	**			-	-
	- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	0,022	0,75					
	- вуглеводні	1,156	39,81					
	- оксид вуглецю	0,027	0,93					
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	0,985	33,92					
	- марганець та його сполуки	0,004	0,14					
	- кислота сірчана II кл.	0,620	21,35					
	- залізо та його сполуки III кл.	0,060	2,07					
	- уайт-спірит	0,030	1,03					
14.	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” ВСП “ШУ імені ГЕРОЇВ КОСМОСУ”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	32913,32	100	**	0,004	84-98	-	-
	- сполуки азоту	0,869	0,003					
	- оксид вуглецю	1,009	0,003					
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	406,383	1,235					
	- метали та їх сполуки	2,670	0,008					
	- неметанові леткі органічні сполуки	1,889	0,006					
	- метан	32500,27	98,745					
15.	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” Філія “СОЦВУГІЛЛЯ”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	237,051	100	**			-	-
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	232,882	98,2					

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	- неметанові леткі органічні сполуки	0,001	0,01					
	- сполуки азоту	0,006	0,01					
	- оксид вуглецю	0,268	0,11					
	- діоксид вуглецю	3,882	1,6					
	- діоксид сірки	0,012	0,07					
16.	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛО-ГРАДВУГІЛЛЯ” ВСП “ШАХТОУПРАВЛІННЯ ТЕРНІВСЬКЕ”							
	Шахта “Західно-Донбаська”, пм. № 1							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	26826,10	100	**			-	-
	- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	0,026						
	- оксид вуглецю	0,086						
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	19,797						
	- метали та їх сполуки	0,094						
	- діоксид та інші сполуки сірки	0,030						
	- неметанові леткі органічні сполуки	1,037						
	- метан	26805,0						
	- фтор та його сполуки	0,033						
	- фтористий водень	0,033						
	- крім того діоксид вуглецю	17,511						
	Шахта “Західно-Донбаська”, Блок № 3, пм. № 2							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	7271,102	100	**			-	-
	- метали та їх сполуки	0,028						
	- залізо та його сполуки	0,028						
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	12,874						
	- сполуки азоту	0,005						
	- діоксид та інші сполуки сірки	0,010						
	- оксид вуглецю	0,010						
	- неметанові леткі органічні сполуки	0,172						
	- метан	7258,000						
	- фтор та його сполуки	0,003						

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	- крім того діоксид вуглецю	4,788						
	Шахта "Тернівська"							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	14,814	100	**			-	-
	- метали та їх сполуки	0,072						
	- залізо та його сполуки	0,067						
	- манган та його сполуки	0,005						
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	14,290						
	- сполуки азоту	0,008						
	- діоксид та інші сполуки сірки	0,013						
	- оксид вуглецю	0,012						
	- неметанові леткі органічні сполуки	0,419						
17.	ПрАТ "ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ" ФІЛІЯ "ВТП "ПАВЛОГРАДВАНТАЖТРАНС"							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	170,496	100	**				
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	7,468	4,38		8,3	84,2		
	- сполуки азоту	0,484	0,284					
	- діоксид та інші сполуки сірки	3,818	2,239					
	- оксид вуглецю	0,332	0,195					
	- неметанові леткі органічні сполуки	0,282	0,165					
	- крім того діоксид вуглецю	158,112	92,736					
18.	ПрАТ "ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ" ВП "ШАХТОУПРАВЛІННЯ ПЕРШОТРАВЕНСЬКЕ"							
	Шахта "Степова"							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	36950,90	100	**	6,8	81,08	-	-
	- метали та їх сполуки	0,408	0,001					
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	136,842	0,370					
	- сполуки азоту	4,849	0,013					
	- діоксид та інші сполуки сірки	0,024	0					

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	- оксид вуглецю	0,863	0,002					
	- неметанові леткі органічні сполуки	1,932	0,006					
	- метан	36805,98	99,608					
	- сполуки фтору	0,008	0					
	Шахта "Ювілейна"							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	12202, 9	100	**	7,1	88,0	-	-
	- метали та їх сполуки	0,071	0,0006					
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	132,856	1,089					
	- сполуки азоту	0,027	0,0002					
	- діоксид та інші сполуки сірки	0,011	0,0001					
	- оксид вуглецю	0,033	0,0003					
	- неметанові леткі органічні сполуки	0,031	0,001					
	- метан	12069,77	98,909					
19.	ПрАТ "ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ" ВСП "ШУ Дніпровське"							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	15254,980	100	**			-	-
	- метали та їх сполуки	0,483						
	- залізо та його сполуки	0,456						
	- хром та його сполуки	0,013						
	- манган та його сполуки	0,014						
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок	269,001						
	- сполуки азоту	0,126						
	- діоксид та інші сполуки сірки	0,006						
	- оксид вуглецю	0,158						
	- неметанові летуї органічні сполуки	3,173						
	- метан	14982,0						
	- фтор та його сполуки	0,029						
20.	ПрАТ "ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ" Філія "ЦЗФ ПАВЛОГРАДСЬКА"							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	97,025	100	**	100	88,7	97,025	

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок	96,601	99,56					
	- метали та їх сполуки	0,176	0,18					
	- неметанові леткі органічні сполуки (НМЛОС)	0,108	0,11					
	- оксид вуглецю	0,074	0,08					
	- фтор та його сполуки (у перерахунку на фтор)	0,050	0,05					
	- сполуки азоту	0,016	0,02					
21.	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ” Філія “ПУМТП”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	2,169	100	**				
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок	2,169	100		7,0	92,96		
22.	ПрАТ “Кривий Ріг Цемент” Криворізький завод							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	2561,411	100	**	21,8	99,61		
	- оксид азоту (у перерахунку на діоксид азоту)	604,494	23,60					
	- сірки діоксид	82,397	3,22					
	- оксид вуглецю	1636,355	63,88					
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	231,156	9,02					
23.	АТ “ДНІПРОАЗОТ”							
	Загальний обсяг викидів	9,386	100					
24.	ПрАТ “Північний гірничо-збагачувальний комбінат”							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	2443,895	100	**	23	93	1742,284	1940,15
	- залізо та його сполуки (у перерахунку на залізо)	2,946	0,12					
	- хром та його сполуки	0,001	0,00004					
	- манган та його сполуки	0,104	0,004					
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	1394,692	57,07					
	- оксиди азоту, в перерахунку на діоксид азоту (1) оксид	367,561	15,04					
	- азоту (1) оксид	0,003	0,0001					

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	- діоксид та інші сполуки сірки	364,917	14,93					
	- оксид вуглецю	310,090	12,69					
	неметанові леткі органічні сполуки (НМЛОС)	3,448	0,14					
	- метан	0,027	0,001					
	фтор та його сполуки (у перерахунку на фтор)	0,105	0,004					
25.	ПрАТ "Южжокс"							
	Загальний обсяг викидів, у тому числі:	1901,375	100	**	16,15	90,9-99,85	765,474	
	- оксиди азоту, в перерахунку на діоксид	645,300	33,94					
	- сірки діоксид	339,806	17,87					
	- оксид вуглецю	580,291	30,52					
	- речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна)	218,684	11,50					

* за інформацією підприємств

** інформація не надана Головним управлінням статистики у Дніпропетровській області

*Таблиця 1.5. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності у 2023 році**

№ з/п	Види економічної діяльності	Обсяги викидів за регіоном	
		тис. т	відсотків до загального підсумку
1	Усього, за видами економічної діяльності	385,134	100
1.1	Переробна промисловість	159,585	41,4
1.2	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	143,249	37,2
1.3	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	74,109	19,2
1.4	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	2,342	0,6
1.5	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	3,327	0,8
1.6	Сільське, лісове та рибне господарство	2,147	0,5

* інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів. Дані можуть бути уточнені.

2. Транскордонне забруднення атмосферного повітря

Керівним органом Спільної програми спостережень та оцінки розповсюдження забруднювачів повітря на великі відстані у Європі (Програма ЕМЕП) до Конвенцій 1979 року розроблені і направлені Сторонам Конвенції Керівні принципи оцінки та представлення даних про викиди забруднюючих речовин в регіоні ЕМЕП. Звітування по цьому питанню знаходилося в компетенції Міністерства екології та природних ресурсів України (на сьогодні Міндовкілля України).

3. Якість атмосферного повітря в населених пунктах

Систематичний нагляд за рівнем забруднення атмосферного повітря проводиться на стаціонарних постах Дніпропетровським регіональним центром з гідрометеорології у таких містах, як: Дніпро, Кривий Ріг та Кам'янське.

Протягом 2023 року концентрації забруднюючих речовин становили:

м. Кривий Ріг: пилу – від 0,6 до 1,8 ГДК, діоксиду азоту – від 0,5 до 1,2 ГДК, фенолу – від 0,5 до 1,0 ГДК, аміаку – від 0,1 до 0,8 ГДК, формальдегіду – від 0,4 до 1,3 ГДК, діоксиду сірки – 0,1 ГДК, оксиду вуглецю – від 0,6 до 1,0 ГДК; оксиду азоту – від 0,5 до 1,3 ГДК;

м. Кам'янське: пилу – від 0,6 до 1,0 ГДК, діоксиду азоту – від 0,7 до 4,1 ГДК, фенолу – від 1,0 до 1,7 ГДК, формальдегіду – від 0,3 до 1,1 ГДК, аміаку – від 0,3 до 1,1 ГДК; оксиду азоту – від 0,3 до 1,1 ГДК, діоксиду сірки – від 0,003 до 0,2 ГДК, оксид вуглецю – 1,0 ГДК;

м. Дніпро: пилу – від 1,2 до 1,6 ГДК, аміаку – від 0,3 до 0,6 ГДК, діоксиду азоту – від 0,6 до 1,2 ГДК, формальдегіду – від 0,5 до 1,2 ГДК, оксиду азоту – від 0,5 до 1,2 ГДК, фенолу – від 0,5 до 2,2 ГДК, оксиду вуглецю – від 0,1 до 1,2 ГДК.

Результати спостережень свідчать, що в 2023 році рівень забруднення атмосфери промислових міст залишався ще досить високим.

Екологічна ситуація загострюється тим, що викиди в атмосферу здійснюються нерівномірно, а переважно в промислових зонах, де велика концентрація підприємств металургійної, гірничодобувної, машинобудівної, хімічної та іншої промисловості.

4. Стан радіаційного забруднення атмосферного повітря

За інформацією ДРЦГМ щодо радіоактивного забруднення атмосферного повітря Дніпропетровської області, радіаційна обстановка на території області в цілому була стабільною і знаходилася у межах природного радіаційного фону. Екстремально-високі рівні радіоактивного забруднення не спостерігалися.

Рівень експозиційної дози гамма-випромінювання у 2023 році становив 10-21 мікрорентгенів на годину, що відповідає рівню природного радіаційного фону області.

Перевищення контрольного рівня – 25 мкР/год – у 2023 році не було.

На території Дніпропетровської області протягом 2023 року випадків перевищень контрольних рівнів сумарної бета-активності в пробах атмосферних випадінь виявлено не було.

Щільність випадів техногенних радіонуклідів знаходилась на рівні попередніх років.

Концентрація радіоактивних елементів як природного, так і штучного походження в приземному шарі атмосфери утримується на сталому рівні.

5. Вплив забруднюючих речовин на здоров'я людини та біорізноманіття

Забруднення атмосферного повітря за ступенем хімічної небезпеки для людини посідає перше місце, завдаючи негативних екологічних наслідків і для екосистем, чинить безпосередній вплив на рослинність і фауну, а також на якість води і ґрунту. Сприяє евтрофікації, що призводить до змін видового різноманіття та вторгнення нових видів, сприяє окисленню ґрунту, озер і річок, викликаючи втрати видового різноманіття, пошкодження сільськогосподарських культур, лісів та рослин шляхом зниження їх темпів зростання та негативного впливу на біорізноманіття та екосистеми.

До забруднюючих речовин, про негативну дію яких на здоров'я людини отримані найбільш переконливі докази, відносяться тверді суспендовані частинки (ТЧ), озон (O_3), діоксид азоту (NO_2), діоксид сірки (SO_2), оксид вуглецю (CO).

Вплив цих речовин на здоров'я людини наступний:

Оксид вуглецю – безбарвний газ, що не має запаху. Впливає на нервову і серцево-судинну систему, викликає задуху. Токсичність CO зростає за наявності в повітрі азоту, в цьому випадку концентрацію CO в повітрі необхідно знижувати в 1,5 раз.

Оксиди азоту. NO , N_2O_3 , NO_5 , N_2O_4 . В атмосферу викидається в основному діоксид азоту NO_2 – безбарвний отруйний газ, що не має запаху, має подразнюючу дію на органи дихання. Особливо небезпечні оксиди азоту в містах, де вони взаємодіють з вуглецями вихлопних газів, де утворюють фотохімічний туман – смог. Отруєне оксидами азоту повітря починає діяти з легкого кашлю. При підвищенні концентрації NO , виникає сильний кашель, блювота, іноді головна біль. При контакті з вологою поверхнею слизистої оболонки оксиди азоту утворюють кислоти HNO_3 і HNO_2 , які приводять до набряку легенів.

Діоксид сірки – безбарвний газ з гострим запахом, уже в малих концентраціях ($20-30 \text{ мг/м}^3$) створює неприємний смак в роті, подразнює слизові оболонки очей і дихальних шляхів.

Вуглеводні (пари бензину, метану і т.д.) – за характером впливу на організм людини розрізняють 2 групи: подразнювальні й канцерогенні. Подразнювальні вуглеводні наркотично впливають на центральну нервову систему (запаморочення і тому подібне), діють на слизові оболонки. Вуглеводні канцерогенні групи є найбезпечнішими для здоров'я людини, особливо шкідливий бенз(а)пірен, який є індикатором. При тривалій дії на людину альдегіди викликають подразнення слизових оболонок очей і дихальних шляхів, а при підвищенні концентрації спостерігається головний біль, слабкість, втрата апетиту, безсоння.

Утворення кислотних дощів пов'язане з надходженням у вологу атмосферу оксиду сірки і азоту. Особливу небезпеку представляють стаціонарні джерела (ТЕС і ін.). Кислотні дощі знижують родючість ґрунтів, погіршують здоров'я

населення.

Формальдегід – газоподібна речовина з різким та неприємним запахом. В атмосфері синтезуються внаслідок фотохімічного процесу під впливом ультрафіолетового випромінювання. Формальдегід є джерелом постійного природного фонового забруднення, найбільші значення якого спостерігаються у повітрі промислових центрів. Джерелами антропогенного надходження формальдегіду у навколишнє середовище – металургійні та хімічні підприємства, виробництво з виготовлення меблів, полімерів та будівельних матеріалів. Найбільша частка його надходить у повітря з відпрацьованими газами автотранспорту. Формальдегід внесений до списку отруйних канцерогенних речовин, токсичний. Він негативно впливає на генетичний матеріал, дихальні шляхи, очі, шкіру, печінку, нирки, вражає центральну нервову систему.

Пил – суспендовані тверді частинки дрібністю (1-2 – 10-4 см), здатних в безвітряну погоду осідати на поверхню Землі. Джерела пилу можуть бути як природного походження (вивітрювання гірських порід, виверження вулкану), так і техногенного (викиди промислових підприємств). Основна кількість пилу зосереджена на висотах до 500 м.

Перевищення гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин у атмосферному повітрі в залежності від рівня перевищення, експозиції впливу та інших умов може мати негативний вплив на стан здоров'я та умови життєдіяльності людини. Але на теперішній час відсутні критерії оцінки щодо захворюваності населення в залежності від рівня забруднення атмосферного повітря шкідливими речовинами.

6. Заходи у сфері поліпшення та відновлення стану атмосферного повітря

Протягом 2023 року на основних підприємствах-забруднювачах Дніпропетровської області за напрямом охорона та поліпшення стану атмосферного повітря Програми виконано 5 заходів, а саме:

на ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” виконано захід “Виведення з експлуатації 5 агломашин (Проммайданчик №1. Агломераційний цех)”. Запланований екологічний ефект – зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря на 24 000 тонн;

на ПРАТ “ДКХЗ” достроково виконано захід “Застосування сучасних технічних рішень щодо знепилювання газів під час видачі коксу”, а саме: введення в експлуатацію “Установки пилопригнічення при видачі коксу “Мобільний варіант Коксонаправляюча з автономною системою пилопригнічення 41,6 Л (П) + АС БВК-С” на коксовій батареї 1 біс” дозволить зменшити концентрацію пилу на виході із димососу до 9 мг/м³;

на ДТЕК Придніпровська ТЕС по заходам заміна скрубєрів на емульгатори на енергоблоках ст. № 7 та ст. № 8 в період середнього ремонту досягнуто зменшення викидів твердих суспендованих часток, діоксиду сірки на 3000 т/рік

та 1300 т/рік відповідно за рахунок роботи енергоблоків на природному газі згідно діючого дозволу на викиди;

на ПрАТ “Дніпровський металургійний завод” виконано захід “Зупинка доменної печі № 2 на консервацію у разі запуску в експлуатацію доменної печі № 5”. Запланований екологічний ефект – зменшення викидів забруднюючих речовин на 575,0 тонн.

Крім того, на гірничо-металургійних підприємствах Кривбасу постійно застосовуються природоохоронні заходи при проведенні масових вибухів, спрямовані на скорочення техногенного навантаження на довкілля: використовують внутрішню і зовнішню гідроабіжку, застосовують виключно безтритилові вибухові речовини та інше. Зменшення викидів забруднюючих речовин у звітному періоді склало понад 4540 тонн.

З метою запобігання пилоутворенню на відвалах, хвостосховищах, шламонакопичувачах підприємствами постійно здійснюється закріплення поверхонь речовинами, які затримують пил, зволоження “сухих” пляжів хвостосховищ, полив технологічних автодоріг, зрошення складів готової продукції. Зменшення викидів забруднюючих речовин за 2023 р. склало понад 2250 тонн.

3. ЗМІНА КЛІМАТУ

1. Тенденції зміни клімату

Клімат – характерний для даної території багаторічний режим погоди, зумовлений сонячною радіацією, її перетворенням у діяльному шарі земної поверхні та пов'язаною з нею циркуляцією атмосфери та океанів. У кліматичну систему об'єднують атмосферу, гідросферу, літосферу, кріосферу та біосферу.

Зміна клімату – процес, який безпосередньо або опосередковано пов'язаний з людською діяльністю та змінює склад земної атмосфери, що є додатковим чинником до природної мінливості клімату, яка спостерігається протягом порівнюваних часових періодів. Головним винуватцем глобального потепління вважається парниковий ефект.

Боротьба зі зміною клімату і запобігання зміні клімату – це система заходів, спрямована на скорочення викидів парникових газів (ПГ) і стримування процесу зростання середньої глобальної температури атмосфери Землі.

Потепління в Україні характеризується нерівномірністю – періоди стрімкого збільшення температури змінювалися його уповільненням, або похолоданням. У такі періоди на тлі загального потепління відмічаються хвилі холоду із заморозками, що представляє небезпеку для багатьох галузей економіки; зокрема сільського господарства.

В Україні, як і в Європі в цілому, відмічається зниження континентальності клімату – зменшення амплітуд сезонного ходу приземної температури, збільшення повторюваності екстремальних значень деяких метеорологічних величин.

Своєрідність потепління клімату України і в його неодноразовості – приземні температури підвищувалися в тих регіонах і в ті місяці, які раніше були холоднішими, а в районах з вищим температурним фоном, приземна температура змінилася менше.

Основною причиною зміни клімату є використання викопного палива та неефективне споживання енергії, що виробляється. ПГ, що утворюються внаслідок діяльності людини, викликають посилення парникового ефекту. Надмірна кількість газів, які утворюються в результаті діяльності теплоелектроцентралей, транспорту, сільського господарства, промисловості, а також лісових пожеж, утримують сонячне тепло у нижніх шарах атмосфери, не даючи йому повертатись до космосу.

Глобальна зміна клімату та її місцеві прояви (підвищення середньорічної температури та тривалість спекотних посушливих періодів, частота та інтенсивність екстремальних явищ, зокрема, повеней, злив та ураганів, підвищення рівня Чорного та Азовського морів тощо) сьогодні є серед визначальних чинників, що безпосередньо впливають на екологічний стан територій, зміну характеру довкілля, здоров'я громадян, продовольчу безпеку, інфраструктуру, регіональний та місцевий розвиток. Тож прояви зміни клімату, насамперед негативні, та їхні наслідки не можуть ігноруватися в процесі

стратегічного планування розвитку регіонів та територіальних громад і потребують систематичного моніторингу і розробки системи заходів пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї природних екосистем, господарств, зокрема сільського, енергетичного сектору, а також захисту громадського здоров'я та інфраструктури.

“Питання зміни клімату є одним з перших на порядку денному як у світі, так і в Україні. Для України війна спричинила ще більші виклики, тому питання формування дієвої кліматичної політики на всіх рівнях є ключовим для забезпечення “зеленого” відновлення. Ми переконані, що відбудова України має відбуватися із врахуванням прогнозованих тенденцій зміни клімату, аналізу ризиків для різних секторів. Нещодавно Міністр Руслан Стрілець своїм наказом затвердив методичні рекомендації для здійснення оцінки ризиків та вразливостей, які розроблялися проєктом APENA 3. Вони є одним з основних інструментів для розробки стратегій адаптації до зміни клімату та планів їх реалізації. Ці напрацювання стануть корисними при підготовці всіх стратегічних документів із адаптації до зміни клімату для різних областей України”, – наголосила під час свого вітального слова на семінарі “Застосування кліматичної інформації для оцінки вразливості секторів економіки до зміни клімату Івано-Франківської області” заступниця Міністра захисту довкілля та природних ресурсів України Вікторія Киреева.

На сайті Міндовкілля опубліковано ряд досліджень щодо зміни клімату, з якими можна ознайомитись за посиланням: <https://cutt.ly/keefGLIa>.

2. Політика та заходи у сфері скорочення антропогенних викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату

Ключовим елементом в дослідженнях з питань зміни клімату є розробка інвентаризації парникових газів, яка визначає якісно та кількісно головні джерела та поглиначі ПГ. Цей елемент важливий у зв'язку з тим, що він є основою для наступного розвитку та уточнення методики оцінки джерел та поглиначів ПГ, а також забезпечує єдиний та безперервний механізм, який дозволяє всім країнам, що підписали Рамкову Конвенцію про зміну клімату, оцінювати викиди ПГ та їх відносний внесок до глобальної зміни клімату. Більш того, постійно поновлюваний кадастр на національному та міжнародному рівнях є основою для оцінки рентабельності та можливості проведення заходів щодо пом'якшення антропогенного впливу на клімат.

ПГ – гази в атмосфері планети, що здатні поглинати теплове випромінювання поверхні планети і хмар (інфрачервона радіація) і відбивати його назад, додатково розігріваячи планетарну атмосферу. До основних ПГ в атмосфері Землі відносяться пари води, вуглекислий газ, закис азоту, метан, озон, гексафторид сірки.

Оцінки викидів з джерел та абсорбції поглиначами ПГ в Україні розраховано з допомогою Методичних вказівок по складанню кадастрів ПГ, розроблених Міжурядовою групою експертів по зміні клімату з тим, щоб

результати досліджень були порівнюваними як по секторах, так і по країнах. Україна в цілому дотримувалась цих Методичних вказівок, за виключенням тих секторів, де були необхідні більш детальні дані або методики обчислень для головних джерел викидів.

При розробленні національної системи інвентаризації викидів ПГ розглядались такі п'ять категорій джерел та поглиначів ПГ: енергетичні системи (включаючи транспорт), промислові процеси, сільське господарство, лісове господарство та землекористування, відходи.

За даними Міжурядової групи експертів з питань змін клімату найбільший внесок у зміну клімату вносить вуглекислий газ, потім йдуть метан, галогеноалкани і закис азоту.

Центральним органом виконавчої влади, уповноваженим формувати та здійснювати державну політику у сфері зміни клімату, є Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Міндовкілля формує та реалізує державну політику щодо регулювання негативного антропогенного впливу на зміну клімату і адаптації до його змін і виконання у межах компетенції вимог Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї. Кліматична політика нерозривно пов'язана з енергетикою та інфраструктурою.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06 грудня 2017 року № 878-р (із змінами) затверджено план заходів щодо виконання Концепції, яким передбачено:

1. Розроблення та внесення на розгляд Кабінету Міністрів України проєктів Законів України щодо запровадження систем: моніторингу, звітності та верифікації викидів ПГ, торгівлі квотами на викиди ПГ.

2. Розроблення та внесення на розгляд Кабінету Міністрів України проєктів актів про внесення змін до Положення про Міжвідомчу комісію із забезпечення виконання Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1999 року № 583, у частині розширення її завдань відповідно до положень Паризької угоди та положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, пов'язаних із зміною клімату; схвалення Стратегії низьковуглецевого розвитку України на період до 2030 року; затвердження Державної науковотехнічної програми у сфері зміни клімату; затвердження порядку здійснення моніторингу та звітності викидів ПГ; затвердження порядку здійснення верифікації викидів ПГ; затвердження порядку підготовки Національного плану розподілу квот між установками; затвердження порядку функціонування дозвільної системи на викиди ПГ; затвердження комплексного Національного 29 плану з енергетики та зміни клімату на 2021 – 2030 роки; схвалення Стратегії адаптації до зміни клімату України на період до 2030 року.

3. Забезпечення постійного вдосконалення національної системи інвентаризації антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами ПГ на основі застосування кращих практик проведення інвентаризації та з

урахуванням рекомендацій міжнародних експертів з перевірки національної звітності за міжнародними угодами у сфері зміни клімату.

4. Ідентифікація міжнародних баз даних про найкращі доступні технології, спрямовані на скорочення антропогенних викидів, збільшення абсорбції ПГ та адаптацію до зміни клімату, створення умов для доступу населення і суб'єктів господарювання до таких баз даних.

5. Підготовка та внесення на розгляд Міжвідомчої комісії із забезпечення виконання Рамкової конвенції ООН про зміну клімату пропозицій щодо механізму інтеграції заходів із запобігання зміні клімату та адаптації до неї в регіональні стратегії розвитку і плани заходів з їх реалізації; впровадження новітніх фінансових інструментів та механізмів державно-приватного партнерства у сфері зміни клімату; пріоритетних заходів з адаптації до зміни клімату для секторів економіки, об'єктів життєдіяльності населення, сфери охорони здоров'я; прогресивних підходів до стимулювання суб'єктів господарювання усіх форм власності до реалізації проектів із запобігання зміні клімату та адаптації до неї з урахуванням найкращої світової практики та умов запровадження ринкових і неринкових механізмів, передбачених Паризькою угодою; пріоритетних підходів та інструментів скорочення антропогенних викидів від усіх категорій джерел; реалізації потенціалу збільшення обсягу поглинання ПГ до 2030 року у сферах раціонального використання та охорони земель і лісового господарства; удосконалення фіскальних та ринкових інструментів скорочення викидів ПГ.

Міндовкіллям розроблено пакет законодавства щодо обліку та моніторингу викидів ПГ в Україні. Концепція представлена у 2018 році, в ній ідентифіковано основні проблеми в Україні щодо моніторингу, звітності та верифікації викидів та передбачено відповідне законодавство.

Європейський парламент 28 листопада 2019 року ухвалив резолюцію про надзвичайну кліматичну та екологічну ситуацію. Цей документ виводить запобігання зміні клімату, пом'якшення її наслідків та адаптацію до неї на щабель одного з ключових стратегічних пріоритетів політики Європейського Союзу, а отже має розглядатися як один з найважливіших пунктів процесу європейської інтеграції України.

12 грудня 2019 року Верховна Рада України прийняла Закон України № 377-IX “Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів” з метою виконання постанови Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106 “Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, з іншої сторони” в частині впровадження актів законодавства ЄС у сфері довкілля, зокрема Директиви 2003/87/ЄС, а також Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 грудня 2016 року № 932-р, відповідно до якої забезпечення імплементації положень Угоди, пов'язаних із зміною клімату, а також створення і забезпечення функціонування системи моніторингу, звітності

і верифікації викидів парникових газів в Україні, відноситься до основних напрямів реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року.

Закон України № 377-IX “Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів” визначає правові та організаційні засади моніторингу, звітності та верифікації викидів ПГ та спрямований на виконання зобов’язань України за міжнародними договорами, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, зокрема, Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, а також на виконання вимог Рамкової конвенції Організації Об’єднаних Націй про зміну клімату та Паризької угоди.

Крім того, з метою врахування питань пом’якшення та адаптації до зміни клімату в документах державного планування всіх рівнів та при виконання стратегічної екологічної оцінки Міністерство енергетики та захисту довкілля України листом від 03 березня 2020 року № 26/1.4-11.3-5650 направило на обласні державні адміністрації України рекомендації щодо включення кліматичних питань до документів державного планування, з якими можна ознайомитись за посиланням: <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/08/Rekomendatsiyi.zip>.

З метою підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів та наслідків зміни клімату в Україні розроблено Стратегію зміни клімату, яка спрямована на підвищення рівня екологічної безпеки, зменшення впливів та наслідків зміни клімату в Україні за рахунок досягнення стратегічних цілей, а саме: зменшення рівня промислового забруднення; забезпечення раціонального використання природних ресурсів; збереження біорізноманіття та забезпечення розвитку природно-заповідного фонду в Україні; забезпечення сталого лісоуправління та підвищення здатності лісових екосистем адаптуватися до зміни клімату тощо.

Очікувані результати від реалізації положень Стратегії зміни клімату – підвищення рівня екологічної безпеки та покращення стану навколишнього природного середовища буде досягнуто шляхом зменшення викидів та скидів забруднюючих речовин. Так, до 2030 року в Україні повинні зменшитися викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел на 22,5 % обсягу викидів, що були у 2015 році. Передбачається, що скиди забруднених стічних вод у водні об’єкти у 2030 році зменшаться до 5 % загального обсягу скидів порівняно з 15,7 % у 2015 році. У сфері водного господарства створюватимуться умови для стимулювання запровадження суб’єктами господарювання автоматизованого обліку забору та використання вод. Утворення відходів буде суттєво зменшено завдяки забезпеченню роздільного збирання, утилізації та їх видалення, а також дотримання вимог екологічної безпеки під час поводження з ними тощо.

Так, департаментом екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної (військової) адміністрації щоквартально здійснюється

інформування Міндовкілля стосовно виконання визначених пунктів Операційного плану реалізації у 2022 – 2024 роках Стратегії зміни клімату.

Щодо виконання пункту 25 Операційного плану реалізації у 2022 – 2024 роках Стратегії зміни клімату, за даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел у 2023 році склали 385,1 тис. т або зменшились на 46,8 % у порівнянні з базовим 2015 роком (у 2015 році – 723,9 тис. т). У 2023 році викиди діоксиду вуглецю (CO₂) склали 16,3 млн т, або зменшились на 36,3 % у порівнянні з базовим 2015 роком (у 2015 році – 25,6 тис. т).

Обсяги утворення відходів у 2023 році склали 131,1 млн т проти 227,1 млн т за 2015 рік (або зменшились на 42,3 %), що пов'язано з виробничою діяльністю гірничо-збагачувальних комбінатів Кривбасу. Крім того, за даними Державного агентства водних ресурсів України скиди забруднених стічних вод у водні об'єкти у 2023 році склали 20,7 % до загального обсягу скидів порівняно з 39 % у 2015 році.

У рамках Програми, на постійній основі за рахунок коштів обласного бюджету здійснюються заходи з розчищення та регулювання русел річок і водойм, відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок і водойм тощо з метою практичного запровадження системи інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом. Разом з тим, для забезпечення сталого функціонування біологічної системи водних об'єктів та поліпшення загального екологічного стану та якості води проводяться біомеліоративні роботи на поверхневих водних об'єктах. Також, для виконання робіт санітарного очищення та благоустрою населених пунктів купується сучасна спецтехніка.

У Дніпропетровській області сформована система штучних лісових насаджень, яка складається з великих масивів, полезахисних лісосмуг, водозахисних насаджень та ділянок відновлювальних насаджень в межах природних лісових біогеоценозів (байрачних, пристінних, заплавних та аренних лісів). Головним лісокористувачем, що займається веденням лісового господарства в межах Дніпропетровської області на землях лісгосподарського призначення є ДСГП “Ліси України” на територіях відповідних філій.

З 2015 року на території області впроваджено електронний облік деревини в межах Єдиної Державної Системи Електронного Обліку Деревини (ЕОД). Система електронного обліку деревини дає можливість переглянути повністю ланцюг руху заготовленої деревини від місця її заготівлі до кінцевого споживача. Упровадження електронного обліку дозволяє значно підвищити ефективність лісгосподарської діяльності.

Землі лісгосподарського призначення регіону становлять 111,347 тис. га. За 2023 рік по Дніпропетровській області було висаджено та висіяно майже 9 млн штук, з них лісовідновлення складає 2,6 млн штук рослин на площі 414,2 га, лісорозведення – 5,4 млн штук рослин на площі 838,45 га.

Щодо виконання пункту 15 операційного плану реалізації у 2022 – 2024 роках Стратегії зміни клімату “Здійснення оцінки ризиків та вразливості населених пунктів до зміни клімату”, інформуємо, що облвійськадміністрацією приділяється значна увага екологічним проблемам регіону та вживаються необхідні заходи, спрямовані на запобігання змінам клімату.

Але, на сьогодні у зв’язку із російською агресією та введенням в Україні воєнного стану, проведенням на її території воєнних дій, виконувати будь-які дослідження, спрямовані на здійснення оцінки ризиків та вразливості населених пунктів до зміни клімату, немає можливості.

Разом з тим, у рамках Програми за рахунок коштів обласного бюджету у 2018 році було розроблено Проєкт. У складі Проєкту Державною установою “Інститут громадського здоров’я ім. О.М. Морзеєва” Національної академії медичних наук було виконано науково-дослідну роботу “Науковий супровід проєкту “Організація, розбудова та удосконалення регіональної автоматизованої мережі спостережень за станом атмосферного повітря Дніпропетровської області””.

У рамках НДР було проведено оцінку ризику для здоров’я населення, обумовленого забрудненням атмосферного повітря викидами промислових об’єктів міст Кам’янське, Марганець та Жовті Води. Зокрема, здійснено оцінку токсичних викидів, а також розрахунок та оцінку неканцерогенного ризику за коефіцієнтами небезпеки (HQ) та індивідуальних ризиків смерті (IRM) для здоров’я населення тощо. Також, надані рекомендації щодо проведення моніторингових спостережень за станом атмосферного повітря по кожному із міст в залежності від специфіки виробництв.

Крім того, відповідно до пункту 22 Положення про державну систему моніторингу довкілля, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 № 391 (із змінами), оцінка впливу забруднення довкілля на стан здоров’я населення покладається на МОЗ та його територіальні органи (у разі їх утворення), які повинні своєчасно інформувати органи державної влади та органи місцевого самоврядування про негативні тенденції або кризові зміни стану здоров’я населення внаслідок погіршення екологічної обстановки.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01 липня 2022 року № 546 “Про підписання Імплементативної угоди до Паризької угоди між Урядом України та Швейцарською Федеральною Радою” схвалено проєкт та уповноважено Міністра захисту довкілля та природних ресурсів Стрільця Руслана Олександровича підписати зазначену Імплементативну угоду.

Законом України від 20 вересня 2022 року було ратифіковано Угоду між Україною та Європейським Союзом про участь України у Програмі ЄС LIFE – Програмі дій з довкілля та клімату, яка передбачає зобов’язання сторін посилити співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища та їхню відданість принципам сталого розвитку і зеленої економіки.

Програма ЄС LIFE – фінансова підтримка Євросоюзу, яка дозволяє реалізовувати проєкти у напрямках циркуляційної економіки та якості життя,

природи та біорізноманіття, пом'якшення змін клімату, а також переходу до альтернативних джерел енергії.

Міндовкіллям, на виконання пункту 2 Операційного плану реалізації у 2022 – 2024 році Стратегії зміни клімату, за сприяння Програми розвитку ООН в рамках проєкту EU4Climate розроблено Методичні рекомендації для здійснення оцінки ризиків та вразливості соціально-економічних секторів та природних складових до зміни клімату (Наказ Міндовкілля від 03.06.2023 № 386), з якими можна ознайомитись за посиланням: <https://cutt.ly/4eefzQdO>.

Вищезазначені методичні рекомендації містять рекомендації та практичні поради для здійснення оцінки ризиків і вразливості соціально-економічних секторів та природних складових до зміни клімату на національному, регіональному та локальному рівнях.

Для кожного сектору та природної складової в цих методичних рекомендаціях розкриті контекст і цілі оцінювання ризиків і вразливості до зміни клімату, основні впливи і ланцюжки впливів зміни клімату, рекомендовані приклади індикаторів ризиків і вразливості – індикатори кліматичних загроз, індикатори перебування сектору чи компоненти під дією кліматичних факторів, індикатори чутливості до зміни клімату та індикатори адаптаційної здатності сектору чи компоненти до зміни клімату. Переліки представлених індикаторів для кожного з секторів чи компонент не є вичерпними, і можуть доповнюватися в ході проведення оцінки ризиків і вразливості, а самі індикатори можуть бути скоригованими в залежності від поточних умов оцінюваної території та наявності вхідних даних.

Тоді як світ бореться за суттєве скорочення викидів ПГ, щоб обмежити зростання глобальної середньої температури в межах 1,5 °C, 24 лютого 2022 року росія розпочала широкомасштабне вторгнення в Україну й відтоді в умовах збройної агресії росії проти України, довкілля України зазнає безпрецедентних, іноді безповоротних негативних впливів. Разом зі знищенням природних ландшафтів відбуваються істотні впливи на клімат та погіршення здатності територій до пом'якшення впливу на них глобальної зміни клімату й адаптації, особливо в східних та південних областях, які й раніше вважалися найбільш уразливими в контексті кліматичних змін.

Масштабні пожежі, що виникають внаслідок ракетних та артилерійських обстрілів території України російськими військами на нафтопереробних заводах та нафтобазах, об'єктах інфраструктури, промислових об'єктах, у житлових кварталах призводять до потужних викидів в атмосферу забруднюючих речовин, у тому числі ПГ – двоокису вуглецю, метану та закису азоту. Потужними джерелами викидів цих же речовин, а також водяної пари, є детонація боєприпасів, пересування великої кількості військової та допоміжної техніки (вантажних машин), яка працює на дизельному паливі, активне застосування авіації. Пересування важкої техніки, будівництво фортифікаційних споруд, бойові дії значно пошкоджують ґрунтовий покрив, у тому числі знижується його здатність до накопичення (секвестрація) вуглецю з

атмосферного повітря. Лісові пожежі внаслідок обстрілів, знищення дерев для будівництва фортифікаційних споруд, вигорання трав'янистої рослинності істотно знижують здатність рослинного покриву на території поглинати двоокис вуглецю.

Міндовкілля за підтримки Міністерства цифрової трансформації України розробило сайт ЕкоЗагроза (<https://ecozagroza.gov.ua/>), на якому збираються дані про шкоду для довкілля на основі звітів місцевих органів влади та цивільних осіб, які можуть повідомляти про пошкодження. Стандартизована форма для автоматичного збору та фіксації інформації про екологічні загрози в режимі реального часу, з географічною прив'язкою до місцевості. На етапі обробки інформації з мобільного додатку ЕкоЗагроза або її веб-версії проходить автоматичний розрахунок впливу на довкілля, параметри та категорії розрахунків постійно оновлюються та розширюються.

Руйнування в Новій Каховці у червні 2023 року стало однією із найбільш руйнівних подій як для людей, так і для природи.

Як показало третє проміжне оцінювання, що викиди ПГ за 18 місяців або 555 днів війни склали 150 млн тонн CO₂ екв (рис. 3.1). Це більше, ніж річні викиди ПГ у такій високоіндустріальній країні, як Бельгія. Звіт “Вплив російської війни в Україні на клімат” 24 лютого 2020 року – 1 вересня 2023 року розташований за посиланням: <https://cutt.ly/yeefWBT8>.

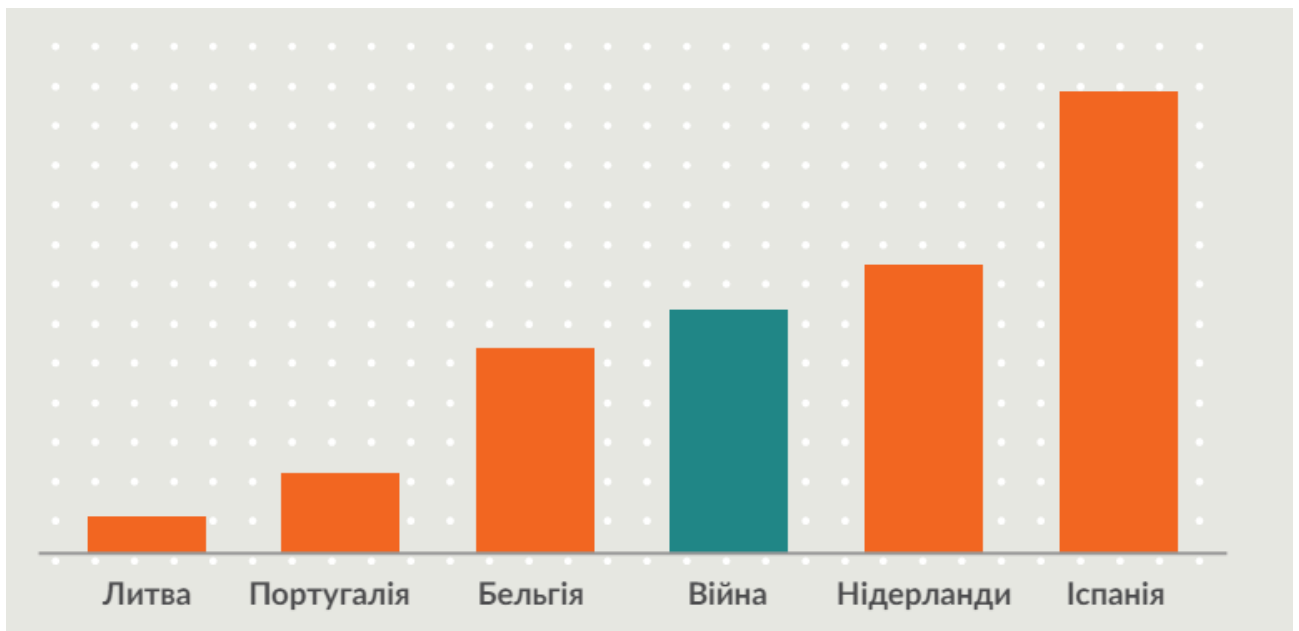

Рис. 3.1. Викиди ПГ внаслідок війни (555 днів) порівняно з річними викидами деяких європейських країн

3. Політика та заходи у сфері охорони озонного шару

У 1985 році у Відні (Австрія) 22 країни підписали Конвенцію про охорону озонного шару. Через два роки, 16 вересня в Монреалі (Канада) був підписаний Протокол про речовини, які руйнують озонний шар. Основною метою цих двох угод є запобігання руйнуванню озонного шару внаслідок антропогенних дій.

У 1985 році Україна підписала, а в 1996 році ратифікувала Віденську конвенцію про охорону озонного шару. На основі Віденської конвенції 20 вересня 1988 року Україна приєдналася до Монреальського протоколу по речовинах, що руйнують озонний шар.

У Монреальському протоколі перелічено речовини та їхні сполуки, які руйнують озонний шар. Кожна нова речовина, присутність якої є руйнівною для озонного шару, додавалася до Протоколу спеціальною поправкою.

Як Сторона Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озонний шар, Україна провадить державну політику, спрямовану на регулювання відносин у сфері поводження з речовинами, використання яких впливає на озонний шар та зміну клімату.

Озонний шар – шар атмосферного озону, що міститься у стратосфері і поглинає біологічно небезпечне ультрафіолетове сонячне випромінювання. Під дією шкідливих речовин (хлорфторвуглеводнів, галогенів тощо) озонний шар зменшується та пошкоджується, через що шкідливі ультрафіолетові промені потрапляють в атмосферу Землі. Окрім того, збільшення кількості озону в нижньому шарі атмосфери через зменшення вмісту озону у стратосфері провокує глобальне потепління і зміну клімату.

Так, 2 грудня 2015 року прийнято наказ Міністерства екології та природних ресурсів України № 459, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08 лютого 2016 року за № 197/28327, затверджено Порядок погодження на імпорту/експорт контрольованих речовин, товарів та обладнання. З текстом цього Порядку можна ознайомитись за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0197-16#Text>.

З метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, Мінприроди розробило законопроект “Про озоноруйнівні речовини та фторовані парникові гази”, який прийнято 12 грудня 2019 року (Закон України № 376-ІХ “Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами”). Цей Закон регулює правовідносини щодо виробництва, імпорту, експорту, зберігання, використання, розміщення на ринку та поводження з озоноруйнівними речовинами, фторованими парниковими газами, товарами та обладнанням, які їх містять або використовують, що впливає на озонний шар та на рівень глобального потепління. З текстом цього закону можна ознайомитись за

посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-IX#Text>.

Озоноруйнівна речовина – будь-яка речовина, що зазначена в додатку 1 до Закону України від 12 грудня 2019 року № 376-IX, яка існує самостійно або в суміші, первинна, рекуперована, регенерована або оброблена для рециклінгу чи ізомери такої речовини, та має озоноруйнівний потенціал вище нуля. Якщо говорити кількісно, найбільші постачальники озоноруйнюючих речовин – холодильники та кондиціонери.

Фторовані парникові гази – будь-які речовини, зазначені в додатку 2 до Закону України від 12 грудня 2019 року № 376-IX, які існують самостійно або в суміші, первинні, рекуперовані, регенеровані або оброблені для рециклінгу чи їх ізомери, та мають потенціал глобального потепління вище нуля.

Крім того, Кабінетом Міністрів України прийнято постанову № 992 від 23 вересня 2020 року “Деякі питання регулювання діяльності у сфері охорони озонного шару”, якою були затверджені Порядок розподілу часток щорічної національної квоти на імпорту контрольованих речовин і форма звіту про операції з контрольованими речовинами, а постановою Кабінету Міністрів України № 1086 від 23 вересня 2020 року “Деякі питання видачі кваліфікаційного документа (сертифіката) для виконання робіт, визначених частиною першою ст. 10 Закону України “Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами” затверджено порядок видачі відповідного кваліфікаційного документа (сертифіката).

Постановою Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2020 року № 897 була утворена Міжвідомча комісія з питань зміни клімату та збереження озонного шару, яка є тимчасовим консультативно-дорадчим органом, який утворюється з метою забезпечення узгодження дій органів виконавчої влади щодо реалізації державної політики у сфері зміни клімату та збереження озонного шару, а також виконання зобов’язань України відповідно до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, Паризької угоди, Віденської конвенції про охорону озонного шару, Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озонний шар, Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Договору про заснування Енергетичного Співтовариства та інших міжнародних договорів України, пов’язаних із зміною клімату та збереженням озонного шару.

Наказом Міндовкілля від 08 червня 2021 року № 369, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 13 серпня 2021 року за № 1077/36699, затверджено Порядок створення та ведення Єдиного державного реєстру операторів контрольованих речовин. Цей Порядок визначає процедуру створення та ведення реєстру суб’єктів господарювання, які виконують операції щодо імпорту, експорту, розміщення на ринку, зберігання, використання або поводження з контрольованими речовинами та/або товарами

і обладнанням, суб'єктів господарювання, що володіють та/або використовують стаціонарне обладнання або системи та набули статусу оператора контрольованих речовин відповідно до законодавства, а також осіб, які отримали кваліфікаційний документ (сертифікат) згідно зі ст. 11 Закону України “Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами”, внесення відомостей до Єдиного державного реєстру операторів контрольованих речовин та надання відомостей з нього. Для внесення відомостей до Єдиного державного реєстру операторів контрольованих речовин заявник або уповноважена особа має звернутися з відповідним пакетом документів до Міндовкілля. Реєстр оприлюднено на сайті Міндовкілля (<https://cutt.ly/neega9dC>).

Наказом Міндовкілля від 19 травня 2023 року № 340, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 11 липня 2023 року за № 1171/40227, затверджено Мінімальні вимоги до програм для навчання фізичних осіб, які претендують на отримання кваліфікаційного документа (сертифіката) для виконання робіт, визначених частиною першою ст. 10 Закону України “Про регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами”. З текстом цього наказу можна ознайомитись за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1171-23#Text>.

Також, наказом Міндовкілля від 01 грудня 2023 року № 875, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 25 січня 2024 року за № 131/41476, затверджено Порядок ведення та подання звітності операторами контрольованих речовин, що переміщують через митний кордон України, розміщують на ринку, використовують та здійснюють поводження з контрольованими речовинами та товарами. З текстом цього наказу можна ознайомитись за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0131-24#Text>.

4. ВОДНІ РЕСУРСИ

1. Водні ресурси та їх використання

Загальна характеристика

Дніпропетровська область повністю розташована в межах басейну р. Дніпро, яка є головною рікою гідрографічної мережі Дніпропетровщини. Стік річки зарегульований каскадом Дніпровських водосховищ, і в межах області присутні три з них: південна частина Кам'янського та північна частина Дніпровського, а також є вихід до Каховського водосховища, яке обміліло внаслідок зруйнування росіянами Каховської ГЕС. Загальна довжина р. Дніпро в межах області складає 261 км. В межах Кам'янського водосховища – 66 км, в межах Дніпровського водосховища – 94 км, в межах Каховського водосховища – 101 км.

Найбільшими притоками р. Дніпро, що беруть свій початок за межами області, є: Оріль, Самара, Вовча та Інгулець. Найбільш значними притоками р. Дніпро, басейни яких повністю розташовані у межах області (на правобережжі), є Саксагань, Мокра Сура і Базавлук. Загалом гідрографічна мережа басейну р. Дніпро в межах області представлена: 291 річкою, довжиною більше 10 км, 100 водосховищами, 3292 ставками та 1129 озерами, з яких лише 219 озер площею три і більше гектарів.

У відповідності до ст. 5 Водного кодексу України всі поверхневі водні об'єкти в межах Дніпропетровської області належать до водних об'єктів загальнодержавного значення.

Водні ресурси у Дніпропетровській області в середньому по водності рік становлять 52,8 млрд м³, в тому числі:

місцевий стік (стік, що формується в межах області) – 0,825 млрд м³;

запаси підземних вод – 0,381 млрд м³;

транзитний стік – 51,6 млрд м³, який розкладається на санітарний стік (майже 15 млрд м³) та води, що йдуть на постійне поповнення водосховищ і водоспоживання промисловими і сільськогосподарськими підприємствами Дніпропетровської та суміжних областей (37 млрд м³).

Поверхневий стік малих річок становить 1,6 млрд м³, в тому числі місцевий стік – 0,83 млрд м³.

Зважаючи на те, що водні ресурси на території області розподіляються нерівномірно, покриття їх дефіциту частково вирішується за рахунок перекидання стоку р. Дніпро каналами Дніпро-Донбас, Дніпро-Кривий Ріг, Дніпро-Інгулець, а також водогонами регіонального значення.

Дозвільна діяльність у сфері водокористування наведена у таблиці 4.1.1.

Таблиця 4.1.1. Дозвільна діяльність у сфері водокористування

Дозволи на спеціальне водокористування	За роками		
	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Видано	268	80	123
анульовано	44	23	22

Водокористування та водовідведення

За даними звітності за формою № 2ТП - водгосп (річна) за 2023 рік обсяг забору свіжої води по області становив 813,145 млн м³, в тому числі:

- з поверхневих джерел – 731,464 млн м³;
- з підземних – 81,681 млн м³.

В порівнянні з 2022 роком, забір води із природних водних об'єктів зменшився на 128,375 млн м³, у т. ч.: з поверхневих джерел зменшився на 136,376 млн м³, з підземних збільшився на 8,001 млн м³.

Водоспоживання поверхневої води в 2023 році, в порівнянні з 2022 роком, зменшилось на 27,429 млн м³ і становило 645,121 млн м³ (в 2022 році – 672,55 млн м³), у тому числі: поверхневої – 611,135 млн м³. Споживання підземної води склало 33,954 млн м³ (в 2022 році – 30,22 млн м³).

Протягом 2023 року було використано: на виробничі потреби – 517,523 млн м³, на питні і санітарно-гігієнічні потреби – 102,107 млн м³, на зрошення – 14,683 млн м³ води.

Динаміка водокористування наведена у таблиці 4.1.2.

Таблиця 4.1.2. Динаміка водокористування за 2023 рік та два попередніх

Показники	Одиниця виміру	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Забрано води всього із природних джерел, усього:	млн м ³	964,92	941,52	813,145
у тому числі:				
- поверхневої	млн м ³	875,33	867,84	731,464
- підземної	млн м ³	89,60	73,68	81,681
- морської	млн м ³	-	-	-
Використано свіжої води усього:	млн м ³	746,42	672,55	645,121
у тому числі на потреби:				
- питні та санітарно-гігієнічні	млн м ³	109,59	105,13	102,107
- виробничі	млн м ³	602,77	534,87	517,523
- сільськогосподарські	млн м ³	0,68	0,62	0,396
- зрошення	млн м ³	21,29	21,56	14,683
- рибогосподарські (без вилучення)	млн м ³	2,15	2,14	12,047
Втрачено води при транспортуванні	млн м ³	106,27	114,05	111,023
	% до забраної води	11,01	12,11	13,65
Скинуто зворотних вод, усього:	млн м ³	633,68	554,96	540,334
у тому числі:				
- у підземні горизонти	млн м ³	1,503	-	-
- у накопичувач	млн м ³	**	**	**
- на поля фільтрації	млн м ³	**	**	**
- у поверхневі водні об'єкти	млн м ³	600,39	540,28	515,964
- не віднесених до водних об'єктів	млн м ³	31,79	14,67	24,369
Скинуто зворотних вод в поверхневі водні об'єкти, усього	млн м ³	600,396	540,281	515,964
з них:				
- нормативно очищених, усього	млн м ³	172,144	161,207	162,59
у тому числі:				

- на спорудах біологічного очищення	млн м ³	169,51	158,54	159,533
- на спорудах фізико-хімічного очищення	млн м ³	*	*	*
- на спорудах механічного очищення	млн м ³	2,635	2,672	3,058
нормативно (умовно) чистих без очищення	млн м ³	307,916	268,397	246,737
забруднених усього:	млн м ³	120,33	110,67	106,637
у тому числі:				
- недостатньо очищених (НДО)	млн м ³	78,78	73,26	75,354
- без очищення	млн м ³	41,56	37,41	31,283

* інформація відсутня.

** не передбачено програмним забезпеченням звітності за формою № 2ТП (водгосп).

Використання свіжої води промисловим виробництвом в Дніпропетровській області в 2023 році зменшилось за основними галузями і становило:

- енергетика – 281,993 млн м³ (2022 р. – 278,552 млн м³);
- чорна металургія – 89,469 млн м³ (2022 р. – 88,618 млн м³);
- машинобудівництво і металообробка – 0,142 млн м³ (2022 р. – 0,15 млн м³);
- харчова промисловість – 3,897 млн м³ (2022 р. – 3,444 млн м³);
- хімічна та нафтохімічна промисловість – 2,181 млн м³ (2022 р. – 2,904 млн м³);
- вугільна промисловість – 34,302 млн м³ (2022 р. – 35,851 млн м³);
- м'ясомолочна промисловість – 0,366 млн м³ (2022 р. – 0,165 млн м³) та інші.

Кількість води в оборотному та повторному водоспоживанні у 2023 році становила 2551,354 млн м³.

У 2023 році кількість підприємств із скидом забруднених зворотних вод в водні об'єкти становила – 33, що на 4 підприємства більше, ніж у минулому році.

Припинили скид:

ПрАТ “Дніпровагонмаш” м. Кам'янське;

КП “СИНЕЛЬНИКІВСЬКИЙ МІСЬКИЙ ВОДОКАНАЛ” ДОР;

ВСП “Дніпровська дирекція” філії “Центр будівельно-монтажних робіт та експлуатації будівель і споруд” акціонерного товариства “Українська залізниця”.

Почали скид:

АТ “ДТЕК ДНПРОЕНЕРГО” (ВП “КРИВОРІЗЬКА ТЕПЛОВА ЕЛЕКТРИЧНА СТАНЦІЯ” АТ “ДТЕК ДНПРОЕНЕРГО”);

ПрАТ “Інгuleцький ГЗК” м. Кривий Ріг;

КП “Дніпровський метрополітен” ДМР м. Дніпро;

ТОВ “САНАТОРІЙ “КУРОРТ ОРЛІВЩИНА” Новомосковський р-н;

ТОВ “Епіцентр К” м. Дніпро;

ТОВ “КОМСІТІ” м. Новомосковськ;

КП КМР “ЕКОСЕРВІС” м. Кам'янське.

Обсяг скинутих зворотних вод в поверхневі водні об'єкти зменшився на 24,316 млн м³ (з 540,28 млн м³ в 2022 р. до 515,964 млн м³ в 2023 р.).

Забруднених зворотних вод скинуто 106,637 млн м³ (в 2022 році – 110,68 млн м³), з них 31,283 млн м³ – без очистки, 75,354 млн м³ – недостатньо очищених.

У порівнянні з минулим роком, обсяги використання кар'єрної та шахтної води збільшились на 2,29 млн м³ і склали 23,050 млн м³. Також, обсяги використання води на зрошення склали 14,683 млн м³.

Використання зворотної (стічної) води, у порівнянні з минулим роком, зменшилось на 2,594 млн м³.

Зменшились обсяги повторного водовикористання – на 0,645 млн м³, послідовного – на 2,649 млн м³.

Загальний скид стічних, шахтно-кар'єрних та колекторно-дренажних вод, у порівнянні з 2022 роком, зменшився на 14,624 млн м³.

Порівняльний аналіз основних показників забору та використання води наведено у табл. 4.1.3.

Таблиця 4.1.3. Основні показники водокористування та водовідведення води, млн м³ (обсяги оборотної, повторної і послідовно використаної води)

Види економічної діяльності	2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	усього, млн м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної	усього, млн м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної	усього, млн м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної
Усього за регіоном	746,419	77,24	672,55	64,52	645,1	68,72
За видами економічної діяльності у тому числі:						
- промисловість	536,948	74,53	308,87	82,03	461,35	69,35
- сільське господарство	44,53	-	47,48	-	31,65	0,021
- транспорт	1,270	27,241	1,15	4,68	1,19	4,58
- будівництво	0,609	-	0,206	-	0,111	-
- торгівля та громадське харчування	0,058	-	0,053	-	0,07	-
- маттехзабезпечення	*	*	*	*	*	*
- житлокомунгосп та побутобслуговування	159,79	3,649	152,97	4,16	148,35	4,02

* не передбачено програмним забезпеченням звітності за формою №2ТП-водгосп (річна).

2. Забруднення поверхневих вод

Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод

У 2023 р. у масиви поверхневих вод Дніпропетровської області було скинуто у складі зворотних вод – 344,5 тис. т забруднюючих речовин від точкових джерел. В порівнянні з 2022 р. спостерігалось зменшення сумарного

обсягу скинутих забруднюючих речовин на 152,5 тис. т.

Скиди *органічних речовин*, а саме, БСК та ХСК підприємствами-водокористувачами Дніпропетровської області, що звітують за формою № 2ТП-водгосп (річна) становили, відповідно, 1819,3 т та 7433,7 т за рік.

Скиди *біогенних речовин* у водні об'єкти басейну річки Дніпро в межах Дніпропетровської області визначені за такими показниками як: азот амонійний, нітрит-іони, нітрат-іони, фосфати та становили році – 6226,5 т/рік.

Скиди *небезпечних речовин* (метали та інші) по Дніпропетровській області за 2023 рік становили :

– *важких металів*, які не входять до групи пріоритетних речовин: алюмінію – 8,6517 т, заліза – 33,4954 т, кобальту – 0,0043 т, марганцю – 0,0204 т, міді – 0,5256, хрому загального – 1,1758 т, хрому 6+ – 0,0101 т, цинку – 2,265 т.

– *несинтетичні показники групи важких металів*: 0,0004 т сполук кадмію, 3,7158 т сполук нікелю та 0,0015 т сполук свинцю.

– *несинтетичних забруднюючих речовин*: нафтопродуктів – 32,5815 т, СПАР – 19,9241 т, карбамідів – 1,9689 т, фенолів – 0,0202 т.

Інформація про скиди у масиви поверхневих вод Дніпропетровської області забруднюючих речовин в складі зворотних вод за 2023 р. в порівнянні з 2021 та 2022 рр., наведена у таблиці 4.2.1.

Таблиця 4.2.1. Забруднюючі речовини у складі зворотних вод

№	Скидання забруднюючих речовин за регіоном	2021 рік	2022 рік	2023 рік
		обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т
Перелік скинутих забруднюючих речовин				
1	БСК ₅	1,9925	1,8323	1,8193
2	Нафтопродукти	0,0355007	0,0293403	0,0325815
3	Завислі речовини	2,2771	2,5667	1,9153
4	Сухий залишок	161,3686	205,4639	158,8612
5	Сульфати	40,9387	41,2233	33,0267
6	Хлориди	150,9312	230,5138	135,1521
7	Азот амонійний	0,5392	0,3903	0,37740
8	Феноли	0,0000339	0,0000533	0,0000202
9	Нітрати	5,5071	5,4023	4,8425
10	СПАР	0,0139237	0,015888	0,0199241
11	Залізо	0,0367822	0,0392151	0,0334954
12	Мідь	0,0006021	0,0005056	0,0005256
13	Цинк	0,0014928	0,0017957	0,002265
14	Нікель	0,003877	0,0034693	0,0037158
15	Хром 6+	0,0000017	0,0000024	0,0000101
16	Алюміній	0,0071915	0,0071143	0,0086517
17	Свинець	0,0000382	0,0000007	0,0000015
18	Кадмій	0,0000132	0,0000001	0,0000004
19	Кобальт	0,0000002	0,0000001	0,0000043
20	Карбамід	0,0054648	0,0043312	0,0019689
21	Марганець	0,0000513	0,0000245	0,0000204
22	Нітрити	0,2197	0,2364	0,2987
23	Фтор	0,0053095	0,0040985	0,0047018

№	Скидання забруднюючих речовин за регіоном	2021 рік	2022 рік	2023 рік
		обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т	обсяг забруднюючих речовин, тис. т
24	Ціаніди	0	0	0
25	Роданіди	0	0	0
26	ХСК	8,5025	8,560	7,4337
27	Толуол	0	0	0
28	Фосфати	0,7759055	0,7411315	0,7078837
29	Хром загальний	0,0013020	0,001163	0,0011758
	Всього:	373,1640903	497,0371336	344,5438462

Існуючі системи водопостачання та водовідведення області знаходяться переважно в незадовільному стані, очисні споруди працюють неефективно та потребують ремонту та реконструкції.

В цілому, перевантаження очисних споруд у більшості основних водокористувачів області не спостерігається, проте якість очищення стічних вод незадовільна, низка показників перевищує нормативи гранично-допустимого скиду забруднюючих речовин (ГДС) і не дозволяє досягнути категорії “нормативно-очищені”.

Нижче наведені основні забруднювачі з категорією якості зворотних вод – недостатньо-очищені:

- КП “Дніпроводоканал” м. Дніпро – перевищення нормативів ГДС за вмістом азоту амонійного, завислих речовин, ХСК, хлоридів;
- КП ДОР “Аульський водовід” Кам’янський район – за вмістом фосфатів;
- КП “Павлоградводоканал” м. Павлоград – за вмістом азоту амонійного, сухого залишку, нафтопродуктів;
- МКП “Покровводоканал” м. Покров – за показниками: нітрати, фосфати;
- КП “Новомосковськводоканал” – за вмістом завислих речовин, сухого залишку хлоридів, сульфатів;
- КП “Тернівське житлово-комунальне підприємство” – за показниками: азот амонійний;
- КП “Марганецьке ВУВКГ” ДОР” – за показниками: азот амонійний, алюміній;
- ПрАТ “Енергоресурси” м. Нікополь – за вмістом фосфатів, алюмінію, ХСК, хрому, фторидів, нікелю, заліза, міді;
- ПрАТ “ДТЕК Павлоградвугілля” – за вмістом хлоридів, сухого залишку;
- ДМПВК “Дніпро–Західний Донбас” – за вмістом сухого залишку, нітратів, нафтопродуктів.

Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності)

Згідно узагальнених даних звітності за формою № 2ТП-водгосп (річна) за 2023 р., кількість підприємств зі скидом зворотних вод у водні об'єкти Дніпропетровської області складала 63. З них 33 підприємства – забруднювачі (в 2022 р. – 29), які здійснюють скид забруднених (без очистки та недостатньо-очищених) зворотних вод у водні об'єкти області. Найбільші з них:

- КП “Дніпроводоканал”, м. Дніпро;
- ПрАТ “Петриківський рибгосп”;
- ПрАТ “Центральний ГЗК”, м. Кривий Ріг;
- ПАТ “Криворізький залізорудний комбінат”, м. Кривий Ріг;
- ПрАТ “ДТЕК Павлоградвугілля”, м. Павлоград;
- ПрАТ “Дніпровський металургійний завод”, м. Дніпро;
- КП ДОР “Аульський водовід”, Кам’янський район;
- КП “Павлоградводоканал”;
- ДМП ВКГ “Дніпро-Західний Донбас”;
- ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”;
- ПрАТ “Енергоресурси” м. Нікополь;
- ПрАТ “СУХА БАЛКА” м. Кривий Ріг.

Перелік підприємств-забруднювачів Дніпропетровської області за сферами діяльності станом на 01.01.2024 надані в таблиці 4.2.1.

Таблиця 4.2.1. Перелік підприємств-забруднювачів Дніпропетровської області за сферами діяльності станом на 01.01.2024

№ з/п	Вид діяльності (КВЕД)	Назва водокористувачів області	Назва водо-приймача	Скинуто забруднених зворотних вод, тис. м ³		
				всього	без очистки	недостатньо-очищені
А СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО, ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА РИБНЕ ГОСПОДАРСТВО						
03 Рибне господарство						
1	03.22 Прісноводне рибництво (аквакультура)	ПрАТ “Петриківський рибгосп”	р. Оріль	8776,1	8776,1	-
В ДОБУВНА ПРОМИСЛОВІСТЬ І РОЗРОБЛЕННЯ КАР’ЄРІВ						
05 Добування кам’яного та бурого вугілля						
2	05.10 Добування кам’яного вугілля	ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ”	р. Самара	13948,6	1148,5	12800,1
07 Добування металевих руд						
3	07.10 Добування	ПрАТ “Суша балка”	р. Інгулець	1447,8	1447,8	-
4		ПрАТ “Центральний ГЗК”	р. Інгулець	932,2	932,2	-

№ з/п	Вид діяльності (КВЕД)	Назва водокористувачів області	Назва водо-приймача	Скинуто забруднених зворотних вод, тис. м ³		
				всього	без очистки	недостатньо-очищені
5	залізних руд	ПАТ “Криворізький залізорудний комбінат”	р. Інгулець	1873,1	1873,1	-
6		ПрАТ “Інгулецький ГЗК”	р. Інгулець	105,7	105,7	-
08 Добування інших корисних копалин і розроблення кар’єрів						
7	08.12 Добування піску гравію глини і каоліну	ТОВ “Нерудбудматеріали”	р. Саксагань	10,0	10,0	-
8		ТОВ “Об’єднання Новомиколаєвський кар’єр”	р. Мокра Сура	373,0	373,0	-
С ПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ						
24 Металургійне виробництво						
9	24.10 Виробництво чавуну сталі та феросплавів	ПрАТ “Дніпровський металургійний завод” м. Дніпро	р. Дніпро	3293,9	3293,9	-
10		ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”	р. Інгулець	950,4	950,4	-
27 Виробництво електричного устаткування						
11	27.20 Виробництво батарей і акумуляторів	ТОВ ДДЗ “Енергоавтоматика”	р. Самара	76,5	-	76,5
28 Виробництво машин і устаткування н. в. і. у.						
12	28.92 Виробництво машин і устаткування для добувної промисловості та будівництва	ТОВ “МЕТІНВЕСТ-КРМЗ”	р. Саксагань	266,8	-	266,8
Д ПОСТАЧАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ, ГАЗУ, ПАРИ ТА КОНДИЦІЙОВАНОГО ПОВІТРЯ						
35 Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря						
13	35.11 Виробництво електроенергії	ВП “КРИВОРІЗЬКА ТЕПЛОВА ЕЛЕКТРИЧНА СТАНЦІЯ” АТ “ДТЕК ДНІПРОЕНЕРГО”	р. Інгулець	1045,4	1045,4	-
Е ВОДОПОСТАЧАННЯ; КАНАЛІЗАЦІЯ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ						
14	36.00 Забір очищення та постачання води	КП “Тернівське житлово-комунальне підприємство”	р. Самара	1177,4	-	1177,4
15		ДМПВКГ “Дніпро-Західний Донбас” Синельниківський район	р. Дніпро	2535,9	1336,9	1199,0
16		КП “Павлоградводоканал”	р. Самара	2807,6	-	2807,6
17		КП “Новомосковськ водоканал”	р. Самара	1299,4	-	1299,4
18		КП “Нікопольводоканал” НМР	р. Дніпро	982,1	982,1	-

№ з/п	Вид діяльності (КВЕД)	Назва водокористувачів області	Назва водоприймача	Скинуто забруднених зворотних вод, тис. м³		
				всього	без очистки	недостатньо-очищені
19		КП ДОР “Аульський водовід”	р. Дніпро	2936,3	-	2936,3
20		МКП “Покровводоканал”	р. Базавлук	677,5	-	677,5
21		КП “ Широке “	р. Інгулець	27,3	-	27,3
22		КП “Дніпроводоканал”ДМР	р. Мокра Сура	5564,6	-	5564,6
			р. Дніпро	50040,8	7842,0	42198,8
23		КП “Марганецьке ВУВКГ”	р. Томаківка	844,8	-	844,8
			Р. Ревун	139,7	139,7	-
24		КП “ЖИТЛОКОМПЛЕКС” ПМР	р. Саксагань	64,6	4,0	60,6
25	ПрАТ “Енергоресурси”	р.Дніпро	2926,1	-	2926,1	
26	39.00 Інша діяльність щодо поводження з відходами	КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО КАМ'ЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ “ЕКОСЕРВІС”	р. Дніпро (Брудна Коноплянка)	223,5	223,5	-
Г ОПТОВА ТА РОЗДРІБНА ТОРГІВЛЯ; РЕМОНТ АВТОТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ І МОТОЦИКЛІВ						
47 Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами						
27	47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами	ТОВ “Метро Кеш енд Кері Україна” (Філія ТОВ “Метро Кеш енд Кері Україна” № 26)	р. Кільчень	3,9	-	3,9
28	47.78 Роздрібна торгівля іншими неживими товарами в спеціалізованих магазинах	ТОВ “Епіцентр К”	р. Кільчень	11,2	-	11,2
Н ТРАНСПОРТ СКЛАДСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ПОШТОВА ТА КУР’ЄРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ						
49 Наземний і трубопровідний транспорт						
29	49.41 Вантажний автомобільний транспорт	ТОВ “Торгівельно-транспортна компанія”	р. Дніпро	1,3	-	1,3

№ з/п	Вид діяльності (КВЕД)	Назва водокористувачів області	Назва водоприймача	Скинуто забруднених зворотних вод, тис. м³		
				всього	без очистки	недостатньоочищені
30	49.31 Пасажирський наземний транспорт міського та приміського сполучення	КП “Дніпровський метрополітен”	р. Дніпро	798,4	798,4	-
Н ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ДОПОМІЖНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ						
81 Обслуговування будинків і територій						
31	81.10 Комплексне обслуговування об’єктів	ТОВ “КОМСІТТ”	р. Самара	411,9	-	411,9
Q ОХОРОНА ЗДОРОВ’Я ТА НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ						
86 Охорона здоров’я						
32	86.10 Діяльність лікарняних закладів	ДП “Санаторій “СЛАВУТИЧ” ім. Б.В. Пашковського” м. Верхньодніпровськ	р. Дніпро	31,7	-	31,7
33		ТОВ “САНАТОРІЙ “КУРОРТ ОРЛІВЩИНА”	р. Самара	31,0	-	31,0
Всього:				106636,5	31282,7	75353,8

3. Стан поверхневих вод

Екологічний стан та потенціал поверхневих вод

Постановами Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758 “Про затвердження порядку здійснення державного моніторингу вод” (зі змінами) та від 30.03.1998 № 391 “Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля” визначено одним з суб'єктів державного моніторингу вод Державне агентство водних ресурсів України (Держводагентство), на яке покладено здійснення державного моніторингу масивів поверхневих вод, включаючи прибережні води.

Відповідно до наказу Держводагентства від 25.01.2023 № 18 “Про впровадження Порядку здійснення державного моніторингу вод” (Порядок), лабораторія моніторингу вод та ґрунтів РОВР у Дніпропетровській області в 2023 році здійснювала контроль в 16 постійних пунктах спостереження масивів поверхневих вод, забір яких здійснюється для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення. Пункти спостереження розташовані на річках:

- р. Дніпро (Кам'янське водосховище) – 2 створи;
- р. Дніпро (Дніпровське водосховище) – 5 створів;
- р. Дніпро (Каховське водосховище) – 4 створи;
- р. Інгулець – 2 створи;
- р. Саксагань (Макортовське водосховище) – 1 створ;
- Канал Дніпро–Кривий Ріг – 2 створи.

Місця розташування та періодичність відбору проб в цих пунктах наведені в таблиці 4.3.1.

Таблиця 4.3.1. Місця розташування та періодичність відбору проб у пунктах спостереження

№ з/п	Місце розташування пунктів спостереження	Періодичність відбору проб
<i>Кам'янське водосховище (суббасейн Середнього Дніпра)</i>		
1	476 км, м. Верхньодніпровськ, питний в/з	щомісячно
2	462 км, смт Аули, питний в/з м. Дніпро та м. Кам'янське	щомісячно
<i>Дніпровське водосховище (суббасейн Нижнього Дніпра)</i>		
3	420 км, м. Дніпро, правий берег, Кайдакський питний в/з	щомісячно
4	420 км, м. Дніпро, лівий берег, Ломовський питний в/з	щомісячно
5	404 км, м. Дніпро, ВП “ПдТЕС” ПАТ “ДТЕК Дніпроенерго”, питний в/з	щомісячно
6	372 км, с. Воронове, питний в/з водоводу ДМПі ВКПі “Дніпро-Західний Донбас”	щомісячно
7	365 км, с. Військове, питний в/з Солонянського району	щомісячно
<i>Каховське водосховище (суббасейн Нижнього Дніпра)</i>		
8	245 км – м. Марганець, питний в/з	щомісячно
9	236 км – КП “Дніпро”, с. Придніпровське	щомісячно
10	228 км – м. Нікополь, питний в/з	щомісячно
11	201 км – м. Покров, питний в/з	щомісячно
<i>Канал Дніпро–Кривий Ріг (суббасейн Нижнього Дніпра)</i>		
12	196 км – с. Мар'янське, ГВС каналу Дніпро-Кривий Ріг	щомісячно
13	канал Дніпро-Кривий Ріг, Південне в-ще, 43 км, питн. в/з	щомісячно
<i>р. Саксагань (Макортівське водосховище) (суббасейн Нижнього Дніпра)</i>		
14	65 км – КП ПМР “Житлокомплекс” питний в/з м. П'ятихатки	щомісячно
<i>р. Інгулець (суббасейн Нижнього Дніпра)</i>		
15	335 км – Карачунівське водосховище, питний в/з м. Кривий Ріг	щомісячно
16	265 км – с. Андріївка	щомісячно

Протягом 2023 року, відповідно до Порядку, лабораторією РОВР у Дніпропетровській області відібрано 92 проби води та виконано 1852 гідрохімічних вимірювань (таблиця 4.3.2).

Таблиця 4.3.2. Показники виконання Програми

Показники виконання	Одиниці виміру	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	Всього 2022 р.
За Програмою гідрохімічного моніторингу поверхневих вод	<u>проб</u> вимірювань	<u>15</u> 315	<u>15</u> 315	<u>15</u> 315	<u>47</u> 907	<u>92</u> 1852

Порівняльний аналіз стану водних об'єктів басейну р. Дніпро за гідрохімічними показниками

Річка Дніпро

Щомісячно, протягом року, лабораторією виконувались вимірювання за 21 показниками гідрохімічного складу поверхневої води.

Результати вимірювань середньорічних концентрації (в мг/дм³) за основними показниками забруднення по Кам'янському та Дніпровському водосховищам за 2023 р. наведені у таблицях 4.3.3., 4.3.4.

Таблиця 4.3.3. Основні показники забруднення Кам'янського водосховища у 2023 р.

Показники вимірювання	Кам'янське водосховище (суббасейн Середнього Дніпра), пункти моніторингу	
	Питний водозабір м. Верхньодніпровськ	Питний водозабір смт Аули
	2023 р.	
БСК ₅	2,9	2,9
ХСК	31,6	31,5
Амоній-іони	0,42	0,42
Сухий залишок	266	268
Сульфат-іони	30,96	31,48
Хлорид-іони	21,42	23,19
Залізо загальне	0,17	0,17
Нафтопродукти	0,047	0,053
Марганець	0,08	0,07

Таблиця 4.3.4. Основні показники забруднення Дніпровського водосховища у 2023 р.

Показники вимірювання	Дніпровське водосховище (суббасейн нижнього Дніпра), пункти спостереження				
	Кайдакський питний водозабір м. Дніпро	Ломовський питний водозабір м. Дніпро	Питний водозабір ВП "ПдТЕС" АТ "ДТЕК Дніпроенерго"	Питний водозабір водоводу ДМП ВКП "Дніпро-Західний Донбасс", с. Воронове	с. Войськове, питний водозабір Солонянсько- го району
	2023 р.				
БСК ₅	2,9	3,0	2,9	2,3*	2,2*
ХСК	31,8	31,8	31,8	30,2*	30,2*
Амоній-іони	0,44	0,44	0,39	0,33*	0,28*
Сухий залишок	274	278	309	253*	259*
Сульфат-іони	31,99	34,21	56,90	27,01*	27,47*
Хлорид-іони	22,53	22,45	27,55	17,73*	18,62*
Залізо загальне	0,19	0,17	0,19	0,14*	0,12*

Нафтопродукти	0,046	0,049	0,048	0,023*	0,048*
Марганець	0,08	0,10	0,10	0,04*	0,06*

Примітка:* середні показники за період листопад-грудень 2023 р.

Річка Інгулець

В 2023 р. гідрохімічний контроль річки Інгулець проводився відповідно до Програми по трьох створах (в частині діагностичного моніторингу поверхневих вод):

- Карачунівське водосховище, питний водозабір м. Кривий Ріг;
- р. Інгулець, с. Андріївка, гідропост;
- Південне водосховище, питний водозабір.

Відбір проб з Карачунівського водосховища та з р. Інгулець враховуючи військову ситуацію у Дніпропетровській області, з січня по вересень місяць не проводився.

Середньорічні дані (в мг/дм³) за основними показниками забруднення у р. Інгулець за 2023 р. приведені в таблиці 4.3.5.

Таблиця 4.3.5 Основні показники забруднення у р. Інгулець за 2023 р.

Найменування показника вимірювання	Карачунівське водосховище (суббасейн нижнього Дніпра), м. Кривий Ріг	с. Андріївка (суббасейн нижнього Дніпра)	Південне водосховище (суббасейн нижнього Дніпра)
	2023 р.		
БСК ₅	2,6*	2,6*	2,5*
ХСК	30,6*	30,9*	29,8*
Амоній-іони	0,31*	0,35*	0,28*
Сухий залишок	1100*	1885*	1339*
Сульфат-іони	426,02*	653,32*	416,51*
Хлорид-іони	107,54*	393,53*	250,53*
Залізо загальне	0,28*	0,14*	0,13*
Нафтопродукти	0,010*	0,012*	0,010*
Марганець	0,03*	0,05*	0,03*

Примітка:* середні показники за період жовтень-грудень 2023 р.

Річка Саксагань

В 2023 році враховуючи військову ситуацію у Дніпропетровській області, з січня по вересень місяць спостереження за якісними показниками не здійснювалися по створу Макортівське водосховище КП ПМР “Житлокомплекс” питний в/з с. Макорти.

Результати вимірювань середньорічних концентрації (в мг/дм³) за основними показниками забруднення за 2023 рік приведені у таблиці 4.3.6.

Таблиця 4.3.6. Основні показники забруднення у р. Саксагань за 2023 р.

Показники вимірювання	КП ПМР “Житлокомплекс”, питний в/з с. Макорти (суббасейн нижнього Дніпра)
	2023 р.
Сухий залишок	3866*
Сульфат-іони	1571,67*
Хлорид-іони	524,69*
Амоній-іони	0,23*
Нафтопродукти	0,012*
Залізо загальне	0,09*
БСК ₅	2,8*
ХСК	30,5*
Марганець	0,04*

Примітка: * середні показники за період жовтень-грудень 2023 р.

4. Заходи щодо покращення стану водних об’єктів

У рамках Програми та відповідно до розпоряджень начальника обласної військової адміністрації від 17.02.2023 № 82/0/527-23 “Про розподіл коштів обласного бюджету, передбачених на здійснення природоохоронних заходів у 2023 році” (зі змінами) та від 28.11.2022 № 853/0/527-22 “Про обласний бюджет на 2023 рік” (зі змінами) по департаменту екології та природних ресурсів обласної військової адміністрації за рахунок коштів обласного бюджету передбачено виконання робіт по об’єкту “Протиповеневі заходи та поліпшення гідрологічного стану р. Інгулець у Дніпропетровській області. Капітальний ремонт (у тому числі ПКД та експертиза)”. Однак, у зв’язку з необхідністю проведення додаткових науково обґрунтованих досліджень щодо небезпечності мулу, підтвердження класу небезпеки в лабораторних умовах та проходження процедури ОВД, зазначені кошти було повернуто на казначейський рахунок.

Так, для захисту прилеглих територій від забруднення та підтоплення підприємствами у рамках Програми учасниками виконуються заходи, спрямовані на поліпшення якості стічних вод, зменшення скиду забруднюючих речовин, розширення хвостового господарства та систем оборотного водопостачання, заміну водопровідних мереж.

Протягом 2023 року на основних підприємствах-забруднювачах Дніпропетровської області виконуються наступні заходи з охорони та раціонального використання водних ресурсів:

На КП “Дніпроводоканал” ДМР” продовжуються роботи із заміни водопровідних мереж та каналізаційних мереж. Фактично профінансовано у звітному періоді 15,909 млн грн та 42,066 млн грн відповідно. Екологічний ефект – зменшення об’єму втрат води та впливу на підземні води, ґрунти та навколишнє середовище. Також, продовжується виконання заходу “Упровадження технології очищення стічних вод від фосфатів за допомогою коагулянтів на станціях аерації”. Фактично профінансовано у звітному періоді

38,693 млн грн. Екологічний ефект – зменшення вмісту фосфатів у зворотних водах з очисних споруд на 15 т/рік.

На КП “Кам’янський міськводоканал” Дніпропетровської обласної ради” продовжуються роботи із заміни аварійних вуличних водопроводів Д 63 – 200 мм. Фактично профінансовано у звітному періоді 92,982 млн грн. Екологічний ефект – зменшення втрат питної води.

Також, підприємствами Кривбасу виконуються заходи, спрямовані на запобігання впливу на водний баланс річок Інгулець та Саксагань за рахунок перехоплення та повернення високомінералізованих вод до системи оборотного водопостачання та зменшення обсягу витoku фільтраційної води до дренажної системи від діючих хвостосховищ. Загальний обсяг перехоплених та повернутих дренажних та фільтраційних вод за 2023 рік складає понад 38 млн м³.

5. ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО ТА ЛАНДШАФТНОГО РІЗНОМАНІТТЯ, РОЗВИТОК ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ТА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

1. Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, формування національної екологічної мережі

Екологічна мережа – це єдина територіальна система, яка утворюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, розвитку природного потенціалу територій, збереження оселищ цінних видів тваринного і рослинного світу, шляхів міграції тварин, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття шляхом об'єднання територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища.

Головною метою створення екологічної мережі є загальне покращення стану довкілля, забезпечення сталого існування біосфери шляхом усунення антропогенної фрагментації біогеоценотичного покриву, створення його функціональної цілісності та підвищення його здатності до самовідновлення.

З метою розширення площі територій природоохоронного призначення, поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття у 2017 році рішенням Дніпропетровської обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII затверджено Схему екомережі.

Загальна характеристика

Усі елементи екомережі утворюють єдине ціле, об'єднують ділянки природних ландшафтів у територіальну цілісну систему. З огляду на функції, площу, видовий склад рослинного та тваринного світу в національній екологічній мережі виділяються елементи міжнародного, загальнодержавного та місцевого значення. У Дніпропетровській області визначені природні регіони, природні ядра, природні коридори та буферні зони.

Ядра екомережі. У класичному розумінні ядро екомережі (“core”) – це будь-яка територія (акваторія), в межах якої існують достатні умови для збереження певного комплексу видів аборигенної або переважно аборигенної біоти, природних екосистем і які здатні забезпечити подальше існування цих видів та екосистем, в усякому разі на певний найближчий (перші десятки-сотні років) час. Часто як в англійській оригінальній літературі, так і в українських фахових публікаціях поняття “ядро екомережі” асоціюють також з поняттям “ключова територія” екомережі і вживають ці терміни як синоніми. Однак більш коректно ці поняття розділити, розглядаючи ключову територію як більш широке у порівнянні з ядром поняття. Ядро екомережі – це (за аналогією з ядром біосферного заповідника) цілісний природно-територіальний комплекс, в межах якого зберігається певний вид ландшафту з характерним для нього набором природних і слабо трансформованих екосистем, здатний до

саморегуляції інформаційних та речовинно-енергетичних потоків взагалі на різних ієрархічних рівнях. Звісно, чим більше розміри території і чим компактніша конфігурація ядра, тим більше можливостей щодо саморегуляції і стабільного подальшого існування і саморозвитку екосистем і популяцій. Однак, для різних типів екосистем, для різних видів організмів мінімальні необхідні розміри ядер можуть варіювати у великому діапазоні, який також може бути особливим для кожної конкретної одиниці ландшафтного районування. Функціонально ядра екомережі є оселищами для стабільних, повночленних популяцій аборигенних видів флори і фауни, а для вузькоендемичних та дуже рідкісних видів можуть слугувати головними рефугіумами (природними сховищами), в яких зберігаються або повністю всі природні популяції, або принаймні їхня більша частина.

Ключовими територіями екомережі можуть бути не лише значні за розмірами і цілісні природно-територіальні комплекси (ядра), але також і більш фрагментовані, локальні території, в тому числі незначних розмірів, у межах яких зберігаються не обов'язково повночленні ландшафтні комплекси, однак які відіграють роль оселищ для аборигенних видів флори та фауни, природних та напівприродних екосистем, відповідних даному ландшафту, а також (або) є естетично цінними ландшафтами, еталонними ділянками традиційного культурного або історичного ландшафту, репрезентують важливі ділянки геологічної спадщини тощо. За конфігурацією, на відміну від ядер екомережі в суворому (вузькому) розумінні останніх, ключові території можуть мати лінійну або кластерну конфігурацію, тобто це можуть бути вузькі смуги природної рослинності уздовж русел річок або по балках, ланцюжки невеликих озер або боліт на тлі агроландшафтів тощо. Такі ділянки одночасно виконують функції як ключових територій, так і екологічних коридорів.

Екокоридори, або сполучні території екомережі. На відміну від ключових територій та ядер екомережі, коридори можуть не мати чітких меж на місцевості, і на різних рівнях організації геосистем – популяційно-видовому, ценотичному, ландшафтному, геохімічному, можуть мати різні форми, конфігурацію, різні межі вертикального охоплення в літосфері та атмосфері і т.д. Наприклад, коридори для видів птахів можуть охоплювати не лише селітебні ландшафти, але й промислові та техногенні зони (наприклад деякі види соколів можуть обирати для гніздівлі промислові труби та градирні металургійних або коксохімічних підприємств, види риб водоплавні птахи обирають для зимівлі теплі ділянки з незамерзаючою водою на водоймах-охолоджувачах тепло станцій тощо. Екологічними коридорами для комплексу прісноводних видів організмів можуть бути не лише річки і струмки, що протікають через ділянки щільної міської забудови, але й магістральні, зрошувальні або дренажні канали тощо. Наприклад, гідрографічна мережа регіону включно з усіма річками, балками, ставками, іншими водоймами є прикладом системи сполучних коридорів, на які як на нитку намиста, нанизуються ключові території та відновлювальні ділянки. Другим прикладом чітко позначених на місцевості екокоридорів є вся мережа польових,

придорожніх та водозахисних лісосмуг. Класична інтерпретація екомережі західноєвропейськими авторами, які спираються в свою чергу на принципи міграційної теорії біогеографії, передбачає розподіл екокоридорів на *ландшафтні* (достатньо широкі смуги, які охоплюють витягнуті на великі відстані ділянки, в межах яких зберігаються характерні для даної місцевості сполучення ландшафтних фацій та урочищ); *лінійні* (вузькі і як правило протяжні коридори з неповноцінним спектром екосистем або представлені взагалі 1-2 типами біотопів, наприклад русло річки з вузькими береговими смугами в оточенні польових або урбаністичних ландшафтів); і *коридори-містки*. Останні являють собою ланцюжки відносно близько розташованих один від одного острівців з природними або напівприродними екосистемами чи лише їхніми фрагментами, розрізнених фоновими антропогенними ландшафтами (наприклад, полями). Відстані між острівцями є не критичними для переміщення по них певних видів тварин або поширення певних видів тварин або інших організмів, однак ці переміщення відбуваються періодично “стрибками”, “перебіжками” від ядра до ядра.

Відновлювальні ділянки екомережі можуть трактуватися в достатньо широких межах. По суті це можуть бути будь-які антропогенно змінені або повністю трансформовані ландшафти, які, однак, на період проектування і реалізації екологічної мережі вже не використовуються за попереднім господарським призначенням, певною мірою натуралізувалися, або принаймні процеси ренатуралізації в них вже намітилися з перспективою подальшої демутації екосистем до стану, наближеного до природного. Прикладами відновлювальних ділянок у складі екомережі Дніпропетровської області можуть бути покинуті толоки (вигони для худоби) навколо бувших ферм, здичавілі покинуті сади, повністю знелюднені невеликі села, землі військових полігонів, відвали кар’єрів та шахт, осушені рибогосподарські ставки, водозбірні басейни на полях, які більше не використовуються і т.ін. Там, де такі ділянки можливо було дешифрувати на супутникових зображеннях під час складання схеми екомережі області в рамках даного проекту, їх було приєднано до загальних контурів ключових територіальних комплексів екомережі.

У більш віддаленій перспективі для організації збалансованих територіальних систем, в яких передбачається виведення з інтенсивного господарського обігу додаткових площ земель (акваторій), під відновлювальні ділянки пріоритетно визначати, наприклад, розорані нині схили крутосхили, ділянки з засоленням ґрунтів, подовидні заглиблення на вододільних поверхнях.

З часом, за позитивної динаміки процесів ренатуралізації екосистем, відновлювальні ділянки можуть змінювати статус у складі екомережі і переходити до категорії ключових територій і ядер так само як і до категорії екокоридорів.

Буферні зони екомережі є бажаним але не обов’язковим структурним елементом екомережі, особливо на ранніх стадіях її формування, коли надзвичайно важко виділити навіть ключові території. Такі зони створюються

навколо ключових ділянок, сполучних територій (коридорів), і можуть встановлюватися за необхідності також і навколо відновлювальних ділянок. На відміну від усіх попередніх ділянок буферні зони мають найбільш лояльний режим охорони, з можливістю використовувати їх у такі способи, які не будуть спричиняти до негативних наслідків у межах ключових територій, для захисту яких власно і виділяють буферні зони. Режим обмежень буферної зони в загальних рисах схожий на режим буферної зони біосферного заповідника. В сучасних умовах через проблеми, пов'язані з недосконалістю земельного законодавства та законодавства про екомережу виділяти буферні зони дуже проблематично, і раціональніше їх проектувати вже після нанесення на землевпорядних картографічні матеріали, надання статусу і забезпечення природоохоронного режиму ключовим ділянкам, ядрам і коридорам екомережі.

Загрози та вплив антропогенних чинників на структурні елементи екомережі, біологічне та ландшафтне різноманіття

Антропогенні чинники призводять до зменшення площ природних екосистем, фрагментації середовищ проживання, зниження біологічного різноманіття, деградації ґрунтів, забруднення водних ресурсів, а також до змін в структурі ландшафтів. Це підвищує вразливість екосистем та знижує їх здатність до самовідновлення.

Дніпропетровський регіон – один з найбільших промислових та аграрних регіонів України. У структурі промисловості області переважне місце займають галузі важкої індустрії. Тут сконцентровані хімічні підприємства, гірничо-збагачувальні комбінати, металургійні заводи тощо, які є джерелами забруднення повітря, води та ґрунтів. Токсичні викиди та стоки мають здатність накопичуватись в екосистемах, що, в свою чергу, призводить до погіршення якості довкілля та зниження біологічного різноманіття.

Крім того, інтенсивний рівень сільського господарства в області призводить до втрати середовищ існування багатьох видів рослин і тварин через розорення земель, забруднення та деградації ґрунтів внаслідок використання пестицидів та добрив, зниження водного біорізноманіття через евтрофікацію водойм. Дренажні системи та іригаційні канали змінюють гідрологічний режим, що безпосередньо впливає на водно-болотні угіддя.

Невпинне розширення міст та розвиток транспортної інфраструктури спричиняють фрагментацію ландшафтів, що ускладнює переміщення видів і порушує екологічні зв'язки, знищення природних територій та зміни їхнього первісного виду.

Особливо відчутний вплив господарської діяльності людини зазнають:

- степові та лучні екосистеми, які є одними з найхарактерніших видів ландшафтів регіону – внаслідок розширення сільськогосподарських угідь, інтенсивного землеробства та надмірного випасання тварин;
- водні екосистеми – зазнають забруднення промисловими та господарськими відходами, що призводить до втрати рослинного та тваринного

різноманіття;

- річкові долини – зазнають знищення внаслідок активного розвитку урбанізаційних процесів, що призводить до зменшення природних територій вздовж річок, зміни русел та деградації прибережних екосистем;

- солончаки – зазнають змін та перетворень внаслідок проведення меліоративних робіт зі зменшення солонцюватості та перетворення солончаків на ріллю, що призводить до втрати специфічних видів рослин, пристосованих до умов високого вмісту солей в ґрунтах.

Разом з тим, помітно скоротилась кількість вегетуючих та квітучих ефемероїдів і ефемерів, у тому числі рідкісних та зникаючих видів, занесених до Червоної книги України. Звільнені екологічні ніші швидко заповнюються види з активною екологічною стратегією, внаслідок чого ділянки ковилових та типчакових степів починають поступово замінюватися угрупованнями пирію повзучого, куничника наземного та інших довгокореневищних злаків. Полезахисні лісосмуги повсюдно, а особливо в південних районах області, потерпають не тільки від випалів, але й від незаконних рубок. Внаслідок цього значна частина лісосмуг має вигляд дуже розріджених насаджень, а подекуди знищена повністю та втратила захисні функції.

У більш задовільному стані знаходяться землі лісового фонду, які є важливим елементом екомережі, але в області, яка знаходиться в степовій зоні, ліси займають незначні площі і не можуть суттєво впливати на формування безперервного екологічного каркасу. Крім того, в лісах відбуваються лісовідновні та суцільні санітарні рубки, нерідко трапляються лісові пожежі, влаштовуються локальні кар'єри для видобутку піску, що загалом також поступово знижує захисну роль лісів для довкілля та їх значення як елементів екомережі.

Заходи щодо збереження біологічного та ландшафтного різноманіття

Поняття біологічне різноманіття включає в себе різноманітність у рамках виду, між видами і різноманіття екосистем. Зменшення біологічного різноманіття в значній мірі є результатом діяльності людини. Основну загрозу для біорізноманіття становлять незаконні забудови та вирубка лісів, браконьєрство, розорювання територій, поширення видів рослин і тварин, нерегульоване випасання великої рогатої худоби, інтродукція чужорідних видів непригаманих певному виду ландшафтів. Збереження біологічного різноманіття передбачає охорону водночас і окремих особин, їхніх груп у межах певної території, й екосистем у цілому з їхнім середовищем існування.

Питання збереження біорізноманіття включені до Програми. Аналіз багаторічних даних свідчить про те, що заповідний режим та заходи з охорони безумовно позитивно впливають на стан мешкання та перебування усіх рідкісних видів тварин на території Дніпропетровської області. З метою збереження рідкісних видів рослин і тварин, що перебувають під загрозою зникнення, на території області затверджені Червоні списки тварин та рослин

Дніпропетровської області (рішення обласної ради від 27.12.2011 № 219-10/VI).

Природний рослинний покрив зберігся у вигляді фрагментів на загальному фоні розораних площ і представляє собою вузькі смуги по річкових долинах, балках, на площах відчужень, вздовж залізничних колій та інші, а також на природоохоронних територіях в межах природно-заповідного фонду.

Дніпропетровська область має багатий і різноманітний ландшафт, що обумовлено її географічним положенням, кліматичними умовами та особливостями рельєфу. Основні екосистеми області включають:

степи – є природними пасовищами і мають високу біорізноманітність флори та фауни, відзначаються сезонною зміною вигляду та видовою композицією рослинного покриву. Тут домінують багаторічні злакові рослини, такі як ковила, типчак, пирій, а також різноманітне різнотрав'я – полин, шавлія, сон-трава;

луки (заплавні, низинні) – землі, вкриті лучною рослинністю, зосереджені в долинах річок і по тальвегах балок, тут переважають багаторічні трави – конюшина, тимофіївка, тонконіг, а також квіткові рослини. Заплавні луки зазвичай знаходяться на алювіальних ґрунтах, які періодично затоплюються річковими водами та характеризуються наявністю таких видів як осока, рогіз, лепеха;

солончаки (зосереджені переважно в долинах річок Орелі, Самари, Дніпра, Вовчої) – мають унікальні екологічні умови спричинені високим вмістом солей у ґрунті, флора яких представлена специфічними видами, пристосованими до існування в умовах солоного середовища – солянка, сарсазан, солонець;

прибережно-водні угруповання, досить широко розповсюджені в межах області у вигляді приозерних, прирічкових заростей очерету, рогозу, куги та інше. Після зарегулювання річок, забудови та внаслідок інших антропогенних чинників площа їх постійно зменшується. Найбільше таких угруповань зосереджено в долинах річок Самари і Орелі;

вторинні екосистеми на техногенних територіях. Зважаючи на те, що техногенні території можуть бути дуже різноманітними за своїм походженням і характером (відвали гірничо-збагачувальних комбінатів, смуги відчуження вздовж залізниць, території промислових підприємств та ін.), вторинні екосистеми на таких територіях також можуть мати різні особливості. Такі екосистеми характеризуються поширеністю швидкоростучих, малопоживних, ксерофітних, пристосованих до забруднення ґрунту та атмосфери рослинних угруповань. Ці рослинні угруповання формуються на порушених землях спонтанно, найчастіше утворюючи своєрідні рідколісся, які через 40 – 50 років після початку формування набувають риси природних рослинних фітоценозів.

За останні роки становище природної рослинності різко погіршилося, так як залишки степових зональних та інших типів фітоценозів знищуються при розорюванні схилів, балок, ґрунтозахисних зон біля водойм.

Усе це призвело до того, що більшість в минулому самих звичайних видів, стали в тій чи іншій мірі рідкісними, зникаючими і в даний час включені до

Червоної книги України, Червоного списку Дніпропетровської області.

У рамках природоохоронних та освітніх заходів видані серії робіт про біорізноманіття Дніпропетровської області: “Ссавці (Mammalia)”, “Дощові черв’яки (Lumbricidae)”, “Земноводні та плазуни (Amphibia et Reptilia)”, “Булавовусі лускокрилі (*Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea*)”, “Круглороті (*Cyclostomata*)”, “Риби (*Pisces*)”, “Птахи” (I том) та про природно-заповідний фонд:

1. Заповідні куточки на Дніпропетровщині: Заказники.
2. Ботанічні сади Дніпропетровщини: Дніпровський ботанічний сад ДНУ ім. Олеса Гончара та Криворізький ботанічний сад НАН України.
3. Парки-пам’ятки садово-паркового мистецтва у містах Дніпропетровської області.
4. Пам’ятки природи Дніпропетровської області.
5. Законодавчо-нормативні акти України щодо організації територій та об’єктів природно-заповідного фонду.

Однією з основних задач установ природно-заповідного фонду є збереження біологічного різноманіття тварин і рослин. Цей напрямок роботи відповідає також Пан-Європейській Стратегії Збереження Біологічного і Ландшафтного різноманіття (Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy “PES”), в якій беруть участь 55 країн. В сферу дії цієї Стратегії включена також територія України. Згідно одній з основних засад даної стратегії є визнання необхідності збереження біологічного різноманіття як запоруки збереження людства взагалі. Керуючись наведеними положеннями природний заповідник “Дніпровсько-Орільський” проводить заходи зі збереження біологічного різноманіття цілорічно, в тому числі – до Міжнародного дня біологічного різноманіття (МДБР).

Для підвищення екологічної свідомості суспільства інформація щодо відзначення Міжнародного дня біорізноманіття була висвітлена на офіційній сторінці департаменту у соціальній мережі Facebook та через місцеві електронні та друковані засоби інформації.

Формування національної екомережі

З метою розширення площі територій природоохоронного призначення, поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття у 2017 році затверджено Схему екомережі.

Основною метою Програми є формування територіально-функціональної системи екологічної мережі в області, яка забезпечить збільшення відсотку заповідності, а також збереження всього різноманіття природних і напівприродних типів ландшафтів, геологічних пам’яток, ґрунтів, популяцій рідкісних та зникаючих видів флори та фауни регіону, можливість природних шляхів міграції та поширення видів рослин і тварин.

Слід підкреслити, що у складі ключових територій екомережі, організованих за басейновим принципом, не всі ділянки мають однакову природоохоронну цінність, і контури ключових територій не обов'язково мають співпадати з контурами об'єктів природно-заповідного фонду, які створюються в межах цих ключових територій. Адже до складу ключових територій входять не лише ядра, але й сполучні території, екокоридори, і частково навіть відновлювальні ділянки екомережі, які можуть виконувати свої функції поза межами природно-заповідного фонду не менш успішно, аніж у його складі.

Створення повноцінних, реально діючих заповідних об'єктів з власною інфраструктурою, яка повинна враховувати всі природні і соціально-економічні передумови для їх функціонування – складна справа, яка потребує значних коштів і залучення достатнього кваліфікованого науково-виробничого потенціалу.

Наявність потужних запасів мінеральної сировини і сприятливі ґрунтово-кліматичні умови зумовлюють високу концентрацію промислових об'єктів і розвиток аграрного сектору. У результаті більша частина земель антропогенно трансформована. В таких умовах дуже складним є питання виявлення і заповідання природних територій і об'єктів. У той же час, заповідна справа розглядається як головний засіб для комплексного вирішення важливих екологічних проблем, таких як збереження біорізноманіття, відновлення і підтримка екологічного балансу в біосфері в умовах техногенного забруднення тощо.

Чинний порядок резервування цінних для заповідання територій та об'єктів визначений статтею 55 Закону України “Про природно-заповідний фонд України” (у редакції від 27.05.2021), відповідно до якої резервуванню підлягають території, що включають землі державної та комунальної власності, на період до п'яти років, з розробкою технічної документації із землеустрою, яка погоджується та затверджується відповідно до вимог Земельного кодексу України. Так, департаментом екології та природних ресурсів облдержадміністрації в 2023 році було погоджено технічну документацію із землеустрою щодо резервування цінних для заповідання територій та об'єктів в межах басейну річки Інгулець на території Глеюватівської сільської ради Криворізького району.

Також, за поданням облдержадміністрації вперше в області затверджено проект організації території об'єкта природно-заповідного фонду, а саме – проект організації території регіонального ландшафтного парку “Самарські плавні”, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів на території Піщанської сільської ради Новомосковського району (рішення Дніпропетровської обласної ради від 08.12.2023 № 366-18/VIII).

Переліки територій та об'єктів екологічної мережі Дніпропетровської області наведений у таблиці 5.1.1.

Загальна площа ключових територій екомережі Дніпропетровської області (рис. 5.1.1.) складає 798 788 га, в тому числі у відсотках до площі району або міста, а саме:

- Дніпровський район* 131 813 га (23,5 %);
- Кам'янський район 126 870 га (26,4 %)
- Криворізький район* 103 141 га (18,0 %);
- Нікопольський район 94 279 га (27,7 %);
- Новомосковський район 87 319 га (25,1 %) ;
- Павлоградський район* 82 993 га (34,2 %);
- Синельниківський район 135 570 га (20,5 %);
- місто Дніпро* 16 510 га (40,8 %);
- місто Кам'янське 3 480 га (25,2 %);
- місто Кривий Ріг 16 813 га (41,6 %).

Дніпровський район* – вилучено земельну ділянку, зарезервовану для створення об'єкта природно-заповідного фонду “Дніпрові пороги” площею 40,0 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 26.02.2021 № 31-4/VIII “Про внесення змін до рішення обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області” (зі змінами)”.

Криворізький район* – вилучено земельну ділянку орієнтовною площею 143,16 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 16.03.2018 № 317-12/VII “Про внесення змін до рішень обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області” та від 21.10.2015 року № 680-34/ VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки” (зі змінами).

Синельниківський район* – вилучено земельну ділянку орієнтовною площею 228 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 22.06.2018 № 352-13/VII “Про внесення змін до рішення обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області”.

Павлоградський район* – вилучено земельну ділянку орієнтовною площею 210 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 22.06.2018 № 352-13/VII “Про внесення змін до рішення обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області”.

місто Дніпро* вилучено:

– земельну ділянку орієнтовною площею 42,0 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 07.12.2018 № 411-15/VII “Про внесення змін до рішень обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області” та від 21.10.2015 року № 680-34/ VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки” (зі змінами);

– земельну ділянку загальною площею 2,0 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 07.12.2018 № 411-15/VII “Про внесення змін до рішень обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області” та від 21.10.2015 року № 680-34/ VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки” (зі змінами);

– земельну ділянку загальною площею 2,0 га, відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 22.02.2019 № 450-16/VII “Про внесення змін до рішень обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області” та від 21.10.2015 року № 680-34/ VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки” (зі змінами);

– земельну ділянку, зарезервовану для створення об'єкта природно-заповідного фонду “Балка Довга”, загальною площею 3,3582 га відповідно до рішення Дніпропетровської обласної ради від 05.11.2021 № 123-8/VIII “Про внесення змін до рішення обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII “Про затвердження проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області”.

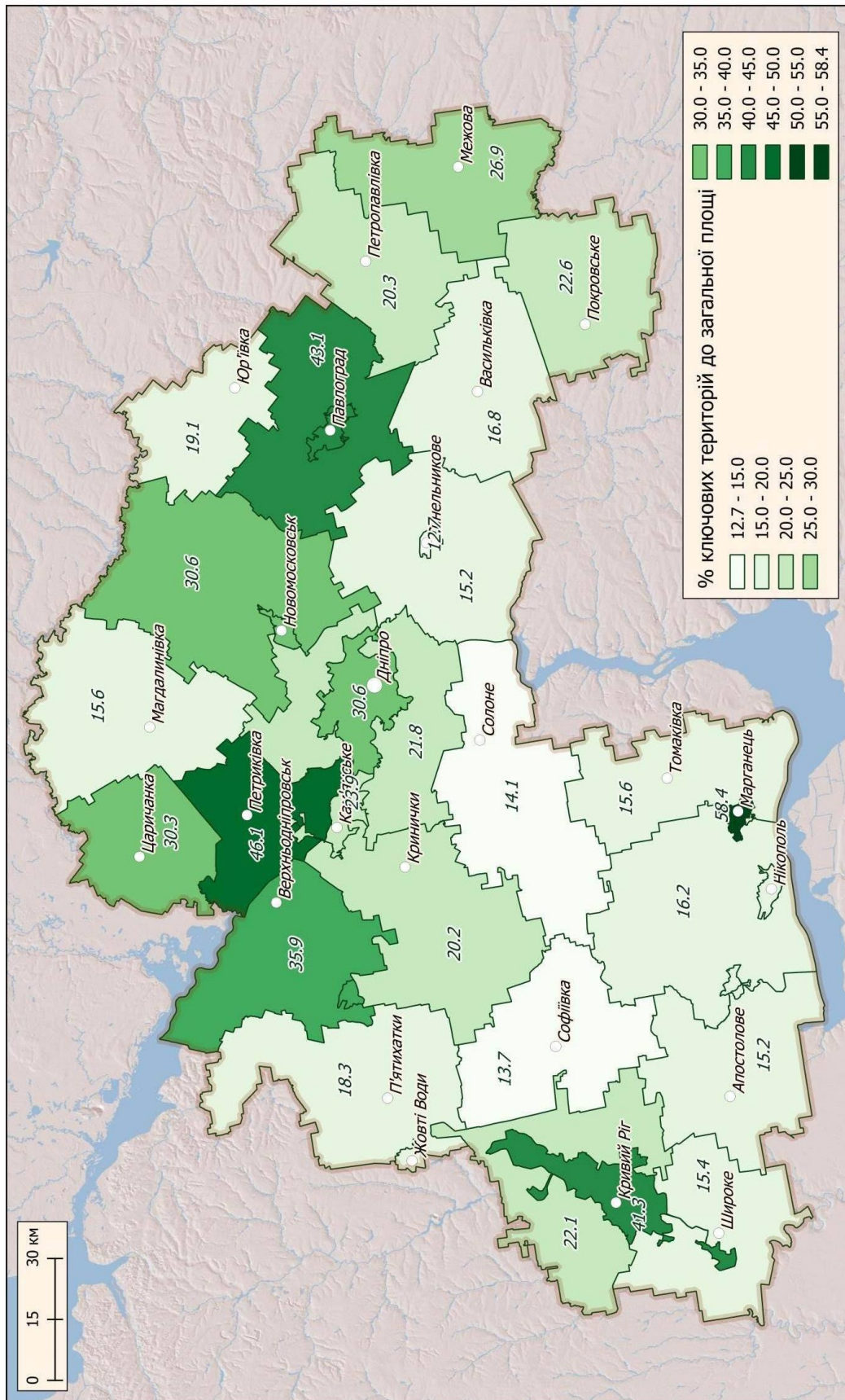

Рис. 5.1.1.1. Частка ключових територій екомережі у загальній площі земель по районах Дніпропетровської області

Таблиця 5.1.2. Переліки територій та об'єктів екомережі

№ з/п	Серійний номер	Назва	Назва органу, дата прийняття та № рішення про включення території та об'єкта до переліку	Місце розташування	Площа, га	Обліковий / кадастровий номер та цільове призначення	Власник (користувач) земельної ділянки	Стисла характеристика природоохоронної цінності
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Загальнодержавного значення								
Ключові								
1	1	Природний заповідник Дніпровсько-Орільський	Постанова РМ УРСР 15.09.1990 № 262	Дніпровський район	3766,2	1221455400:01:013:0008 1223757100:02:001:0005	Дніпровсько-Орільський природний заповідник	Унікальні ландшафти долини р. Дніпро і р. Оріль з плавневими лісами і озерами, типова рідкісна флора і фауна.
2	112	Ландшафтний заказник Приорізьський	Указ Президента України 09.12.1998 № 1341/98	Новомосковський район	8377,0	–	Новомосковська райдержадміністрація; Магдалинівська сільська рада; ДСПГ “Ліси України” в особі філії “Новомосковське лісове господарство” ДП “Ліси України” Перещепинська міська територіальна громада	Заплавно-терасовий природний комплекс із типовими і унікальними для різноманітних типчакowo-ковилового степу солонцевими, солончаковими, лучними і дібровними екосистемами.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	113	Ландшафтний заказник Богданівський	Указ Президента України 09.12.1998 № 1341/98	Нікопольський район (біля м. Покров)	1387,0	–	АТ “ОГЗК” ДСГП “Ліси України” в особі філії “Дніпровське лісове господарство” ДП “Ліси України” Покровська міська територіальна громада	Збереження природного середовища на порушених землях з типовим для підзони типчаково-полинового степу, відтворення популяцій рідкісних та цінних видів рослин і тварин занесених до “Червоної книги України”.
4	2	Ландшафтний заказник Балка Північна Червона	Постанова РМ УРСР 12.12.1983 № 495	Криворізький район Північно-західна околиця м. Кривий Ріг	28,0	–	Виконавчий комітет Тернівської районної у місті Кривий Ріг ради	Збереження і відтворення цінного природного ландшафту великої степової балки з унікальними виходами гірських порід Криворізької серії по її схилах, а також всього комплексу рослинного і тваринного світу.
5	3	Ландшафтний заказник Кільченський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	Дніпровський район м. Підгородне	100,0	–	Дніпропетровська райдержадміністрація	Збереження і відтворення цінного природного ландшафту степової р. Кільчень та приліглих лісових масивів.
6	4	Ландшафтний заказник Комарівщина	Постанова РМ УРСР 12.12.1983 № 495	Перещепинське лісництво, кв. 38, 39, 45, 46, 47 Новомосковський район	288,0	–	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське лісове господарство” ДП “Ліси України” Покровська селищна територіальна громада	Рідкісні та цінні природні комплекси, що поєднують байрачні лісові масиви в степовій зоні.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	5	Ландшафтний заказник Солоний лиман	Постанова РМ УРСР 25.02.1980 № 132	Новомосковський район, між с. Новотроїцьке, Знаменівка	341,0	–	Піщанська сільська територіальна громада Новомосковська райдержадміністрація	Представляє собою озеро з островцями в долині р. Самара, де є мул і ропа з цінними лікувальними властивостями. Місце зростання цінних видів солончаків та гніздування рідкісних видів птахів.
8	116	Ландшафтний заказник Інгулецький степ	Указ Президента України від 21.02.2002 № 167/2002	Криворізький район с. Недайвода	65,6	–	Глеюватська сільська територіальна громада Криворізька райдержадміністрація	Знаходиться в долині р. Інгулець, на схилах та по дну долини відкриваються корінні породи (сірі граніти), які створюють скелясті береги висотою до 20 та більше метрів. У складі гідробіоти зустрічаються представники реофільного комплексу, який в регіоні знаходиться на межі зникнення.
9	117	Ландшафтний заказник Бакаї	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	Синельниківський район смт Васильківка, с. Вовчанське	690,0	–	Синельниківська (колишня Васильківська) райдержадміністрація Васильківська селищна територіальна громада	Являє собою типи лучних долин, руслової екосистеми де розташована значна кількість стародавніх залишків різних озер та бакаїв. Включає штучні та природні лісонасадження, що розташовані на підвищених елементах рельєфу.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	118	Ландшафтний заказник Преображенський	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	Синельниківський район с. Богданівка, селище Правда, с. Преображенське	312,6	–	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське лісове господарство” ДП “Ліси України”, Васильківська селищна територіальна громада	Являє собою систему природних комплексів долини р. Вовчої, кам’янистих схилів та відслонень кристалічних порід.
11	119	Ландшафтний заказник Дебальцевські лиmani	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	Синельниківський район с. Дебальцеве, с. Перевальське	429,3	–	Синельниківська (колишня Васильківська) райдержадміністрація Васильківська селищна територіальна громада	Представляє собою острівок та пасовища, які вкращені в орні землі та періодично загоплюються. З загальної площі заказника 57 % займають водно-болотні екосистеми – природні та штучні водойми, озера, стариці, а також луки.
12	120	Ландшафтний заказник Вишневський	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	Кам’янський район с. Семенівка, с. Барвінок	615,0	–	Кам’янська (колишня Криничанська) райдержадміністрація Криничанська селищна територіальна громада	Байрачно-степовий комплекс верхів’я р. Мокрої Сури. Місце гніздування рідкісних видів птахів; рідкісні рослини утворювання; місце зростання 11 видів рослин, занесених до Червоної книги України.
13	121	Ландшафтний заказник Мар’їн гай	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	Синельниківський район с. Дмитрівка, с. Бажани, с. Миколаївка, с. Катеринівка	2803,0	–	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське лісове господарство” ДП “Ліси України”, Миколівська сільська територіальна громада	Долина р. Самари з добре збереженими у природному стані мальовничими заплавами ландшафтами. Місце гніздування рідкісних видів птахів, занесених до Червоної книги України.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
14	122	Ландшафтний заказник Петропавлівські лимани	Указ Президента України від 12.09.2005 № 1238/2005	Синельниківський район с. Коханівка, с. Брагинівка, с. Самарське, с. Петропавлівка, с. Петрівка, с. Миколаївка	4193,0	–	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське лісове господарство” ДП “Ліси України”, Брагинівська сільська територіальна громада	Добре збережені у природному стані мальовничі заплави ландшафту р. Самари. Водно-лучні системи утворюють сприятливі умови для життя значного ступеню біорізноманіття.
15	127	Ландшафтний заказник Кам’янський прибережно-річковий комплекс	Указ Президента України від 25.11.2008 № 1078/2008	Криворізький район с. Михайлівка, с. Кам’янка, с. Токівське, с. Грушівка	2615,0	–	Грушівська сільська територіальна громада Криворізька (колишня Апостолівська) райдержадміністрація	Особливу цінність представляють ксерофітні степові комплекси герпетофауни, включаючи рідкісні види. Являється межею ареалів лісових і степових видів.
16	178	Ландшафтний заказник Межиріччя	Указ Президента України від 27.07.2016 № 312/2016	Павлоградський район Міжріччя рік Самара та Вовча с. В’язовок, с. Вербки, с. Булахівка, с. Межиріч	2756,16	–	Вербківська сільська рада Межирізька сільська рада ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське лісове господарство” ДП “Ліси України”	Цінний природний комплекс, що розташований у межах степових долино-терасового та придолинно-терасового ландшафтів у межах річок Самара та Вовча.
17	179	Ландшафтний заказник загальнодержавного значення “Базавлуцький прибережно-річковий комплекс”	Указ Президента України від 11.04.2019 № 139/2019	Нікопольський район поблизу с. Лошкарівка, Шевченкове, Крутий Берег, Іванівка, Маринопіль, Шишкіно, Миронівка, Шолохове, Олександрівка, Перевізьські хутори.	3538,12	–	ДП “Нікопольське регіональне управління водних ресурсів”, Нікопольська райдержадміністрація Першотравневська сільська територіальна громада Покровська міська територіальна громада	Цінний ландшафтний комплекс, що включає в себе долину нижньої течії р. Базавлук та її лівої притоки р. Солоної, а також Шолоховське водосховище № 2.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
18	6	Лісовий заказник Уроцище Яцево	Постанова РМ УРСР 19.04.1977 № 198	Дніпровський район с. Любимівка, Любимівське лісництво кв. 18 - 20	175,0	009:001004:00000044 009:001004:00000045 009:001004:00000046 009:001004:00000047	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Дніпровське лісове господарство" ДП "Ліси України" Любимівська сільська територіальна громада	Рідкісний байрачний лісовий масив природного походження на Лівобережжі Дніпра, який зберігся на півдні в умовах типового чорноземного степу. Має велике ґрунтозахисне, водорегулююче та науково-пізнавальне значення.
19	7	Лісовий заказник Велика Западня	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	Кам'янський район с. Зарічне, Верхньодніпровське лісництво кв. 3, 4	157,0	009:001004:00000040	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Петриківське лісове господарство" ДП "Ліси України" Верхньодніпровська міська територіальна громада	Зразок закріплення діючого яру шляхом заліснення і використання непридатних земель та перетворення їх у продуктивні лісові площі.
20	8	Лісовий заказник Грушеватський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	Кам'янський район с. Іванівка П'ятихатське лісництво кв. 58 - 90	598,0	009:001004:00000042 009:001004:00000043	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Петриківське лісове господарство" ДП "Ліси України" Петриківська селищна територіальна громада	Лісовий масив штучного походження, закладений у 1881 році на плаги, порізаною балками. Відображає історію степового лісорозведення. Має науково-пізнавальне значення.
21	9	Лісовий заказник Комісарівський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	с Кам'янський район с. Новоукраїнка П'ятихатське лісництво кв. 9 - 46	946,0	-	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Петриківське лісове господарство" ДП "Ліси України" Вишнівська селищна громада	Лісовий масив, закладений у 1876 році в умовах приводороздільно-балочного ландшафту. Є зразком степового лісорозведення на Дніпропетровщині і об'єктом наукових досліджень.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	10	Лісовий заказник Дібрівський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	Синельниківський район с. Великомихайлівка, Великомихайлівське лісництво кв. 1-24, 26-29, 31-39	1079,0	–	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське лісове господарство” ДП “Ліси України” Великомихайлівська сільська територіальна громада	Визначений лісовий масив, закладений в 1863 році, який є зразком успішного розведення лісу в степу.
23	11	Ботанічний заказник Грабівський	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	Кам'янський район с. Біленщина, Мишуринорізьке лісництво кв. 45 - 47	207,0	–	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Петриківське лісове господарство” ДП “Ліси України” Лихівська селищна територіальна громада	Рідкісне урочище природного лісу з наявністю граба звичайного на південно-східній межі його поширення. Має науково-пізнавальну цінність і велике естетичне значення.
24	12	Ботанічний заказник Балка Бандурка	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	Новомосковський район с. Євелько-Миколаївка	125,0	–	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське військове лісове господарство” ДП “Ліси України” Губинська селищна територіальна громада	Єдине місце на Дніпропетровщині на правому березі річки Самари, де зростає зникаюча реліктова рослина – хвоц великий, який підлягає особливій охороні.
25	13	Орнітологічний заказник Булахівський лиман	Постанова РМ УРСР 19.04.1977 № 198	Павлоградський район с. Булахівка	100,0	009:001004:00000041	Межирицька сільська територіальна громада Павлоградська райдержадміністрація	Місце постійної концентрації значної кількості водоплавних птахів, нагулу та гніздування таких рідкісних, як шилодзьобики, степової дерихвістки, а також кулика-ходулончика і сірого журавля – видів занесених до Червоної книги України.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
26	14	Орнітологічний заказник Волошанська дача	Постанова РМ УРСР 28.10.1974 № 500	Павлоградський район с. Преображенка Юр'ївське лісництво, кв. 1 - 12	648,0	–	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське лісове господарство” ДП “Ліси України” Царичанська селищна територіальна громада	Унікальний осередок гніздування в байрачному лісі рідкісних видів птахів, в тому числі сов, неситі, домового сича та інших.
27	15	Комплексна пам'ятка природи Урочище “Лелія”	Розпорядження РМ УРСР 14.10.1975 № 780-Р	Дніпровський район біля с. Турово	30,0	–	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Петриківське лісове господарство” ДП “Ліси України” Царичанська селищна територіальна громада	Степова ділянка з цінною різнотравною типчаково-ковиловою рослинністю на залишках укріпленої лінії, побудованої у XVIII сторіччі. Серед рідкісних рослин ковила Лессінга, стоколос прибережний, типчак борознистий та інші.
28	16	Ботанічна пам'ятка природи Урочище Паськове	Розпорядження РМ УРСР 14.10.1975 № 780-Р	Кам'янський район В 4 км південніше с. Івашкове Бородаївське лісництво, кв. 47	56,0	009:001005:0000002	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Петриківське лісове господарство” ДП “Ліси України” Верхньодніпровська міська територіальна громада	Байрачний лісовий масив біля с. Паськове, що являє собою єдину в області кленово-берестову діброву природного походження.
29	17	Геологічна пам'ятка природи Скелі Могра	Розпорядження РМ УРСР 14.10.1975 № 780-Р	м. Кривий Ріг	62,0	–	Департамент регулювання містобудівної діяльності та земельних відносин Криворізької міської ради	Унікальні виходи наденну поверхню залізистих і сланцевих порід криворізької серії докембрію, що є пам'яткою давньої розробки залізної руди на Криворіжжі. Висота окремих скель до 28 метрів.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
30	18	Ботанічний сад Дніпропетров- ського національного університету	Постанова Держком- природи УРСР 26.07.1972 № 22 /зміни Указ Президента України від 20.08.1996 № 715/96	пр. Гагаріна, 72, м. Дніпро	33,0	–	Дирекція Дніпровського ботанічного саду Дніпропетровського національного університету	Створення умов для реалізації довгострокової програми розвитку ботанічного саду, реконструкції багаторічних насаджень рідкісних видів місцевої та світової флори.
31	19	Криворізький ботанічний сад НАН України	Постанова Президії Академії наук України 20.05.1992 № 144	м. Кривий Ріг, Тернівський район	75,0	–	Дирекція Криворізького ботанічного саду НАН України	Основними напрямками наукових досліджень є розробка наукових основ рекультивації порушених промисловими роботами земель, інтродукція та акліматизація нових видів рослин, що є перспективними для озеленення Кривбасу. Збагачення та раціональне використання рослинних ресурсів в умовах техногенного середовища.
32	20	Парк ім. Шевченка	Постанова РМ УРСР 26.07.1972 № 22	пл. ім. Шевчен- ка, 1, м. Дніпро	45,0	–	Комунальне підприємство “МІСЬКА ІНФРА- СТРУКТУРА” Дніпровської міської ради	З 1790-х років до 1925 року – Потьомкінський сад. Являє собою один з головних садово-паркових комплексів м. Дніпро. Різноманітний ботанічний склад, наявність цінних парко-архітектурних споруд представляє собою велику науково-пізнавальну, рекреаційну та естетичну цінність.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
II. Місцевого значення								
Ключові								
33	124	РЛП Дніпрові пороги	Рішення обласної ради від 25.09.2008 № 443- 16/V	Дніпровський район Микільське лісництво	4917,9	–	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Дніпровське лісове господарство” ДП “Ліси України” Солонянська селищна територіальна громада	Збереження та відтворення в природному стані комплекс придніпровських глибоких балок і ярів з байраками, степом і штучним лісом, гранітних скель з унікальним ендемічним рослинним комплексом.
34	139	РЛП Дніпровські ліси	Рішення обласної ради від 22.09.2010 № 783- 27/V	Дніпровський район с. Балівка, м. Дніпро Обухівське лісництво	4514,5	–	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Дніпровське лісове господарство” ДП “Ліси України”; Дніпровська райдержадміністрація; Дніпровська міська рада	Територія включає в себе природний комплекс річкових терас. Всі водойми та болота по суті являють собою єдину макросистему, яка визначає існування і розвиток усього біологічного різноманіття даної території. Домінуючими типами рослинності є рукотворні ліси, представлені сосновими борами, осокирниками, дубовими та білокащевими насадженнями.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
35	150	РЛП Самарські плавні	Рішення обласної ради від 03.02.2012 № 247-11/VI	Новомосковський район біля с. Орлівщина	2823,3	–	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське лісове господарство” ДП “Ліси України” Піщанська сільська територіальна громада	Являє собою унікальний природний комплекс, який сформувався в пониззі долини р. Самари. Переважає більшість просторів території парку вкрита водною поверхнею Самарської затоки та системи з її придаткових водойм, в яких формуються донні субстрати різних типів – переважно мулісті та мулісто-піщані відклади різної потужності.
36	175	РЛП Балка Кобиляна	Рішення обласної ради від 05.12.2014 № 597-28/VI	Криворізький район Біля сел Благодатне, Григоріївка, Шестерня та Ганнівка	1844,0	–	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Дніпровське лісове господарство” ДП “Ліси України” Широківська селищна територіальна громада	Розташований в басейні р. Інгулець і представлений різними родами та видами ландшафтних геосистем. Всі вони мають різний ступінь антропогенного порушення, але на деяких ділянках збереглися урочища слабо змінених ландшафтів середнього степу України.
37	21	Ландшафтний заказник Балка Північна Червона	Рішення обл-виконкому від 09.06.1988 № 231	Північно-західна околиця м. Кривого Рогу	26,0	016:0000101:00000001	Виконавчий комітет Тернівської районної у місті Кривий Ріг ради ДСГП “Ліси України” в особі філії “Дніпровське лісове господарство” ДП “Ліси України”	Являє собою ділянку, покриту степною та петрофільною рослинністю, типовою для правобережного злаколугового степу.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
38	22	Ландшафтний заказник Балка Цегляна	Розпорядження голови ОДА 28.09.1992 № 473	Дніпровський район с. Ново-олександрівка	2,5	–	ТОВ “Керамброк” Новоолександрівська сільська територіальна громада	Врізається у крутий правий схил долини р. Мокра Сура, служить сховищем різнотравно-тіпчаково-ковилового степу і більше тисячі видів степових тварин.
39	24	Ландшафтний заказник Старовишневецький	Рішення обласного комітету 07.12.1985 № 703, (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	Синельниківський район с. Старо-вишневецьке	113,4	009:000101:00000240	Синельниківська районна організація УТМР Роздорська селищна територіальна громада	Являє собою лісовий масив, що зростає на схилах і дні балки Піщаної. Особливо цінні вікові дубові насадження, а в трав’яному покриві рідкісний вид – тюльпан дібровний.
40	25	Ландшафтний заказник Отченашкові наділи	Розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р	Дніпровський район м. Підгородне	400,0	–	Підгородненська міська територіальна громада	В заказник входять різноманітні степові, лучні, болотні угруповання межиріччя р. Самара та р. Кільчень.
41	114	Ландшафтний заказник Вершина	Рішення обласної ради 16.10.1998 № 70-3/XXIII	Синельниківський район Біля хутора Вершина та С. Просяна	48,4	–	ВАТ “Просянський гірничо-збагачувальний комбінат” Маломихайлівська сільська територіальна громада	Територія представляє собою відвали Вершинського кар’єру і є резерватом збереження корисних, рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин, охорони степового біорізноманіття в регіоні.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
42	23	Ландшафтний заказник Візирка	Рішення облради від 28.12.2001 № 502-19/XXIII	Криворізький район На північній околиці м. Інгупець	121,0	1211000000:12:051:0002; 1211000000:12:056:0001; 1211000000:12:031:0001	ПрАТ "ІНГЗК"	Самовідновлені природні екосистеми на відвалах Інгупецького ГЗК, резерва рідкісних видів рослин і тварин з Червоної книги України.
43	115	Ландшафтний заказник Уроцище Хорошево	Рішення облради від 28.12.2001 № 502-19/XXIII	Синельниківський район Біля с. Хорошеве	15,0	–	Іларіонівська селищна рада	Степова балка з цілісним ковиловим степом, високим рівнем біорізноманітності та значною кількістю видів, занесених до Червоної книги України.
44	125	Ландшафтний заказник Тернівський	Рішення облради від 25.09.2008 № 442-16/V	Павлоградський район с. Нова Дача, Нова Русь, Зелене, Поперечне	2156,4	–	Павлоградська райдержадміністрація Богданівська сільська територіальна громада	Розташований в басейні р. Самара в межах долини р. Тернівка. У ньому поєднані частково залісені степові цілики із лугово-болотними комплексами.
45	126	Ландшафтний заказник Балка Городище	Рішення обласної ради від 27.11.2008 № 482-17/V	Павлоградський район с. Привовчанське та Троїцьке	1053,58	–	Павлоградська райдержадміністрація Троїцька сільська територіальна громада	Територія заказника представляє собою частину яружно-балкової системи і охоплює заплаву та борову тераси р. Дніпро та р. Самари.
46	128	Ландшафтний заказник Уроцище Могила Баба	Рішення облради від 29.01.2009 № 521-18/V	Павлоградський район с. Межиріч та Булахівка	625,7	–	Павлоградська райдержадміністрація Межиріцька сільська територіальна громада	Територія заказника представляє собою широко розвинуту ярово-балкову і долино-балкову типів місцевостей, що простягається південніше долини р. Самари від Дніпра до р. Вовчої.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
47	129	Ландшафтний заказник Річка Соломчина	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	Синельниківський район Між селами Рубанівське, Аврамівка та Червона Долина	385,09	–	Синельниківська (колишня Васильківська) райдержадміністрація Васильківська селищна територіальна громада	Територія заказника представляє собою балкові та заплавні місцевості, систему штучних водойм.
48	130	Ландшафтний заказник Гришаї	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	Синельниківський район Між селами Лиса Балка, Гришаї та Дубовики	134,24	–	Синельниківська (колишня Васильківська) райдержадміністрація Дубовиківська сільська територіальна громада	Територія заказника представляє собою балкові комплекси та штучні водойми.
49	131	Ландшафтний заказник Новогригорівський	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	Синельниківський район На захід від с. Павлівка	338,87	–	Синельниківська (колишня Васильківська) райдержадміністрація Васильківська селищна територіальна громада	Територія заказника представляє собою придолинно-балкові комплекси природні та штучні водойми.
50	132	Ландшафтний заказник Чаплино-Васильківський	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	Синельниківський район На південь від с. Григорівка	825,58	–	Синельниківська (колишня Васильківська) райдержадміністрація Васильківська селищна територіальна громада	Територія заказника представляє собою балкові та заплавні місцевості, штучні водойми.
51	133	Ландшафтний заказник Річка Чаплина	Рішення облради від 18.12.2009 № 657-22/V	Синельниківський район На захід від сел. Зелена Роца та Зелений Гай	733,25	–	Синельниківська (колишня Васильківська) райдержадміністрація Дубовиківська сільська територіальна громада	Територія заказника представляє собою балкові та заплавні місцевості, штучні водойми.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
52	134	Ландшафтний заказник Надвочанський	Рішення обласної ради від 18.12.2009 № 657-22/V	Синельниківський район с. Васильківка, с. Письменне Воскресенівка, Велико-Олександрівка та Богданівка	1059,47	–	Синельниківська (колишня Васильківська) райдержадміністрація Васильківська селищна територіальна громада	Територія заказника представляє собою придолинно-балкові місцевості, природні та штучні водойми.
53	135	Ландшафтний заказник Воронівський	Рішення обласної ради від 22.09.2010 № 783-27/V	с. Велико-михайлівка та Березове Синельниківського району	664,4	–	Синельниківська (колишня Покровська) райдержадміністрація Великомихайлівська сільська територіальна громада	Територія заказника розташована у басейні р. Самара в межах долини р. Вовча, балок басейну р. Вороної та системи штучних водойм.
54	137	Ландшафтний заказник Річка Гайчур	Рішення обласної ради від 22.09.2010 № 783-27/V	Синельниківський район с. Андріївка, с. Покровське та с. Олександрівка	1254,5	–	Покровська селищна рада	Територія розташована у басейні р. Самара в межах долини р. Гайчур. Заказник складається з території долини річки та двох лівобережних балок.
55	136	Ландшафтний заказник Річка Янчур	Рішення обласної ради від 22.09.2010 № 783-27/V	Синельниківський район с. Андріївка, Вишневе, Олександрівка та Березове	978,4	–	Синельниківська (колишня Покровська) райдержадміністрація Покровська селищна територіальна громада	Територія заказника розташована у басейні р. Самара в межах долини р. Янчур та невеликого тимчасового водотоку біля с. Привілля. Тут поширені долино-терасові, та частково привододинно-балкові ландшафти.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
56	140	Ландшафт- ний заказник Березово- Вишне- ський	Рішення облради від 25.03.2011 № 89-5/VI	Синельниківський район с. Березове та Вишневе	1076,9	–	Покровська селищна рада	У тальвегу балки розташовано чотири штучні водойми, які використовуються у рибогосподарських цілях. У дніщі балки розташований ланцюг штучних водойм, загальною кількістю 8 од. загальною площею – 82,0 га.
57	141	Ландшафт- ний заказник Балка Горіхова	Рішення облради від 25.03.2011 № 89-5/VI	Синельниківський район с. Новопавлівка	1297,1	–	Синельниківська (колишня Межівська) райдержадміністрація Новопавлівська сільська територіальна група	Північна частина заказника охоплює положисті степові схили, південна підходить до водотоку р. Вовча, крутий схил вкритий деревеною рослинністю.
58	142	Ландшафт- ний заказник Балка Скелька	Рішення облради від 25.03.2011 № 89-5/VI	Синельниківський район с. Слов'янка	507,1	–	Слов'янська сільська рада	У межах території поширені приводолібно- балкові ландшафти та частково придолібно- балкові.
59	143	Ландшафт- ний заказник Антонівсь- кий	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	Синельниківський район с. Іванівка та Богданівка	1874,1	–	Синельниківська (колишня Межівська) райдержадміністрація Межівська селищна територіальна група Новопавлівська сільська територіальна група	Територія включає заплавні та балкові місцевості, водойми.
60	144	Ландшафт- ний заказник Сухий Бичок	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	Синельниківський район с. Зоряне	1278,7	–	Слов'янська селищна рада	Територія заказника включає долини, придолинно-балкові та приводолібно-балкові місцевості.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
61	145	Ландшафтний заказник Малотернівський	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	Павлоградський район с. Вербки	975,0	–	Павлоградська райдержадміністрація Вербківська сільська територіальна громада	Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.
62	146	Ландшафтний заказник Троїцько-Вишневецький	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	Павлоградський район с. Привовчанське та Троїцьке	681,8	–	Павлоградська райдержадміністрація Троїцька сільська громада	В межах заказника значне поширення мають долино-терасові ландшафти та часково приводоільно-балкові. У заплавах річок розповсюджені лучні, лугово-болотні комплекси та водойми, природні заплави та штучні лісові біогеоценози.
63	147	Ландшафтний заказник В'язівський	Рішення облради від 21.10.2011 № 179-9/VI	Павлоградський район с. В'язівка та Кочережки	374,6	–	Павлоградська райдержадміністрація Вербківська сільська громада	Територія включає водоільно-балковий та долино-терасовий типи ландшафтів. Заказник включає систему степових балок зі степовими та залісеними схилами, луговими, лугово-болотними та болотними угрупуваннями на заплавах ділянках р. В'язівка, штучні лісонасадження, штучні водойми, ділянки природної деревно-чагарникової рослинності.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
64	148	Ландшафтний заказник Старокасянівський	Рішення облради від 27.12.2011 № 218-10/VI	Синельниківський район с. Катеринівка та с. Покровське	3504,2	–	Покровська селищна рада	По тальвегам балок у заплаві р. Вовча розповсюджені лучні, лучно-болотні та водяні комплекси. У межах привододільно-балкових ландшафтів територія включає степові схили балок, штучні лісонасадження.
65	149	Ландшафтний заказник Грушівка	Рішення облради від 27.12.2011 № 218-10/VI	Нікопольський район с. Новокиївка	137,5	–	ПАТ “Марганецький ГЗК”	Являє собою джерело оновлення природного середовища, збереження та відновлення чисельності популяції багатьох рідкісних видів рослин і тварин.
66	151	Ландшафтний заказник Голубівський	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	Павлоградський район с. Преображенка	120,66	–	Павлоградська (колишня Юр’ївська) райдержадміністрація Юр’ївська селищна територіальна громада	На території розташовані лучні, лучно-болотні комплекси, водойми, ділянки степової рослинності, перелоги, штучні полезахисні смугові лісонасадження.
67	152	Ландшафтний заказник Варламіївський	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	Павлоградський район с. Жемчужне	801,34	–	Павлоградська (колишня Юр’ївська) райдержадміністрація Юр’ївська селищна територіальна громада	Являє собою джерело оновлення природного середовища, збереження та відновлення чисельності популяції багатьох рідкісних видів рослин і тварин.
68	153	Ландшафтний заказник Уроцище Приоріпільське	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	Павлоградський район с. Чернявщина	945,46	–	Павлоградська (колишня Юр’ївська) райдержадміністрація Юр’ївська селищна територіальна громада	Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
69	154	Ландшафт- ний заказник Івано- Межиріч- кий	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	Павлоградського району с. Новомиkolaївка	66,9	–	Павлоградська (колишня Юр'ївська) райдержадміністрація Юр'ївська селищна територіальна	Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.
70	155	Ландшафт- ний заказник Витоки річки Губинихи	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	Новомосковський район с. Губиниха	117,0	–	Новомосковська райдержадміністрація Губиницька селищна територіальна група	Розташований в долині р. Губиниха, у верхній і середній частинах заплава річки здебільшого затоплена чисельними ставками, вільні від затоплення ставками ділянки русла майже повністю заболочені, вкриті водяною рослинністю.
71	156	Ландшафт- ний заказник Мар'яні- всько-Куле- бівський	Рішення облради від 03.02.2012 № 247-11/VI	Новомосковський район с. Мар'янівка	1456,0	–	Новомосковська райдержадміністрація Губиницька селищна територіальна група	Розташований в долинах балок Скотувата і Макітра. Балка Скотувата суттєво техногенно змінена греблями та досить значними за площею штучними озерами.
72	157	Ландшафт- ний заказник Мости	Рішення облради від 15.03.2013 № 418-18/VI	Кам'янський район с. Мішурин Ріг, с. Ганнівка	2330,9	–	Верхньодніпровська міська рада ДСГП "Ліси України" в особі філії "Петриківське лісове господарство" ДП "Ліси України" Верхньодніпровська міська територіальна група	Територія представлена сильно еродованим яружно- балковим комплексом з куполоподібним вододілом, який утворився завдяки змиканню верхівок балкової мережі.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
73	158	Ландшафтний заказник Домотканські валуни	Рішення облради від 15.03.2013 № 418-18/VI	Кам'янський район Біля с. Бородаївка	826,7	–	Верхньодніпровська міська рада	Територія представлена яружно-балковим комплексом із фрагментами байрачного лісу з домішками граба, клена польового та в'язу.
74	159	Ландшафтний заказник Верхньо-чаплинський	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Новомосковський район	232,49	–	Новомосковська (колишня Магдалинівська) райдержадміністрація Магдалинівська селищна територіальна громада	Територія представлена яружно-балковим комплексом із переходом до прилеглих ставків із сформованими болотними ґрунтами, переважно зарослим очеретом.
75	160	Ландшафтний заказник Середньо-чаплинський	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Новомосковський район	107,6	–	Новомосковська (колишня Магдалинівська) райдержадміністрація Магдалинівська селищна територіальна громада	Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.
76	161	Ландшафтний заказник Заплавка	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Новомосковський район	448,4	–	Новомосковська (колишня Магдалинівська) райдержадміністрація Чернечинська сільська територіальна громада	На території розташовані лучні, лучно-болотні комплекси, водойми, перелоги, штучні смуги лісонасадження, невеликі деревно-чагарникові угруповання, які самовідновлюються.
77	162	Ландшафтний заказник Верхньо-кільченський	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Новомосковський район	909,6	–	Новомосковська райдержадміністрація Магдалинівська селищна територіальна громада	На території зберегається зональна степова рослинність в основному у вигляді окремих ділянок на схилах балок.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
78	163	Ландшафтний заказник річка Багатенька	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Новомосковський район	1653,4	–	Новомосковська Райдержадміністрація Перещепинська міська територіальна громада	Заказник розташований в долинах балок Скутувата і Макітра. Балка Скутувата суттєво техногенно змінена греблями та досить значними за площею штучними озерами.
79	164	Ландшафтний заказник річка Кільченька	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Новомосковський район	499,36	–	Новомосковська Райдержадміністрація Перещепинська міська територіальна громада	На території розташовані водойми, лучні, лугово-болотні комплекси, перелоги, деревно-чагарникові угруповання, які самовідновлюються.
80	165	Ландшафтний заказник Долина річки Бик	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Синельниківський район	2758,3	–	Слов'янська сільська рада	Територія включає придолинно-балкові ландшафти, рельєф хвилястий, порізаний багато чисельними балками. У межах заказника розташовані лучні, лучно-болотні комплекси, водяні угруповання, степові фітоценози, перелоги, штучні лісосмуги.
81	166	Ландшафтний заказник Балка Свідовок	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Павлоградський район	793,1	–	Павлоградська райдержадміністрація Вербківська сільська територіальна громада	Територія розташована в межах вододільно-балкового типу ландшафтів і включає степову балку із степовими та залісненими схилами.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
82	167	Ландшафтний заказник Рекалівський	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Кам'янський район	631,0	–	Кам'янська (колишня Криничанська) райдержадміністрація Божедарівська селищна територіальна громада	У нижній частині балки Рекалова граніти демуринського комплексу утворюють природні відслонення та розкриті кар'єрами з їх видобутку.
83	171	Ландшафтний заказник Сухарева Балка	Рішення облради від 30.08.2013 № 465-20/VI	Синельниківський район	617,4	–	Синельниківська (колишня Межівська) райдержадміністрація Межівська селищна територіальна громада	Розташований у басейні р. Бик у межах її лівої притоки – балки Сухарева з її відрогами, частково відрогів балки Ковилиха, балки Солоненька та вододільних ділянок між ними.
84	177	Ландшафтний заказник Степовий каньйон	Рішення облради від 27.05.2015 № 644-31/VI	Кам'янський район	933,0	–	Кам'янська (колишня Криничанська) райдержадміністрація Затишянська сільська територіальна громада	Характеризується достатньою різноманітною ентомофауною, що обумовлено наявністю різних біотопів з помірно антропогенною трансформацією.
85	26	Лісовий заказник Балка Парна	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	Кам'янський район с. Бородаївка Бородаївське лісництво, кв. 21- 23, 45, 48, 50	361,0	009:000101:000 00157	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Петриківське лісове господарство” ДП “Ліси України” Верхньодніпровська міська територіальна громада	Є найбільшою правою притокою Бородаївської балкової системи. В відрогам балкової системи збереглися фрагменти цінних байрачних дібров природного походження, однак більшу частину заказника засаджено штучно.
86	27	Лісовий заказник Андріївський ліс	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	Синельниківський район с. Андріївка	10,0	009:000101:000 00143	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське лісове господарство” ДП “Ліси України” Покровська селищна територіальна громада	Територія колишньої поміщицької садиби, має наукову, природоохоронну та естетичну цінність.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
87	28	Лісовий заказник Новопапівський ліс	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	Синельниківський район с. Новопапівка	650,0	009:000101:000 00140	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське лісове господарство” ДП “Ліси України” Новопапівська сільська територіальна група	Лісовий масив, має наукову, природоохоронну та естетичну цінність.
88	29	Ботанічний заказник Балка Сад	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	Синельниківський район с. Воскресенівка	38,6	009:001004:000 00037	Синельниківська (колишня Васильківська) райдержадміністрація Васильківська селищна територіальна група	Територія представлена, деревно-чагарниковою рослинністю. Характеризується значним різноманіттям флори та фауни, наявністю рідкісних і тих що охороняються видів.
89	30	Ботанічний заказник Урочище Балка Дурна	Рішення облвиконкому 21.07.1977 № 473	Кам'янський район с. Івашкове Верхньо- дніпровське лісництво, кв. 18, 19	136,0	009:000101:000 00132	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Петриківське лісове господарство” ДП “Ліси України” Верхньодніпровська міська територіальна група	Є ерозійно активною, через що тут інтенсивно утворюються яри і провали. Є цікава ділянка соснових насаджень (сосна кримська) на високих штучних терасах. Родзинкою цих сосняків є щільні зарості декількох рідкісних у регіоні видів папоротей.
90	31	Ботанічний заказник Урочище Балка Глибока	Рішення облвиконкому 21.07.1977 № 473	Кам'янський район Верхньо- дніпровське лісництво кв. 10, 11	150,0	009:000101:000 00133	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Петриківське лісове господарство” ДП “Ліси України” Верхньодніпровська міська територіальна група	У балці є провали, подекуди зарослі лісом, а подекуди й нині діючі, з крутовисними стінками із лесоподібних суглинків. У тінистому талеві ростуть високі лісові трави, а в одному місці навіть виявлено реліктову популяцію хвоща великого.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
91	32	Ботанічний заказник Урочище Балка Яранська	Рішення облвиконкому 21.07.1977 № 473	Кам'янський район с. Миколаївка Мишуринорізьке лісництво, кв. 28, діл. 4	4,2	009:000101:000 00236	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Петриківське лісове господарство" ДП "Ліси України" Лихівська селищна територіальна громада	Трапляються рідкісні види рослин і тварин різних категорій.
92	33	Ботанічний заказник Балка Павлівська	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568	Дніпровський район с. Василівка	28,0	–	Навчально-дослідне господарство "Самарський" Слобожанська селищна територіальна громада	Ясенева діброва насінневого та поросльового походження. На верхніх частинах схилів збереглися ділянки цілих степів з багатьма рідкісними видами рослин та тварин.
93	34	Ботанічний заказник Балка Орлова	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568	Дніпровський район с. Василівка	9,4	–	Навчально-дослідне господарство "Самарський" Слобожанська селищна територіальна громада	На схилах збереглися майже природні зональні степи, багаті різноманітними видами трав та чагарників. На дні балки утворився великий гайок, із заростями терну, шипшини, вишні чагарникової.
94	35	Ботанічний заказник Балка Липова	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Дніпровський район с. Василівка	3,1	–	Навчально-дослідне господарство "Самарський" Слобожанська селищна територіальна громада	Схили займають степові ділянки. Понизу зростають дубові гайки з берестом та кленом польовим. Тут зберігаються три види рідкісних рослин, та тридцять видів рідкісних тварин.
95	36	Ботанічний заказник Балка Осипова	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Дніпровський район с. Василівка	14,4	–	Навчально-дослідне господарство "Самарський" Слобожанська селищна територіальна громада	На степових пасовищах непогано збереглося зональне різноманіття. На дні балки зростає невелика кленова діброва. Балка служить сховищем типової байрачної фауни.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
96	37	Ботанічний заказник Балка Бубликова	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568	Дніпровський район с. Василівка	11,3	–	Навчально-дослідне господарство “Самарський” Слобожанська селищна територіальна громада	Схили займають степові, знизу розташовуються лучно-степові угруповання. Тут збереглися рідкісні види рослин: ковила волосиста, астрагал шерстисто квітковий, цибуля подольська та інші.
97	38	Ботанічний заказник Балка Водяна	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568	Павлоградський район с. Преображенка	5,0	009:000101:00000238	Жемчужинська сільрада Юр'ївська селищна територіальна громада Павлоградська (колишня Юр'ївська) райдержадміністрація	Ділянка цілиного степу з цінними лікарськими травами.
98	39	Ботанічний заказник Урочище Балка Климова	Рішення облвиконкому 21.07.1977 № 473 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	Кам'янський район Бородаївське лісництво, кв. 4 – 8	272,0	009:000101:00000134	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Петриківське лісове господарство” ДП “Ліси України” Божедарівська селищна територіальна громада	Балка починається на одному вододільному пагорбі разом з балками Гострою та Дурною. На вузькому перешийку між їх верхівками споруджено захисний вал, а обидві балки засаджено лісом.
99	40	Ботанічний заказник Урочище Балка Гостра	Рішення облвиконкому 21.07.1977 № 473	Дніпровський район с. Суслівка Бородаївське лісництво, кв. 2, 3	175,0	009:000101:00000158	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Петриківське лісове господарство” ДП “Ліси України” Верхньодніпровська міська територіальна громада	Уся балка, особливо її верхів'я, посічена глибокими ярами та провалами, які на більшій частині засаджені штучним лісом. Домінує акація біла, але є й дуб, клен польовий, в'яз граболистий, груша.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
100	41	Ботанічний заказник Балка Ягідна	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	Новомосковський район с. Ягідне	32,0	–	Новомосковська райдержадміністрація Піщанська сільська територіальна громада	Збереження місць зростання багатьох видів степових трав та чагарників. Є невеликі гайки.
101	168	Ботанічний заказник Житлова балка	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Кам'янський район	397,0	–	Кам'янська (колишня Криничанська) райдержадміністрація Божедарівська селищна територіальна громада	Територія представлена, долинним та придолинно-балковими типами ландшафтів. Наявність видів, включених до міжнародних охоронних списків.
102	169	Ботанічний заказник Верхньобазавлуцький	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Кам'янський район	786,0	–	Кам'янська (колишня Криничанська) райдержадміністрація Божедарівська селищна територіальна громада	Включає до себе ділянки долинного ландшафту р. Базавлук та прилеглих територій балкових ландшафтів, які мають слабо хвилястий рівнинний характер.
103	170	Ботанічний заказник Витоки річки Базавлук	Рішення облради від 21.06.2013 № 440-19/VI	Кам'янський район	671,0	–	Криничанська селищна рада Криничанська селищна територіальна громада	Включає до себе ділянки долинного ландшафту р. Базавлук та придолинно-балкових ландшафтів, які мають слабо хвилястий рівнинний характер.

1	2	3	45	6	7	8	9	10
104	172	Ботанічний заказник Середньобазавлуцький	Рішення облради від 27.12.2013 № 512-23/VI	Кам'янський район	1413	–	Кам'янська (колишня Криничанська) райдержадміністрація Затишнянська сільська територіальна громада Ліхнівська селищна громада	Включає до себе ділянки долинного ландшафту р. Базавлук та прилеглих територій балкових ландшафтів, які мають слабо хвилястий рівнинний характер.
105	176	Ботанічний заказник Витоки річки Саксагань	Рішення обласної ради від 05.12.2014 № 597-28/VI	Кам'янський район	418,0	–	Кам'янська (колишня Криничанська) райдержадміністрація Божедарівська селищна територіальна громада	Включає до себе ділянки долинного ландшафту р. Базавлук та придолинно-балкових ландшафтів, які мають слабо хвилястий рівнинний характер.
106	173	Ботанічний заказник Балка Зміїна	Рішення обласної ради від 20.06.2014 № 550-26/VI	Дніпровський район	146,0	–	Новоолександрівська сільська рада Новоолександрівська сільська територіальна громада ДСГП “Ліси України” в особі філії “Дніпровське лісове господарство” ДП “Ліси України”	Включає до себе території балкових ландшафтів та ділянку долинного ландшафту р. Мокра Сура
107	42	Орнітологічний заказник Василівська колонія сірих чапель	Рішення обласного облвиконкому 09.10.1979 № 568	Новомосковський район с. Василівка	144,0	009:000101:0000235	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське військове лісове господарство” ДП “Ліси України” Губинська селищна територіальна громада	Збереження місць гніздування чаплі сірої. Територія заказника охоплює частину Самарського лісу, що в долині річки Самара.
108	43	Орнітологічний заказник Заплави р. Самара	Рішення обласного облвиконкому 17.12.1990 № 469	Синельниківський район с. Зелений Гай	270,0	–	Синельниківська (колишня Петропавлівська) райдержадміністрація Дубовиківська сільська територіальна громада	Збереження місць гніздування рідкісних птахів.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
109	44	Орнітологічний заказник Заплав р. Базавлук	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	Криворізький район с. Грушівка	48,6	–	Апостолівська РО УТМР Грушівська сільська територіальна громада	Збереження місць гніздування водоплавних птахів.
110	45	Ентомологічний заказник Новостепанівський	Рішення облвиконкому 14.10.1982 № 654	Новомосковський район Між селами Новостепанівка та Івано-Михайлівка	245,0	–	Новомосковська райдержадміністрація Губинська селищна територіальна громада	Ділянка зі степною і чагарниковою нектароносною рослинністю та сприятливими умовами для гніздування диких бджіл і джмелів.
111	46	Ентомологічний заказник Покровський	Рішення облвиконкому 14.10.1982 № 654	Синельниківський район с. Покровське	30,6	–	ТОВ "Родіна" Покровська селищна територіальна громада	Ділянка зі степною і чагарниковою нектароносною рослинністю та сприятливими умовами для гніздування диких бджіл і джмелів.
112	47	Ентомологічний заказник Топчинський	Рішення облвиконкому 14.10.1982 № 654 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	Новомосковський район с. Топчине	85,5	009:000101:00000233	Новомосковська (колишня Магдалинівська) райдержадміністрація Магдалинівська селищна територіальна громада	Ділянка зі степною і чагарниковою нектароносною рослинністю та сприятливими умовами для гніздування диких бджіл і джмелів.
113	48	Ентомологічний заказник Шандрівський	Рішення облвиконкому 14.10.1982 № 654 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	Павлоградський район с. Шандрівка	101,0	009:000101:00000237	Шандрівська сільська рада Перещепинська міська територіальна громада Павлоградської (колишня Юр'ївська) райдержадміністрації	Ділянка зі степною і чагарниковою нектароносною рослинністю та сприятливими умовами для гніздування диких бджіл і джмелів.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
114	49	Загально-зоологічний заказник Новоселівський лиман	Рішення обласного облвиконкому 09.06.1988 № 231 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	Новомосковський район с. Новоселівка	287,0	009:001004:00000038	Новомосковська райдержадміністрація Піщанська сільська територіальна громада	Система озер різної величини, що утворилися в пониззі річки Самари. До озер примикають зволожені ділянки, порослі луговою рослинністю. Тут розтало-вана унікальна колонія чапель, гніздиться до 30 видів птахів.
115	50	Іхтіологічний заказник Балка Велика Осокорівка	Рішення обласного облвиконкому 14.10.1982 № 654	Синельниківський район с. Варварівка	2000,0	–	Синельниківська райдержадміністрація Славгородська селищна територіальна громада	Ділянка великого репродуктивного фонду рибних запасів водосховища. Тут нерестяться і зимують цінні види риб.
116	51	Іхтіологічний заказник Балка Ворона	Рішення обласного облвиконкому 07.12.1985 № 703 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	Синельниківський район с. Мар'ївка	422,0	–	ГО "Рибальський клуб ЦВЕТ" Раївська сільська територіальна громада Запорізького водосховища.	Ділянка великого репродуктивного фонду рибних запасів
117	52	Гідрологічний заказник Озеро Довге	Рішення обласного облвиконкому 09.10.1979 № 568 (зміни розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р)	Дніпровський район с. Бабайківка	22,0	009:000101:00000234	Дніпровська (колишня Царичанська) райдержадміністрація Царичанська селищна територіальна громада	Озеро розташоване в заплаві р. Оріль, має водорегулююче значення. Озеро з болотно-лугового рослинністю і прилеглими до нього лісовими масивами.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
118	54	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка тополевих насаджень	Рішення облвиконкому 26.05.1977 № 346	В 1 км північно-західніше с. Сухачівка м. Дніпро Дієвська дача, кв. 16	5,0	009:000101:00000254	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Дніпровське лісове господарство” ДП “Ліси України” м. Дніпро	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід даним типам лісорослинних умов.
119	55	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка дубових насаджень	Рішення облвиконкому 26.05.1977 № 346	В північній частині с. Таромське Новокодацький район м. Дніпро Таромська дача, кв. 33	1,8	009:001005:00000001	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Дніпровське лісове господарство” ДП “Ліси України” м. Дніпро	
120	56	Ботанічна пам'ятка природи Дерево культурної групи	Рішення облвиконкому 17.12.1990 № 469	м. Кривий Ріг	0,03	–	ТОВ “РУДОМАЙН” м. Кривий Ріг	Збереження 200-річного дерева групи звичайної у зв'язку із його довговічністю, хорошим станом та цінному у науковому, історичному та практичному відношенні. На сьогодні висота дерева сягає 10 метрів, діаметр крони – 15 метрів, до теперішнього часу воно плодоносить.
121	57	Ботанічна пам'ятка природи Павлівський ліс	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Дніпровський район Біля с. Василівка	5,0	–	Навчально-дослідне господарство “Самарський” Слобожанська селищна територіальна громада	Ясеневе лісознавство та поросльового походження.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
122	58	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка соснових насаджень	Рішення облвиконкому 26.05.1977 № 346	Новомосковський район с. Степанівка Котовське лісництво, кв. 18, діл. 17	5,0	009:000101:00000136	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське лісове господарство" ДП "Ліси України" Магдалинівська селищна територіальна громада	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, та оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід даним типам лісорослинних умов.
123	59	Ботанічна пам'ятка природи Зразкова лісоосмуга	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	Синельниківський район с. Славне	0,9	009:000101:00000232	Синельниківська (колишня Межівська) райдержадміністрація Межівська селищна територіальна громада	Зразкова дубова полезахисна лісоосмуга довжиною 500 м, ширина – 18 м, висота – 11 м, середня товщина дерев – 22 см. Мас наукове значення.
124	60	Ботанічна пам'ятка природи Поодинокі стоячі віковічні сосни	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Новомосковське лісництво, кв. 30	0,4	–	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське лісове господарство" ДП "Ліси України" Піщанська сільська територіальна громада	Дерева сосни звичайної природного походження, віком 130 – 150 років, висота дерев 24 – 26 м, діаметром 42 – 45 см.
125	61	Ботанічна пам'ятка природи Орлівчанські дубові насадження	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район с. Орлівщина Новомосковське лісництво, кв. 15, діл. 15	5,4	–	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське лісове господарство" ДП "Ліси України" Піщанська сільська територіальна громада	Ділянка дубового лісу порослого походження 70-річного віку на свіжеулісаних ґрунтах 2 бонітету висотою в 20 м, середнім діаметром стовбура 36 см.
126	63	Ботанічна пам'ятка природи Високо-продуктивні дубові насадження	Рішення облвиконкому 26.05.1977 № 346	Новомосковський район с. Хащове Новомосковське лісництво кв. 13, діл. 15	4,7	009:000101:00000148	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське лісове господарство" ДП "Ліси України" Губиницька селищна територіальна громада	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, та оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід даним типам лісорослинних умов.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
127	64	Ботанічна пам'ятка природи Високопродуктивні дубові насадження	Рішення облвиконкому 26.05.1977 № 346	Новомосковський район с. Хащове Новомосковське лісництво, кв. 13, діл. 7	7,1	009:000101:00000147	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське лісове господарство" ДП "Ліси України" Губинська селищна територіальна громада	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, оптимальною повнотою, та відповідністю типам лісорослинних умов.
128	69	Ботанічна пам'ятка природи Дуб пам'яті Леніна	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район На околиці с. Василівка Краснопільське лісництво кв. 56, діл. 22	0,1	009:000101:00000160	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське військове лісове господарство" ДП "Ліси України" Губинська селищна територіальна громада	Могутній дуб віком 140 років, висотою 20 м, діаметром 92 см.
129	65	Ботанічна пам'ятка природи Віковий дуб	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Південно-західна околиця с. Андріївка Краснопільське лісництво кв. 14, діл. 16	0,5	009:000101:00000142	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське військове лісове господарство" ДП "Ліси України" Губинська селищна територіальна громада	Поодинокі стоячий дуб віком 160 років, висотою 22 м, діаметром 130 см.
130	66	Ботанічна пам'ятка природи Вільнянські вікові дуби	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Між селами Вільне та Гвардійське Вільнянське лісництво, кв. 200, діл. 2	0,5	009:000101:00000154	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське військове лісове господарство" ДП "Ліси України" Губинська селищна територіальна громада	Поодинокі стоячі вікові могутні дуби віком 200 – 300 років.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
131	62	Ботанічна пам'ятка природи Орлицанські вікові сосни	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Новомосковське лісництво, кв. 30	3,0	009:000101:000 00155	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське лісове господарство" ДП "Ліси України" Губинська селищна територіальна громада	Поодинокі стоячі вікові дерева сосни звичайного природного походження, віком 100 – 130 років, висота дерев 22 м, діаметр – 40 см.
132	68	Ботанічна пам'ятка природи Сторічні дубові насадження природного походження	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Вільнянське лісництво, кв. 190, діл. 11	7,0	009:000101:000 00149	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське військове лісове господарство" ДП "Ліси України" Черкаська селищна територіальна громада	Ділянка дубового лісу природного походження 4 бонітету. Середня висота 17 м, діаметр – 68 см.
133	67	Ботанічна пам'ятка природи Сторічні дубові насадження природного походження	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Вільнянське лісництво, кв. 191, діл. 12	1,9	009:000101:000 00151	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське військове лісове господарство" ДП "Ліси України" Черкаська селищна територіальна громада	Ділянка дубового лісу природного походження 4 бонітету 100 річного віку.
134	70	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка дубового лісу Василівської лісової дачі	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Східна околиця с. Василівка Краснопілляське лісництво, кв. 58, діл. 2	5,8	009:000101:000 00145	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське військове лісове господарство" ДП "Ліси України" Губинська селищна територіальна громада	Рідкісне для Дніпропетровщини природне дубове насадження віком 120 років. Висота дерев досягає 20 – 24 м, діаметр 30 – 40 см.
135	71	Ботанічна пам'ятка природи Вікові дуби	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Біля с. Вільне Вільнянське лісництво, кв. 199, діл. 12	3,0	009:000101:000 00162	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське військове лісове господарство" ДП "Ліси України" Губинська селищна територіальна громада	Поодинокі стоячі вікові дуби віком 180 – 200 років, висотою від 15 до 30 м, діаметром від 60 до 150 см.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
136	76	Ботанічна пам'ятка природи Вікові дуби	Рішенням облвиконкому від 22.06.1972 № 391 (зміни розпорядження голови ОДА від 19.12.1995 № 50-р)	Новомосковський район Південно-західна околиця с. Андріївка Краснопільське лісництво, кв. 1, діл. 15	11,0	009:000101:000 00146	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське військове лісове господарство” ДП “Ліси України” Губиниська селищна територіальна громада	Ділянка старого дубового лісу природного походження віком понад 170 років.
137	73	Ботанічна пам'ятка природи Штучні дубові насадження	Рішення облвиконкому від 22.06.1972 № 391	Новомосковський район с. Василівка Краснопільське лісництво кв. 81, діл. 2	2,2	009:000101:000 00152	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське військове лісове господарство” ДП “Ліси України” Губиниська селищна територіальна громада	Високопродуктивні штучні насадження дуба черешчатого 1 бонітету. Середня висота 22 м, середній діаметр 28 см.
138	74	Ботанічна пам'ятка природи Сторічні дубові насадження Васиївської лісової дачі	Рішення облвиконкому від 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Східніше с. Підлісного Знаменівське лісництво, кв. 66, діл. 5	3,4	009:000101:000 00153	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське військове лісове господарство” ДП “Ліси України” Вербківська сільська територіальна громада	Ділянка природного лісу віком 100 років, висотою до 22 м, діаметром 40 см.
139	75	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка вікових дубів Васиївської лісової дачі	Рішення облвиконкому від 22.06.1972 № 391 (зміни розпорядження голови ОДА від 19.12.1995 № 50-р)	Новомосковський район 2,5 км південно-східніше с. Василівка Знаменівське лісництво, кв. 83, діл. 37	2,4	009:000101:000 00150	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське військове лісове господарство” ДП “Ліси України” Губиниська селищна територіальна громада	Ділянка старого дубового лісу природного походження віком понад 180 – 190 років.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
140	72	Ботанічна пам'ятка природи Штучні дубові насадження	Рішення облвиконкому від 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Краснопілляське лісництво, кв. 80 діл. 13	4,3	009:000101:00000144	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське військове лісове господарство” ДП “Ліси України” Черкаська селищна територіальна громада	Цінні високопродуктивні насадження дуба черешчатого штучного походження 2 бонітету. Середня висота 22 м, середній діаметр 24 см.
141	79	Ботанічна пам'ятка природи Вікові дуби	Рішення облвиконкому від 22.06.1972 № 391 (зміни розпорядження голови ОДА від 19.12.1995 № 50-р)	Павлоградський район Кочерівське лісництво кв. 3	15,0	009:000101:00000161	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське військове лісове господарство” ДП “Ліси України” Вербківська сільська територіальна громада	Поодинокі стоячі віковічні могутні дуби віком 200 – 300 років. Висотою до 20 м, діаметром понад 100 – 150 см.
142	78	Ботанічна пам'ятка природи Ділянка насаджень сосни звичайної	Рішення облвиконкому від 26.05.1977 № 346	Павлоградський район Кочерівське лісництво, кв. 21	43,0	009:000101:00000135	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське військове лісове господарство” ДП “Ліси України” Вербківська сільська територіальна громада	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід даним типам лісорослинних умов.
143	77	Ботанічна пам'ятка природи Столітні дубові насадження	Рішення облвиконкому від 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Південно-західна околиця с. Івано-Михайлівка Вільнянське лісництво, кв. 192, діл. 9	1,8	009:000101:00000156	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Новомосковське військове лісове господарство” ДП “Ліси України” Губинська селищна територіальна громада	Ділянка старого дубового лісу природного походження сторічного віку.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
144	80	Ботанічна пам'ятка природи В'язівські вікові дуби	Рішення облвиконкому від 22.06.1972 № 391	Павлоградський район Кочерізьке лісництво, кв. 40	5,0	009:000101:00000138	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське військове лісове господарство" ДП "Ліси України" Вербківська сільська територіальна громада	Могутні вікові дуби віком 300 – 700 років, висотою до 18 м, діаметром понад 220 см.
145	81	Ботанічна пам'ятка природи Віковий дуб	Рішення облвиконкому від 28.11.1974 № 687	Павлоградський район Кочерізьке лісництво, кв. 9	0,3	009:000101:00000129	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське військове лісове господарство" ДП "Ліси України" Вербківська сільська територіальна громада	Дуб віком 250 років, який має естетичне та науково-пізнавальне значення.
146	82	Ботанічна пам'ятка природи Високопродуктивні насадження сосни звичайної	Рішення облвиконкому від 26.05.1977 № 346	Павлоградський район Кочерізьке лісництво кв. 38	5,0	009:000101:00000130	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське військове лісове господарство" ДП "Ліси України" Вербківська сільська територіальна громада	Найбільш досконале штучне насадження, що відзначається високою продуктивністю, оптимальною повнотою, та відповідністю деревних порід даним типам лісорослинних умов.
147	83	Ботанічна пам'ятка природи Роздорський	Рішення облвиконкому від 07.12.1985 № 703	Синельниківський район с. Роздолля	15,0	–	ФГ "Роман" Роздорська селищна територіальна громада	Типова та флористично багата ділянка північної частини степової зони, де проростають види ковилю, які занесені до Червоної книги України.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
148	84	Ботанічна пам'ятка природи Білі тополі	Рішення облвиконкому від 22.06.1972 № 391	Нікопольський район У 2 км від південної околиці м. Марганця	1,0	009:000101:00000231	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Дніпровське лісове господарство" ДП "Ліси України" Марганецька міська територіальна громада	Штучне насадження тополя білого 28-річного віку, висотою 22 – 24 м, діаметром 28 – 30 см.
149	85	Ботанічна пам'ятка природи Балка Садова	Рішення облвиконкому від 07.12.1985 № 703	Синельниківський район Східніше с. Зелений Гай	25,7	–	Синельниківська райдержадміністрація Українська селищна територіальна громада	Представляє собою добре збережену та типову для зони степу ділянку з включенням балочного болота.
150	86	Ботанічна пам'ятка природи Сад	Рішення облвиконкому від 09.06.1988 № 231	Дніпровський район В 1 км південно-західніше с. Ляшківка	40,0	009:000101:00000239	Дніпровська (колишня Царичанська) райдержадміністрація Ляшківська сільська територіальна громада	Типова для степової зони ділянка, де проростають види рослин, занесені в Червону книгу України.
151	138	Ботанічна пам'ятка природи Старовинна група на Карнаватці	Рішення облради від 22.09.2010 № 784-27/V	м. Кривий Ріг	0,015	–	Криворізька міська рада	На території садиби зростає унікальний екземпляр віковичної групи, вірогідно культурного походження. Висота приблизно 13,5 м, діаметр – 15м.
152	174	Ботанічна пам'ятка природи Краснопільський	Рішення обласної ради від 20.06.2014 № 550-6/VI	Дніпровський район	80,0	–	Новоолександрівська сільська рада Новоолександрівська сільська територіальна громада	Балка належить до однієї з найбільших за розміром приток, має деревовидний тип розчленування, особливо характерний для верхів'я балки.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
153	87	Комплексна пам'ятка природи Нікопольські заплави	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	Південно-східна околиця с. Червоно-григорівка Нікопольського району Марганецьке лісництво кв. 37	3,7	009:000101:00000141	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Дніпровське лісове господарство" ДП "Ліси України" Червоногригорівська селищна територіальна громада	Рештка типових Нікопольських заплав з фауною.
154	88	Гідрологічна пам'ятка природи Чиста криниця	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687 (зміни розпорядження ОДА від 19.12.1995 № 50-р)	с. Кочережки Павлоградського району Кочерецьке лісництво кв. 17 вид. 11	1,5	009:000101:00000131	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське лісове господарство" ДП "Ліси України" Вербківська сільська територіальна громада	Зразково впорядковане сильне джерело доброї питної води. Має природоохоронне значення.
155	89	Гідрологічна пам'ятка природи Водопад на р. Кам'янка	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	Криворізький район В 2,5 км північно-східніше с. Червоний Тік	2,0	–	Апостолівська РО УТМР Грушівська сільська територіальна громада	Єдиний в області водопад, який утворює р. Кам'янка, протікаючи через весь комплекс токівських кристалічних порід. Висота окремих порогів дорівнює 4 м.
156	90	Геологічна пам'ятка природи Виходи аркозових пісковиків	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Селище Південного ГЗК, лівий берег р. Інгулець м. Кривий Ріг	4,0	–	ВАТ "Тівденний ГЗК" м. Кривий Ріг	Унікальні виходи на денну поверхню аркозових пісковиків, які входять в нижню світу Криворізької серії докембрія. Висота скель 10 – 15 м.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
157	91	Геологічна пам'ятка природи Сланцеві скелі	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Біля шахт "Південна" та "Північна", правий берег р. Сакагань м. Кривий Ріг	4,0	–	КДГМК "Криворіжсталь" м. Кривий Ріг	Охороняються законом виходи вуглих (аспідних) сланців сакаганської серії докембрійського віку. Висота скель досягає 20 м над рівнем води в річці Сакагань.
158	92	Геологічна пам'ятка природи Скелеватські виходи	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	В 500 м від кар'єру ПГЗК, лівий берег р. Інгулець м. Кривий Ріг	9,0	–	ВАТ "Південний ГЗК" м. Кривий Ріг	По лівому берегу р. Інгулець виходять на денну поверхню аркозові філітові та талькові горизонти – породи нижньої світи Криворізької серії докембрію.
159	93	Геологічна пам'ятка природи Пісковикова скеля	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	Біля підстанції ПГЗК м. Кривий Ріг	1,0	–	ВАТ "Південний ГЗК" м. Кривий Ріг	Виходи на денну поверхню аркозових пісковиків та конгломератів нижньої та середньої світи Криворізької серії порід.
160	94	Геологічна пам'ятка природи Виходи амфіболітів	Розпорядження облвиконкому 14.11.1975 № 388-Р	Біля шахти "Родина" м. Кривий Ріг	5,0	–	ВАТ "Південний ГЗК" м. Кривий Ріг	З метою збереження виходів амфіболітів новокриворізької світи Криворізької серії оголеної по правому берегу річки Сакагань.
161	95	Геологічна пам'ятка природи Мальовничий каньйон на р. Кам'янці в Токівських гранітах	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	Криворізький район Біля селища Токівське	5,0	–	Апостолівська РО УТМР Грушівська сільська територіальна громада	Токівські граніти, відслонення яких добре прослідковуються по берегам р. Кам'янки. Висота окремих скель каньйону дорівнює 30 м.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
162	96	Геологічна пам'ятка природи Склі залізистих кварцитів на р. Вовчий	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	В 5 км на північ смт Васильківка Синельниківський район Васильківське лісництво кв. 2 вид. 25-27	5,0	009:000101:00000137	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Новомосковське лісове господарство" ДП "Ліси України" Васильківська селищна територіальна громада	Виходи на денну поверхню рудних тіл-пачок залізистих кварців, які перешаровуються з гранітами, вмещаючими кристали граната, пірита, мусковіта та інших мінералів.
163	97	Геологічна пам'ятка природи Гранітні скелі	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Дніпровський район с. Волоське	4,0	–	Дніпровська райдержадміністрація Новоолександрівська сільська територіальна громада	Виходи на денну поверхню корінних порід докембрію, характерних для Українського кристалічного щита.
164	98	Геологічна пам'ятка природи Виходи мігматиту	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Криворізький район Правий берег р. Інгулець, між селами Лозуватка і Чкалівка	5,0	–	Криворізька райдержадміністрація Лозуватська сільська територіальна громада	Унікальні за своїми розмірами виходи мігматитів-порід, які вміщує Криворізька серія докембрія.
165	99	Геологічна пам'ятка природи Мігматитові скелі	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	Криворізький район В 0,5 км північніше с. Софіївка	1,0	–	Криворізька райдержадміністрація Софіївська селищна територіальна громада	Виходи на денну поверхню корінних порід Криворізької серії докембрію, серед яких є реліктові породи цієї серії з магнетитом.
166	100	Геологічна пам'ятка природи Природне відслонення Новомосковського горизонту з стародавньою фауною	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	Новомосковський район Біля с. Губиниха	0,5	–	Новомосковська райдержадміністрація Губиницька селищна територіальна громада	На зелених глауконітових пісках Харківської світи залягають піщано-глинясті та вапняковісті утворення з численною фауною середньо-сарматського під'ярусу.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
167	101	Геологічна пам'ятка природи Відслонення аркозових пісковиків	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	Криворізький район Правий берег р. Інгулець	1,0	–	Криворізька (колишня Широківська) райдержадміністрація Новолатівська сільська територіальна громада	Виходи на денну поверхню аркозових пісковиків – порід Криворізької серії докембрію.
168	53	Дендрологічний парк	Розпорядження Представника Президента України в Дніпро- петровській області 30.12.1993 № 518	м. Кривий Ріг Дзержинське лісництво, кв. 52	27,0	009:000101:00 000241	ДСГП “Ліси України” в особі філії “Дніпровське лісове господарство” ДП “Ліси України” м. Кривий Ріг	Засновано в 1963 році. В ньому зібрано близько 500 видів дерев та чагарник-ків з різних рослинних зон та розміщених по зонах і систематичному принципу.
169	123	Дендрологічний парк Саксагань	Рішення обласної ради від 23.05.2008 № 396-15/V	Криворізький район с. Надеждівка	2,8	–	ТОВ “ЕСК” Губинська селищна територіальна громада	Представляє собою ділянку рукотворних деревних насаджень із значним різноманіттям деревних та чагарникових порід, серед яких є цінні та мало- поширені форми.
170	102	Парк ім. Лазаря Глоби	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	пр. Д. Явор- ницького, 96, м. Дніпро	40,0	–	Комунальне підприємство Дніпровської міської ради “МІСЬКА ІНФРАСТРУКТУРА”	Старий парк, заснований в кінці XVIII ст. запорожцем Лазарем Глобою. Різноманітний склад дерев і чагарників, на південному схилі парку дуже стародавній дуб.
171	103	Севастопольський парк	Рішення облвиконкому 22.06.7192 № 391	узвіз Лощманський, 2 м. Дніпро	6,5	–	Комунальне підприємство Дніпровської міської ради “МІСЬКА ІНФРАСТРУКТУРА”	Заснований у 1945 р. з наго- ди 100-річчя героїчної оборони Севастополя, на честь захисників міста- героя. Різноманітний склад насаджень.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
173	105	Центральний	Рішення облвиконкому 28.11.1974 № 687	м. Кам'янське, вул. Шевчен- ківська	8,0	–	Комунальне підприємство Кам'янської міської ради "Парки Кам'янського"	Паркова міська зона з цінними видами дерев та чагарників.
174	106	Парк ім. "Мершавцева"	Рішення облвиконкому 22.06.1972 № 391	м. Кривий Ріг, Центральний міський район	36,0	–	Управління житлово- комунального господарства Криворізького міськвиконкому	Територія міської зони відпочинку розташована на лівому березі р. Інгулець.
175	107	Орджонікідзевська зона відпочинку	Розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р	Нікопольський район м. Покров	290,0	–	ВАТ "Покровський гірничобагачувальний комбінат"; ДСГП "Ліси України" в особі філії "Дніпровське лісове господарство" ДП "Ліси України" Покровська міська територіальна громада	Територія зони відпочинку представляє собою сплановані терасні пагорби, долини та водойми, створені на ділянці колишнього кар'єру.
176	108	Синельниківський	Розпорядження голови ОДА 19.12.1995 № 50-Р	Синельниківський район с. Веселе	2,0	–	Райвська сільрада Синельниківського району Межівська селищна територіальна громада	Паркова зона з цінними видами дерев та чагарників.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
177	109	Заповідне урочище Горіховий сад	Рішення облвиконкому 09.10.1979 № 568	Кам'янський район с. Правобережне Бородаївське лісництво, кв. 63, діл. 4, 7, 8, 9	33,9	009:000101:000 00139	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Петрівське лісове господарство" ДП "Ліси України" Верхньодніпровська міська територіальна громада	Горіхові насадження створені на терасах на честь 50-річчя створення СРСР.
178	110	Заповідне урочище Гора Калитва	Рішення облвиконкому 14.10.1982 № 654	Дніпровський район Біля північної околиці с. Китайгород і південно-західної околиці с. Царичанка	400,0	009:000101:000 00242	Дніпровська (колишня Царичанська) райдержадміністрація Царичанська селищна територіальна громада	В геологічній будові гори беруть участь породи неогенової і четвертинної систем. Відкладення гори зім'яті в складки, скиди, напиви. З початку 40-х років, проводиться заліснення гори, внаслідок чого припинена ерозія.
179	111	Заповідне урочище Балка Крутенська	Рішення облвиконкому 14.10.1982 № 654	Нікопольський район 2,5 км на схід с. Зоря	32,5	–	Нікопольська (колишня Томаківська) райдержадміністрація Мирівська сільська територіальна громада	Спільноти степової рослинності типові для зональної правобережної частини злакового степу. Рослинність території представлена різноетрпно-типчакково-ковилковими та різноетрпно-типчакковими спільнотами.
180	180	Ландшафтний заказник місцевого значення Лівобережний	Рішення обласної ради від 09.10.2020 № 656-25/ VII	м. Дніпро Обухівське лісництво, кв. 31, 32	111	009:001004:000 00039	ДСГП "Ліси України" в особі філії "Дніпровське лісове господарство" ДП "Ліси України" м. Дніпро	Лісова екосистема з багатим розмаїттям рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів рослинного і тваринного світу

1	2	3	4	5	6	7	8	9
181	181	Регіональний ландшафтний парк Малотернівський	Рішення обласної ради від 16.06.2021 № 77-6/ VIII	Павлоградський район Поблизу с. Вербуватівка, Долина та Нижнянка	214	–	Павлоградська райдержадміністрація Юр'ївська селищна територіальна громада	
182	182	Регіональний ландшафтний парк Івано-Межиріцький	Рішення обласної ради від 16.06.2021 № 77-6/ VIII	Павлоградський район Між с. Варварівка та Юр'ївське	100	–	Павлоградська райдержадміністрація Юр'ївська селищна територіальна громада	

* Стовпчик 7 таблиці містить обліковий номер обмеження у використанні земель або наявний кадастровий номер згідно із даними Державного земельного кадастру

Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами

Біологічна безпека (біобезпека) як сукупність біологічних і фізичних умов та заходів, спрямована на захист людей, тварин, рослин та навколишнього середовища в цілому від шкідливих біологічних агентів, таких як віруси, паразити, бактерії, гриби та інші патогени, мінімізацію або унеможливлення потрапляння генетично модифікованих організмів і продуктів у навколишнє середовище та передачу ними генетичної інформації.

Біобезпека є ключовим елементом екологічної та національної безпеки України. Наразі в країні спостерігається зростання негативного впливу біологічних чинників на населення та довкілля. Це зумовлено численними загрозами біологічного походження, серед яких можливі негативні наслідки спричинені розвитком сучасних біотехнологій та синтетичної біології, міграційними процесами, транскордонним переміщенням тварин і товарів, появою нових збудників емерджентних інфекцій, біотероризмом, а також відсутністю чітко визначених процедур для генетично-інженерної діяльності.

Створення ефективної системи біобезпеки вимагає посиленого державного контролю за використанням біологічних агентів. Це включає забезпечення лабораторної безпеки, належне управління колекціями штамів патогенних мікроорганізмів та запобігання їх витоку в навколишнє середовище. Крім того, важливо розробити і впровадити чіткі регламенти для генетично-інженерної діяльності, а також розвивати національну інфраструктуру для моніторингу і швидкого реагування на біологічні загрози. Це вимагає співпраці між урядом, науковими установами, міжнародними організаціями та іншими зацікавленими сторонами, щоб ефективно захистити громадське здоров'я та навколишнє середовище від потенційних біологічних ризиків.

Основним законодавчим актом України, який регулює поводження з генетично модифікованими організмами, є Закон України “Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів” (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-16>) та підзаконні акти до нього. Цей Закон регулює відносини між органами виконавчої влади, виробниками, постачальниками, розробниками та споживачами генетично модифікованих організмів та продукції, виробленої за технологіями, що передбачають поводження з генетично модифікованими організмами (ГМО), із забезпеченням біологічної і генетичної безпеки.

Так, цим же Законом дано визначення терміну ГМО – це будь-який організм, у якому генетичний матеріал був змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах, а саме:

рекомбінантними методами, які передбачають формування нових комбінацій генетичного матеріалу шляхом внесення молекул нуклеїнової кислоти (вироблених у будь-який спосіб зовні організму) у будь-який вірус, бактеріальний плазмід або іншу векторну систему та їх включення до організму-господаря, в якому вони зазвичай не зустрічаються, однак здатні на

тривале розмноження;

методами, які передбачають безпосереднє введення в організм спадкового матеріалу, підготовленого зовні організму, включаючи мікроін'єкції, макроін'єкції та мікроінкапсуляції;

злиття клітин (у тому числі злиття протоплазми) або методами гібридизації, коли живі клітини з новими комбінаціями генетичного матеріалу формуються шляхом злиття двох або більше клітин у спосіб, який не реалізується за природних обставин.

Згідно вищенаведеного Закону основними принципами державної політики в галузі генетично-інженерної діяльності та поводження з ГМО є:

пріоритетність збереження здоров'я людини і охорони навколишнього природного середовища у порівнянні з отриманням економічних переваг від застосування ГМО;

забезпечення заходів щодо дотримання біологічної і генетичної безпеки при створенні, дослідженні та практичному використанні ГМО в господарських цілях;

контроль за ввезенням на митну територію України ГМО та продукції, отриманої з їх використанням, їх реєстрацією та обігом;

загальнодоступність інформації про потенційні ризики від застосування ГМО, які передбачається використовувати у відкритій системі, та заходи щодо дотримання біологічної і генетичної безпеки;

державна підтримка генетично-інженерних досліджень та наукових і практичних розробок у галузі біологічної і генетичної безпеки при створенні, дослідженні та практичному використанні ГМО в господарських цілях.

Також до основних документів Законодавства України у сфері поводження з ГМО відносяться Картахенський протокол про біобезпеку до Конвенції про біологічне різноманіття. Зі змістом цього Протоколу можна ознайомитись за посиланням https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_935.

11 вересня 2003 року, відповідно до вимог ст. 37, Протокол набув чинності для України.

Мета цього Протоколу (ст. 1) полягає у сприянні забезпеченню належного рівня захисту в галузі безпечної передачі, обробки і використання живих змінених організмів, отриманих в результаті використання сучасної біотехнології, які можуть мати несприятливий вплив на збереження і стале використання біологічного різноманіття, з урахуванням також ризиків для здоров'я людини та з приділенням особливої уваги транскордонному переміщенню.

На виконання вимоги ст. 23 “Моніторинг та звітність” Україна готує та надає до Секретаріату Протоколу для звітування перед Конференцією Сторін національні звіти про виконання своїх зобов'язань в рамках цієї міжнародної угоди.

Також, протягом останніх років державою здійснювалась реалізація Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і

їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 1106.

Крім того, Президентом України підписано Закон України “Про ратифікацію Нагойського протоколу про доступ до генетичних ресурсів та справедливий і рівноправний розподіл вигід від їхнього використання до Конвенції про біологічне різноманіття” № 1926-IX від 02.12.2021 року (мета – врегулювання питань збереження цінних, автентичних генетичних ресурсів України, розвитку традиційних знань громад у сфері використання генетичних ресурсів, удосконаленню державного управління у сфері раціонального використання генетичних ресурсів та покращанню середовища існування видів рослин і тварин, перебування людини).

Указом Президента України від 17 грудня 2021 року № 668/2021 уведено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року “Про Стратегію біобезпеки та біологічного захисту”. З текстом Указу Президента України та Стратегією можна ознайомитись за посиланням <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668/2021#Text>.

Стратегія біобезпеки базується на пріоритетах національних інтересів і визначає мету, напрями, завдання державної політики у сфері забезпечення біобезпеки та біологічного захисту, визначені з урахуванням положень Указу про сталий розвиток.

Метою Стратегії біобезпеки є поетапне створення єдиної системи біобезпеки та біологічного захисту. Для досягнення поставленої мети Стратегією визначено наступні основні напрями:

забезпечення розвитку біотехнологій шляхом створення біокластера “Біобезпека та розвиток біотехнологій”, спрямованого відродити вітчизняний потенціал біотехнологічного виробництва і суттєво покращити доступ до діагностиків та імунобіологічних препаратів;

підготовка стратегічного плану та визначення оперативних цілей з розроблення сучасного та дієвого законодавства в галузі біобезпеки та біологічного захисту, оцінки ризиків, управління ризиками, індикації та ідентифікації біологічних агентів, у тому числі генетично змінених;

розбудова та розвиток мережі закладів епідеміологічного профілю, діяльність яких, зокрема, буде спрямована на аналіз, прогнозування, інформування, застосування дієвих механізмів і методів реагування на біологічні загрози, а також запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, у тому числі біологічного походження, та застосування протиепідемічних та профілактичних заходів для запобігання або зменшення впливу біологічних загроз на стан здоров'я людини, середовище її життєдіяльності, харчові продукти, тварин, рослин і навколишнє природне середовище;

запровадження ефективного і дієвого механізму поводження з біологічними агентами, інвазивними чужорідними видами, а саме запобігання проникненню, здійснення контролю за їх потраплянням або внесенням до природних екосистем, вилучення та пом'якшення (мінімізація) їх негативного впливу;

розроблення дієвого державного механізму здійснення контролю за незаконним розповсюдженням генетично модифікованих організмів для недопущення їх можливого негативного впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людей і тварин.

Також, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 липня 2022 року № 573 затверджено План заходів з реалізації Стратегії біобезпеки та біологічного захисту на 2022-2025 роки (текст на сайті Верховної Ради України за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573-2022-%D1%80#n14>).

5.2. Охорона, використання та відтворення рослинного світу

Загальна характеристика рослинного світу

Рослинний світ є невід'ємною частиною біотичного різноманіття на планеті, однією зі складових частин природних багатств держави і разом з іншими його елементами має неперевершену значимість як природне явище на планеті.

Дніпропетровська область знаходиться в центральній частині України, між Дніпром і його лівими притоками. Географічне положення області визначає її багатий і різноманітний рослинний світ. Її флора відображає перехідний характер між степом і лісостепом.

Степи займають значну частину території області, особливо на півдні та сході. Дніпропетровська область розташована в двох підзонах справжнього степу. Все лівобережжя і більша частина правобережжя знаходяться в підзоні різнотравно-типчаково-ковилового степу. Крайній південний захід правобережжя Дніпропетровської області знаходиться в межах підзони типчаково-ковилового степу.

Типові рослини підзони різнотравно-типчаково-ковилового степу включають ковила (ковила Лессінга, ковила українська, ковила пірчаста, ковила волосиста), полин, чебрець, видів злакових: типчак (вівсяниця), тонконіг вузьколистий, стоколос безостий, пирій повзучий. Бобові представлені конюшиною альпійською та гірською, вікою вузьколистною, люцерною серпоподібною та хмелеподібною. На вододілах, на схилах балок, ярів та річкових долин ростуть чагарникові та чагарничкові рослини: мигдаль степовий, дереза, карагана, шипшина, терен та ін. Ці види добре адаптовані до посушливих умов і часто зустрічаються на неораних ділянках.

У межах підзони типчаково-ковилового степу зменшується частка різнотрав'я, домінуючою рослиною в багатьох степових ділянках є ковила, яка створює густий покрив, захищаючи ґрунт від ерозії.

Антропогенний фактор змінив природний розвиток степу. Природні степові екосистеми в області збереглися здебільшого в заповідниках і на територіях, що менше зазнали впливу сільськогосподарської діяльності. Майже вся територія міжріч (крім долинних та балкових схилів) розорана та

представлена агроценозами із системою полезахисних лісосмуг. Типова різнотравно-типчаково-ковилова рослинність залишилась тільки на схилах балок, у перелісках, де ґрунти мало придатні під рілля.

Природні лісові екосистеми Дніпропетровської області знаходяться у передкризовому стані. Дніпропетровська область займає площу 3192,3 тис. га, з яких 111,347 тис. га становлять землі лісогосподарського призначення.

Ліси Дніпропетровщини не мають промислового значення, а виконують виключно захисні, рекреаційні та агролісомеліоративні функції, підлягають особливій охороні, тому рубки головного користування в них не проводяться. Основні типи лісів включають:

дубові ліси – домінують у природних лісах області, часто зустрічаються разом з грабом, кленом, липою та іншими листяними деревами. Підлісок складається з ліщини, бузини, крушини;

соснові ліси є переважно штучними насадженнями, створеними для заліснення піщаних ділянок та деградованих земель. Вони відіграють важливу роль в запобіганні ерозії ґрунтів і збереженні водного балансу;

акацієві насадження – біла акація (робінія) широко використовується для заліснення та озеленення, завдяки своїй здатності швидко рости і пристосовуватись до різних умов.

Лучні угіддя області розташовані переважно в долинах річок і на заплавах територій. Прибережні луки характеризуються високим рівнем біорізноманіття та включають види, такі як тимофіївка, конюшина, лисохвіст, кунічник, зозулині черевички. Заплавні луки часто затоплюються під час паводків, що сприяє розвитку специфічної флори, адаптованої до тимчасового надлишку вологи. Тут зустрічаються осоки, очерет, рогіз, а також різні водні рослини.

Водні та прибережні рослинні угруповання складаються з прибережної – очерет, рогіз, які утворюють густі зарості вздовж берегів річок і озер, та водної рослинності – латаття, рдесник, ряска, які забезпечують укриття і харчову базу для водних організмів. В заплавах річок часто також можна зустріти вербові ліси, де переважають різні види верб, тополя чорна та осокір.

Велика частина території Дніпропетровської області використовується під рілля. Вирощування зернових культур, соняшника, цукрових буряків та інших сільськогосподарських рослин значно змінило природний ландшафт. Висока інтенсивність промислової діяльності та урбанізації призводять до знищення природних середовищ існування рослин і заміни їх штучними ландшафтами.

Рідкісні та червонокнижні рослини є важливими індикаторами стану природних екосистем: ковила Лессінга та ковила українська є важливими елементами степових екосистем та свідчать про наявність незайманих степових ділянок; плодоріжка болотна (зозулинець болотний) – рідкісний вид орхідей, що зростає на вологих луках та болотах і свідчить про збереження природного стану водно-болотних угідь; сон-трава – є показником здорових лісостепових екосистем.

Рослинний світ Дніпропетровської області, незважаючи на значний антропогенний вплив, залишається багатим і різноманітним завдяки наявності заповідників, природоохоронних заходів та зусиль зі збереження та відтворення природних ландшафтів.

Охорона, використання та відтворення лісів та інших рослинних ресурсів

Дніпропетровська область має відносно низький рівень лісистості, при загальній площі області 3192,3 тис. га, що обумовлено переважанням степових та лісостепових ландшафтів, які історично не були вкриті густими лісами. Ліси тут розподілені нерівномірно. Більша частина лісових масивів, включаючи природні дубові і соснові ліси, зосереджена переважно в північній і західній частинах області, де рельєф та кліматичні умови сприяють розвитку деревної рослинності. У південних і східних регіонах здебільшого переважають лісозахисні смуги та штучні насадження.

Станом на 01.01.2024 загальна площа земель лісгосподарського призначення становить 111,347 тис. га (див. табл. 5.2.1. – 5.2.8.).

Ліси Дніпропетровщини не мають промислового значення, а виконують виключно захисні, рекреаційні та агролісомеліоративні функції, підлягають особливій охороні, тому рубки головного користування в них не проводяться.

Природні ліси займають близько половини всіх лісових площ області. Основу природних лісів складають дубові ліси, де переважає дуб черешчатий, а також присутні інші листяні породи: граб звичайний, липа серцелиста. Природні соснові ліси розташовані переважно на піщаних ґрунтах, ці ліси складаються переважно зі сосни звичайної.

У Дніпропетровській області також сформована система штучних лісових насаджень. Штучні насадження відіграють важливу роль у підвищенні лісистості, захисті ґрунтів від ерозії, поліпшенні мікроклімату та створенні рекреаційних зон. Оскільки природна лісистість регіону є низькою, штучні насадження стають важливим елементом екологічного розвитку області. Система штучних лісових насаджень складається з лісозахисних смуг, створених для захисту сільськогосподарських угідь від вітрової ерозії, збереження вологи в ґрунті та поліпшення мікроклімату; лісомеліоративних насаджень, спрямованих на відновлення деградованих та еродованих земель; водозахисних насаджень, призначених для захисту схилів і берегів річок від водної ерозії та зсувів; рекреаційних лісопарків – створюються для відпочинку та оздоровлення населення, забезпечують зелені зони в міських та приміських районах. Але у сучасний період значна кількість з них знаходиться у незадовільному деструктивному стані, що зумовлено як природними причинами (віковий кризовий стан), так і антропогенним впливом (вирубки, пожежі та ін.).

Склад лісів Дніпропетровської області за породами досить різноманітний. Основними лісоутворюючими породами є: дуб звичайний (29,9 %), сосна звичайна (24,5 %), робінія псевдоакація (24,7 %), ясени (5,9 %), тополі (4,6 %), берези (2,1 %), клени (1,4 %), сосна кримська (1,3 %) та інші (5,6 %).

В 2023 році філіями Державного підприємства “Ліси України” на території Дніпропетровської області створено лісових культур на площі 1253 га, з них шляхом лісорозведення – 843 га. Основними лісоутворюючими породами при створенні лісових культур були: сосна звичайна (73,9 % від всього об’єму), дуб звичайний (14,4 %), сосна кримська (5,2 %), робінія псевдоакація (3,2 %) та інші (3,3 %).

Окрім того, на території області проведено відтворення лісів шляхом природного поновлення на площі 424 га, з них 98,3 га через сприяння природному поновленню (часткове висівання насіння та садіння сіянців деревних та чагарникових порід). Природне поновлення лісу проводиться з використанням наступних деревних порід: сосна звичайна (44,1 %), робінія псевдоакація (29,3 %), тополі (7,1 %), дуб звичайний (3,7 %), сосна кримська (2,2 %), ясен звичайний (1,5 %), ільмові (1%) та інші (11,1 %).

У 2023 році площу в 172 га переведено у вкриту лісом, з них площі під лісовими культурами – 158 га (68 га лісовідновлення та 90 га лісорозведення) та площі під природним поновленням лісу – 14 га.

В 2024 році філіями ДСГП “Ліси України” на території Дніпропетровської області планується створення лісів на площі 2400 га, з них: 560 га – шляхом лісовідновлення та 1840 га – шляхом лісорозведення.

Для поновлення породного складу насаджень, підвищення їх стійкості регулярно проводяться роботи по догляду за лісом. У 2023 році рубки формування та оздоровлення лісів та інші заходи, пов’язані і не пов’язані з веденням лісового господарства проведені на площі 1339 га, заготовлено ліквідної деревини при проведенні цих рубок в розмірі 183,6 тис. куб.м. Рубки догляду за лісом проведені на площі 258 га.

У 2023 році встановлено ліміти на спеціальне використання лісових ресурсів при заготівлі другорядних лісових матеріалів – деревної зелені (новорічних ялинок) – 11000 шт, заготовлено новорічних ялинок – 1932 шт. Заготівля лісових ресурсів побічного користування не проводилася.

Станом на 01.01.2024 на території Дніпропетровської області зареєстровано 27 користувачів мисливських угідь. Загальна площа мисливських угідь, які надані в користування складає 2107612,98 га. Згідно розпорядження начальника обласної військової адміністрації № 124/0/527-23 від 04.04.2023 діє заборона здійснення полювання на всі види мисливських тварин на території Дніпропетровської області до припинення дії або скасування воєнного стану в Україні.

З 2015 року на території області впроваджено електронний облік деревини в межах Єдиної Державної Системи Електронного Обліку Деревини (ЕОД).

Система електронного обліку деревини дає можливість переглянути повністю ланцюг руху заготовленої деревини від місця її заготівлі до кінцевого споживача. Таким чином, за допомогою реєстру походження деревини по нумерації бирки, якою маркується деревина, можна встановити легальність її заготівлі, а саме: місце та час, назву бригади, що здійснювала заготівлю, повну характеристику маркованої продукції.

Основною причиною для створення такої концепції стали незаконні рубки деревини у всій Україні, які негативно впливають на стан навколишнього середовища і на всю галузь загалом.

Упровадження електронного обліку дозволяє значно підняти ефективність лісогосподарської діяльності. По-перше, завдяки застосуванню сучасних технологій; по-друге, внаслідок своєчасних рішень, по-третє, зменшення часу оформлення супровідної документації, формування та здачі звітів.

Основною перевагою електронного обліку є те, що можна в режимі онлайн відслідковувати будь-яку заготівлю деревини, а також спостерігати за рухом лісопродукції від заготівлі до реалізації.

Окрім вищенаведеного, єдина державна система електронного обліку має значний і внутрішній ефект для підприємства, яке безпосередньо здійснює електронний облік деревини, який полягає у автоматизації обліку та підвищенні якості управлінських рішень.

Таблиця 5.2.1. Лісовий фонд регіону

№ з/п		Загальна площа, га	Вкриті лісовою рослинністю, га	Загальний запас деревини, тис. м ³	Примітка
	Усього лісового фонду (сума рядків 1+2)	111346,9	77746	*	-
1.	Усього земель лісогосподарського призначення та земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення у тому числі:				
1.1	державних лісогосподарських підприємств	111346,9	77746	*	-
1.2	комунальних лісогосподарських підприємств	-	-	-	-
1.3	власників лісів	-	-	-	-
1.4	не наданих у користування (землі запасу)	-	-	-	-
2.	Усього лісових ділянок, розташованих на землях іншого призначення у тому числі:				
2.1	державних підприємств	-	-	-	-
2.2	комунальних підприємств	-	-	-	-
2.3	приватних підприємств	-	-	-	-
2.4	інших організацій та установ	-	-	-	-
2.5	власників лісів	-	-	-	-
2.6	не наданих у користування (землі запасу)	-	-	-	-
3.	Загальний запас деревини лісового фонду	X	X	-	-
4.	Запас деревини у розрахунку на один гектар лісового фонду	X	X	-	-

№ з/п		Загальна площа, га	Вкриті лісовою рослинністю, га	Загальний запас деревини, тис. м ³	Примітка
5.	Площа лісів у розрахунку на одну особу	X		X	-
6.	Запас деревини у розрахунку на одну особу	X	X		-
7.	Лісистість (відношення покритої лісом площі до загальної площі регіону)	X	X	X	-

* Інформація надана не в повному обсязі або відсутня

Таблиця 5.2.2. Лісовий фонд регіону в розрізі земель цільового призначення та категорій земель(станом на 01.01.2024)

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки, землі запасу	Загальна площа, га	Лісові землі, тис. га							Усього лісових земель
			вкриті лісовою рослинністю		не вкриті лісовою рослинністю					
			усього	із них лісові культури	незімкнуті лісові культури / лісові розсадники	Зруби/згарища	галявини, біополяни	Лісові дороги, просіки, розриви		
I. Землі лісогосподарського призначення										
1.	Філія “Дніпровське лісове господарство”	28328,9	18.4	15.2	0.827	0.222	1.418	0.2	21.067	
2.	Філія “Петриківське лісове господарство”	34755,4	26,346	20,495	0,419/0,132	0,370/0,047	2,367	0,267	29,948	
3.	Філія “Новомосковське лісове господарство”	28132,9	20,1	14,4	0,335/0,125	0,471/0,395	2,067	0,291	23,784	
4.	Філія “Новомосковський військовий лісгосп”	20129,7	12,9	3,9	0,384/0,0075	0,237/0,038	0,846	0,317	14,7294	
II. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення										
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
III. Землі іншого призначення										
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Таблиця 5.2.3. Нелісові землі, землі лісогосподарського призначення (станом на 01.01.2024)

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів	Рілля	Сінокоси	Пасовища	Піски	Болота	Води	Яри, схили, кар'єри	Інші нелісові землі	Загальна площа нелісових земель, тис. га
1	Філія “Дніпровське лісове господарство”	12	7	16	109	974	518	-	5625,9	7261,9
2	Філія “Петриківське лісове господарство”	73	184	17	1610	526	183,3	-	2214,1	4807,4
3	Філія “Новомосковське лісове господарство”	121,4	121	3,8	11	1792	866	-	1433	4348,2

№ з/п	Постійні лісокористувачі, власники лісів	Рілля	Сінокоси	Пасовища	Піски	Болота	Води	Яри, схили, кар'єри	Інші нелісові землі	Загальна площа нелісових земель, тис. га
4	Філія “Новомосковський військовий лісгосп”	6	95,3	38,4	57,8	1054,6	155,5	-	3992,7	5400,3

Таблиця 5.2.4. Лісовідновлення за 2023 рік (у розрізі лісокористувачів, власників лісів)

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки	Лісовідновлення, га			
		у тому числі:			усього
		посадка лісу, га	посів лісу, га	природне поновлення лісу, га	
1	Філія “Дніпровське лісове господарство”	6	-	34	40
2	Філія “Петриківське лісове господарство”	88	-	188	276
3	Філія “Новомосковське лісове господарство”	141	-	167	308
4	Філія “Новомосковський військовий лісгосп”	134	40	35	209

Таблиця 5.2.5. Лісорозведення (створення нових лісових насаджень) за 2023 рік (у розрізі державних органів влади)

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів	Створення нових лісових насаджень, га						
		лісорозведення, га					природне само- заліснення земель, га	усього обліковано нових лісів, га
		у тому числі посадка/посів, га				усього		
		заліснення не продуктивних земель, га	заліснення ярів, балок, кар'єрів, га	заліснення інших земель, га	створення полезахисних лісових смуг, га			
1	Філія “Дніпровське лісове господарство”	-	-	174/-	-	174	-	174
2	Філія “Петриківське лісове господарство”	-	-	354/-	-	354	-	354
3	Філія “Новомосковське лісове господарство”	-	-	283/-	-	283	-	283
4	Філія “Новомосковський військовий лісгосп”	-	-	32/-	-	32	-	32

Таблиця 5.2.6. Проведення лісогосподарських заходів, пов'язаних із вирубуванням деревини за 2023 рік

№ з/п	Лісокористувачі, власники лісів	Площа, га/Ліквідна деревина, тис. м ³						
		рубки догляду	лісовідновні рубки	санітарні рубки	розрубка ліній електропередач, автомобільних доріг тощо	розчистка ліній електропередач, автомобільних доріг тощо	інші рубки	усього рубок
1	Філія “Дніпровське лісове господарство”	4/0,1	-	307/5,2	-	-	31/0,2	342/5,5
2	Філія “Петриківське лісове господарство”	60/2,9	-	305/13,4	-	-	1/-	366/16,3
3	Філія “Новомосковське лісове господарство”	163/2,9	-	81/1,2	-	-	-	244/4,1
4	Філія “Новомосковський військовий лісгосп”	31/0,8	-	348/7,1	-	-	-	379/7,9
Усього		258/6,7	-	1041/26,9	-	-	32/0,2	1331/33,8

Таблиця 5.2.7. Загиблі лісові культури, насадження та незімкнуті лісові культури природного відновлення за 2023 рік

Назва	Лісокористувачі та землекористувачі, які мають у користуванні лісові ділянки				Усього
	Філія “Дніпровське лісове господарство” ДСПП “Ліси України”	Філія “Петриківське лісове господарство” ДСПП “Ліси України”	Філія “Новомосковське лісове господарство” ДСПП “Ліси України”	Філія “Новомосковський військовий лісгосп” ДСПП “Ліси України”	
1. Усього загиблих лісових насаджень, га	-	-	2	-	2
у тому числі від:	-	-	-	-	-
пожеж	-	-	-	-	-
несприятливих погодних умов	-	-	-	-	-
хвороб та шкідників лісу	-	-	-	-	-

Назва	Лісокористувачі та землекористувачі, які мають у користуванні лісові ділянки				Усього
	Філія “Дніпровське лісове господарство” ДСПП “Ліси України”	Філія “Петриківське лісове господарство” ДСПП “Ліси України”	Філія “Новомосковське лісове господарство” ДСПП “Ліси України”	Філія “Новомосковський військовий лісгосп” ДСПП “Ліси України”	
господарської діяльності людини (забудова, лінії електропередач, затоплення, газопроводи тощо)	-	-	-	-	-
з них загинувих лісових культур, га	-	-	-	-	-
у тому числі від: пожеж	-	-	-	-	-
несприятливих погодних умов	-	-	-	-	-
хвороб та шкідників лісу	-	-	-	-	-
господарської діяльності людини (забудова, лінії електропередач, затоплення, газопроводи тощо)	-	-	-	-	-
Інше	-	-	-	-	-
2. Усього загинувих незімкнутих лісових насаджень, га	38	20	75	32	165
3. Усього пошкоджених, загинувих ділянок природного поновлення, га	-	-	-	-	-

Таблиця 5.2.8. Заготівля лісових ресурсів побічного користування та другорядних лісових за лісокористувачами в розрізі місцевих рад за 2023 рік

№ з/п	Органи державної влади, постійні лісокористувачі, власники лісів,	Лісові ресурси побічного користування, встановлений ліміт/ фактично заготовлено										Другорядні лісові матеріали, встановлений ліміт/ фактично заготовлено						
		гриби	ягоди	лікарські рослини	плоди	горіхи	випас худоби	сіно-косіння	підстилка	очерет	тощо (пасіки)	живиця	пні	луб	деревні соки	деревна зелень	новорічні ялинки	тощо
1	Філія “Дніпровське лісове господарство” ДСПП “Ліси України”	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5000/940	-
	Марганецька ОТГ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1000/774	-

№ з/п	Органи державної влади, постійні лісокористувачі, власники лісів,	Лісові ресурси побічного користування, встановлений ліміт/ фактично заготовлено										Другорядні лісові матеріали, встановлений ліміт/ фактично заготовлено							
		гриби	ягоди	лікарські рослини	плоди	горіхи	випас худоби	сіно-косіння	під-стилка	очерет	тощо (пасіки)	живиця	пні	луб	деревні соки	деревна зелень	новорічні ялинки	тощо	
	Новокадацька ОТГ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	Філія “Петриківське лісове господарство” ДСПП “Ліси України”	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2000	-	
3	Філія “Новомосковське лісове господарство” ДСПП “Ліси України”	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4000/992	-	
	Піщанська ОТГ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4000/992	-	
	Межирічська ОТГ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Покровська ОТГ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Петропавлівська ОТГ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Юріївська ОТГ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України є важливим аспектом збереження біорізноманіття.

На першому місці у справі збереження біорізноманіття стоїть охорона рослин, які утворюють середовище для існування інших організмів. Найважливішим серед цього є збереження рідкісних та зникаючих видів рослин, що передбачає реєстрацію видів і складання “Червоних книг” окремих країн і регіональних “Червоних списків”. Існують Світовий і Європейський червоні списки рослин. Рідкісні види часто виконують унікальні ролі в своїх екосистемах, є невід’ємною частиною генетичного різноманіття, мають культурне значення для місцевих спільнот, відіграють важливу роль в науці та вивченні екосистем.

У Дніпропетровській області понад 40 років тому почалася робота з охорони рослинного світу.

Першим юридичним документом з охорони рослинності був список рідкісних та зникаючих рослин (54 види), затверджений рішенням Дніпропетровського облвиконкому від 09.10.1979 № 568.

У 1998 році був складений “Червоний список видів рослин Дніпропетровської області”, затверджений Дніпропетровською обласною радою (рішення обласної ради від 12.06.1998 № 7.2/XXIII), який включав 338 судинних рослин. З них 22 види включені до Європейського Червоного списку, 56 видів – до Червоної книги України (1996), 260 видів рослин, які охороняються в Дніпропетровській області.

У 2011 році провідними науковими установами області в галузі вивчення біорізноманіття було створено видання: “Червона книга Дніпропетровської області. Рослинний світ”. Це друге (після Донецької області) повномасштабне видання обласної Червоної книги рослин в Україні.

Вона є основою для охорони та відтворення видів рослин, занесених до Червоної книги України та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів рослинності, а також видів, що охороняються на регіональному рівні (Червоний список видів рослин і тварин Дніпропетровської області (рішення обласної ради від 27.12.2011 № 219-10/VI).

У списку наведено 451 вид рідкісних та зникаючих рослин, що охороняються на території Дніпропетровської області.

Серед них – 16 видів занесені до Світового Червоного списку, 27 – до Європейського Червоного списку, 82 – до Червоної книги України.

Але ці види ретельно охороняються лише на території природного заповідника Дніпровсько-Орільський, Ботанічного саду Дніпропетровського національного університету та Криворізького ботанічного саду НАН України.

Динаміка охорони, невиснажливого використання та відтворення дикорослих рослин та грибів наведена у таблиці 5.2.9.

Таблиця 5.2.9. Динаміка охорони, невиснажливого використання та відтворення дикорослих рослин та грибів

Усього видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, од.	Усього рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, од.	Кількість видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, відтворених на територіях та об'єктах ПЗФ, назва (українська, латинська), од.	Кількість популяцій видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, які зникли, назва (українська, латинська), од.
1	2	3	4
Криворізький ботанічний сад Національної академії наук України			
79 видів	Угруповання 6 формацій: ковили шорсткої – <i>Stipeta asperellae</i> ; ковили Лессінга – <i>Stipeta lessingiana</i> ; ковили української – <i>Stipeta</i>	16 видів рослин: <i>Stipa asperella</i> – ковила шорстка; <i>Stipa lessingiana</i> – ковила Лессінга; <i>Stipa ucrainica</i> – ковила українська; <i>Stipa pulcherrima</i> – ковила найкрасивіша; <i>Stipa capillata</i> – ковила волосиста; <i>Adonis vernalis</i> – горицвіт весняний; <i>Adonis wolgensis</i> – горицвіт	-

1	2	3	4
	<i>uscrainicae</i> ; ковили найкрасивішої – <i>Stipeta</i> <i>pulcherrimae</i> ; ковили волосистої – <i>Stipeta</i> <i>capillatae</i> ; мигдалю низького – <i>Amygdaleta</i> <i>nanae</i>	волзький; <i>Astragalus dasyanthus</i> – астрагал шерстистоквітковий; <i>Astragalus ponticus</i> – астрагал понтійський; <i>Cymbochasma borysthenica</i> – повстянка дніпровська (цимбохазма дніпровська); <i>Pulsatilla pratensis</i> (P. <i>nigricans</i>) – сон лучний (сон чорніючий); <i>Paeonia tenuifolia</i> – півонія тонколиста; <i>Tulipa quercetorum</i> – тюльпан дібровний; <i>Chamaecytisus graniticus</i> – зіновать гранітна; <i>Allium ursinum</i> – цибуля ведмежа, черемша; <i>Elytrigia stipifolia</i> (<i>Pseudoroegneria stipifolia</i>) – пирій ковилолистий	
Ботанічний сад Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара			
52	-	<i>Adiantum capillus-veneris</i> Адіантум венерин волос <i>Adonis vernalis</i> - Горицвіт весняний <i>Adonis wolgensis</i> - Горицвіт волзький <i>Atropa beladonna</i> - Красавка белладонна <i>Campanula carpatica</i> Дзвоники карпатські <i>Cerastium biebersteinii</i> - Роговик Біберштейна <i>Cerastium cerastoides</i> - Роговик роговиковий <i>Crambe pontica</i> - Катран понтійський <i>Dianthus gratianopolitanus</i> Гвоздика гратіополітанська <i>Dictamnus albus</i> - Ясенець білий <i>Draba aizoides</i> Крупка айзоподібна <i>Glaucium flavum</i> - Мачок жовтий <i>Helianthemum canum</i> Сонццвіт сивий <i>Iris pontica</i> - Півники понтійські <i>Iris sibirica</i> - Півники сибірські <i>Lunaria rediviva</i> - Лунарія оживаюча <i>Paeonia daurica</i> - Півонія кримська <i>Paeonia tenuifolia</i> - Півонія тонколиста	-

1	2	3	4
		<i>Pulsatilla grandis</i> - Сон великий <i>Pulsatilla pratensis</i> - Сон чорніючий <i>Rhodiola rosea</i> - Родіола рожева <i>Stipa anomala</i> - Ковила відхилена <i>Stipa capillata</i> - Ковила волосатик <i>Stipa dasyphylla</i> - Ковила опушенолиста <i>Stipa lessingiana</i> - Ковила Лесінга <i>Stipa lithophila</i> - Ковила каменелюбна <i>Stipa pennata</i> - Ковила пірчаста <i>Stipa pulcherrima</i> - Ковила найгарніша <i>Stipa tirsia</i> - Ковила вузьколиста <i>Stipa ucrainica</i> - Ковила українська <i>Stipa zaleskii</i> - Ковила Залеського <i>Trifolium rubens</i> - Конюшина червонувата <i>Viola alba</i> - Фіалка біла <i>Crataegus pojarkovae</i> - Глід Пояркової <i>Euonymus nana</i> - Бруслина карликова <i>Juniperus excelsa</i> - Ялівець високий <i>Juniperus foetidissima</i> - Ялівець смердючий <i>Pinus cembra</i> - Сосна кедрова європейська <i>Quercus cerris</i> - Дуб австрійський <i>Sorbus torminalis</i> - Горобина берека <i>Staphylea pinnata</i> - Клокичка периста <i>Syringa josikaea</i> - Бузок угорський <i>Taxus baccata</i> - Тис ягідний <i>Asphodeline lutea</i> - Асфоделіна жовта <i>Colchicum autumnale</i> - Пізньоцвіт осінній <i>Crocus banaticus</i> - Шафран банатський <i>Galanthus nivalis</i> - Підсніжник білуватий <i>Iris sibirica</i> - Півники сибірські <i>Leucojum vernum</i> - Білоцвіт весняний	

1	2	3	4
		<i>Ornithogalum boucheanum</i> - Рястка Буше <i>Tulipa guercetorum</i> - Тюльпан дібровний <i>Tulipa schrenkii</i> - Тюльпан Шренка	
Природний заповідник “Дніпровсько-Орільський”			
16	8	1. Підсніжник складчастий <i>Galanthus plicatus</i> M.Bieb.	Зозулинець шоломоносний. <i>Orchis militaris</i> L. (не спостерігається на території заповідника з 2009 року)
		2. Цибуля савранська <i>Allium</i> <i>savranicum</i> Besser (A. <i>Saxatile</i> auct. Non M.Bieb.)	Пальчатокорінник травневий <i>Dactylorhiza majalis</i> (Reichenb.) P.F.Hunt et Summerhayes. (Загалом 2 популяції, не реєструються з 2009 року)
		3. Рястка Буше <i>Ornithogalum</i> <i>boucheanum</i> (Kvmth) Asch.	
		4. Шафран сітчастий <i>Crocus</i> <i>reticulatus</i> Steven ex Adams	
		5. Півники сибірські <i>Iris sibirica</i> L.	
		6. Тюльпан дібровний <i>Tulipa</i> <i>quercetorum</i> Klokvet Zoz	
		7. Плодоріжка болотна (зозулинець болотний) <i>Anacamptis palustris</i> (Jacq.) R.M. Bateman, Pridgeon et M.W. Chase (<i>Orchis palustris</i> Jacq.)	
		8. Коручка болотна <i>Eripactis</i> <i>palustris</i> (L.) Crantzi	
		9. Ковила дніпровська <i>Stipa</i> <i>borysthenica</i> Klokov ex Prokudin	
		10. Плавун щитолистий <i>Nymphoides peltata</i> (S.G.Gmel.) O.Kuntze	
		11. Сон лучний (с. чорніючий) <i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. S.l.	
		12. Лептогіум насічений <i>Leptogium saturninum</i> (Dicks.) Nyl.	
		13. Флокулярія Рікена <i>Floccularia</i> <i>rickenii</i> (Bonus) Wasser	
		14. Ентолома смердюча <i>Entoloma</i> <i>nidosum</i> (Fr.) Quel.	
		15. Плавун щитолистий <i>Nymphoides peltata</i> (S.G.Gmel.) O.Kuntze	
		16. Осока житня <i>Carex secalina</i> (Willd. ex Wahlenb)	

Таблиця 5.2.10. Перелік видів рослин та грибів, що підлягають особливій охороні на території області (станом на 01.01.2024)

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
Ботанічний сад Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара						
Amygdalus nana Мигдаль степовий	-	-	рідкісний	-	-	-
Berberis vulgaris Барбарис звичайний	-	-	рідкісний	-	-	-
Carpinus betulus Граб звичайний	-	-	зникаючий	-	-	Least Concern
Ephedra distachya Єфедра двоколоса	-	-	рідкісний	-	-	Least Concern
Rosa jundzillii Шипшина Юндзилла	-	-	невизначений	-	-	-
Rosa rubiginosa Шипшина волинська	-	-	невизначений	-	-	-
Rosa spinosissima Шипшина найколючіша	-	-	рідкісний	-	-	-
Viburnum lantana Калина гордовина	-	-	рідкісний	-	-	-
Acorus calamus L. Аїр звичайний	-	-	рідкісний	-	-	-
Adonis vernalis L. Горицвіт весняний	неоцінений	-	вразливий	II	Least Concern	-
Adonis wolgensis Steven ex DC. Горицвіт волзький	неоцінений	-	вразливий	-	-	-
Ajuga reptans L. Горлянка повзуча	-	-	зниклий у природі	-	-	-
Anemone sylvestris L. Анемона лісова	-	-	вразливий	-	-	-
Anemonoides ranunculoides (L.) Holub. Анемона жовтецева	-	-	рідкісний	-	-	-
Antennaria dioica (L.) P. Gaertn. Котячі лапки дводомні	-	-	зникаючий	-	-	-
Anthoxanthum odoratum L. Пахучий колосок звичайний	-	-	зниклий у природі	-	-	-
Asarum europaeum L. Копитняк європейський	-	-	рідкісний	-	-	-
Asparagus officinalis L. Холодок лікарський	-	-	-	-	Least Concern	Least Concern
Astragalus danicus Retz. Астрагал датський	-	-	-	-	-	-
Astragalus ponticus Pall. Астрагал понтійський	вразливий	-	рідкісний	-	-	-
Athyrium filix-femina (L.) Roth Безщитник жіночий	-	-	вразливий	-	-	-
Aurinia saxatilis (L.) Desv. Аврнія скельна	-	-	рідкісний	-	-	-
Betonica officinalis L. Буквиця лікарська	-	-	рідкісний	-	-	-

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
<i>Campanula persicifolia</i> L. Дзвоники персиколісті	-	-	вразливий	-	-	-
<i>Campanula rotundifolia</i> L. Дзвоники круглолісті	-	-	зниклий у природі	-	-	-
<i>Campanula glomerata</i> L. Дзвоники скупчені	-	-	рідкісний	-	-	-
<i>Clematis integrifolia</i> L. Ломиніс цілолистий	-	-	рідкісний	-	-	-
<i>Convallaria majalis</i> L. Конвалія звичайна	-	-	рідкісний	-	-	-
<i>Dictamnus albus</i> L. Ясенець білий	рідкісний	-	зниклий у природі	-	-	-
<i>Digitalis grandiflora</i> Mill. Наперстянка крупноквіткова	-	-	зникаючий	-	-	-
<i>Dryopteris filix-mas</i> (L.) Schott. Щитник чоловічий	-	-	рідкісний	-	-	-
<i>Fragaria vesca</i> L. Суниця лісова	-	-	зникаючий	-	Least Concern	-
<i>Gallium odoratum</i> (L.) Scop. Підмаренник духмянний	-	-	рідкісний	-	-	-
<i>Inula helenium</i> L. Оман високий	-	-	рідкісний	-	-	-
<i>Inula oculus-christi</i> L. Оман очний	-	-	-	-	-	-
<i>Iris halophila</i> Pall. Півники солелюбні	-	-	рідкісний	-	-	-
<i>Iris pontica</i> Zapat. Півники понтійські	вразливий	-	зникаючий	-	-	-
<i>Iris pseudacorus</i> L. Півники болотні	-	-	-	-	Least Concern	-
<i>Iris pumila</i> L. Півники карликові	-	-	рідкісний	-	-	-
<i>Iris sibirica</i> L. Півники сибірські	вразливий	-	зникаючий	-	-	-
<i>Matteuccia struthiopteris</i> (L.) Tod. Страусове перо звичайне	-	-	зникаючий	-	-	-
<i>Ornithogalum fimbriatum</i> Willd. Ряска торочкувата	-	-	вразливий	-	-	-
<i>Raeonia tenuifolia</i> L. Півонія тонколиста	вразливий	I	зниклий у природі	-	Data Deficient	-
<i>Polygonatum hirtum</i> (Vocs ex Poir.) Pursh Купена волосиста	-	-	зниклий у природі	-	-	-
<i>Polygonatum odoratum</i> (Mill.) Druce Купена духмяна	-	-	рідкісний	-	-	-
<i>Primula veris</i> L. Первоцвіт весняний	-	-	зниклий у природі	-	-	-

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
Prunella grandiflora (L.) Scholl Суховершки великоквіткові	-	-	невизначений	-	-	-
Pteridium aquilinum (L.) Kuhn Орляк звичайний	-	-	зникаючий	-	-	-
Pulsatilla grandis Wender. Сон великий	вразливий	I	вразливий	-	Least Concern	Least Concern
Pulsatilla pratensis (L.) Mill. Сон чорніючий	неоціне- ний	-	рідкісний	-	-	-
Pyrethrum corymbosum (L.) Scop. Маруна щиткова	-	-	рідкісний	-	-	-
Ranunculus repens L. Лютик повзучий	-	-	-	-	Least Concern	-
Sanguisorba minor Scop. Кровохлебка мала	-	-	невизначений	-	-	-
Serratula bracteifolia (Iljin ex Grossh.) Stank. Серпій приквітковий	-	-	невизначений	-	-	-
Stipa capillata L. Ковила волосатик	неоціне- ний	-	рідкісний	-	-	-
Stipa dasyphylla (Lindem.) Czern. ex Trautv. Ковила опушенолиста	вразливий	-	зникаючий	-	-	Rare
Stipa lessingiana Trin. et Rupr. Ковила Лесінга	неоціне- ний	-	рідкісний	-	-	-
Stipa pennata L. Ковила пірчаста	неоціне- ний	-	вразливий	-	-	-
Stipa pulcherrima K. Koch Ковила найгарніша	неоціне- ний	-	зникаючий	-	-	-
Stipa tirsia Steven Ковила вузьколиста	неоціне- ний	-	зникаючий	-	-	-
Stipa ucrainica P.A. Smirn.) Ковила українська	неоціне- ний	-	зникаючий	-	-	-
Thymus dimorphus Klokov et Des-Schost. Чебрець двовидовий	-	-	рідкісний	-	-	-
Valeriana officinalis Walr. Валеріана лікарська	-	-	рідкісний	-	-	-
Briza media L. Трясунка середня	-	-	невизначений	-	-	-
Galanthus nivalis L. Підсніжник білуватий	неоціне- ний	-	зниклий у природі	II	Near Threatened	Near Threatened
Lysimachia vulgaris L. Вербозілля звичайне	-	-	-	-	-	Least Concern
Ornithogalum boucheanum (Kunth.) Aschers. Рястка Буше	неоціне- ний	-	рідкісний	-	-	-
Scilla sibirica Haw. Проліска сибірська	-	-	рідкісний	-	-	-
Tulipa guercetorum Klok. et Zoz Тюльпан дібровний	вразливий	-	рідкісний	-	-	-

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
<i>Tulipa schrenkii</i> Regel Тюльпан Шренка	вразливий	-	зникаючий	-	-	-
Криворізький ботанічний сад Національної академії наук України						
POLYPODIOPSIDA – БАГАТОНІЖКОВІ (ПАПОРОТЕПОДІБНІ)						
Cystopteridaceae Schmakov - Пухирникові						
<i>Cystopteris fragilis</i> (L.) Bernh. – пухирник ламкий			+			
Polypodiaceae Bercht. J.Presl.- Багатоніжкові						
<i>Polypodium vulgare</i> L. – багатоніжка звичайна			+			
PINOPSIDA - ХВОЙНІ						
Cupressaceae Rich. ex Bartl. – Кипарисові						
<i>Juniperus communis</i> L. – ялівець звичайний						+ ²
<i>Juniperus sabina</i> L. – ялівець козачий						+ ²
Pinaceae Lindl. - Соснові						
<i>Picea abies</i> (L.) H. Karst. – ялина звичайна						+ ²
<i>Pinus cembra</i> L. – сосна кедрова	+					+ ²
Taxaceae S. F. Gray - Тисові						
<i>Taxus baccata</i> L. – тис ягідний	+					+ ²
GNETOPSIDA -ГНЕТОВІ						
Ephedraceae Dumort. - Ефедрові						
<i>Ephedra distachya</i> L. – ефедрa двоколоскова			+			+ ²
MAGNOLIOPSIDA - ДВОДОЛЬНІ						
Aristolochiaceae Juss. - Хвилівникові						
<i>Asarum europaeum</i> L. – копитняк європейський			+			
Ceratophyllaceae S.F.Gray - Куширові						
* <i>Ceratophyllum demersum</i> L.- кушир занурений (к. темно- зелений)					+ ²	+ ²
* <i>Ceratophyllum submersum</i> L. – кушир підводний					+ ²	+ ²
Ranunculaceae Juss. - Жовтецеві						
<i>Aconitum nemorosum</i> M. Bieb. ex Rchb.- аконіт			+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
дібровний						
Aconitum rogovichii Wissjul.- аконіт Роговича			+			
Adonis vernalis L.(Chrysocyathus vernalis (L.) Holub – горицвіт весняний (жовтоцвіт весняний)	+		+	+	+ ²	
Adonis wolgensis Steven (Ch. wolgensis (Steven) Holub – горицвіт волзький (жовтоцвіт волзький)	+		+			
Anemone nemorosa L. – анемона дібровна			+			
Anemone sylvestris L. – анемона лісова			+			
Anemonoides ranunculoides (L.) Holub – анемоноїдес жовтецевий			+			
Clematis integrifolia L. – ломиніс цілолистий			+			
Delphinium cuneatum Steven ex DC. (D. rossicum Litv.) - дельфіній клиновидний (д. руський)	+		+			
Pulsatilla grandis Wender. – сон великий	+	+	+		+ ²	+ ²
Pulsatilla pratensis (L.) Mill. (P. nigricans Storck) – сон лучний (с. чорніючий, с. богемський)	+		+			
Ranunculus cassubicus L. – жовтець кашубський			+			
*Ranunculus repens L. – жовтець повзучий					+ ²	
*Ranunculus sceleratus L. – жовтець отруйний					+ ²	
Berberidaceae Juss. - Барбарисові						
Berberis vulgaris L. – барбарис звичайний			+			
Gymnospermium odessanum (DC.) Takht. – голонасінник одеський	+		+			+
Raeoniaceae Rudolphi - Півонієві						
Raeonia tenuifolia L. – півонія тонколиста, воронець	+	+			+ ²	
Raeonia daurica Andrews – півонія кримська	+					

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
Fumariaceae DC. - Руткові						
Corydalis cava (L.) Schweigg. et Korte. – ряст порожнистий			+			
Caryophyllaceae Juss. - Гвоздичні						
Cerastium biebersteinii DC. – роговик Біберштейна	+				+	
? Eremogone cephalotes (M.Bieb.) Fenzl – еремогоне головчаста (пустельниця головчаста)	+				+	+
Eremogone rigida (M. Bieb.) Fenzl			+			+
Kohltraushia prolifera (L.) Kunth – кольраушія пагононосна			+			
Chenopodiaceae Vent. - Лободові						
Krascheninnikovia ceratoides (L.) Gueldenst. – крашенінніковія степова			+			
Polygonaceae Juss. - Гречкові						
* Persicaria hydropiper (L.) Delarbre – гірчак перцевий, водяний перець					+ ²	
Plumbaginaceae Juss. (incl. Limoniaceae Lincz.) – Свинчаткові (вкл. Кермекові)						
Goniolimon besserianum (Schult.) Kuhn. – гоніолімон Бессерів			+			
Fagaceae Dumort. - Букові						
*Quercus robur L. – дуб звичайний						+ ²
Betulaceae S.F.Gray (incl. Corylaceae Mirbel) Березові (вкл. Ліщинові)						
*Alnus glutinosa (L.) Gaertn.- вільха клейка			+			+ ²
Betula humilis Schrank – Берега низька	+					
Betula obscura A. Kotula – береза темна	---					
Betula oycoviensis Besser – береза ойківська						+ ²
Carpinus betulus L. – граб звичайний			+			
*Corylus avellana L. – ліщина звичайна						+ ²
Salicaceae Mirbel - Вербові						

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
Salix caprea L. – верба козяча			+			
Primulaceae Vent. – Первоцвіті						
Cyclamen coum Mill. s.l. (C. kuznetzovii Kotov et Czernova) – цикламен коський (ц. Кузнецова)	+	+			+, + ²	+
*Lysimachia nummularia L. – вербозілля лучне					+ ²	
Brassicaceae Burnett – Капустяні (Хрестоцвіті)						
Aurinia saxatilis (L.) Desv. – авринія скельна			+			
? Crambe pontica Steven (C. maritima L.) – катран понтійський (к. морський)	+				+ ²	
**Camelina microcarpa Andrz. – рижій дрібноплідий					+ ²	
**Diplotaxis muralis (L.) DC. – дворятник муровий					+ ²	
*Erucastrum armoracioides (Czern. ex Turcz.) Cruchet – рогачка хріновидна					+ ²	
Hesperis tristis L. – вечорниця сумні			+			
**Isatis tinctoria L. – вайда фарбувальна					+ ²	
**Lepidium perfoliatum L. – хрінниця пронизанолиста					+ ²	
**Lepidium ruderae L. – хрінниця смердюча					+ ²	
*Rorippa austriaca (Crantz) Besser – водяний хрін австрійський					+ ²	
Родина Urticaceae Juss. – Кропивові						
*Urtica dioica L. – кропива двodomна					+ ²	
Tiliaceae Juss. – Липові						
*Tilia platyphyllos Scop. – липа широколиста						+ ²
Crassulaceae DC. - Товстолисті						
Sedum borissovae Balk. – очиток Борисової			+			+
Sedum sexangulare L. – очиток шестирядний			+			
Sempervivum ruthenicum Schnittsb. et C.B. Lehm. – молодило руське			+			
Rosaceae Juss. - Розові						

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
<i>Amygdalus nana</i> L. – мигдаль низький, бобчук			+			
* <i>Cerasus avium</i> (L.) Moench (<i>Prunus avium</i> L.) – черешня					+ ²	
? <i>Cerasus fruticosa</i> (Pall.) Woronow – вишня кущова (в. степова)					+ ²	
** <i>Cerasus mahaleb</i> (L.) Mill. – вишня магалєбська					+ ²	
<i>Cotoneaster melanocarpus</i> Fisch. ex Blytt - кизильник чорноплідний			+			
<i>Fragaria vesca</i> L. – суниця лісові			+		+ ²	
* <i>Fragaria viridis</i> Duchesne – суниця зелені					+ ²	
<i>Radus avium</i> Mill. – черемха звичайна			+		+ ²	
<i>Potentilla alba</i> L. – перстач білий			+			
<i>Potentilla orientalis</i> Juz. – перстач східний			+			
* <i>Prunus spinosa</i> L. – слива колюча, терен					+ ²	
* <i>Pyrus communis</i> L. – груша звичайна					+ ²	
<i>Rosa bordzilowskii</i> Chrshan. – шипишина Бордзіловського			+			
<i>Rosa jundzilii</i> Besser – шипишина Юндзіла			+			
<i>Rosa spinosissima</i> L. – шипишина найколючіша			+			
<i>Sanguisorba officinalis</i> L. – родовик лікарський			+			
<i>Sorbus torminalis</i> (L.) Crantz – берека	+					
Onagraceae Juss. - Онагрові						
* <i>Epilobium hirsutum</i> L. – зніт шорсткий						+ ²
Fabaceae Lindl. - Бобові						
<i>Astragalus albidus</i> Waldst. et Kit. – астрагал білуватий			+			
<i>Astragalus asper</i> Jacq. – астрагал шорсткий			+			
<i>Astragalus cicer</i> L. – астрагал нутовий					+ ²	
<i>Astragalus cretophilus</i> Klokov – астрагал крейдолюбний	+					
<i>Astragalus dasyanthus</i> Pall. – астрагал	+		+		+	+

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
шерстистоквітковий						
Astragalus dolichophyllus Pall. - астрагал довголистий			+			
Astragalus henningii (Steven) Klokov - астрагал Геннінга	+		+		+	+
Astragalus odessanus Besser - астрагал одеський	+		+			
Astragalus pallescens M. Bieb.- астрагал блідий			+			+
Astragalus ponticus Pall. - астрагал понтійський	+		+			
Astragalus pubiflorus DC. - астрагал пухнастоквітковий			+			
Astragalus testiculatus Pall. – астрагал яйцеплідний	+					
Calophaca wolgarica (L.f.) DC. – калофака волзька	+				+	+ ²
? Caragana mollis (M. Bieb.) Besser						
Caragana scythica (Kom.) Pojark. – карагана скіфська	+		+		+	
Chamaecytisus albus (Hacq.) Rothm. - зіновать біла (рокитник білий)	+					
Chamaecytisus graniticus (Rehman) Rothm. – зіновать гранітна (з. Скробічевського)	+		+		+	+
Galega officinalis L. – козлятник лікарський			+			
Genista scythica Pacz. – дрік скіфський	+		+			
Genista tanaitica P. Smirn. – дрік донський			+		+	+
Glycyrrhiza echinata L. – солодка щетиниста			+			
Glycyrrhiza glabra L. – солодка гола	+		+			
? Lathyrus lacteus (M. Bieb.) Wissjul. – чина молочно-біла						
Lathyrus niger (L.) Bernh. – чина чорна			+			
Lathyrus vernus (L.) Bernh. – чина весняна			+			
*Medicago lupulina L. – люцерна хмелевидна, буркунчик					+ ²	
*Medicago romanica Prodan – люцерна румунська, л. степова					+ ²	
*Melilotus albus Medik. –					+ ²	

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
буркун білий						
* <i>Melilotus officinalis</i> (L.) Pall. – буркун лікарський					+ ²	
* <i>Onobrychis tanaitica</i> Spreng. – еспарцет донський					+ ²	
* <i>Securigera varia</i> (L.) Lassen (<i>Coronilla varia</i> L.) – секироплідник барвистий (в'язіль барвистий)					+ ²	
* <i>Trifolium repens</i> L. – конюшина повзуча, к. біла					+ ²	
* <i>Vicia tenuifolia</i> Roth – горошок тонколистий						+ ²
Rutaceae Juss. - Рутові						
<i>Dictamnus albus</i> L. – ясенець білий	+		+			
<i>Haemaphysalis suaveolens</i> (DC.) – гаплофіл запашний			+			
Linaceae DC. ex S.F. Gray - Льонові						
<i>Linum czerniaevii</i> Klokov – льон Черняєва			+			
? <i>Linum flavum</i> L. – льон жовтий						
<i>Linum linearifolium</i> Jav. – льон лінійнолистий			+			
* <i>Daucus carota</i> L. – морква дика					+ ²	
? <i>Palimbia salsa</i> (L. f.) Besser – палімбія солончакова	+					
<i>Seseli pallasii</i> Besser			+			
Oleaceae Lindl. - Маслинові						
<i>Fraxinus ornus</i> L. – Ясен білоцвітний	+					
<i>Syringa josikaea</i> J. Jacq. ex Rchb. – бузок угорський	+	+			+ ²	+ ²
Viburnaceae Raf. - Калинові						
<i>Viburnum lantana</i> L. – калина гордовина			+			
Adoxaceae Trautv. - Адоксові						
<i>Adoxa moschatellina</i> L. – адокса мускусна			+			
Valerianaceae Batsch - Валеріанові						
<i>Valeriana officinalis</i> L. – валеріана лікарська			+			
<i>Valeriana stolonifera</i> Czern. – валеріана пагононосна			+			
Rubiaceae Juss. - Маренові						

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
<i>Galium volhynicum</i> Pobed. – підмаренник волинський			+		+	
<i>Gentianaceae</i> Juss. - Тирличеві						
? <i>Centaureum pulchellum</i> (Sw.) Druce – золототисячник гарний						+ ²
<i>Apocynaceae</i> Juss. (incl. <i>Asclepiadaceae</i> Borkh.) – Барвінкові (вкл. Хвилівникові, Ластівневі)						
<i>Trachomitum venetum</i> (L.) Woodson s.l. (<i>T. sarmatiense</i> Woodson) – кендир венетський (к. сарматський)	+				+	
<i>Vincetoxicum intermedium</i> Taliev – ластовень проміжний			+		+	
<i>Vincetoxicum maeoticum</i> (Клеоров) Barbar. – ластовень азовський			+		+	
<i>Solanaceae</i> Juss. - Пасльонові						
<i>Scopolia carniolica</i> Jacq. – скополія карніолійська	+					
<i>Convolvulaceae</i> Juss. - Березкові						
<i>Convolvulus lineatus</i> L. – березка лінійнолиста			+			
<i>Boraginaceae</i> Juss. - Шорстколисті						
<i>Aegonychon purpureo- caeruleum</i> (L.) Holub – егоніхон фіолетово-голубий			+			
<i>Echium russicum</i> J.F.Gmel. – синяк руський		+	+		+ ²	
<i>Staphyleaceae</i> Lindl.						
<i>Staphylea pinnata</i> L. – клокочка периста	+					
<i>Scrophulariaceae</i> Juss. (incl. <i>Veronicaceae</i> Durande) – Ранникові (вкл. Веронікові)						
<i>Digitalis grandiflora</i> Mill. – наперстянка великоквіткова			+			
<i>Linaria biebersteinii</i> Besser – льонок Біберштейна			+			+
<i>Linaria macroura</i> (M. Bieb.) M. Bieb. – льонок довгошпорковий			+			
<i>Orobanchaceae</i> Vent. - Вовчкові						

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
<i>Cymbopachys borysthena</i> (Pall. ex Schlecht.) Klokov et Zoz – цимбохазма дніпровська (повстанка дніпровська)	+		+		+	
Lamiaceae Martinov (Labiatae Juss.) Глухокропиви (Губоцвіті)						
<i>Betonica officinalis</i> L. – буквиця лікарська			+			
* <i>Glechoma hirsuta</i> Waldst. et Kit. – розхідник шорсткий						+ ²
* <i>Lycopus europaeus</i> L. – вовконіг європейський					+ ²	
? <i>Phlomis hybrida</i> Zelen – залізник гібридний					+	
<i>Prunella grandiflora</i> (L.) Scholl. – суховершки великоквіткові			+			
<i>Salvia austriaca</i> Jacq. - шавлія австрійська			+			
<i>Salvia scabiosifolia</i> Lam. – шавлія скабіозолиста	+					
<i>Scutellaria altissima</i> L. – шоломниця висока			+			
<i>Scutellaria cretica</i> Juz. – шоломниця крейдяна	+					
<i>Scutellaria verna</i> Besser – шоломниця весняна	+		+			
<i>Thymus</i> × <i>dimorphus</i> Klokov et Des.-Shost. – чебрець двовидний			+			
Campanulaceae Juss. - Дзвоникові						
<i>Campanula glomerata</i> L. – дзвоники скупчені			+			
<i>Campanula trachelium</i> L. – дзвоники кропиволисті			+			
Asteraceae Bercht. et J. Presl. (Compositae Giseke) – Айстрові (Складноцвіті)						
<i>Artemisia pontica</i> L. – полин понтійський			+			
<i>Aster alpinus</i> L. – айстра альпійська	+					
<i>Aster bessarabicus</i> Bernh. ex Rchb. – айстра бессарабська			+			
* <i>Bidens tripartita</i> L. – череда трироздільна					+ ²	
<i>Centaurea marschalliana</i> Spreng. – волошка Маршала			+			
<i>Centaurea orientalis</i> L. –			+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
волошка східна						
? <i>Centaurea ruthenica</i> Lam. – волошка руська						
<i>Centaurea taliewii</i> Kleopow – Волошка Талієва	+					+
** <i>Cichorium intybus</i> L. – цикорій дикий, петрові батого					+ ²	
<i>Inula helenium</i> L. – оман високий			+			
<i>Inula oculus-christi</i> L. – оман очний			+			
<i>Jurinea brachycephala</i> Klokov – юринія короткоголова			+			
? <i>Klasea bulgarica</i> (Acht. et Stoj.) Holub – клазея болгарська					+	+
? <i>Klasea bulgarica</i> (Acht. et Stoj.) Holub (<i>Serratula</i> <i>bulgarica</i> Acht. et Stoj)	+					
* <i>Lactuca saligna</i> L. – латук (молокан) солончаковий					+ ²	
* <i>Lactuca tatarica</i> (L.) С.А.Мей – латук (молокан) татарський					+ ²	
<i>Petasites hybridus</i> (L.) P. Gaertn., B. Mey. et Scherb. – кремена гібридна			+			
* <i>Pterotheca sancta</i> (L.) K. Koch (<i>Lagoseris sancta</i> (L.) K. Maly) – птеротека палестинська (лагозеріс палестинський)			+			
<i>Pyrethrum corymbosum</i> (L.) Scop. – маруна щиткова			+			
<i>Serratula bracteifolia</i> (Iljin ex Grossh.) Stank (<i>Klasea</i> <i>bracteifolia</i>) – серпій приквітковий (клязея приквіткова)			+			
? <i>Serratula lycopifolia</i> (Vill.) A.Kern. (<i>Klasea lycopifolia</i> (Vill.) Á. Löve et D. Löve) – серпій вовконоголистий (клязея вовконоголиста)	+	+				
LILIOPSIDA – ОДНОДОЛЬНІ						
Hydrocharitaceae Juss. – Жабурникові						
** <i>Vallisneria spiralis</i> L. –					+ ²	+ ²

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
валіснерія спіральна						
Alismataceae Vent. – Частухові						
*Alisma plantago-aquatica L.– частуха подорожникова					+ ²	+ ²
Potamogetonaceae Dumort. – Рдесникові						
*Potamogeton crispus L. – рдесник кучерявий					+ ²	+ ²
*Potamogeton pectinatus L. – рдесник гребінчастий					+ ²	+ ²
*Potamogeton perfoliatus L. – рдесник пронизанолистий					+ ²	+ ²
Colchicaceae DC. (incl. Melanthiaceae Batsch) – Пізньоцвіті (вкл. Мелантієві)						
Bulbocodium versicolor (Ker.Gawl.) Spreng. (Colchicum versicolor Ker.Gawl.) – брандушка різнокольорова	+		+			
Colchicum umbrosum (Ker.Gawl.) Steven – пізньоцвіт тіньовий	+					
Iridaceae Juss. – Півникові						
Crocus angustifolius Weston – шафран вузьколистий	+					+
Crocus heuffelianus Herb. – шафран Гейфелів	+					
Crocus eticulates Steven ex Adams – шафран сітчастий	+		+			
Iris halophila Pall. – півники солелюбні			+			
Iris hungarica Waldst. et Kit. (Iris aphylla L. subsp. hungarica (Waldst. et Kit.) Hegi) – півники угорські		+			+ ²	
Iris pontica Zapal. (Iris humilis M. Bieb.) – півники понтичні	+		+		+ ²	
Iris pseudacorus L. – півники болотні					+ ²	
Iris pumila L. – півники карликові (п. маленькі)			+			
Liliaceae Juss. – Лілійні						
Fritillaria ruthenica Wikstr. – рябчик руський	+		+			
Gagea lutea (L.) Ker Gawl. – зірочки жовті			+			
Lilium martagon L. – лілія лісова (л. кучерява)	+		+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
<i>Tulipa hypanica</i> Klokov et Zoz – тюльпан бізкий	+		+			
<i>Tulipa quercetorum</i> Klokov – тюльпан дібровний	+		+			
<i>Tulipa schrenkii</i> Regel – тюльпан Шренка	+		+			
Asphodelaceae Juss. (incl. Anthericaceae J. Agardh) – Асфodelові (вкл. Віхалкові)						
<i>Anthericum ramosum</i> L. – віхалка гілляста			+			
<i>Asphodeline lutea</i> (L.) Rchb. – асфodelіна жовта	+					
<i>Eremurus spectabilis</i> M. Bieb. – еремур показний	+				+	
Hyacinthaceae Batsch ex Borkh. - Гіацинтові						
<i>Bellevia sarmatica</i> (Pall. ex Georgi) Woronow – белевалія сарматська			+			
<i>Hyacinthella leucophaea</i> (C. Koch) – гіацинтик блідий			+			
<i>Hyacinthella pallasiana</i> (Steven) Losinsk. – гіацинтик Палласа	+		+			+
<i>Muscari neglectum</i> Guss. ex Ten. – гадюча цибулька занедбана			+			
<i>Ornithogalum boucheanum</i> (Kunth) Asch. – рястка Буше	+		+			
<i>Ornithogalum fimbriatum</i> Willd. – рястка торочкувата			+			
? <i>Ornithogalum fischerianum</i> Krasch. – рястка Фішера						
<i>Ornithogalum kochii</i> Pall. – рястка Коха			+			
<i>O. refractum</i> Schlecht. – рястка відігнута	+					
<i>Scilla bifolia</i> L. – проліска дволиста			+			
<i>Scilla siberica</i> Haw. – проліска сибірська			+			
Alliaceae J. Agardh - Цибулеві						
? <i>Allium angulosum</i> L. – цибуля гранчаста					+ ²	
<i>Allium decipiens</i> Fisch. ex Schult. et Schult. f. – цибуля оманна			+		+ ²	
<i>Allium guttatum</i> Steven – цибуля крапчаста			+		+ ²	

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
Allium inaequale Janka – цибуля нерівна					+ ²	
Allium lineare L. – цибуля лінійна	+		+		+ ²	
?Allium oleraceum L. – цибуля овочева					+ ²	
Allium podolicum (Asch. et Graebn.) Blocki ex Racib. – цибуля подільська			+		+ ²	+ ²
Allium schoenoprasum L. – цибуля скорода					+ ²	
Allium sphaerоcephalon – цибуля круглоголова					+ ²	
Allium ursinum L. – цибуля ведмежа, черемша	+				+ ²	
Amaryllidaceae J. St.-Hil. - Амарилісові						
Galanthus nivalis L. – підсніжник білосніжний	+		+	+	+ ²	+ ²
G. plicatus M. Bieb. – підсніжник складчастий	+			+	+, + ²	+ ²
Convallariaceae Horan. - Конвалієві						
Convallaria majalis L. – конвалія травнева, к. звичайна			+			
Polygonatum hirtum (Bocs ex Poir.) Pursh (P. latifolium (Jacq.) Desf.) – купина шорстка (к. широколиста)			+			
Polygonatum odoratum (Hill.) Druce – купина пахуча			+			
Asparagaceae Juss. - Холодкові						
Asparagus officinalis L. – холодок лікарський					+ ²	
Asparagus verticillatus L. – холодок кільчастий			+		+ ²	
Orchidaceae Juss. - Зозулинцеві						
Dactylorhiza majalis (Rchnb.) P. F. Hunt et Summerhayes s. l. – пальчатокорінник травневий	+				+ ²	
Juncaceae Juss. - Ситникові						
*Juncus articulatus L. – ситник колінчастий					+ ²	+ ²
*Juncus bufonius L. – ситник жаб'ячий					+ ²	+ ²
*Juncus inflexus L. – ситник пониклий						+ ²

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
Cyperaceae Juss. – Осокові						
*Bolboschoenus maritimus (L.) Palla					+ ²	+ ²
Carex pilosa Scop. – осока волосиста			+			
*Scirpus tabernaemontani C.C. Gmel. (Schoenoplectus tabernaemontani (C.C.Gmel.) Palla) – комиш Табернемонтана (куга Табернемонтана)					+ ²	
Poaceae Barnhart (Gramineae Juss.) – Тонконогові (Злакові)						
*Aegilops cylindrica Host – егілопс циліндричний					+ ²	
*Agrostis stolonifera L. – мітлиця повзуча					+ ²	
Anthoxanthum odoratum L.			+			
? Beckmania eruciformis (L.) Host – бекманія звичайна					+ ²	
Briza media L.			+			
**Echinochloa crusgalli (L.) P. Beauv. – плоскуха звичайна, півняче просо						+ ²
Elytrogia stipifolia (Czern. ex Nevski) Nevski – пирій ковилолистий	+		+		+	+
? Koeleria brevis Steven – келерія коротка (кипець короткий)						
? Koeleria moldavica M. Alexeenko - келерія молдавська (кипець молдавський)					+	
*Phragmites australis (Cav.) Trin. ex Steud. – очерет звичайний					+ ²	+ ²
*Poa angustifolia L. – тонконіг вузьколистий						+ ²
*Poa annua L. – тонконіг однорічний						+ ²
*Poa pratensis L. – тонконіг лучний					+ ²	
Stipa asperella Klokov et Ossychnjuk – ковила шорстка	+		+			
Stipa borysthenica Klokov – ковила дніпровська	+		+			
Stipa brauneri (Pacz.) Klokov – ковила Браунера	+					
Stipa capillata L. – ковила	+		+			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
волосиста						
<i>Stipa dasphylla</i> (Czern ex. Lindem.) Trautv. – ковила пухнастолиста	+		+			+
<i>Stipa donetzica</i> Czupryna – ковила донецька	+					
<i>Stipa grafiana</i> Steven (S. pulcherrima K. Koch) – ковила Граффа (к. найкрасивіша)	+		+			
? <i>Stipa granitica</i> Klokov – ковила гранітна	+					
<i>Stipa lessingiana</i> Trin. et Rupr. – ковила Лессінга	+		+			+ ²
<i>Stipa lithophila</i> P. Smirn. – ковила каменелюбна	+				+	+
<i>Stipa oreades</i> Klokov – ковила гірська	+					
<i>Stipa pennata</i> L. (S. joannis Celak.) – ковила пірчаста	+		+			
<i>Stipa tirsia</i> Steven – ковила вузьколиста	+		+			
<i>Stipa ucrainica</i> P. Smirn. – ковила українська	+		+			
<i>Stipa zalesskii</i> Wilensky – ковила Залеського	+	+			+,+ ²	+
Acoraceae Martinov (Araceae Juss.) - Аїрові						
<i>Acorus calamus</i> L. – аїр звичайний (лепеха звичайна)			+			+ ²
Lemnaceae S.F.Gray - Ряскові						
* <i>Lemna minor</i> L. – ряска маленька					+ ²	+ ²
Typhaceae Juss. - Рогозові						
* <i>Typha angustifolia</i> L. – рогоз вузьколистий					+ ²	+ ²
* <i>Typha latifolia</i> L. – рогоз широколистий					+ ²	
** <i>Typha laxmannii</i> Lepech.					+ ²	
“Дніпровсько-Орільський” природний заповідник						
Лептогіум насічений <i>Leptogium saturninum</i> (Dicks.) Nyl.	2					
Флокулярія Рікена <i>Floccularia rickenii</i> (Bonus) Wasser	2					
Житняк пухнастоквітковий <i>Agropyron dasyanthum</i> Ledeb.						EN
Жовтозілля дніпровське <i>Senecio borysthenticus</i> (D&c.) Andr.			3		R	

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
Ковила дніпровська <i>Stipa borysthenica</i> Klovov ex Prokudin	2		2			
Ковила волосиста <i>Stipa capillata</i> L.,	4		3			
Козельці українські <i>Tragopogon ucrainicus</i> Artemcz.			3		R	
Коручка болотна <i>Eriopactis palustris</i> (L.) Crantz	2		2	+		LC
Ластовень російський <i>Vincetoxicum rossicum</i> (Kleop.) Barbar.			1			
Кушир донський <i>Ceratophyllum tanaiticum</i> Sapjegin			1		R	DD
Водяний горіх плаваючий <i>Trapa natans</i> L.s.l. (incl. <i>T. borysthenica</i> V. Vassil.)		+	2			
Півники сибірські <i>Iris sibirica</i> L.	2		1			NT
Підсніжник складчастий <i>Galanthus plicatus</i> M. Bieb.	2			+	V	LC
Плавун щитолистий <i>Nymphoides peltata</i> (S.G. Gmel.) Kuntze	2		1			LC
Зозулинець болотний <i>Anacamptis palustris</i> (Jacq.) R.M. Bateman, Pridgeon et M.W. Chase	2		3	+		LC
Рястка Буше <i>Ornithogalum boucheanum</i> (Kunth) Asch.	4		3			
Сальвінія плаваюча <i>Salvinia natans</i> (L.) All.		+	2			NT
Сон лучний (сон чорніючий) <i>Pulsatilla pratensis</i> (L.) Mill. s.l.	4		3			
Тюльпан дібровний <i>Tulipa quercetorum</i> Klokov et Zoz	2		3			
Фіалка Лавренка <i>Viola lavrenkoana</i> Klovov					I	
Цибуля савранська <i>Allium savranicum</i> Besser	2		3			LC
Чебрець дніпровський <i>Thymus borysthenicus</i> Klok. et Shost.					R	
Шафран сітчастий <i>Crocus reticulatus</i> Steven ex Adams	4		3			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
Юринея волошкова <i>Jurinea cyanoides</i> (L.) Rchb.		+			LC	
Щитник чоловічий <i>Dryopteris filix-mas</i> (L.) Schott			3			LC
Аїр звичайний <i>Acorus calamus</i> L.			3			LC
Полин понтійський <i>Artemisia pontica</i> L.			4			
Річія плаваюча <i>Riccia fluitans</i>			2			
Вужачка звичайна <i>Ophioglossum vulgatum</i> L.			1			LC
Теліптеріс болотний <i>Thelypteris palustris</i> Schott			2			LC
Хвощ великий <i>Equisetum telmateia</i> Ehrh.			1			LC
Хвощ зимуючий <i>Equisetum hyemale</i> L.,			3			LC
Цибуля волотиста <i>Allium paniculatum</i> L.			0			LC
Конвалія звичайна <i>Convallaria majalis</i> L.			3			LC
Купина пахуча <i>Polygonatum odoratum</i> (Mill.) Druce			3			LC
Гадюча цибулька занедбана <i>Muscari neglectum</i> Guss. Ex Ten.			2			
Рястка Коха <i>Ornithogallum kochii</i> Parl			3			
Проліска дволиста <i>Scilla bifolia</i> L			3			LC
Водяний різак алоевидний <i>Stratiotes aloides</i> L.			3			LC
Зірочки жовті <i>Gagea lutea</i> (L.) Ker.-Gawl			3			
Леєрсія рисовидна <i>Leersia oryzoides</i> (L.) Sw.			3			LC
Рдесник плаваючий <i>Potamogeton natans</i> L.			3			LC
Рдесник Фріза <i>Potamogeton friesii</i> Rupr			1			LC
Копитняк європейський <i>Asarum europaeum</i> L.			3			
Франкенія шорстка <i>Frankenia hirsuta</i> L.			3			
Ряст порожистий <i>Corydalis cava</i> (L.) Schweigg. et Korte			2			
Тирлич звичайний <i>Gentiana pneumonanthe</i> L.			2			LC

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
Хамерій вузьколистий <i>Chamaerion angustifolium</i> (L.) Holub			3			LC
Калюжниця болотна <i>Caltha palustris</i> L.			3			LC
Жовтець язиколистий <i>Ranunculus lingua</i> L.			3			LC
Жовтець золотистий <i>Ranunculus auricomus</i> L.			2			
Черемха звичайна <i>Padus avium</i> Mill.			0			LC
Вовче тіло болотне <i>Potentilla palustris</i> (L.) Scop.			1			LC
Верба козяча <i>Salix caprea</i> L.			3			LC
Глечики жовті <i>Nuphar lutea</i> (L.) Smith			3			LC
Латаття біле <i>Nymphaea alba</i> L.			2			LC
Молодило руське <i>Sempervivum ruthenicum</i> Schnittsp. et C.B. Lehm.			3			
Пухирник звичайний <i>Utricularia vulgaris</i> L.			3			LC
Фонтіналіс протипожежний <i>Fontinalis antipyretica</i> Hedw.			4			
Деревій заплавний <i>Achillea inundata</i> Kondr.			2			
Горобейниця пурпурово- синя <i>Aegonychon purpureo-aeruleum</i> (L.)			3			LC
Вільха клейка <i>Alnus glutinosa</i> (L.) Gaertn.			3			LC
Анемона жовтецева <i>Anemone ranunculoides</i> L.			3			
Маренка запашна <i>Asperula graveolens</i> Schult. & Schult. f.			3			
Астрагал дніпровський <i>Astragalus onobrychis</i> L. = <i>Astragalus borystenicus</i> Klokov			4		R	
Барбарис звичайний <i>Berberis vulgaris</i> L.			3			LC
Буквиця лікарська <i>Stachys officinalis</i> (L.) Trevis. = <i>Betonica officinalis</i> L.			3			LC
Потічник прямий <i>Verula erecta</i> (Huds.) Coville			3			LC
Вириниця весняна <i>Callitriche palustris</i> L.			4			LC
Дзвоники скупчені <i>Campanula glomerata</i> L.			3			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
Дзвоники кропиволисті <i>Campanula trachelium</i> L.			3			
Жеруха зубчаста <i>Cardamine dentata</i> Schult.			3			
Осока Буєка <i>Carex buekii</i> Wimm.			4			
Осока житня <i>Carex secalina</i> Wahlenb.	2		3			DD
Кушир плоскоостий <i>Ceratophyllum platyacanthum</i> Cham.			3			DD
Осот крилатий <i>Cirsium alatum</i> (S. G. Gmel.) Bobrov.			3			
Осот сірий <i>Cirsium canum</i> (L.) All.			4			
Осот їстівний <i>Cirsium escelentum</i> (Siev.) C. A. Mey.			4			
Ломоніс цілолистний <i>Clematis integrifolia</i> L.			3			
Скритниця колюча <i>Crypsis aculeate</i> (L.)			4			LC
Смикавець жовтуватий, Ситовник жовтуватий <i>Cyperus flavescens</i> L. = <i>Puscus flavescens</i> (L.) Rchb.			0			LC
Смикавець Мікелі <i>Cyperus michelianus</i> (L.) Link.			4			LC
Пухирник ламкий <i>Cystopteris fragilis</i> (L.) Bernh.			2			LC
Пальчатокорінник м'ясо- червоний <i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soo			1	+		LC
Дельфіній клиновидний <i>Delphinium cuneatum</i> DC.			1			
Гвоздика Ївги <i>Dianthus eugeniae</i> Kleopow			4			
Щитник шартрський <i>Dryopteris carthusiana</i> (Vill.) H.P. Fuchs.			3			LC
Руслиця мокрична <i>Elatine alsinastrum</i> L.			3			NT
Ситняг голчастий <i>Eleocharis acicularis</i> (L.) Roem & Schult.			3			LC
Пирій видовжений <i>Elytrigia elongate</i> (Host) Nevski			3			LC
Зніт гірський <i>Epilobium montanum</i> L.			2			
Зніт болотний <i>Epilobium palustre</i> L.			4			LC
Ясен пенсильванський <i>Fraxinus pennsylvanica</i>						CR

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
Marshall = Fraxinus lanceolate Borkh.						
Лециця пронизанолиста Gypsophila perfoliata L.						NT
Цмин пісковий Helichrysum arenarium (L.) Moench						NT
Оман високий Inula helenium L.			3			LC
Півники солелюбні Iris halophile Pall.			3			
Півники карликові Iris pumila L.			3			DD
Чина зігнута Lathyrus incurvus (Roth) Willd.			4			LC
Чина болотна Lathyrus palustris L.			3			LC
Мулянка водяна Limosella aquatica L.			3			LC
Льоннок солодкий Linaria odora subsp. dulcis (Klokov) Ivanina = Linaria dulcis Klokov (L. odora L.)						NT
Вербозілля китицецвіте Lysimachia thyrsiflora L. = Naumburgia thyrsiflora (L.) Rchb.			3			LC
Щебрик звичайний Lythrum portula (L.) D.A. Webb = Peplis portula L.			4			LC
Перестріч гребінчастий Melampyrum cristatum L.			3			
Перлівка поникла Melica nutans L.			4			
Різуха мала (каулінія мала) Najas minor All. = Caulinia minor (All.) Coss & Germ.			2			LC
Омфалодес завитий Omphalodes scorpioides (Haenke) Schrank			4			
Зозулинець шоломоносний Orchis militaris L.	2		2	+		LC
Проліски пониклі Othocallis siberica (Haw.) Speta			3			
Смовдь болотна Peucedanum palustre (L.) Moench			4			
Тонконіг розсунутий Poa remota Forcelles			1			
Рдесник волосовидний Potamogeton trichoides Cham. & Schltdl.			3			LC
Рапонтикум серпієвидний Rhaponticum serratuloides			3			

Назва виду (українська, латинська)	Червона книга України	Бернська конвенція	Регіонально- рідкісні види	CITES	Європейський червоний список	Червоний список МСОП
(Georgi) Bobrov						
Шипшина найколючіша <i>Rosa spinosissima</i> L.			3			
Щавель український <i>Rumex uscranicus</i> Spreng.					R	
Родовик лікарський <i>Sanguisorba officinalis</i> L.			3			LC
Сосюра гірка <i>Saussurea amara</i> (L.) DC.			3			
Комиш чорноплідний <i>Schoenoplectus supinus</i> (L.) Palla = <i>Scirpus melanospermus</i> C. A. Mey.			1			DD
Шоломниця висока <i>Scutellaria altissima</i> L.			3			
Зозулин цвіт звичайний <i>Silene flos-cuculi</i> (L.) Clairv. = <i>Coronaria flos-cuculi</i> (L.) a. Braun			2			
Смілка поникла <i>Silene nutans</i> L.			4			
Зірочник болотний <i>Stellaria palustris</i> Retz.			4			
Козельці дніпровські <i>Tragopogon borystenicus</i> Artemczuk			0		I	
Тюльпан дібровний <i>Tulipa sylvestris</i> subsp. <i>australis</i> (Link) Pamp. = <i>T. quercetorum</i> Klokov et Zoz	2		3			
В'яз голий, гірський <i>Ulmus glabra</i> Huds.						VU
Валеріана лікарська <i>Valeriana officinalis</i> L.			3			LC
Валеріана блискуча <i>Valeriana wolgensis</i> Kazak.			3			
Дивина чорна <i>Verbascum nigrum</i> L.			4			
Вероніка чебрецелиста <i>Veronica serpyllifolia</i> L.			3			LC
Ластовень виткий <i>Vincetoxicum scandens</i> Sommier & Levier			4			
Усього	16	3	117	5	9	71

Примітка: 1. * – Усі наведені види рослин і грибів, що зареєстровані в межах заповідника, підлягають також особливій охороні і на території області.

2. Статус:

Залежно від стану та ступеня загрози зникнення видів тваринного й рослинного світу, що заносяться до Червоної книги України, вони поділяються на 7 категорій:

зниклі (0) – види, про які немає сучасної інформації після неодноразових пошуків, проведених у типових місцевостях або в інших відомих та можливих місцях поширення, відсутня будь-яка інформація про їх існування в дикій природі протягом приблизно 50 років;

зникаючі (1) – види, які перебувають під загрозою зникнення у природних умовах і збереження яких є малоімовірним, якщо триватиме дія факторів, що негативно впливають на стан популяцій;

вразливі (2) – види, які в найближчому майбутньому можуть бути віднесені до категорії зникаючих, якщо триватиме дія факторів, що негативно впливають на стан популяцій;

рідкісні (3) – види, популяції яких невеликі й на цей час не належать до категорії “зникаючі” чи “вразливі”, хоча їм і загрожує небезпека;

недостатньо вивчені (неоцінені) (4) – види, про які відомо, що вони можуть належати до категорії “зникаючі”, “вразливі” чи “рідкісні”, але ще не віднесені до неї.

недостатньо відомі (5) – види, які не можна віднести до жодної із зазначених категорій через відсутність необхідної повної і достовірної інформації;

зниклі у природі (6) – види, які зникли у природі, але збереглися, чи відновлені у спеціально створених умовах.

Для Європейського Червоного списку рослин:

(V) вразливі – види, які можуть у найближчому майбутньому бути віднесені до категорії “зникаючих”, якщо продовжиться дія факторів, що впливають на їхній стан;

(R) рідкісні – види, світові популяції яких невеликі і які зараз не належать до категорії “зникаючих”, “вразливих”, але їм також загрожує небезпека зникнення;

(I) невизначені – види, про які відомо, що вони належать до “зникаючих”, “вразливих” або “рідкісних”, але відсутня достовірна інформація, яка давала б змогу визначити, до якої із зазначених категорій вони належать.

Для МСОП :

Extinct (зниклі) EX

Extinct in the Wild (зниклі у дикій природі) EW

Critically Endangered (у критичному стані) CR

Endangered (під загрозою) EN

Vulnerable (вразливі) VU

Near Threatened (близько до вразливих) NT

Least Concern (знаходяться під найменшою загрозою) LC

Data Deficient (недостатньо відомі) DD

Not Evaluated (неоцінена загроза) NE

3. – Інформація про інші види, не зареєстровані на території заповідника, але є такими, що підлягають особливій охороні, міститься в Регіональному Червоному Списку Дніпропетровської області і налічують 432 видів Додаток 3 до рішення обласної ради 27 грудня 2011 р № 219-10/VI), тому їх список в інформації про безпосередньо по заповіднику не наводиться.

Охорона, використання та відтворення зелених насаджень

Згідно з представленої виконавчими комітетами міських рад та районними державними адміністраціями інформації, на територіях міст та районів Дніпропетровської області протягом 2023 року було видалено 3270 одиниць дерев та висаджено 43452 одиниць дерев, 22806 одиниць кущів, проведено ремонт газонів на площі 20,7537 га, висаджено квітників на площі 36,06 га. Динаміку озеленення наведено в 5.2.11.

Таблиця 5.2.11. Озеленення населених пунктів

Заходи	Рік					
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Створено нових зелених насаджень, га	28,7383	684,265	21,6633	38,14	2520,5	36,06
Проведено ландшафтну реконструкцію насаджень, га	13,9535	24,9882	7,4613	16,6	78,78	20,7537
Проведено догляд за насадженнями, га	-	-	-	-	-	-

Інвазійні чужорідні види рослин у флорі в межах Дніпропетровської області

Інвазійні рослини в Дніпропетровській області, як і в багатьох інших регіонах, становлять серйозну екологічну проблему. Їх присутність призводить до значних змін в місцевих екосистемах, які можуть мати довгострокові наслідки для біорізноманіття, здоров'я людей, тварин та для економіки.

На території області зареєстровано 356 видів адвентивних судинних рослин. Це складає 19,5 % від загальної кількості видів рослин. Частина їх є інвазійними видами, які добре пристосувалися до місцевих умов, є постійними у складі природних рослинних угруповань, а, іноді і заміщують домінантні види у цих угрупованнях.

Ці рослини часто потрапляють у нові екосистеми через діяльність людини, наприклад через озеленення, сільське господарство або транспорт.

Неконтрольовані інвазії все нових та нових рослин на нові для них території, особливо видів небезпечних для сільськогосподарських культур, тварин та людини ведуть до біологічного забруднення довкілля, в тому числі загрожує порушенням та зруйнуванням унікальної аборигенної рослинності.

Контроль інвазійних видів рослин вимагає комплексного підходу, включаючи моніторинг, механічне видалення, хімічну обробку та запобігання їх подальшому розповсюдженню.

Інформація про інвазійні (чужорідні) види рослин наведена у табл. 5.2.12.

Таблиця 5.2.12. Інформація про інвазійні (чужорідні) види рослин

Назва виду (українська, латинська)	Занесення виду до карантинного списку	Заходи із запобігання розповсюдженню виду
Ботанічний сад Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара		
<i>Acer negundo</i> L. Клен ясенелистий	Агріоепекофіт, ергазіофіт	Знищення порослі та самосіву
<i>Ailanthus altissima</i> (Mill.) Swingle Айлант найвищий	Агріоепекофіт, ергазіофіт	Знищення порослі та самосіву
<i>Ambrosia artemisiifolia</i> L. Амброзія полинолиста	Епекофіт	Скошування, прополка
<i>Amorpha fruticosa</i> L. Аморфа кущова	Епекофіт	Знищення порослі
<i>Anisantha tectorum</i> (L.) Nevsky Анізанта покривельна	Агріоепекофіт	Скошування, прополка
<i>Asclepias syriaca</i> L. Ваточник сирійський	Епекофіт	Знищення порослі та самосіву
<i>Conyza canadensis</i> (L.) Cronq. Злінка канадська	Епекофіт	Скошування, прополка
<i>Erigeron Canadensis</i> L. Дрібнолепестник канадський	Епекофіт	Скошування, прополка
<i>Galinsoga parviflora</i> Cav. Галінсога дрібноцвіта	Агріоепекофіт	Скошування, прополка
<i>Impatiens parviflora</i> DC. Розрив-трава дрібноквіткова	Агріоепекофіт	Скошування, прополка

Назва виду (українська, латинська)	Занесення виду до карантинного списку	Заходи із запобігання розповсюдженню виду
<i>Parthenocissus quinquefolia</i> (L.) Planch Виноград дівочий п'ятилисточковий	Ергазіофіт	Знищення порослі
<i>Robinia pseudoacacia</i> L. Робінія звичайна, біла акація	Епекофіт	Знищення порослі
<i>Setaria viridis</i> (L.) P. Beauv Миший зелений	Агріоепекофіт	Скошування, прополка
<i>Solidago canadensis</i> L. Золотушник канадський	Агріоепекофіт	Знищення порослі та самосіву
Криворізький ботанічний сад*		
Aceraceae Juss. - Кленові		
<i>Acer negundo</i> L. – клен ясенелистий	інвазійний	збирання та знищення насіння, викошування та видалення паростків
Amaranthaceae Juss. - Щирицеві		
<i>Amaranthus powellii</i> L. – щириця Пауелла	інвазійний	викошування, видалення
<i>Amaranthus retroflexus</i> L. – щириця загнута	інвазійний	викошування, видалення
Asclepiadaceae Juss. - барвінкові		
<i>Asclepias syriaca</i> L. – ваточник сирійський	інвазійний	багаторазове викошування до цвітіння
<i>Trichomanes arifolium</i> L. – кендир коноплевий	інвазійний	багаторазове викошування до цвітіння
Asteraceae Dumort. - Айстрові		
<i>Ambrosia artemisiifolia</i> L. – амброзія полинолиста	карантинний, інвазійний	механічне видалення рослин до цвітіння, створення на газонах щільного травостою із злакових, бобових та ін. видів
<i>Centaurea diffusa</i> Lam. – волошка розлога	інвазійний	викошування, видалення
<i>Conyza canadensis</i> (L.) Cronq. – злиночка канадська	інвазійний	багаторазове викошування до цвітіння, видалення
<i>Iva xanthiifolia</i> Nutt. – чернощир нетреболистий	інвазійний	викошування, видалення
<i>Phalacrogloma annuum</i> (L.) Dumort. – фалакролома однорічна	інвазійний	викошування, видалення
<i>Ph. septentrionale</i> (Fernald et Wiegand) Tzvelev – фалакролома північна	інвазійний	викошування, видалення
Balsaminaceae A. Rich. - Бальзамінові		
<i>Impatiens parviflora</i> DC. – розрив-трава дрібноквітова	інвазійний	викошування, видалення
Brassicaceae Burnett - Капустяні (Хрестоцвітні)		
<i>Capsella bursa-pastoris</i> (L.) Medik. – грицики звичайні	інвазійний	видалення восени та навесні
<i>Sisymbrium irio</i> L. – сухоребрик Лозелієв	інвазійний	видалення, викошування
Chenopodiaceae Vent. - Лободові		
<i>Atriplex tatarica</i> L. – лутига татарська	інвазійний	видалення, викошування
Cuscutaceae Dumort. - Повитицеві		
<i>Cuscuta campestris</i> Junck - повитиця польова	карантинний	видалення до цвітіння
Fabaceae Lindl. - Бобові		
<i>Robinia pseudoacacia</i> L. – робінія псевдоакація (біла акація)	інвазійний	збирання та знищення насіння, видалення та видалення паростків

Назва виду (українська, латинська)	Занесення виду до карантинного списку	Заходи із запобігання розповсюдженню виду
Poaceae Barnhart - Злакові		
Anisantha sterilis (L.) Nevski – нерівноплідник (анізанта) неплідний	інвазійний	виполювання та скошування до цвітіння
Anisantha tectorum (L.) Nevski - нерівноплідник (анізанта) покрівельний	інвазійний	виполювання та скошування до цвітіння
Digitaria sanguinalis (L.) Scop. – пальчатка кров'яна	інвазійний	виполювання до цвітіння
Echinochloa crus-galli (L.) P. Beauv. – плоскуха звичайна (півняче просо)	інвазійний	виполювання до цвітіння
Portulacaceae Juss. - Портулакові		
Portulaca oleracea L. – портулак городній	інвазійний	виполювання до цвітіння
Simaroubaceae DC. - Симурубові		
Ailanthus altissima (Mill.) Swingle - айлант найвищий (китайський ясен)	регульований некарантинний, інвазійний	збирання та знищення насіння, виполювання та видалення паростків
Ulmaceae Mirbel – В'язові		
Celtis occidentalis L. – каркас західний	інвазійний	збирання та знищення насіння, виполювання та видалення паростків
Ulmus pumila L. – в'яз низький	інвазійний	збирання та знищення насіння, виполювання та видалення паростків
Vitaceae Juss. - Виноградові		
Parthenocissus quinquefolia (L.) Planch. – дикий виноград п'ятилисточковий	інвазійний	збирання та знищення насіння, виполювання паростків
Parthenocissus insérta (A.Kern.) Fritsch – дикий виноград прикріплений	інвазійний	збирання та знищення насіння, виполювання паростків
Природний заповідник “Дніпровсько-Орільський”		
Клен ясенolistий <i>Acer negundo</i> L.		
Айлант високий <i>Ailanthus altissima</i> (Mill.) Swingle		
Щириця біла <i>Amaranthus albus</i> L.		
Щириця лободовидна <i>Amaranthus blitoides</i> S.Wats.		
Щириця зігнута <i>Amaranthus retroflexus</i> L.		
Амброзія полинолиста <i>Ambrosia artemisiifolia</i> L.	карантинний	
Аморфа кушова <i>Amorpha fruticosa</i> L.		
Анізанта покрівельна <i>Anisantha tectorum</i> (L.) Nevski		
Ваточник сирійський <i>Asclepias syriaca</i> L.		
Повитиця польова <i>Cuscuta campestris</i> Yunck	карантинний	
Ехіноцистіс шипуватий <i>Echinocystis lobata</i> (Michx) Torr. Et Gray		
Маслинка вузьколиста		

Назва виду (українська, латинська)	Занесення виду до карантинного списку	Заходи із запобігання розповсюдженню виду
<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.		
Елодея канадська <i>Elodea canadensis</i> Michx.		
Злинка канадська <i>Erigeron canadensis</i> L.		
Галінсога дрібноквіткова <i>Galinsoga parviflora</i> Cav		
Гринделія розчепірена <i>Grindelia squarrosa</i> (Pursh.) Dunal.		
Хрінниця густоцвіта <i>Lepidium densiflorum</i> Schrad.		
Енотера дворічна <i>Oenothera biennis</i> L.		
Дикий виноград п'ятилисточковий <i>Parthenocissus quinquefolia</i> (L.) Planch.		
Тонколучник однорічний <i>Phalacrogloma annuum</i> (L.) Dumort		
Робінія псевдо акація (біла акація) <i>Robinia pseudoacacia</i> L		
Золотушний канадський <i>Solidago canadensis</i> L.		
Водяний салат, пістія <i>Pistia stratiotes</i> L.		заходи щодо запобігання поширення чужорідних видів рослин, які загрожують природним екосистемам (локалізація та вилучення з водойм)
В'яз низький <i>Ulmus pumila</i> L.		
Горіх грецький <i>Juglans regia</i> L.		
Дворяник тонколистий <i>Diplotaxis tenuifolia</i> (L.) DC.		
Коноплі дикі <i>Cannabis sativa</i> L. = <i>Cannabis ruderalis</i> Janisch.		
Латук компасний <i>Lactuca serriola</i> L.		
М'ятчик бур'яновий <i>Ballota nigra</i> L		
Сухоребрик Льюеллія <i>Sisymbrium loeselii</i> L.		
Цицання широколиста <i>Zizania latifolia</i> (Griseb.) Stapf.		
Чорнощир нетреболистий <i>Iva xanthiifolia</i> Nutt.		
Якірці сланкі <i>Tribulus terrestris</i> L.		
Ясен пенсильванський <i>Fraxinus pennsylvanica</i> Marshall = <i>Fraxinus lanceolata</i> Borch.		

* Усього на території Криворізького ботанічного саду трапляються 137 адвентивних видів. У таблиці наведені лише інвазійні види, які набули значного поширення в останні роки.

Використання та відтворення природних рослинних ресурсів на території природно-заповідного фонду

Території та об'єкти природно-заповідного фонду з додержанням вимог, встановлених Законом України "Про природно-заповідний фонд України" та іншими актами законодавства України, можуть використовуватися:

у природоохоронних цілях;
у науково-дослідних цілях;
в оздоровчих та інших рекреаційних цілях;
в освітньо-виховних цілях;
для потреб моніторингу навколишнього природного середовища.

Використання рослинних ресурсів на території природно-заповідного фонду може здійснюватися лише за умови, що така діяльність не суперечить цільовому призначенню територій та об'єктів природно-заповідного фонду, встановленим вимогам щодо охорони, відтворення та використання їх природних комплексів та окремих об'єктів.

На території природних заповідників забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню заповідника, порушує природний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси та об'єкти.

5.3. Охорона, використання та відтворення тваринного світу

Загальна характеристика тваринного світу

Фауна хребетних нараховує 384 види тварин. Їх сучасний вигляд сформований за рахунок лісових та гідрофільних видів. З лісовими ландшафтами пов'язані 47 % видів, із гідроценозами – 37 %, із степовими та польовими – 17 %, із населеними пунктами – 6 % видів тварин. Теріофауна включає 62 види (Булахов, Пахомов, 2006 р.).

У степових системах домінуюче положення займають мишоподібні гризуни, ховрах сірий, сліпак звичайний, заєць сірий, лисиця звичайна. У заплавах лісах – численний кріт європейський, бурозубка звичайна, вовк, ласка, куниця, кабан дикий.

На прикладі досліджень орнітофауни Присамар'я А.А. Губкін (1972) вказує на високу щільність розміщення птахів в умовах степових екосистем (до 6,4 ос./га). В.В. Стаховський наводить реєстр тієї ж території, до якого включено 240 видів птахів. У степовому Придніпров'ї А.А. Губкіним зареєстровано на гніздуванні 145 видів гніздових птахів (1972). Учений зауважує, що для степових ділянок характерні жайворонок польовий (*Alauda arvensis*), жовта трясогузка (*Motacilla flava*), перепілка (*Coturnix coturnix*).

Фауна амфібій степу налічує 10 видів (Булахов та ін., 2007), найхарактерніші серед яких – часничниця звичайна (*Pelobates fuscus*), ропуха зелена (*Bufo viridis*), жаба озерна (*Rana ridibunda*) та інші. У межах степового Придніпров'я також знайдено 11 видів рептилій (Булахов та ін., 2007).

Зарегулювання стоку більшості малих річок і Дніпра спричинило трансформацію екологічних комплексів риб і майже повну заміну реофільного комплексу лімнофільним. Іхтіофауна за сучасними даними налічує 50 видів риб і круглоротих, що належать до 13 родин 7 фауністичних комплексів (Біологічне

різноманіття ..., 2008).

Як відомо, головною особливістю фауни є її динамічність, що визначається можливостями та історично сформованими особливостями її видів до зміни свого місця у просторі і надзвичайно динамічній структурі угруповань у часі. На відміну від інших груп живих організмів, тварини активно переміщуються у просторі, змінюючи своє положення відповідно до змін факторів середовища та змін ресурсів. Тому всі заходи і програми щодо охорони фауни повинні враховувати цю її особливість, яка виявляється як в сезонних циклах, так і в багаторічних (при тому доволі стрімких) змінах ареалів, у міграціях, інвазіях, хвилях чисельності тощо. Сезонні та багаторічні зміни локальних угруповань вимагають розробки динамічної системи охорони біорізноманіття загалом і раритетних видів зокрема.

Питання збереження біорізноманіття включені до Програми. Аналіз багаторічних даних свідчить про те, що заповідний режим та заходи з охорони безумовно позитивно впливають на стан мешкання та перебування усіх рідкісних видів тварин на території Дніпропетровської області.

Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин наведена в таблиці 5.3.1.

Таблиця 5.3.1. Динаміка чисельності основних видів мисливських тварин (особин)

Види мисливських тварин	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Козуля	5951	5060	4832
Кабан	1312	1305	1214
Лось	1	0	0
Заєць-русак	101385	97516	96486
Ондатра	1026	1098	1098
Лисиця	1638	1831	1868
Вовк	46	64	50
Єнотовидний собака	424	379	454
Борсук	520	542	535
Видра	72	0	0
Куниця Кам'яна	83	128	128
Куниця лісова	454	412	412
Тхір чорний	25	30	30

Стан і ведення мисливського господарства

Станом на 01.01.2024 на території Дніпропетровській області зареєстровано 27 користувачів мисливських угідь. Загальна площа мисливських угідь, які надані в користування складає 2107612,98 га.

Динаміка добування мисливських тварин наведена у таблиці 5.3.2.

Таблиця 5.3.2. Добування основних видів мисливських тварин (особин)

Рік	Види мисливських тварин	Затверджений ліміт добування	Видано ліцензій	Добуто	Не використано ліцензій	Причина невикористання
2021	кабан	105	105	105	0	0
	козуля	122	122	122	0	0

Рік	Види мисливських тварин	Затверджений ліміт добування	Видано ліцензій	Добуто	Не використано ліцензій	Причина невикористання
2022	кабан	0	0	0	0	0
	козуля	0	0	0	0	0
2023	кабан	0	0	0	0	0
	козуля	0	0	0	0	0

Стан та ведення рибного господарства

Питання ведення рибного господарства, організацію та контроль вилучення водних живих ресурсів на водоймах Дніпропетровської області здійснює Управління державного агенства меліорації та рибного господарства у Дніпропетровській області. Обсяги вилучення водних живих ресурсів, режими СТРГ визначаються на основі біологічних обґрунтувань, які розроблює НДІ біології Дніпропетровського національного університету та Інститут рибного господарства УААН. Динаміка вилову риби наведена в таблиці 5.3.3.

Таблиця 5.3.3. Динаміка вилову риби

Рік	Назва водного об'єкту	Затверджений ліміт вилову*, т/рік	Фактичний вилов, т/рік
2021	Дніпровське (Запорізьке) водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	521,0	990,649
	Каховське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	966,0	907,668
	Кам'янське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	1320,0	957,165
Усього по області		2807,0	2855,482
2022	Дніпровське (Запорізьке) водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	568,7	137,185
	Каховське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	1338,7	56,582
	Кам'янське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	1502,1	59,643
Усього по області		3409,5	253,41
2023	Дніпровське (Запорізьке) водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	406,0	694,746
	Каховське водосховище, в межах Дніпропетровської обл.	-	-
	Кам'янське водосховище, в межах Дніпропетровської області	500,0	729,084
Усього по області		906,0	1423,83

* ліміти спеціального використання водних біоресурсів зазначені на все водосховище

Охорона та відтворення видів тварин, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів

На території Дніпропетровської області зустрічаються 132 види тварин, занесених до Червоної книги України, з них круглих черв'яків – 1, кільчастих черв'яків – 2, членистоногих – 66, хордових – 63.

Також зустрічаються 29 видів тварин, що занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори та перебувають під загрозою зникнення (CITES); 241 види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції); 96 види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS); 52 видів, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA); 7 видів, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS).

У межах природного заповідника “Дніпровсько-Орільський” охороняються види тварин, занесених до Червоної книги України, а також ті, що підпадають під дію міжнародних договорів (див. табл. 5.3.4., 5.3.5., 5.3.6., 5.3.7.).

Збільшення чисельності деяких охоронюваних видів тварин пов'язано як із удосконаленням заходів з охорони, так і з наданням статусу охорони новим видам у кожній наступній редакції Червоної книги України.

Таблиця 5.3.4. Види тваринного світу, що охороняються

	2021 рік	2022 рік	2023 рік
БЕЗХРЕБЕТНІ (INVERTEBRATA)			
Клас МАЛОЩЕТИНКОВІ ЧЕРВИ (OLYGOCHAETA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	1	1	1
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	–	–	–
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	–	–	–
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	–	–	–
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	–	–	–

	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Клас П'ЯВКИ (HIRUDINEA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	2	2	2
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	—	—	—
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	1	1	1
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	—	—	—
Клас БАГАТОНІЖКИ (MYRIAPODA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	—	—	—
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	—	—	—
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	—	—	—
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	—	—	—
Клас КОМАХИ (INSECTA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	30	30	30
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	—	—	—
Види тварин, занесені до додатків	7	8	8

	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.			
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	—	—	—
ХРЕБЕТНІ (VERTEBRATA)			
Клас ПРОМЕНЕПЕРІ РИБИ (ACTINOPTERYGII)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	9	7	9
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	—	—	—
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	16	15	16
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	—	—	—
Клас РЕПТИЛІЇ (REPTILIA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	3	3	3
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	—	—	—
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	9	9	9
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	—	—	—

	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	—	—	—
Клас АМФІБІЇ (Земноводні)(AMPHIBIA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	—	—	—
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	—	—	—
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	8	8	8
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	—	—	—
Клас ПТАХИ (AVES)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	28	28	28
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	47	47	47
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	186	187	187
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	78	79	79
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	55	56	56
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	—	—	—
Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)			
Види тварин, занесені до Червоної книги України, од.	13	13	13

	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), од.	2	2	2
Види тварин, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернської конвенції), од.	29	29	29
Види, занесені до додатків Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин (Боннської конвенції, CMS), од.	8	8	8
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA), од.	—	—	—
Види, що охороняються відповідно до Угоди про збереження популяцій європейських кажанів (EUROBATS), од.	8	8	8

Таблиця 5.3.5. Перелік видів тварин, що охороняються, в регіоні і мешкають в межах природного заповідника “Дніпровсько-Орільський” (станом на 01.01.2024)

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
Клас МАЛОЩЕТИН-КОВІ ЧЕРВИ (<i>OLYGOCHAETA</i>)								
1. Ейзенія гордєєва <i>Eisenia gordejefi</i> Michaelsen, 1899	НВ	—	—	—	—	—	—	—
Усього	1	—	—	—	—	—	—	—
Клас П'ЯВКИ (<i>HIRUDINEA</i>)								
1. П'явка медична <i>Hirudo medicinalis</i>	ВР	3	—	—	—	—	I	—
2. Псевдотрохета п'ятикільчаста <i>Fadejewobdella quinqueannulata</i> (Lukin, 1929)	ЗК	—	—	—	—	—	—	—
Усього	2	1	—	—	—	—	1	—
Клас ДВОСТУЛКОВІ (<i>BIVALVIA</i>)								
1. Беззубка лебедина, звичайна <i>Anodonta cygnea</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	—	LC
Усього	1	—	—	—	—	—	—	—
Клас БАГАТОНІЖКИ (<i>MYRIAPODA</i>)								
Усього	—	—	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
Клас КОМАХИ (INSECTA)								
1. Дозорець-імператор <i>Anax imperator</i> Leach, 1815	ВР	—	—	—	—	—	—	LC
2. Красуня діва <i>Calopteryx virgo</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	—	LC
3. Ірис плямистий <i>Iris polystictica</i> (Fischer-Waldheim, 1846)	РД	—	—	—	—	—	—	DD
4. Дибка степова <i>Saga pedo</i> (Pallas, 1771)	РД	2	—	—	—	—	V	VU
5. Мурашиний лев звичайний <i>Myrmeleon formicarius</i> Linnaeus, 1767	—	—	—	—	—	—	K	—
6. Красотіл пахучий <i>Calosoma sycophanta</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	V	—
7. Турун угорський <i>Carabus hungaricus</i> (Fabricius, 1792)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
8. Цератофій багаторогий <i>Ceratophyus polyceros</i> Pallas, 1771	ВР	—	—	—	—	—	—	—
9. Жук-олень, рогач звичайний <i>Lucanus cervus</i> (Linnaeus, 1758)	РД	3	—	—	—	—	—	—
10. Вусач великий дубовий західний <i>Cerambyx cergo</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	2	—	—	—	—	E	—
11. Вусач мускусний <i>Aromia moschata</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
12. Вусач земляний хрестоносець (коренеїд хрестоносець) <i>Dorcadion equestre</i> (Laxmann, 1770)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
13. Красик (Пістрянка) веселий <i>Zygaena laeta</i> (Hübner, 1790)	ЗК	—	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
14. Поліксена <i>Zerynthia polyxena</i> ([Denis et Schifermüller], 1775)	ВР	2	—	—	—	—	*	—
15. Мірмідона <i>Colias myrmidone</i> (Esper, [1781])	ЗК	—	—	—	—	—	—	—
16. Жовтюх золотистий <i>Colias chrysotheme</i> (Esper, [1781])	ЗК	—	—	—	—	—	—	—
17. Дукачик непарний <i>Lycaena dispar</i> (Haworth, 1802)	—	2	—	—	—	—	E	NT
18. Аріон <i>Maculinea arion</i> (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	V	NT
19. Синявець агірогномон <i>Plebeius argyrognomon</i> (Bergstrasser, 1779)	—	—	—	—	—	—	*	—
20. Сатир залізний <i>Hipparchia statilinus</i> (Hufnagel, 1766)	РД	—	—	—	—	—	—	—
21. Райдужниця <i>Metis Apatura metis</i> Freyer, 1829	—	2	—	—	—	—	E	—
22. Стрічка тополева <i>Limenitis populi</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
23. Сатурнія велика <i>Saturnia pyri</i> ([Denis & Schifermüller], 1775)	ВР	—	—	—	—	—	E	—
24. Бражник дубовий <i>Marumba quercus</i> ([Denis & Schifermüller], 1775)	РД	—	—	—	—	—	—	—
25. Бражник скабіозовий <i>Hemaris tityus</i> (Linnaeus, 1758)	РД	—	—	—	—	—	—	—
26. Бражник прозерпіна <i>Proserpinus proserpina</i> (Pallas, 1772)	РД	2	—	—	—	—	V	DD

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
27. Бражник обліпиховий <i>Hyles hyrrorphaes</i> (Esper, [1793])	—	2	—	—	—	—	V	—
28. Ведмедиця- господиня <i>Callimorpha dominula</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
29. Ведмедиця велика <i>Pericallia matronula</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
30. Стрічка орденська малинова <i>Catocala sponsa</i> (Linnaeus, 1767)	РД	—	—	—	—	—	—	—
31. Совка розкішна <i>Staurophora celsia</i> (Linnaeus, 1758)	РД	—	—	—	—	—	—	—
32. Оруссус паразитичний <i>Orussus abietinus</i> (Scopoli, 1763)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
33. Горіхотворка велетенська <i>Ibalia rufpes</i> Cresson, 1879	ВР	—	—	—	—	—	—	—
34. Сколія-гігант <i>Megascolia maculata</i> (Drury, 1773)	НО	—	—	—	—	—	—	—
35. Мелітурга булавовуса <i>Melitturga clavicornis</i> (Latreille, 1806)	ВР	—	—	—	—	—	—	—
36. Ксилокопа (бджола-тесляр) звичайна <i>Xylocopa valga</i> Gerstaecker, 1872	РД	—	—	—	—	—	—	—
Усього:	30	8	—	—	—	—	12	7
Клас ПРОМЕНЕПЕРІ РИБИ (ACTINOPTERYGII)								
1. Стерлядь прісноводна <i>Acipenser ruthenus</i> L., 1758	ВР	3	—	—	—	—	—	VU
2. Оселедець чорноморсько- <i>Alosa pontica</i> Eich., 1838	—	3	—	—	—	—	—	VU

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
3. Ялець звичайний <i>Leuciscus leuciscus</i> L., 1758	ВР	—	—	—	—	—	—	LC
4. Білізна <i>Aspius aspius</i> L., 1758	—	3	—	—	—	—	—	LC
5. Вівсянка (верхівка) <i>Leucaspis delineatus</i> Heck., 1843	—	3	—	—	—	—	—	LC
6. Підуст звичайний <i>Chondrostoma nasus</i> L., 1758	ВР	3	—	—	—	—	—	LC
7. Синець звичайний <i>Abramis ballerus</i> L., 1758	—	3	—	—	—	—	—	LC
8. Чехоня звичайна <i>Pelecus cultratus</i> L., 1758	—	3	—	—	—	—	—	LC
9. Гірчак <i>Rhodeus sericeus</i> Pall., 1776	—	3	—	—	—	—	—	LC
10. Карась звичайний (золотий) <i>Carassius carassius</i> L., 1758	ВР	—	—	—	—	—	—	LC
11. Короп (сазан) <i>Cyprinus caprio</i> L., 1758	—	—	—	—	—	—	—	DD
12. Товстолобик білий <i>Hypophthalmichthys molitrix</i> Val., 1844	—	—	—	—	—	—	—	NT
13. Товстолобик строкатий <i>Aristichthys nobilis</i> Richard., 1846	—	—	—	—	—	—	—	DD
14. Щипавка звичайна <i>Cobitis taenia</i> L., 1758	—	3	—	—	—	—	—	LC
15. В'юн звичайний <i>Misgurnus fossilis</i> L., 1758	—	3	—	—	—	—	—	LC
16. Сом звичайний <i>Silurus glanis</i> L., 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
17. Вугор річковий <i>Anguilla anguilla</i> L., 1758	ЗН	—	—	—	—	—	—	CR
18. Минь річковий <i>Lota lota</i> L., 1758	ВР	—	—	—	—	—	—	LC
19. Іглиця пухлощока <i>Syngnathus abaster</i>	—	3	—	—	—	—	—	LC

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
<i>nigrolineatus</i> Eich., 1831								
20. Судак волзький (берш) <i>Stizostedion volgensis</i> Gmelin, 1788	ЗН	3	—	—	—	—	—	LC
21. Бичок-головач <i>Neogobius kessleri</i> Gunter, 1861	—	3	—	—	—	—	—	LC
22. Бичок цуцик західний <i>Proterorhinus semilunaris</i> Pallas, 1814	—	3	—	—	—	—	—	LC
23. Бичок пуголовочок Браунера <i>Benthophiloides brauneri</i> Beling et Pjlin, 1927	РД	—	—	—	—	—	—	DD
24. Бичок пуголовок зірчастий <i>Benthophilus stellatus</i> Sauv., 1874	РД	—	—	—	—	—	—	LC
25. Бичок пісочник <i>Neogobius fluviatilis</i> (Pallas, 1814)	—	3	—	—	—	—	-	LC
Усього:	9	16	-	-	-		0	7
Клас РЕПТИЛІЇ (REPTILIA)								
1. Черепаха болотна <i>Emys orbicularis</i> L., 1758	—	2	—	—	—	—	NT	LC
2. Ящірка прудка <i>Lacerta agilis</i> L., 1758	—	2	—	—	—	—	—	LC
3. Ящірка піщана <i>Eremias arguta</i> Pal., 1773	—	3	—	—	—	—	NT	—
4. Вуж звичайний <i>Natrix natrix</i> L., 1758	—	3	—	—	—	—	—	LC
5. Вуж водяний <i>Natrix tessellata</i> Laurenti, 1768	—	2	—	—	—	—	—	VU
6. Мідянка європейська <i>Coronella austriaca</i> Laurenti, 1768	BP	2	—	—	—	—	—	—
7. Гадюка степова <i>Vipera renardi</i> Christoph, 1861	BP	2	—	—	—	—	VU	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
8. Гадюка звичайна <i>Vipera berus</i> L.,1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
9. Полоз каспійський <i>Dolichophis caspius</i> Gmelin, 1779	BP	2	–	–	–	–	–	LC
Усього	3	9	-	-	-	-	3	1
Клас АМФІБІЇ (Земноводні) (AMPHIBIA)								
1. Тритон звичайний <i>Lissotriton vulgaris</i> L.,1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
2. Ропуха сіра <i>Bufo bufo</i> L.,1758	–	3	–	–	–	–	–	LC
3. Ропуха зелена <i>Bufo viridis</i> Laurenti, 1768	–	2	–	–	–	–	–	LC
4. Жаба озерна <i>Pelophylax ridibundus</i> Pal.,1771	–	3	–	–	–	–	–	LC
5. Жаба гостроморда <i>Rana arvalis</i> Nissson,1842	–	2	–	–	–	–	–	LC
6. Райка (Квакша) звичайна <i>Hyla arborea</i> L.,1758	–	2	–	–	–	–	–	LC
7. Кумка червоночерева <i>Bombina bombina</i> L.,1761	–	2	–	–	–	–	–	LC
8. Землянка (Часничниця) звичайна <i>Pelobates fuscus</i> Vagler, 1830	–	2	–	–	–	–	–	LC
Усього	-	8	-	-	-	-	-	8
Клас ПТАХИ (AVES)								
1. Гагара червоношия <i>Gavia stellata</i> (Pontoppidan, 1763)	–	2	–	2	2	–	–	–
2. Гагара чорношия <i>Gavia arctica</i> (Linnaeus, 1758)	–	2	–	2	2	–	–	–
3. Пірникоза мала <i>Podiceps ruficollis</i> (Pallas, 1764)	–	2	–	–	–	–	–	–
4. Пірникоза чорношия <i>Podiceps nigricollis</i> C.L.Brehm, 1831	–	2	–	–	–	–	–	–

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
5. Пірникоза сірощока <i>Podiceps grisegena</i> (Boddaert, 1783)	ВР	2	—	2	2	—	—	—
6. Пірникоза велика <i>Podiceps cristatus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
7. Пелікан кучерявий <i>Pelecanus crispus</i> Bruch, 1832	ЗН	2	1	1,2	2	—	—	NT
8. Баклан великий <i>Phalacrocorax carbo</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
9. Бугай <i>Botaurus stellaris</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	2	—	—	—
10. Бугайчик <i>Ixobrychus minutus</i> (Linnaeus, 1766)	—	2	—	2	2	—	—	—
11. Квак <i>Nycticorax nycticorax</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
12. Чепура велика <i>Egretta alba</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	2	—	—	—
13. Чепура мала <i>Egretta garzetta</i> (Linnaeus, 1766)	—	2	—	—	—	—	—	—
14. Чапля сіра <i>Ardea cinerea</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
15. Чапля руда <i>Ardea purpurea</i> Linnaeus, 1766	—	2	—	2	2	—	—	—
16. Лелека білий <i>Ciconia ciconia</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	2	—	—	—
17. Лелека чорний <i>Ciconia nigra</i> (Linnaeus, 1758)	РД	2	2	2	2	—	—	—
18. Гуска сіра <i>Anser anser</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	2	—	—	—
19. Гуска білолоба <i>Anser albifrons</i> (Scopoli, 1769)	—	3	—	2	2	—	—	—
20. Гуменник <i>Anser fabalis</i> (Latham, 1787)	—	3	—	2	2	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
21. Лебідь-шипун <i>Cygnus olor</i> (Gmelin, 1789)	—	3	—	2	2	—	—	—
22. Крижень <i>Anas platyrhynchos</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	2	2	—	—	—
23. Чирянка мала <i>Anas crecca</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	2	2	—	—	—
24. Нерозень <i>Anas strepera</i> Linnaeus, 1758	РД	3	—	2	2	—	—	—
25. Свищ <i>Anas penelope</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	2	2	—	—	—
26. Шилогвіст <i>Anas acuta</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	2	2	—	—	—
27. Чирянка велика <i>Anas querquedula</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	2	2	—	—	—
28. Широконоска <i>Anas clypeata</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	2	2	—	—	—
29. Попелюх <i>Aythya ferina</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	2	—	VU	VU
30. Чернь білоока <i>Aythya nyroca</i> (Göldenstdt, 1770)	ВР	3	—	2	2	—	—	NT
31. Чернь чубата <i>Aythya fuligula</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	2	—	—	—
32. Чернь морська <i>Aythya marila</i> (Linnaeus, 1761)	—	3	—	2	2	—	—	—
33. Гоголь <i>Bucephala clangula</i> (Linnaeus, 1758)	РД	3	—	2	2	—	—	—
34. Крех малий <i>Mergus albellus</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	2	2	—	—	—
35. Крех середній <i>Mergus serrator</i> Linnaeus, 1758	ВР	3	—	2	2	—	NT	—
36. Крех великий <i>Mergus merganser</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	2	2	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
37. Скопа <i>Pandion haliaetus</i> (Linnaeus, 1758)	ЗН	2	2	2	—	—	—	—
38. Осоїд <i>Pernis apivorus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	2	—	—	—	—
39. Шуліка чорний <i>Milvus migrans</i> (Boddaert, 1783)	ВР	2	2	2	—	—	—	—
40. Лунь польовий <i>Circus cyaneus</i> (Linnaeus, 1766)	РД	2	2	2	—	—	VU	—
41. Лунь лучний <i>Circus pygargus</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	2	2	2	—	—	—	—
42. Лунь очеретяний <i>Circus aeruginosus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	2	—	—	—	—
43. Яструб великий <i>Accipiter gentilis</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	2	—	—	—	—
44. Яструб малий <i>Accipiter nisus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	2	—	—	—	—
45. Зимняк <i>Buteo lagopus</i> (Pontoppidan, 1763)	—	2	2	2	—	—	—	—
46. Канюк степовий <i>Buteo rufinus</i> (Cretzschmar, 1827)	РД	2	2	2	—	—	—	—
47. Канюк звичайний <i>Buteo buteo</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	2	—	—	—	—
48. Змієїд <i>Circaetus gallicus</i> (Gmelin, 1788)	РД	2	2	2	—	—	—	—
49. Орел-карлик <i>Hieraetus pennatus</i> (Gmelin, 1788)	РД	2	2	2	—	—	—	—
50. Могильник <i>Aquila heliaca</i> Savigny, 1809	РД	2	1	2	—	—	—	VU
51. Орлан-білохвіст <i>Haliaetus albicilla</i> (Linnaeus, 1758)	РД	2	1	1,2	—	—	—	—
52. Підсоколик великий <i>Falco subbuteo</i> Linnaeus, 1758	—	2	2	2	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
53. Підсоколик малий <i>Falco columbarius</i> Linnaeus, 1758	—	2	2	2	—	—	—	—
54. Кібчик <i>Falco vespertinus</i> Linnaeus, 1766	—	2	2	2	—	—	VU	VU
55. Боривітер звичайний <i>Falco tinnunculus</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	2	—	—	—	—
56. Куріпка сіра <i>Perdix perdix</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
57. Перепілка <i>Coturnix coturnix</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	—	—	—	—
58. Фазан <i>Phasianus colchicus</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
59. Журавель сірий <i>Grus grus</i> (Linnaeus, 1758)	РД	2	2	2	2	—	—	—
60. Пастушок <i>Rallus aquaticus</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
61. Погонич звичайний <i>Porzana porzana</i> (Linnaeus, 1766)	—	2	—	2	2	—	—	—
62. Погонич малий <i>Porzana parva</i> (Scopoli, 1769)	—	2	—	2	2	—	—	—
63. Деркач <i>Crex crex</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
64. Курочка водяна <i>Gallinula chloropus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
65. Лиска <i>Fulica atra</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	—	2	—	NT	—
66. Пісочник малий <i>Charadrius dubius</i> Scopoli, 1786	—	2	—	2	2	—	—	—
67. Чайка <i>Vanellus vanellus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	2	—	VU	NT
68. Кулик-довгоніг <i>Himantopus himantopus</i> (Linnaeus,	BP	2	—	2	2	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
1758)								
69. Кулик сорока <i>Haematopus ostralegus</i> Linnaeus, 1758	ВР	2	—			—	VU	NT
70. Коловодник лісовий <i>Tringa ochropus</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	2	2	—	—	—
71. Коловодник болотяний <i>Tringa glareola</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	2	2	—	—	—
72. Коловодник великий <i>Tringa nebularia</i> (Gunnerus, 1767)	—	3	—	2	2	—	—	—
73. Коловодник звичайний <i>Tringa totanus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	2	—	—	—
74. Коловодник чорний <i>Tringa erythropus</i> (Pallas, 1764)	—	3	—	2	2	—	—	—
75. Коловодник ставковий <i>Tringa stagnatilis</i> (Bechstein, 1803)	ЗН	2	—	2	2	—	—	—
76. Набережник <i>Actitis hypoleucos</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	2	—	—	—
77. Мородунка <i>Xenus cinereus</i> (Göldenstadt, 1775)	—	3	—	2	2	—	—	—
78. Брижач <i>Phylomachus pugnax</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	2	—	—	—
79. Побережник малий <i>Calidris minuta</i> (Leisler, 1812)	—	2	—	2	2	—	—	—
80. Побережник білохвостий <i>Calidris temminckii</i> (Leisler, 1812)	—	2	—	2	2	—	—	—
81. Побережник білий <i>Calidris alba</i> (Pallas, 1754)	—	2	—	2	2	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
82. Баранець малий <i>Gallinago gallinago</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	2	—	—	—
83. Баранець звичайний <i>Gallinago gallinago</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	2	2	—	—	—
84. Слуква <i>Scolopax rusticola</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	2	—	—	—	—
85. Грицик великий <i>Limosa limosa</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	3	—	2	2	—	NT	NT
86. Мартин каспійський <i>Larus ichtyaetus</i> Pallas, 1773	ЗН	3	—	2	2	—	—	—
87. Мартин звичайний <i>Larus ridibundus</i> Linnaeus, 1766	—	3	—	—	—	—	—	—
88. Мартин чорнокрилий <i>Larus fuscus</i> Linnaeus, 1758	—	—	—	—	—	—	—	—
89. Мартин жовтоногий <i>Larus cachinnans</i> Pallas, 1811	—	3	—	—	—	—	—	—
90. Мартин сивий <i>Larus canus</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
91. Крячок чорний <i>Chlidonias niger</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	2	2	—	—	—
92. Крячок білокрилий <i>Chlidonias leucopterus</i> (Temminck, 1815)	—	2	—	2	2	—	—	—
93. Крячок білощокий <i>Chlidonias hybrida</i> (Pallas, 1811)	—	2	—	—	—	—	—	—
94. Крячок річковий <i>Sterna hirundo</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	2	2	—	—	—
95. Крячок малий <i>Sterna albifrons</i> Pallas, 1764	РД	2	—	2	2	—	—	—
96. Припутень <i>Columba palumbus</i>	—	—	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
Linnaeus, 1758								
97. Горлиця садова <i>Streptopelia decaocto</i> (Frisvaldszky, 1838)	—	3	—	—	—	—	—	—
98. Горлиця звичайна <i>Streptopelia turtur</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	VU	VU
99. Зозуля звичайна <i>Cuculus canorus</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
100. Сова вухата <i>Asio otus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	—	—	—	—	—
101. Сова болотяна <i>Asio flammeus</i> (Pontoppidan, 1763)	РД	2	2	—	—	—	—	—
102. Совка <i>Otus scops</i> (Linnaeus, 1758)	РД	2	2	—	—	—	—	—
103. Сич хатній <i>Athene noctua</i> (Scopoli, 1769)	—	2	2	—	—	—	—	—
104. Сова сіра <i>Strix aluco</i> Linnaeus, 1758	—	2	2	—	—	—	—	—
105. Дрімлюга <i>Caprimulgus europaeus</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—
106. Серпокрилець чорний <i>Apus apus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
107. Сиворакша <i>Coracias garrulus</i> Linnaeus, 1758	ЗН	2	—	2	—	—	—	—
108. Рибалочка <i>Alcedo atthis</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
109. Бджолоїдка звичайна <i>Merops apiaster</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	2	—	—	—	—
110. Одуд <i>Upupa epops</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—
111. Крутиголовка <i>Jynx torquilla</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
112. Жовна сива <i>Picus canus</i> Gmelin, 1788	—	2	—	—	—	—	—	—
113. Дятел звичайний <i>Dendrocopos major</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
114. Дятел сирійський <i>Dendrocopos syriacus</i> (Hemprich et Ehrenberg, 1833)	—	2	—	—	—	—	—	—
115. Дятел середній <i>Dendrocopos medius</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
116. Дятел малий <i>Dendrocopos minor</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
117. Ластівка берегова <i>Riparia riparia</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
118. Ластівка сільська <i>Hirundo rustica</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—
119. Ластівка міська <i>Delichon urbica</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
120. Посмітюха <i>Galerida cristata</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	3	—	—	—	—	—
121. Жайворонок малий <i>Calandrella cinerea</i> (Gmelin, 1789)	—	3	—	—	—	—	—	—
122. Жайворонок степовий <i>Melanocorypha calandra</i> (Linnaeus, 1766)	—	2	3	—	—	—	—	—
123. Жайворонок лісовий <i>Lullula arborea</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	3	—	—	—	—	—
124. Жайворонок польовий <i>Alauda arvensis</i> Linnaeus, 1758	—	3	3	—	—	—	—	—
125. Щеврик лісовий <i>Anthus trivialis</i>	—	2	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
(Linnaeus, 1758)								
126. Щеврик лучний <i>Anthus pratensis</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	NT	—
127. Плиска жовта <i>Motacilla flava</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—
128. Плиска біла <i>Motacilla alba</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—
129. Сорокопуд терновий <i>Lanius collurio</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—
130. Сорокопуд чорнолобий <i>Lanius minor</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—
131. Сорокопуд сірий <i>Lanius excubitor</i> Linnaeus, 1758	РД	2	—	—	—	—	—	—
132. Вивільга <i>Oriolus oriolus</i> Linnaeus, 1758	—	2	3	—	—	—	—	—
133. Шпак звичайний <i>Sturnus vulgaris</i> Linnaeus, 1758	—	—	—	—	—	—	—	—
134. Шпак рожевий <i>Sturnus roseus</i> Linnaeus, 1758	РД	2	—	—	—	—	—	—
135. Сойка <i>Garrulus glandarius</i> (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	—	—
136. Сорока <i>Pica pica</i> (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	—	—
137. Галка <i>Corvus monedula</i> Linnaeus, 1758	—	—	—	—	—	—	—	—
138. Грак <i>Corvus frugilegus</i> Linnaeus, 1758	—	—	—	—	—	—	—	—
139. Ворона сіра <i>Corvus cornix</i> Linnaeus, 1758	—	—	—	—	—	—	—	—
140. Крук <i>Corvus corax</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
141. Омелюх <i>Bombicilla garrulus</i>	—	2	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
(Linnaeus, 1758)								
142. Волове очко <i>Troglodytes troglodytes</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	3	—	—	—	—	—
143. Кобилочка солов'їна <i>Locustella luscinioides</i> (Savi, 1824)	—	2	—	—	—	—	—	—
144. Кобилочка річкова <i>Locustella fluviatilis</i> (Wolf, 1810)	—	2	—	—	—	—	—	—
145. Очеретянка лучна <i>Acrocephalus schoenobaenus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
146. Очеретянка чагарникова <i>Acrocephalus palustris</i> (Bechstein, 1798)	—	2	—	—	—	—	—	—
147. Очеретянка ставкова <i>Acrocephalus scirpaceus</i> (Hermann, 1804)	—	2	—	—	—	—	—	—
148. Очеретянка велика <i>Acrocephalus arundinaceus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
149. Берестянка звичайна <i>Hippolais icterina</i> (Vieillot, 1817)	—	2	—	—	—	—	—	—
150. Кропив'янка чорноголова <i>Sylvia atricapilla</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	3	—	—	—	—	—
151. Кропив'янка садова <i>Sylvia borin</i> (Boddaert, 1783)	—	2	3	—	—	—	—	—
152. Кропив'янка сіра <i>Sylvia communis</i> Latham, 1787	—	2	—	—	—	—	—	—
153. Кропив'янка прудка	—	2	3	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
<i>Sylvia curruca</i> (Linnaeus, 1758)								
154. Вівчарик весняний <i>Phylloscopus trochilus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
155. Вівчарик- ковалик <i>Phylloscopus collybita</i> (Vieillot, 1817)	—	2	—	—	—	—	—	—
156. Вівчарик жовтобровий <i>Phylloscopus sibilatrix</i> (Bechstein, 1793)	—	2	—	—	—	—	—	—
157. Золотомушка жовточуба <i>Regulus regulus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
158. Мухоловка строката <i>Ficedula hypoleuca</i> (Pallas, 1764)	—	2	—	—	—	—	—	—
159. Мухоловка білошия <i>Ficedula albicollis</i> (Temminck, 1815)	—	2	—	—	—	—	—	—
160. Мухоловка сіра <i>Muscicapa striata</i> (Pallas, 1764)	—	2	—	2	—	—	—	—
161. Трав'янка лучна <i>Saxicola rubetra</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
162. Трав'янка чорноголова <i>Saxicola torquata</i> (Linnaeus, 1766)	—	2	—	—	—	—	—	—
163. Кам'янка звичайна <i>Oenanthe oenanthe</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
164. Кам'янка попеляста <i>Oenanthe isabellina</i> (Temminck, 1829)	—	2	—	—	—	—	—	—
165. Горихвістка звичайна <i>Phoenicurus phoenicurus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
166. Горихвістка чорна <i>Phoenicurus ochruros</i> (S.G.Gmelin, 1774)	—	2	—	—	—	—	—	—
167. Вільшанка <i>Erithacus rubecula</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	3	—	—	—	—	—
168. Соловейко східний <i>Luscinia luscinia</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	3	—	—	—	—	—
169. Синьошийка <i>Luscinia svecica</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	3	—	—	—	—	—
170. Чикотень <i>Turdus pilaris</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
171. Дрізд чорний <i>Turdus merula</i> Linnaeus, 1758	—	3	3	—	—	—	—	—
172. Дрізд співочий <i>Turdus philomelos</i> C.L. Brehm, 1831	—	3	3	—	—	—	—	—
173. Дрізд-омелюх <i>Turdus viscivorus</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
174. Синиця вусата <i>Panurus biarmicus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
175. Синиця довгохвоста <i>Aegithalos caudatus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
176. Ремез <i>Remiz pendulinus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
177. Гаїчка болотяна <i>Parus palustris</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—
178. Синиця чорна <i>Parus ater</i> Linnaeus, 1758	—	2	3	—	—	—	—	—
179. Синиця блакитна <i>Parus caeruleus</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—
180. Синиця велика <i>Parus major</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—
181. Повзик <i>Sitta europaea</i>	—	2	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
Linnaeus, 1758								
182. Підкоришник звичайний <i>Certhia familiaris</i> Linnaeus, 1758	—	2	—	—	—	—	—	—
183. Горобець хатній <i>Passer domesticus</i> (Linnaeus, 1758)	—	—	—	—	—	—	—	—
184. Горобець польовий <i>Passer montanus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
185. Зяблик <i>Fringilla coelebs</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
186. В'юрок <i>Fringilla montifringilla</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
187. Зеленьяк <i>Chloris chloris</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
188. Чиж <i>Spinus spinus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	3	—	—	—	—	—
189. Щиглик <i>Carduelis carduelis</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	3	—	—	—	—	—
190. Коноплянка <i>Acanthis cannabina</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	3	—	—	—	—	—
191. Снігур <i>Pyrrhula pyrrhula</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	3	—	—	—	—	—
192. Костогриз <i>Coccothraustes coccothraustes</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—
193. Просянка <i>Emberiza calandra</i> Linnaeus, 1758	—	3	—	—	—	—	—	—
194. Вівсянка звичайна <i>Emberiza citrinella</i> Linnaeus, 1758	—	2	3	—	—	—	—	—
195. Вівсянка очеретяна <i>Emberiza schoeniclus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
196. Вівсянка садова <i>Emberiza hortulana</i> Linnaeus, 1758	–	3	3	–	–	–	–	–
Усього	28	187	47	79	56	–	10	9
Клас ССАВЦІ (MAMMALIA)								
1. Заєць сірий (русак) <i>Lepus europaeus</i> Pallas, 1778	–	3	–	–	–	–	–	–
2. Вивірка звичайна <i>Sciurus vulgaris</i> (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
3. Соня лісова або Вовчок лісовий <i>Dryomys nitedula</i> Pallas, 1778	–	3	–	–	–	–	–	–
4. Бобер європейський (річковий) <i>Castor fiber</i> (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
5. Мишівка південна <i>Sicista loriger</i> (Nathusius, 1840)	ЗК	2	–	–	–	–	NT	–
6. Білозубка мала <i>Crociodura suaveolens</i> (Pallas, 1811)	–	–	–	–	–	–	–	–
7. Білозубка білочерева <i>Crociodura leucodon</i> (Hermann, 1780)	НВ	3	–	–	–	–	–	–
8. Кутора (Рясоніжка) велика <i>Neomys fodiens</i> (Pennant, 1771)	–	3	–	–	–	–	–	–
9. Мідиця мала <i>Sorex minutus</i> (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
10. Мідиця звичайна <i>Sorex araneus</i> (Linnaeus, 1758)	–	3	–	–	–	–	–	–
11. Вечірниця мала <i>Nyctalus leisleri</i> (Kuhl, 1819)	РД	2	–	2	–	+	–	–
12. Вечірниця руда <i>Nyctalus noctula</i> (Schreber, 1774)	ВР	2	–	2	–	+	–	–
13. Вечірниця велетенська <i>Nyctalus lasiopterus</i> (Schreber, 1780)	ЗК	2	–	2	–	+	–	–

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
14. Нетопир білосмугий <i>Pipistrellus kuhlii</i> Kuhl, 1817	ВР	2	—	2	—	+	—	—
15. Нетопир Натузіуса (Нетопір лісовий) <i>Pipistrellus nathusii</i> (Keyserling and. Blasius, 1839)	НО	2	—	2	—	+	—	—
16. Нетопир карлик (звичайний) <i>Pipistrellus pipistrellus</i> (Schreber, 1774)	ВР	3	—	2	—	+	—	—
17. Лилик двоколірний <i>Vespertilio murinus</i> (Linnaeus, 1758)	ВР	2	—	2	—	+	—	—
18. Пелікан пізній <i>Eptesicus serotinus</i> Schreber, 1774	ВР	2	—	2	—	+	—	—
19. Вовк сірий <i>Canis lupus</i> (Linnaeus, 1758)	—	2	2	—	—	—	—	—
20. Горностай <i>Mustela ermine</i> (Linnaeus, 1758)	НО	3	—	—	—	—	—	—
21. Ласка <i>Mustela nivalis</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
22. Куниця кам'яна <i>Martes foina</i> (Erxleben, 1777)	—	3	—	—	—	—	—	—
23. Куниця лісова <i>Martes martes</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
24. Борсук європейський <i>Meles meles</i> (Linnaeus 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
25. Видра річкова <i>Lutra lutra</i> (Linnaeus, 1758)	НО	2	1	—	—	—	NT	NT
26. Свиня лісова <i>Sus scrofa</i> (Linnaeus 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
27. Олень благородний <i>Cervus elaphus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—

Назва виду (українська і латинська)	Черво- на книга України	Берн- ська конвен- ція	CITES	CMS	AEWA	EURO- BATS	Євро- пейський червоний список	МСОП
28. Європейська козуля <i>Capreolus capreolus</i> (Linnaeus, 1758)	—	3	—	—	—	—	—	—
29. Лось європейський <i>Alces alces</i> (Linnaeus, 1758)	BP	3	—	—	—	—	—	—
Усього:	13	29	2	8	—	8	2	1

Примітка: Охоронний статус: Червона Книга України – BP – вразливий вид; РД – рідкісний вид; ЗК – зникаючий вид; НО – неоцінений вид; МСОП – Міжнародний список охорони природи: LC – знаходиться під найменшою загрозою; VU – знаходиться у вразливому стані; EN – вид знаходиться у небезпечному стані; CR – знаходиться у критичній загрозі; DD – даних недостатньо; NT – близький до стану загрози зникнення. Бернська конвенція: – додаток II, види, що підлягають особливій охороні, 3 – додаток III, види фауни, що підлягають охороні.

Скорочення:

Бернська конвенція – Конвенція про охорону дикої фауни і флори і природних середовищ існування в Європі;

CITES – Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення;

CMS – Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин;

AEWA – Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів;

EUROBATS – Угода про збереження кажанів в Європі.

Таблиця 5.3.6. Перелік видів тварин, які охороняються і які з'явилися чи зникли в регіоні за останні три роки

Назва виду	З'явилися			Зникли			Причина		
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Шпак рожевий (<i>Sturnus roseus</i> Linnaeus, 1758)	у 2021 році			—			Заліт під час інвазії цього виду весною 2021 року		

Таблиця 5.3.7. Перелік наукових досліджень щодо стану дикої фауни і заходів, вжитих щодо охорони тваринного світу, у тому числі на виконання вимог міжнародних договорів України у галузі дикої фауни та рішень її керівних органів

Назва, терміни та місце проведення дослідження або заходу	Обсяг фінансування	Виконавець/ виконавці	Основні досягнуті результати, наявні публікації (якщо результати розміщено в Інтернеті, вказується посилання)
1	2	3	4
Дослідження щодо стану популяцій диких тварин			
Впродовж 2023 року були проведені моніторингові та фенологічні дослідження фауністичних комплексів заповідника		Задорожна Г. О. Пономаренко О. Л. Махіна В. О. Христов О. О. Стефанський В. Л.	Матеріали досліджень увійшли до чергового тому літопису природи природного заповідника “Дніпровсько-Орільський”
Клопотання про розширення меж існуючій території природного заповідника “Дніпровсько-Орільський”, I-II квартал		Марія Трифанова, Галина Задорожна, Олександр Жуков, Вадим Стефанський, Олександр	Досліджено біорізноманіття та природоохоронна цінність територій навколо заповідника, обґрунтовано доцільність їх приєднання до його території.

1	2	3	4
2023 року		Пономаренко, Володимир Ручій, Олег Христов, Дмитро Ганжа	
How much space is needed for biodiversity conservation? Biosyst. Divers., 2023, 31(4), 521–534 doi: 10.15421/012362/Scopus		Trifanova, M., Zadorozhna, G., Novitsky, R., Ponomarenko, O., Makhina, V., Khrystov, O., Ruchiy, V., Zhukov, O.	Досліджено біорізноманіття та природоохоронна цінність територій навколо заповідника, обґрунтовано доцільність їх приєднання до його території.
Клопотання про створення національного природного парку “Самарсько-Орільський”, 2018- 2023 рр.		Марія Трифанова, Галина Задорожна, Олександр Жуков, Вадим Стефанський, Олександр Пономаренко, Олена Лісовець, Володимир Ручій, Олег Христов, Дмитро Ганжа, Юрій Соколенко	Досліджено землі ПЗФ лівобережної частини Дніпропетровської області. Обґрунтовано доцільність створення НПП “Самарсько-Орільський”
Огляд чужорідних видів ссавців району розташування природного заповідника “Дніпровсько-Орільський” TheriologiaUkrainica, 26: 29–42 (2023). DOI: 10.15407/TU2604		Задорожна Г.О., Трифанова М.В.	Проаналізовано відомості про чужорідні види ссавців, що мешкають на території природного заповідника “Дніпровсько-Орільський”. Дані збирали під час щорічних обліків ссавців та шляхом узагальнення даних, наведених в Літописах природи попередніх років (1991 – 2022 рр.)
Післяпроектний моніторинг фауни та змін тваринного світу на суміжних з діяльністю НП “КБ Метратекс” територіях природного заповідника “Дніпровсько-Орільський” та в зоні впровадження діяльності		Христов О.О., Пономаренко О.Л., Задорожна Г.О.	Локальні спеціалізовані звіти
Which Fish Benefit from the Combined Influence of Eutrophication and Warming in the Dnipro River (Ukraine)? Fishes, 8(1), 14. https://doi.org/10.3390/fishes8010014		Zymarioieva, A., Bondarev, D., Kunakh, O., Svenning, J.-C., Zhukov, O.	Дослідження іхтіофауни акваторії природного заповідника “Дніпровсько-Орільський”
Дані геоморфологічного аналізу о. Кам’янистий (Природний заповідник “Дніпровсько-Орільський”) як основа для прогнозування змін		Стефанський В.Л., Пономаренко О.Л.	Зібрані дані геоморфологічного аналізу о. Кам’янистий (Природний заповідник “Дніпровсько-Орільський”) для прогнозування змін комплексів орнітофауни.

1	2	3	4
комплексів орнітофауни. Збірник матеріалів			
XI науково-практичної конференції “Мінерально сировинні багатства України: шляхи оптимального використання”. Хорошів, 2023. doi.org/10.59911/conf.2023.31			
Знахідка алохтонної еоценової фауни в еолових пісках деснянської тераси околиць природного заповідника “Дніпровсько-Орільський” (Дніпропетровщина) та її стратиграфічне значення”. “Євтеховські читання”. Кривий Ріг. Криворізький національний університет, 2023. С. 140-141		Стефанський В.	Описана знахідка алохтонної еоценової фауни в еолових пісках деснянської тераси околиць природного заповідника “Дніпровсько-Орільський”
Розширення меж існуючої території природного заповідника “Дніпровсько-Орільський” (Дніпропетровська область, Україна). XII Міжнародна наукова конференція “Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах” (Zoocenosis-2023). Дніпро, Україна (13–15 листопада 2023 р.) С. 73-74		Трифанова М.В., Задорожна Г.О., Христов О.О., Пономаренко О.Л., Мальцев І.С., Стефанський В.Л.	Здійснено доклад на конференції за темою актуальності розширення існуючої території природного заповідника “Дніпровсько-Орільський”
Перші знахідки інвазійного виду <i>Pistia stratiotes</i> L. (Araceae) на Дніпропетровщині. XII Міжнародна наукова конференція “Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах” (Zoocenosis-2023). Дніпро, Україна (13 – 15 листопада 2023 р.) С. 65-66.		Лісовець О.І., Колесникова К.В.	Описано знахідку інвазійного виду <i>Pistia stratiotes</i> L. (Araceae)
Таксономічне різноманіття герпетобіонтних безхребетних лучних екосистем природного		Колесникова К.В., Колесніков І.М., Кабар А.М.	Досліджено таксономічне різноманіття герпетобіонтних безхребетних лучних екосистем природного заповідника

1	2	3	4
заповідника “Дніпровсько-Орільський”.			“Дніпровсько-Орільський”
ХІІ Міжнародна наукова конференція “Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах” (Zoocenosis-2023). Дніпро, Україна (13 – 15 листопада 2023 р.) С. 15.			
Необхідність збільшення акваторії з охоронним статусом у контексті збереження вихідної іхтіофауни Придніпровського регіону. ХІІ Міжнародна наукова конференція “Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах” (Zoocenosis-2023). Дніпро, Україна (13 – 15 листопада 2023 р.) С. 5-6.		Новіцький Р.О., Христов О.О.	Обґрунтовано необхідність збільшення акваторії з охоронним статусом у контексті збереження вихідної іхтіофауни Придніпровського регіону
Результати інвентаризації орнітофауни природного заповідника “Дніпровсько-Орільський”. ХІІ Міжнародна наукова конференція “Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах” (Zoocenosis-2023). Дніпро, Україна (13 – 15 листопада 2023 р.) С. 29.		Пономаренко О.Л.	Підведено підсумки інвентаризаційних робіт в природному заповіднику “Дніпровсько-Орільський”
Техногенні ландшафтні утворення на породних відвалах шахт, як рефугіуми для раритетних видів рослин і тварин		Масюк О.М., Новіцький Р.О., Листопадський М.А., Махіна В.О.	Наукова публікація в Українському журналі природничих наук № 4. Житомир. С. 160-176.
Колекції котових (Felidae) у природничих музеях України та їх значення у поширенні природничих знань. GEO&BIO, 23: 15–52 doi: https://doi.org/10.15407/gb2304		Загороднюк І., Харчук С., Улюра Є., Ільяхін Ю., Олійник Ю., Крон А., Шидловський І., Питиль-Гута С., Бокотей А., Пономаренко О., Харчук Л.	Проведено аналіз колекцій Котячих в Зоомузеях України, як важливого компоненту екологоосвітньої діяльності
Порівняльний аналіз активності птахів в парках імені Тараса Шевченка, імені Лазаря Глоби та імені		Комлик Ю.А., Пономаренко О.Л.	Проведено аналіз сучасного стану угруповань птахів на трьох об’єктах ПЗФ (охоронних зонах) місцевого значення

1	2	3	4
Юрія Гагаріна. Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах: Матеріали ХІІ Міжнародної наукової конференції присвяченої 105-річчю Дніпровського Національного Університету імені Олеся Гончара. Дніпро: ДНУ, 2023. С. 33-35			м. Дніпро
Характеристика угруповань птахів у парках правобережної частини міста Дніпро. Орнітологічні дослідження в Україні: минуле, сучасність і перспективи. Матеріали Всеукраїнської орнітологічної конференції. – Х.: ФОП Панов А. М., 2024. С. 72-75		Комлик Ю.А., Пономаренко О.Л.	Аналіз сучасного стану угруповань птахів на дванадцяти об'єктах ПЗФ (охоронних зонах) місцевого значення м. Дніпро
Характеристика стану птахів, занесених до Червоної книги України, у природному заповіднику “Дніпровсько-Орільський”. Орнітологічні дослідження в Україні: минуле, сучасність і перспективи. Матеріали Всеукраїнської орнітологічної конференції. – Х.: ФОП Панов А. М., 2024. С. 123-126		Пономаренко О.Л.	Проаналізовано сучасний стан присутності птахів, занесених до Червоної книги України на території природного заповідника “Дніпровсько-Орільський”
Аналіз активності угруповань птахів у міських парках: приклад з містом Дніпро (Україна) GEO&BIO, 25: 157–165 doi: https://doi.org/10.53452/gb2512		Комлик Ю.А., Пономаренко О.Л.	Опубліковано узагальнюючі матеріали щодо стану угруповань птахів зелених зон правобережної частини міста Дніпро.
Гніздування гоголя (<i>Vulpes vulpes</i>) у Дніпропетровській області. Беркут. 32, Вип. 1-2, 2023, С. 103-107		Рись Р.О., Пономаренко О.Л.	Опублікована інформація про єдиний у ХХІ сторіччі випадок гніздування в Дніпропетровській області занесеного до Червоної книги України виду птахів – гоголя.
Заходи охорони та відновлення тваринного світу Охорона та збереження рідкісних видів рослинного та тваринного світу найдієвіше реалізується шляхом збереження біотопів існування цих видів. Заповідний режим території повністю відповідає вимогам по збереженню оселищ охоронюваних видів рослин та тварин, а саме відсутність будь-якої господарчої діяльності та її наслідків, санітарних рубок, випасу худоби, відсутність розорювання земель, зберігання тиші, запобігання забрудненню території побутовими відходами та інше.			

Інвазійні чужорідні види тварин у фауні Дніпропетровської області

Інвазійні види тварин – це види, які були введені в нові екосистеми (навмисно або випадково) де вони осідають і починають активно розмножуватися і конкурувати з місцевими видами.

Це може відбутися через діяльність людини, яка випускає тварин для розваг, для контролю шкідників або через безвідповідальне транспортування.

Ці види можуть завдавати шкоди екосистемам, витісняючи місцеві види, руйнуючи середовище або поширюючи хвороби. Інформація про чужорідні види тварин наведена за даними природного заповідника “Дніпровсько-Орільський” у таблиці 5.3.8.

Таблиця 5.3.8. Інформація про чужорідні види тварин

Назва виду (українська і латинська (наукова))	Результати досліджень, заходи контролю чисельності
КОМАХИ	
Американський білий метелик <i>Hyphantria cunea</i> Dru Drury, 1773	Реєструється щороку, повсюдно, чисельність низька
Амброзієва совка <i>Tarachidia candefacta</i> (Hubner 1831)	Реєструється щороку, повсюдно, чисельність низька
Мінуюча міль каштанова <i>Cameraria ohridella</i> Deshka et Dimic, 1986	Тяється поблизу дачних кооперативів де є харчові об'єкти дерева роду (<i>Aesculus</i>)
Вогнівка самшитова <i>Cydalima perspectalis</i> (Walker, 1859)	Реєструється останні два роки, у невеликій чисельності, поодинокі особини приваблюються на світло з прилеглих дачних кооперативів
Колорадський жук <i>Leptinotarsa decemlineata</i> (Say, 1824)	Потрапляє з прилеглих дачних кооперативів
Гармонія азійська <i>Harmonia axyridis</i> (Pallas, 1773)	Реєструється останні три роки у великій чисельності збирається на зимівлю (по 50-100 особин) поблизу хоз. будівлі заповідника
РИБИ	
Тюлька чорноморсько-азовська <i>Clupeonella cultriventris</i> (Nordmann, 1840)	Саморозселення з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, заходи з регулювання чисельності не проводяться. Стабільно багаточисельний, але незагрозливий вид.
Амур білий <i>Ctenopharyngodon idella</i> (Valenciennes, 1844)	Періодично зариблюється в Дніпровське водосховище, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, самостійно не відтворюється. Малочисельний, незагрозливий вид.
Чебачок амурський <i>Pseudorasbora parva</i> (Temminck&Schlegel, 1846)	Потрапив у водосховище разом із зарибком рослинних риб, адаптувався на всій акваторії, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, заходи з регулювання чисельності не проводяться. Багаточисельний, поширений, загрозливий вид.
Карась сріблястий <i>Carassius auratus gibelio</i> (Bloch, 1782)	Інтродукований в водосховище, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, Чисельність помірна, незагрозливий вид.
Білий товстолоб <i>Hypophthalmichthys molitrix</i> (Valenciennes, 1844)	Періодично зариблюється в Дніпровське водосховище, самостійно не відтворюється. Малочисельний, незагрозливий вид.
Вугор річковий <i>Anguilla anguilla</i> (Linnaeus, 1758)	Інтродуцент, самостійно не відтворюється. Реєструються поодинокі особини.

Назва виду (українська і латинська (наукова))	Результати досліджень, заходи контролю чисельності
Атерина чорноморська <i>Atherina boyeri pontica</i> (Eichwald, 1831)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, Моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи. Мало чисельний, незагрозливий вид.
Колючка триголкова <i>Gasterosteus aculeatus</i> (Linnaeus, 1758)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи. Малочисельний, незагрозливий вид.
Сонячна риба синьо-зяброва, сонячний окунь <i>Lepomis gibbosus</i> (Linnaeus, 1758)	Випадковий інтродуцент, саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи, заходи з регулювання чисельності не проводяться. Загрозливий вид, прогнозується спалах чисельності.
Судак волзький <i>Stizostedion volgense</i> (Gmelin, 1789)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався. Стабільно мало чисельний, незагрозливий вид.
Бичок кругляк <i>Neogobius melanostomus</i> (Pallas, 1814)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи,
Бичок гонець <i>Neogobius gymnotrachelus</i> (Kessler, 1857)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи. Чисельність стабільно помірна, незагрозливий вид.
Бичок кнут <i>Mesogobius batrachocephalus</i> (Pallas, 1814)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, моніторинг чисельності проводиться згідно програми Літопису природи. Чисельність помірна, незагрозливий вид.
Бичок пуголовочок Браунера <i>Benthophiloides brauneri</i> (Beling et Pjin, 1927)	Саморозселився з прилеглих акваторій, акліматизувався, Малочисельний незагрозливий вид.
ПТАХИ	
Баклан великий <i>Phalacrocorax carbo</i> (Linnaeus, 1758)	Щорічні дослідження на сезонних маршрутах. Чисельність постійно збільшується, загрозливий вид.*
ССАВЦІ	
Єнот уссурійський (єнотоподібний пес, собака єнотовий) <i>Nyctereutes procyonoides</i> (Gray 1834)	Щорічні дослідження: облік чисельності на «чорній стежці» за слідами життєдіяльності. Нечисельний вид, чисельність незагрозна, стабільна.
Олень японський <i>Cervus nippon</i> Temminck, 1838	Щорічні дослідження: зимовий маршрутний облік по «білій стежці», облік чисельності на «чорній стежці» за слідами життєдіяльності. Локальна популяція, чисельність помірна, стабільна.
Ондатра <i>Ondatra zibethica</i> (Linnaeus, 1668)	Облік чисельності за слідами життєдіяльності, малочисельний вид.
Пацюк мандрівний <i>Rattus norvegicus</i> Berkenhout, 1769	Щорічні дослідження: дослідження косних останків у pelletках хижих птахів. Чисельність помірна, не загрозлива, стабільна.
Миша хатня <i>Mus musculus</i> Linnaeus, 1758	Щорічні дослідження: дослідження косних останків у pelletках хижих птахів. Чисельність помірна, не загрозлива, стабільна.
Куниця кам'яна <i>Martes foina</i> Erxleben, 1777	Дослідження за слідами життєдіяльності, візуальні спостереження. Чисельність помірна.
Нетопир білосмугий <i>Pipistrellus kuhlii</i> Kuhl, 1817	Візуальні спостереження. Популяція чисельна.
Пергач пізній <i>Eptesicus serotinus</i> Schreber, 1774	Візуальні спостереження. Чисельність помірна.

Природний заповідник «Дніпровсько-Орільський» належить до території ПЗФ, заходи з контролю (у сенсі регулювання) чисельності не проводяться. Безпосередній контроль чисельності полягає у веденні детального моніторингу, згідно програми Літопису природи.

* – для орнітофауни не використовується термін «чужорідні види», тому що птахи є високо рухливими високо адаптивними тваринами, які можуть інтенсивно збільшувати ареал. За останні 60 років з'явився ряд видів, які вже адаптувалися до місцевих екосистем і є їх типовими функціональними елементами. До таких

видів можна віднести як баклана великого, який є активним регулятором чисельності іхтіофауни в заповіднику і з'явився в області у 1980-х роках так і кулика-довгонога, який гніздиться на території області з 1964 року і занесений до Червоної книги України.

4. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні

Завдяки своєму стратегічному розташуванню та економічному потенціалу, Дніпропетровська область є важливим регіоном для розвитку України.

Дніпропетровська область знаходиться в степовій зоні України і займає площу 3192,3 тис. га, з яких 111,347 тис. га становлять землі лісогосподарського призначення. Область багата на природні ресурси, зокрема залізні руди, марганець, вугілля, а також має сприятливі кліматичні умови та родючі ґрунти, що зумовлює високу концентрацію промислових об'єктів і розвиток аграрного сектору. У результаті більша частина земель антропогенно трансформована. В таких умовах дуже складним є питання виявлення і заповідання природних територій і об'єктів.

У Дніпропетровській області проводиться робота щодо розвитку і розширення заповідних територій. Заповідна справа розглядається як головний засіб для комплексного вирішення важливих екологічних проблем, таких як збереження біорізноманіття, відновлення і підтримка екологічного балансу в біосфері в умовах техногенного забруднення тощо.

Станом на 01.01.2024 мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду області складає 182 об'єктів, загальною площею 100,7 тис. га, що становить 3,15 % від площі області. Із них 32 об'єкта – загальнодержавного значення на площі 36,6 тис. га та ДСГП “Ліси України” 150 – місцевого значення на площі 64,08 тис. га (див. табл. 5.4.1.).

Стан і перспектива розвитку природно-заповідного фонду

Розвиток природно-заповідного фонду області станом на 01.01.2024 наведений в таблиці 5.4.2.

Природні регіони екологічної мережі у межах Дніпропетровської області зображені на рисунку 5.4.1.

Таблиця 5.4.1. Структура та динаміка природоохоронних об'єктів за роками (загальнодержавного та місцевого значення)

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	на 01.01.2020			на 01.01.2021			на 01.01.2022			на 01.01.2023			на 01.01.2024		
	кіль- кість, од	площа, га		кіль- кість, од	площа, га		кіль- кість, од	площа, га		кіль- кість, од	площа, га		кіль- кість, од	площа, га	
Природні заповідники	1	3766,2		1	3766,2		1	3766,2		1	3766,2		1	3766,2	
Біосферні заповідники	-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
Національні природні парки	-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
Регіональні ландшафтні парки	4	14077,1		4	14099,66		6	14413,66		6	14413,66		6	14413,66	
Заказники загальнодержавного значення	25	32574,78		25	32573,78		25	32573,78		25	32573,78		25	32573,78	
Заказники місцевого значення	81	48277,99		82	48070,39		82	48388,99		82	48388,99		82	48388,99	
Пам'ятки природи загальнодержавного значення	3	148		3	148		3	148		3	148		3	148	
Пам'ятки природи місцевого значення	50	363,95		50	356,94		50	356,94		50	356,94		50	356,94	
Заповідні урочища	3	466,4		3	466,4		3	466,4		3	466,4		3	466,4	
Ботанічні сади загальнодержавного значення	2	108		2	108		2	108		2	108		2	108	
Ботанічні сади місцевого значення	1	27		1	27		1	27		1	27		1	27	
Дендрологічні парки загальнодержавного значення	-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
Дендрологічні парки місцевого значення	1	2,8		1	2,8		1	2,8		1	2,8		1	2,8	
Зоологічні парки загальнодержавного значення	-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
Зоологічні парки місцевого значення	-	-		-	-		-	-		-	-		-	-	
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	1	45		1	45		1	45		1	45		1	45	

Продовження таблиця 5.4.1.

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	на 01.01.2020		на 01.01.2021		на 01.01.2022		на 01.01.2023		на 01.01.2024	
	кіль- кість, од.	площа, га	кіль- кість, од	площа, га	кіль- кість, од	площа, га	кіль- кість, од	площа, га	кіль- кість, од	площа, га
Природні заповідники										
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення	7	417,5	7	417,5	7	417,5	7	417,5	7	417,5
РАЗОМ	179	100274,68	180	100081,6	182	100721,27	182	100721,27	182	100721,27
Фактична площа ПЗФ *	100274,68		100081,6		100721,27		100721,27		100721,27	
% фактичної площі ПЗФ від площі АТО	3,113		3,13		3,14		3,14		3,14	

*сумарна площа територій та об'єктів ПЗФ без урахування площі тих об'єктів ПЗФ, що входять до складу території інших об'єктів ПЗФ.

Таблиця 5.4.2. Розподіл територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) за їх значенням, категоріями та типами (станом на 01.01.2024)

Категорії об'єктів ПЗФ	Об'єкти ПЗФ										% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ
	загальнодержавного значення			місцевого значення				разом			
	кіль- кість, од.	площа, га		кіль- кість, од.	площа, га		кіль- кість, од.	усьо- го	площа, га	у тому числі надана в постійне користу- вання	
		усього	у тому числі надана в постійне користу- вання		усьо- го	у тому числі надана в постійне користу- вання					
Природні заповідники	1	3766,2	3766,2	-	-	-	1	3766,2	3766,2	-	
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Національні природні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Регіональні ландшафтні парки	-	-	-	4	14099,66	-	6	14431,66	-	-	
Заказники, усього	25	32573,78	X	82	48388,99	X	107	80962,77	X	-	
у тому числі:										-	
ландшафтні	16	28538,78	X	49	39002,29	X	65	67541,07	X	-	
лісові	5	2955	X	3	1021	X	8	3976	X	-	
ботанічні	2	332	X	19	4710	X	21	5042	X	-	
загальнозоологічні	-	-	X	1	287	X	1	287	X	-	
орнітологічні	2	748	X	3	462,6	X	5	1210,6	X	-	
ентомологічні	-	-	X	4	462,1	X	4	462,1	X	-	
іхтіологічні	-	-	X	2	2422	X	2	2422	X	-	
гідрологічні	-	-	X	1	22	X	1	22	X	-	

Продовження таблиці 5.4.2.

Категорії об'єктів ПЗФ	Об'єкти ПЗФ										% площі окремих категорій до загальної площі ПЗФ
	загальнодержавного значення			місцевого значення			разом				
	площа, га			площа, га			площа, га		усього		
	кіль-кість, од.	у тому числі надана в постійне користування	усього	кіль-кість, од.	у тому числі надана в постійне користування	усього	кіль-кість, од.	у тому числі надана в постійне користування			
загальногеологічні палеонтологічні карстово-спелеологічні Пам'ятки природи, усього у тому числі: комплексні ботанічні зоологічні гідрологічні геологічні Заповідні урочища Ботанічні сади Дендрологічні парки Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва Зоологічні парки РАЗОМ	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-	
	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-	
	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-	
	3	148	X	50	363,94	X	53	511,94	X	-	
										-	
	1	30	X	1	3,7	X	2	33,7	X	-	
	1	56	X	35	312,24	X	36	368,24	X	-	
	-	-	X	-	-	X	-	-	X	-	
	-	-	X	2	3,5	X	2	3,5	X	-	
	1	62	X	12	44,5	X	13	106,5	X	-	
-	-	X	3	466,4	X	3	466,4	X	-		
2	108	-	1	27	-	3	135	108	-		
-	-	-	1	2,8	-	1	2,8	-	-		
1	45	-	7	417,5	-	8	462,5	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
32	36640,98	-	150	63766,29	-	182	100721,27	-	-		

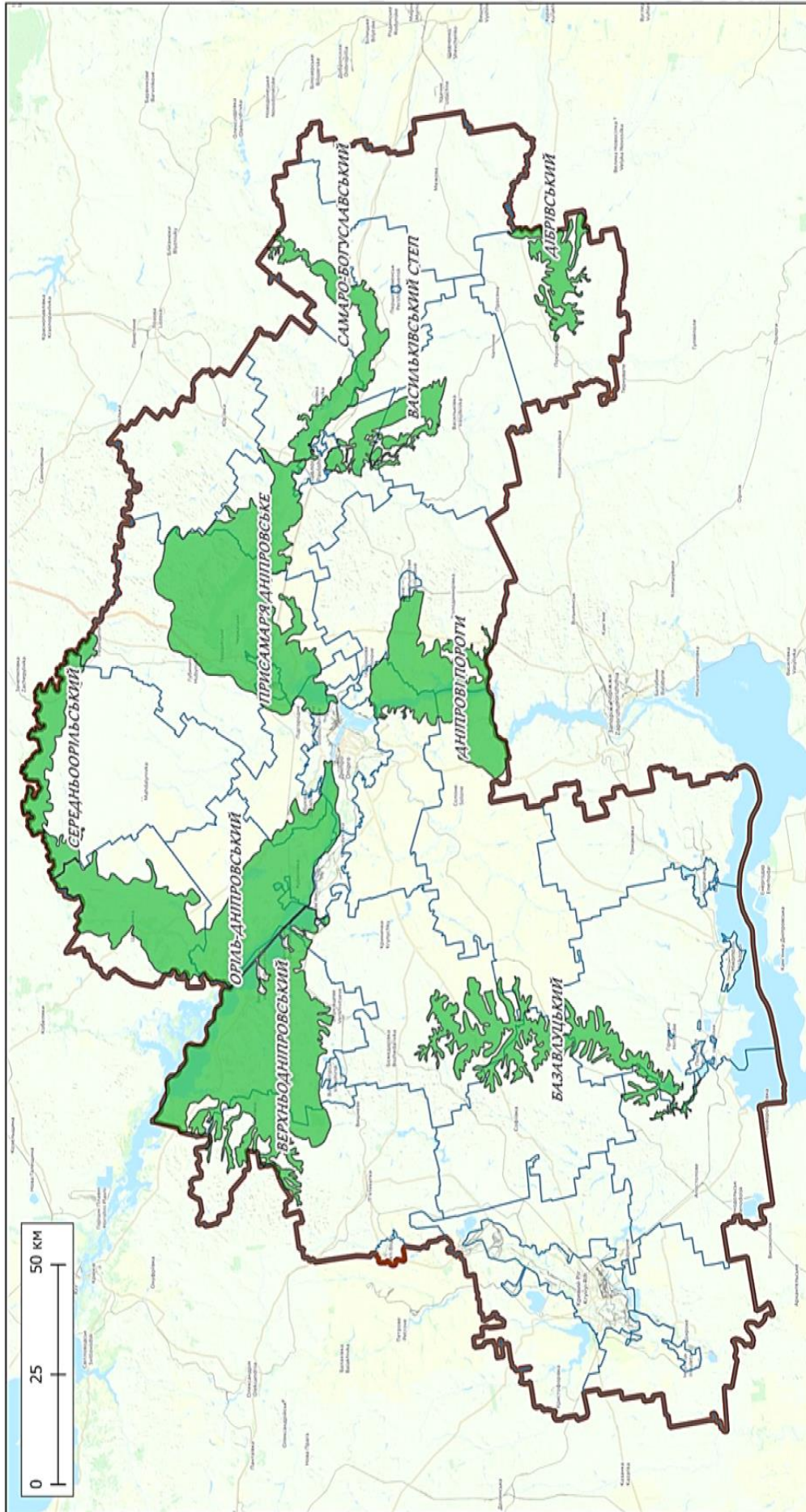

Рис. 5.4.1. Природні регіони екологічної мережі у межах Дніпропетровської області

Водно-болотні угіддя міжнародного значення

Водно-болотне угіддя “Дніпровсько-Орільська заплава” (рис. 5.4.2.), згідно Паспорту ВБУ (date of designation 29 juli 2004, site no: 1399), площею 2560 га, представляє систему водотоків та їх заплав з численними озерами і болітцями, з розвинутою вищою водною рослинністю, у складі якої – рідкісні угруповання сальвінії плаваючої *Salvinia natans* та водяного горіха плаваючого *Trapa natans*, рідкісними у Європі заплавними дубовими, вербовими, тополевыми та вільховими лісами є угіддям міжнародного значення і знаходиться у складі природного заповідника “Дніпровсько-Орільський”. У зв’язку з цим господарська діяльність в його межах на абсолютній більшості території не проводиться. Здійснюються лише наукові дослідження, природоохоронні заходи та моніторинг стану довкілля. На 38 га лук дозволяється сінокосіння (згідно паспорту ВБУ).

Рис. 5.4.2. Дніпровсько-Орільська заплава

Оскільки водно-болотне угіддя міжнародного значення “Дніпровсько-Орільська заплава” є ядром, основною частиною заповідника, заходи із управління водно-болотним угіддям проводяться згідно затверджених планів наукової та науково-технічної діяльності та еколого-освітньої діяльності, а

також програм та індивідуальних планів робіт співробітників наукового відділу заповідника.

Спільно з навчальними закладами в рамках еколого-освітньої діяльності здійснюються щорічні моніторингові дослідження стану як рідкісних видів, так і усього водно-болотного угіддя загалом.

5. Еколого-освітня та рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду

Дніпропетровська область є важливим культурно-історичним і природним регіоном України, де кожен може знайти щось цікаве для себе – від вивчення історії до відпочинку у природному середовищі. Туристично-рекреаційні ресурси Дніпропетровської області можуть бути поділені на природні та соціально-економічні (культурні об'єкти, пам'ятки архітектури, історії, археологічні стоянки, місця, пов'язані з перебуванням видатних діячів тощо).

На території Дніпропетровської області знаходиться 32 території та об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення.

Річка Дніпро створює відмінні умови для водних видів спорту, таких як каякінг, яхтинг, риболовля та плавання. Уздовж Дніпро розташовані численні місця для пікніків і відпочинку на природі. У літній період функціонує більше 10 міських пляжів, які є безпечними для купання: проведено очистку піску, дна водоймищ, дезінфекція пляжного обладнання, підсипано пісок або галька тощо.

М'який клімат, мінеральні джерела, лікувальні грязі Дніпропетровщини – все це створює умови для лікування та відпочинку. Тут працює 40 санаторіїв, профілакторіїв та пансіонатів з лікуванням, 87 баз відпочинку, 913 дитячих таборів відпочинку (з них 25 позаміських). Дніпропетровська область також має багато можливостей для піших і велосипедних прогулянок мальовничими місцями, включаючи екологічні стежки та туристичні маршрути.

Область є великим промисловим центром, і деякі промислові підприємства пропонують екскурсії, де можна побачити процеси виробництва та дізнатися більше про історію індустріального розвитку регіону. Це додає ще один аспект до туристичної привабливості області, поєднуючи індустріальну історію з культурними та природними розвагами.

Природно-рекреаційний потенціал: Солоний лиман – рівнинний грязьовий і бальнеологічний курорт степової зони, розташований за 20 км від Дніпра.

Лікувальні природні ресурси – грязь і рапа лиману, а також питна вода, що після промислового розливу використовується як столова та лікувальна під назвою “Знаменівська”.

6. Заходи щодо збереження біорізноманіття

Заходи щодо збереження тваринного світу

Забезпечення охорони фауни вимагає розробки та дотримання ряду критеріїв, що дозволяють ефективно захищати біорізноманіття і забезпечувати

стійкий розвиток екосистем. Всі заходи і програми щодо охорони фауни повинні враховувати те, що на відміну від інших груп живих організмів, тварини активно переміщуються у просторі, змінюючи своє положення відповідно до змін факторів середовища та змін ресурсів.

Основні критерії забезпечення фауни охороною включають:

1) створення і підтримку охоронюваних територій, таких як національні парки, заповідники, заказники тощо. Важливою умовою є належне фінансування, управління та контроль за станом цих територій;

2) наявність ефективного законодавства щодо охорони фауни і біорізноманіття. Закони повинні передбачати захист видів, середовищ їх проживання, регулювати діяльність людини, яка може негативно впливати на тваринний світ, а також передбачати відповідальність;

3) наукові дослідження і моніторинг стану популяцій тварин, їх чисельності, середовищ існування, а також вивчення факторів, що впливають на їх збереження. Це дозволяє своєчасно виявляти проблеми і розробляти ефективні заходи щодо їх вирішення;

4) посилений контроль за браконьерством і незаконною діяльністю, яка загрожує фауні;

5) реалізацію програм з відновлення деградованих екосистем і природних середовищ, де проживають рідкісні та зникаючі види тварин. Це може включати рекультивацію земель, відновлення лісів, водно-болотних угідь та інших важл для тварин екосистем;

6) освітні програми і підвищення обізнаності населення про важливість збереження біорізноманіття. Залучення громадськості до участі в охороні фауни та екологічних ініціативах;

7) співпраця з міжнародними екологічними організаціями та участь у міжнародних програмах і проектах щодо збереження біорізноманіття;

8) підтримка екотуризму, який забезпечує економічні вигоди для місцевих громад, сприяє збереженню природних середовищ, підвищує обізнаність і залученість людей до питань охорони природи.

Питання збереження біорізноманіття включені до Програми. Аналіз багаторічних даних свідчить про те, що заповідний режим та заходи з охорони безумовно позитивно впливають на стан мешкання та перебування усіх рідкісних видів тварин на території Дніпропетровської області.

Загалом, розвиток заповідної справи є потужним механізмом комплексного вирішення важливих екологічних проблем регіону. Збереження рідкісних видів тваринного світу – невід’ємна складова зазначеного механізму.

З метою збереження рідкісних видів тварин, що перебувають під загрозою зникнення на території Дніпропетровської області затверджений перелік Червоних списків тварин та рослин Дніпропетровської області (рішення Дніпропетровської обласної ради від 27.12.2011 № 219-10/VI). До Червоного списку тварин Дніпропетровської області занесені 132 види тварин.

Також одним із важливих шляхів розв’язання проблем регіону є боротьба з браконьерством.

Інформація про кількість виявлених фактів браконьєрства наведена у таблиці 5.6.1.

Таблиця 5.6.1. Кількість виявлених фактів браконьєрства

<i>Роки</i>	<i>Виявлено фактів браконьєрства, од.</i>
2021 рік	2895
2022 рік	1411
2023 рік	1655

6. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ТА ҐРУНТИ

1. Структура та стан земель

Земельні ресурси – сукупний природний ресурс поверхні суші як просторового базису розселення і господарської діяльності, основний засіб виробництва в сільському та лісовому господарстві.

Земельні ресурси завжди обмежені і використовуються/можуть використовуватися в різних видах діяльності, враховуючи сільське та лісове господарство, транспорт, збереження біорізноманіття, розвиток міст тощо.

Землі України за основним цільовим призначення поділяються на 9 категорій: землі сільськогосподарського призначення; землі житлової та громадської забудови; землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення; землі оздоровчого призначення; землі рекреаційного призначення; землі історико-культурного призначення; землі лісогосподарського призначення; землі водного фонду; землі промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення. В межах земель сільськогосподарського призначення розрізняють сільськогосподарські угіддя – землі, які систематично використовуються або придатні до використання для конкретних господарських цілей і відрізняються за природно-історичними ознаками (рілля, сіножаті, пасовища, багаторічні насадження та перелоги).

В Україні земельні ділянки класифікують за видами їх цільового призначення згідно з Класифікатором, який визначено у додатку 59 до Порядку ведення Державного земельного кадастру, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 № 1051 (зі змінами). Цей Класифікатор призначений для вирішення таких основних завдань: забезпечення обліку земельних ділянок за видами цільового призначення у Державному земельному кадастрі; застосування єдиних підходів під час визначення видів цільового призначення земельних ділянок, які характеризуються власним правовим режимом, екосистемними функціями, типами забудови, типами особливо цінних об'єктів; отримання інформації, необхідної для нарахування та справляння плати за землю; встановлення відповідності виду цільового призначення земельних ділянок та виду функціонального призначення території; забезпечення потреб під час планування просторового розвитку територій, ведення містобудівного кадастру.

Територія області займає 3192,3 тис. га. Основний фонд ґрунтового покриття Дніпропетровської області складають чорноземи звичайні різної глибини гумусового шару та механічного складу від легкосуглинкових до легкоглинистих. Найбільшу питому вагу займають сільськогосподарські угіддя – 78,7 %, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель.

Діяльність господарств агропромислового комплексу Дніпропетровської області в галузі рослинництва здійснюється із застосуванням заходів з

підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах.

Основні підприємства, що порушують землі області – це гірничозбагачувальні комбінати, які проводять розробку корисних копалин відкритим способом, та шахти.

Структура та динаміка основних видів земельних угідь

В області найбільшу питому вагу займають сільськогосподарські угіддя, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель.

Структура та динаміка основних видів земельних угідь у 2021 – 2023 роках наведена у таблиці 6.1.1.

Таблиця 6.1.1. Структура земельного фонду регіону

Категорії земель та види земельних угідь	2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території
Категорії земель за основним цільовим призначенням						
Загальна площа території регіону	3192,3	100	3192,3	100	3192,3	100
з них:						
землі сільськогосподарського призначення	210,844	33,59	2512,1	78,7	2512,1	78,7
землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення	*	*	*	*	*	*
землі оздоровчого призначення	*	*	*	*	*	*
землі рекреаційного призначення	*	*	*	*	*	*
землі лісгосподарського призначення	*	*	*	*	*	*
землі водного фонду	*	*	*	*	*	*
Види земельних угідь						
Загальна площа земель	3192,3	100	3192,3	100	3192,3	100
з них:						
Сільськогосподарські угіддя, з них:	210,844	33,59	2512,1	78,69	2512,1	78,69
рілля	0,244	0,04	2152,6	67,43	2152,6	67,43
перелоги	3,473	0,55	*	*	*	*
сіножаті	*	*	15,5	0,48	15,5	0,48
пасовища	*	*	294,0	9,2	294,0	9,2
багаторічні насадження	1,375	0,22	49,9	1,56	49,9	1,56
Землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом, з них:	*	*	*	*	*	*
болота	*	*	*	*	*	*
яри	*	*	*	*	*	*

Категорії земель та види земельних угідь	2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території
Чагарникова рослинність природного походження	*	*	*	*	*	*
Ліси та інші лісовкриті землі, з них:	*	*	*	*	*	*
земельні лісові ділянки, вкриті лісовою рослинністю	*	*	*	*	*	*
Води	*	*	*	*	*	*

* Головним управлінням Держгеокадастру у Дніпропетровській області статистична звітність з кількості обліку земель з 01.01.2016 не ведеться.

Стан ґрунтів

Проблема збереження ґрунтового покриву сільськогосподарських угідь та родючості ґрунтів набула загрозливих масштабів. Особливо великої шкоди родючості чорноземів в області завдає водна ерозія, причинами якої є велика розораність сільськогосподарських угідь, насиченість сівозмін просапними культурами, невиконання протиерозійних заходів на схилах.

В зв'язку з цим проводиться моніторинг земель з метою оцінки ефективності родючості ґрунту, прогнозування та оброблення інформації про сучасний стан сільськогосподарських угідь, розроблення обґрунтованих рекомендацій щодо запобігання негативним змінам стану земель.

До основних джерел забруднення сільськогосподарських угідь відносять забруднення ґрунтів важкими металами, пестицидами, нітратами, радіоактивними елементами. Головною причиною забруднення ґрунтів є наднормативне внесення отрутохімікатів, мінеральних добрив.

Систематично проводиться лабораторний моніторинг за забрудненням ґрунтів. Проведення спостережень за забрудненням ґрунтів включає вибіркоче визначення токсикантів промислового походження, а також спостереження за забрудненням ґрунтів сільськогосподарських угідь залишковими кількостями пестицидів та нітратів, важкими металами, радіонуклідами.

Кожного року лабораторія РОВР обстежує ґрунти населених пунктів на токсиканти промислового походження та землі адміністративних районів на залишкові кількості пестицидів. Оцінка стану забруднення ґрунтів проводиться шляхом порівняння концентрації вмісту забруднюючих речовин з встановленими граничнодопустимими концентраціями.

Найшкідливішим для землекористування і довкілля є забруднення ґрунтів хімічними та біологічними компонентами, зокрема, радіонуклідами, важкими металами, пестицидами тощо.

Деградація земель

До деградованих земель відносяться земельні ділянки, поверхня яких порушена внаслідок землетрусу, зсувів, карстоутворення, повеней, добування корисних копалин та земельні ділянки з еродованими, перезволоженими, з

підвищеною кислотністю або засоленістю, забрудненими хімічними речовинами ґрунтами. До малопродуктивних земель відносяться сільськогосподарські угіддя, ґрунти яких характеризуються негативними природними властивостями, низькою родючістю, а їх господарське використання за призначенням є економічно не ефективним.

Основні підприємства, що порушують землі області, це гірничозбагачувальні комбінати, які проводять розробку корисних копалин відкритим способом та шахти.

Процес формування гумусового шару та процес його деградації носять довгостроковий характер, тому виділити зміни, які відбулися за останні два – три роки, не уявляється можливим.

2. Основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси та ґрунти

Одним з основних чинників антропогенного впливу на земельні ресурси є гірничо-видобувна промисловість.

Розробка корисних копалин відкритим способом потребує проведення розкривних робіт, що призводить до порушення земель. Дані стосовно порушених, відпрацьованих та рекультивованих земель на території Дніпропетровської області, а також щодо консервації та зрошення земель наведено у таблицях 6.2.1., 6.2.2. та 6.2.3.

Таблиця 6.2.1. Рекультивація порушених земель

Рік	Всього порушених земель		Всього відпрацьованих земель		Здійснено рекультивацію, га		Перебувають у стадії рекультивації, га	
	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону
2020	37,9500	1,51	6,0300	0,24	*	*	*	*
2021	*	*	*	*	*	*	*	*
2022	*	*	*	*	*	*	*	*
2023	*	*	*	*	*	*	*	*

*Головним управлінням Держгеокадастру у Дніпропетровській області статистичний облік не ведеться

Таблиця 6.2.2. Консервація земель за звітний рік

Рік	Всього порушених земель		Всього відпрацьованих земель		Здійснено рекультивацію, га		Перебувають у стадії рекультивації, га	
	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону	тис. га	% до загальної площі регіону
2022	45,68	1,43	*	*	*	*	*	*
2023	*	*	*	*	*	*	*	*

* інформація відсутня.

Таблиця 6.2.3. Зрошувані землі

Зрошувальні землі	2022 рік		2023 рік	
	усього, тис. га	% від загальної площі	усього, тис. га	% від загальної площі
Площа зрошуваних земель, на якій забезпечено належне функціонування інфраструктури зрошувальних систем	26,827	13,5	20,744	10,4
у тому числі систем крапельного зрошення	5,832	–	3,612	1,82

3. Заходи у сфері охорони земель

Питання раціонального використання земель та їх охорони належать до пріоритетних напрямів державної політики у сфері природокористування, екологічної безпеки і охорони навколишнього природного середовища та є невід'ємною умовою збалансованого економічного й соціального розвитку країни.

Надмірна розораність земель, у тому числі на схилах, призводить до порушення екологічно збалансованого співвідношення сільськогосподарських угідь, лісів та водойм, що негативно позначається на стійкості агроландшафтів і зумовлює значне техногенне навантаження на екосферу.

Практичні заходи

Дніпропетровщина – гарний приклад для інших областей, як проводити реформу децентралізації. Перехід до нової системи адміністрування, у першу чергу, – благо для людей. Мешканці сіл самі вирішують, з якими населеними пунктами бажають об'єднатися. Від такої кооперації вони отримують багато переваг – і самостійність у прийнятті рішень, і додаткові фінансові можливості. Територіальні громади області утримують національне лідерство і за фінансовою спроможністю.

Основною метою програм розвитку земельних відносин є забезпечення ефективного використання та підвищення цінності земельних ресурсів.

Основними напрямками яких є:

- проведення робіт із інвентаризації земель;
- розроблення документації із землеустрою ;
- забезпечення подальшого розвитку відносин власності на землю;
- розвиток ринку земель;
- підготовка, організація та проведення земельних торгів у формі аукціонів;
- організація моніторингу земель громади.

Вирішення цих питань можливе лише за умови проведення землевпорядних робіт і заходів, які спрямовані на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території населених пунктів громади.

Достовірні дані про площі, межі, склад угідь та конфігурацію земельних ділянок надають можливість прогнозувати використання земель. Важливо знати, які земельні ділянки не використовуються, або використовуються нерационально, не за цільовим призначенням, всупереч вимогам земельного та природоохоронного законодавства. Засобом набуття таких знань слугує інвентаризація. Метою інвентаризації земель є встановлення місця розташування об'єктів землеустрою, їх меж, розмірів, правового статусу, виявлення земель, що не використовуються, використовуються нерационально або не за цільовим призначенням, виявлення і консервації деградованих сільськогосподарських угідь і забруднених земель, встановлення кількісних та якісних характеристик земель, необхідних для ведення державного земельного кадастру, здійснення державного контролю за використанням та охороною земель і прийняття на їх основі відповідних рішень органом виконавчої влади та органом місцевого самоврядування.

Нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення, міжнародне співробітництво

Нормативно-правове забезпечення охорони земель в Україні визначається положеннями Конституції України, Земельного кодексу України, Законів України “Про охорону навколишнього природного середовища”, “Про охорону земель”, “Про державний контроль за використанням та охороною земель”, “Про землеустрій” та інших нормативно-правових актів, які приймаються відповідно до них.

У 2021 році прийнято Закон України від 28.04.2021 № 1423-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин”, яким, зокрема, удосконалено деякі засади здійснення охорони земель та передбачено розробку відповідних нормативно-правових актів у цій сфері.

Так, на виконання цього Закону прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2021 року № 1325 “Про затвердження нормативів гранично допустимих концентрацій небезпечних речовин у ґрунтах, а також переліку таких речовин”, яка є одним із важелів для забезпечення ефективного державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони земельних ресурсів, вжиття заходів щодо запобігання забрудненню земель небезпечними речовинами, додержання суб'єктами господарювання екологічних нормативів у сфері використання та охорони земель, притягнення винних до відповідальності.

7. НАДРА

Надра – це частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння.

Відповідно до Кодексу України про надра, надра надаються у користування підприємствам, установам, організаціям і громадянам лише за наявності у них спеціального дозволу на користування ділянкою надр. Право на користування надрами засвідчується актом про надання гірничого відводу.

Питання надання спеціальних дозволів на користування надрами, продовження строку їх дії, внесення змін до спеціальних дозволів на користування надрами та до угод про умови користування надрами здійснюються відповідним дозвільним органом: центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр.

Якщо користування надрами пов'язане з провадженням діяльності, визначеної Законом України “Про оцінку впливу на довкілля”, надання їх у користування здійснюється з урахуванням результатів оцінки впливу на довкілля.

Інформація щодо виданих спеціальних дозволів та угод розміщується на сайті Державної служби геології та надр України. У відповідності до вимог законодавства, на період дії воєнного стану відкритий доступ до цього розділу на сайті обмежено.

Науково-виробничою установою Державної служби геології та надр України, яка збирає, зберігає, аналізує та надає у користування інформацію, що утворилася в процесі геологічного вивчення та використання надр є Державне науково-виробниче підприємство “Державний інформаційний геологічний фонд України” (ДНВП “Геоінформ України”).

Предметом діяльності ДНВП “Геоінформ України” є :

- створення й забезпечення функціонування галузевого державного архіву геологічних документів;

- науково-дослідні, тематичні, дослідно-методичні, проектно-технологічні роботи (у тому числі спрямовані на використання засобів комп'ютеризації та телекомунікації) щодо аналізу, систематизації, узагальнення, інтерпретації, зберігання й передавання архівної, аналітичної та картографічної інформації з геологічного вивчення та використання надр;

- державна реєстрація та облік робіт з геологічного вивчення надр України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони;

- приймання, облік, постійне зберігання, аналітично-статистичне оброблення та надання у користування документів Національного архівного фонду, що містять результати робіт з геологічного вивчення та використання надр;

- ведення системи обліку об'єктів Державного фонду родовищ, запасів та проявів корисних копалин, а саме:

- ✓ державного кадастру родовищ і проявів корисних копалин;
 - ✓ державного кадастру родовищ підземних вод;
 - ✓ державного балансу запасів корисних копалин;
 - ✓ ведення державного обліку нафтових і газових свердловин;
- вивчення стану і перспектив розвитку мінерально-сировинної бази країни.

1. Мінерально-сировинна база

Стан та використання мінерально-сировинної бази

Дніпропетровська область є унікальною за різноманітністю і запасами корисних копалин. Про багатство надр області відомо не тільки у державі, Європі, а й у світі, адже тут зосереджені унікальні родовища копалин, значні запаси залізної і марганцевої руд, кам'яного та бурого вугілля, є нафта, природний газ, рідкісні та кольорові метали.

Мінерально-сировинна база області на близько 30 % складається з корисних копалин паливно-енергетичного комплексу, на майже 36 % – із сировини для виробництва будівельних матеріалів, решта – це руди металів, а також питні, технічні та мінеральні підземні води (рис. 7.1.1.).

Рис. 7.1.1. Природні ресурси Дніпропетровської області

Стан мінерально-сировинної бази Дніпропетровської області наведений на 01.01.2022 за інформацією наданою ДНВП “Геоінформ України”.

Горючі корисні копалини

У надрах Дніпропетровської області зосереджені значні запаси кам'яного вугілля нижнього-середнього карбону. Північну частину лівобережжя в загальному напрямку із сходу на захід перетинає значна вугленосна смуга. Балансові запаси кам'яного вугілля складають більше 10,4 млн т. Головними центрами видобування кам'яного вугілля є Павлоградський та Синельниківський райони. Серед найбільших центрів виділяються Павлоград, Першотравенськ, Тернівка.

В області буре вугілля зосереджено на 18 родовищах Дніпровського басейну та 3 в Петриківському вугленосному районі. Родовища бурого вугілля не розробляються.

В області також відкриті нафтові, газові та нафтогазові родовища, більша частина яких комплексні, запаси невеликі. На нафтогазоконденсатних родовищах області, що розробляються, балансові запаси складають 10553 млн м³ газу (вільний+газова шапка+розчинений), 994 тис. т нафти та 446 тис. т конденсату.

Металеві копалини

Потужною товщею на заході області вздовж річки Інгулець та її лівих притоків Саксагань, Жовтої і Зеленої вузькою смугою залягають залізні руди Криворізького басейну, який займає перше місце в Україні.

Одним із найбільших у світі є Нікопольський басейн марганцевих руд в межах Придніпровського марганцеворудного басейну. Значні родовища руд – Оріхово-Павлоградська та Чортомлицька магнітні аномалії, Жовтянське родовище. Також є поклади титану, рутило-ільменітових руд, цирконію, нікелю, кобальту. А родовища “Сергіївське” та “Балка Золота” мають схожість з аналогічними родовищами Канади, Австралії та Південної Африки. Родовища залізної (м. Кривий Ріг) та марганцевої руди (м. Марганець та м. Покров) – світового значення.

Родовища марганцевих руд пов'язані з прибережно-морськими палеогеновими відкладами на південному схилі щита. Вони утворюють тут Нікопольський марганцеворудний басейн, до складу якого на території області входять Нікопольське та Інгулецьке родовища, в яких зосереджено 100 % загального видобутку в Україні. Головним центром видобутку марганцю є Нікопольський район. Три родовища марганцю знаходяться в промисловій розробці.

Серед інших родовищ металів необхідно відзначити Самотканське (Малишівське) родовище комплексних титано-цирконових розсипів, яке є прибережно-морським розсипним родовищем, похованим у піщаних відкладах полтавської серії і сарматського ярусу неогену.

У районі с. Шестерні Криворізького району розвідане Високопільське родовище бокситів – сировини для виробництва алюмінію. Боксити тут зв'язані з корою вивітрювання докембрійських порід ультраосновного складу.

В області розвідано єдине в Україні родовище талько-магнезитів, розробка якого дасть змогу на близько 60 % забезпечити потреби України у вогнетривкій

сировині та значно зменшити її імпорт з інших країн. До того ж у процесі збагачення талько-магнезитів отримується високоякісний і цінний тальк.

У надрах області зосереджені значні поклади каменеоблицювальної сировини багатой кольорової гама. В останні роки у породах Дніпропетровської області знайдені рудопрояви золота. Наявні значні запаси уранових руд, каоліну, також у області знаходиться одне з найбільших у світі родовищ цирконію (м. Вільногірськ).

Неметалеві копалини

Дніпропетровська область багата родовищами високоякісних каолінів. Каолін використовується в основному для виготовлення вогнетривких матеріалів, а також для виробництва фосфору, фаянсу. Вогнетривкі глини видобуваються у Кам'янському та Синельниківському районах.

Будівельні та вогнетривкі матеріали

На території області широко відомі великі родовища гранітів (Токівське і Кудашівське), які використовуються як облицювальний і стіновий матеріал, а також буту і щебеню. У різних місцях правобережжя відомі великі тіла базальтів – сировини для кам'яного литва. Також, в багатьох районах області відомі високоякісні піски.

2. Система моніторингу геологічного середовища

Підземні води: ресурси, використання, якість

Підземні води належать до корисних копалин загальнодержавного значення та є одним з найважливіших об'єктів надр. Вони мають стратегічне значення як надійне та якісне джерело питного водопостачання населення.

Підземні води мають подвійну природу: з одного боку, це рухома корисна копалина, яка циркулює в гірських породах і її використання потребує видобутку з надр, а з іншого – це частина загальних водних ресурсів планети, яка активно взаємодіє з поверхневими водами, атмосферою та іншими компонентами природного середовища. У зв'язку з цим, ресурси підземних вод та їх експлуатаційні запаси залежать не тільки від геолого-гідрогеологічних факторів, але й від фізико-географічних та антропогенних, які змінюють умови живлення підземних вод, їх якість та можливості видобутку і використання.

Підземні води – цінна корисна копалина, яка використовується для господарсько-питних, виробничо-технічних, сільськогосподарських (тваринництво, птахівництво, зрошування земель) цілей, а також у харчовій промисловості – промисловий розлив підземних питних вод та виготовлення напоїв.

У Дніпропетровській області зосереджено 10 родовищ мінеральних вод, з них 9 – розробляються. Переважають води без специфічних компонентів і властивостей.

Дані за 2022 – 2023 рр. відсутні, моніторингові спостереження на території області не проводились. Станом на 01.01.2022 року загальні прогнозні ресурси підземних вод в Дніпропетровській області складають 1092,6 тис. м³/добу (за

даними ДНВП “Геоінформ України”).

У відповідності до геолого-структурної будови та гідрогеологічних умов переважна частина території Дніпропетровської області належить до практично непридатної щодо організації централізованого водопостачання за рахунок підземних вод. Вона основним чином пристосована до Українського басейну тріщинних вод (Кам’янський, Дніпровський, Синельниківський, Криворізький, Нікопольський райони) та Причорноморського артезіанського басейну (Криворізький район).

До найбільш непридатної для організації водопостачання відносяться території Синельниківського, Криворізького, Нікопольського районів.

Дніпропетровська область розташована у зоні нестійкого зволоження, де зв’язок режиму ґрунтових вод з кліматичними факторами менш чіткий – зарегульований.

Зони з найбільш високою водозбагаченістю горизонтів тяжіють до долин рр. Самари, Орелі, Вовчої на території Дніпровсько-Донецького басейну (Дніпровський, Синельниківський, Новомосковський, Павлоградський райони), р. Дніпро у районі Дніпродзержинського водосховища (Дніпровський район), Домотканьської депресії на території Українського басейну тріщинних вод (Дніпровський район).

До найбільш сприятливих за умовами водопостачання підземною водою відносяться території Дніпровського, Синельниківського, Павлоградського районів.

Водозабезпечення Синельниківського, Новомосковського, Дніпровського районів водою питної якості відбувається тільки за рахунок підземних вод.

Екзогенні геологічні процеси

Екзогенні геологічні процеси, як і всі природні процеси, є динамічною частиною природного середовища. Їх розвиток відбувається у верхній частині літосфери, контролюється її властивостями та проявляється як зміна її форм, складу та властивостей. Мінливість інженерно-геологічних умов у межах України пов’язана з структурно-геологічною будовою, зонально-кліматичними, геоморфологічними, гідрогеологічними та сейсмічними факторами. Разом з техногенними чинниками це визначає площі поширення ЕГП і явищ. Протягом останніх десятиліть активна урбанізація, залучення в сферу господарської діяльності територій з розвитком природних ЕГП призвели до значного зростання техногенних навантажень на верхню зону геологічного середовища (ГС) та активізацію ЕГП у регіональному плані.

Моніторинг ЕГП – це система спостережень, збирання, передавання, зберігання та аналізу інформації щодо стану ЕГП, прогнозування їх змін. Пріоритетними завданнями цієї системи є відведення кризових змін екологічного стану довкілля, передбачення надзвичайних екологічних ситуацій та розробки науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських

рішень щодо подолання негативних впливів розвитку ЕГП.

Основою моніторингу ЕГП є спостережна мережа по вивченню режиму екзогенних геологічних процесів та чинників, що їх обумовлюють (природні та техногенні). Об'єктами моніторингу ЕГП є окремі їх прояви або групи проявів та ділянки розвитку, які характеризуються однорідними геологічними умовами та режимом швидкоплинних чинників.

Моніторингові роботи по вивченню переробки берегів водосховищ, процесів абразії, ерозії, карсто- та селеутворення, просідань земної поверхні над гірничими виробками проектом не передбачені.

У межах Дніпропетровської області розвиток ЕГП обумовлюють як природні, так і техногенні чинники. Тут поширені зсуви, підтоплення, осідання земної поверхні над гірничими виробками, переробка берегів водосховищ, карст та просідання лесових ґрунтів (рис. 7.2.1). Поширення екзогенних геологічних процесів станом на 01.01.2022 наведена у таблиці 7.2.1., дані за 2022 – 2023 р. відсутні, моніторингові спостереження на території області не проводились.

Поширення екзогенних геологічних процесів
(на 01.01.2022, дані за 2022 – 2023 рр. відсутні, моніторингові
спостереження на території області не проводились)

№ з/п	Вид ЕГП	Площа поширення, км ²	Кількість проявів, шт	Ураженість, %
1	Зсуви	20,84	382	0,07
2	Підтоплення: глибина 0-3 м глибина 0-2 м	7255,0 2240,0	925*	22,7 7,0
3	Карст (відклади, що здатні до карстування), з них: покритого типу перекритого типу	17630,0 1550,0 16080,0	3**	55,3 4,9 50,4
4	Лесові ґрунти, що здатні до просідання: з них: І типу ІІ типу	22270,0 7320,0 14950,0		69,8 22,9 46,8
5	Осідання над гірничими виробками	156,11***	3*	0,5

*) населений пункт

**) поверхневий карстопрояв

***) за даними 2010 р.

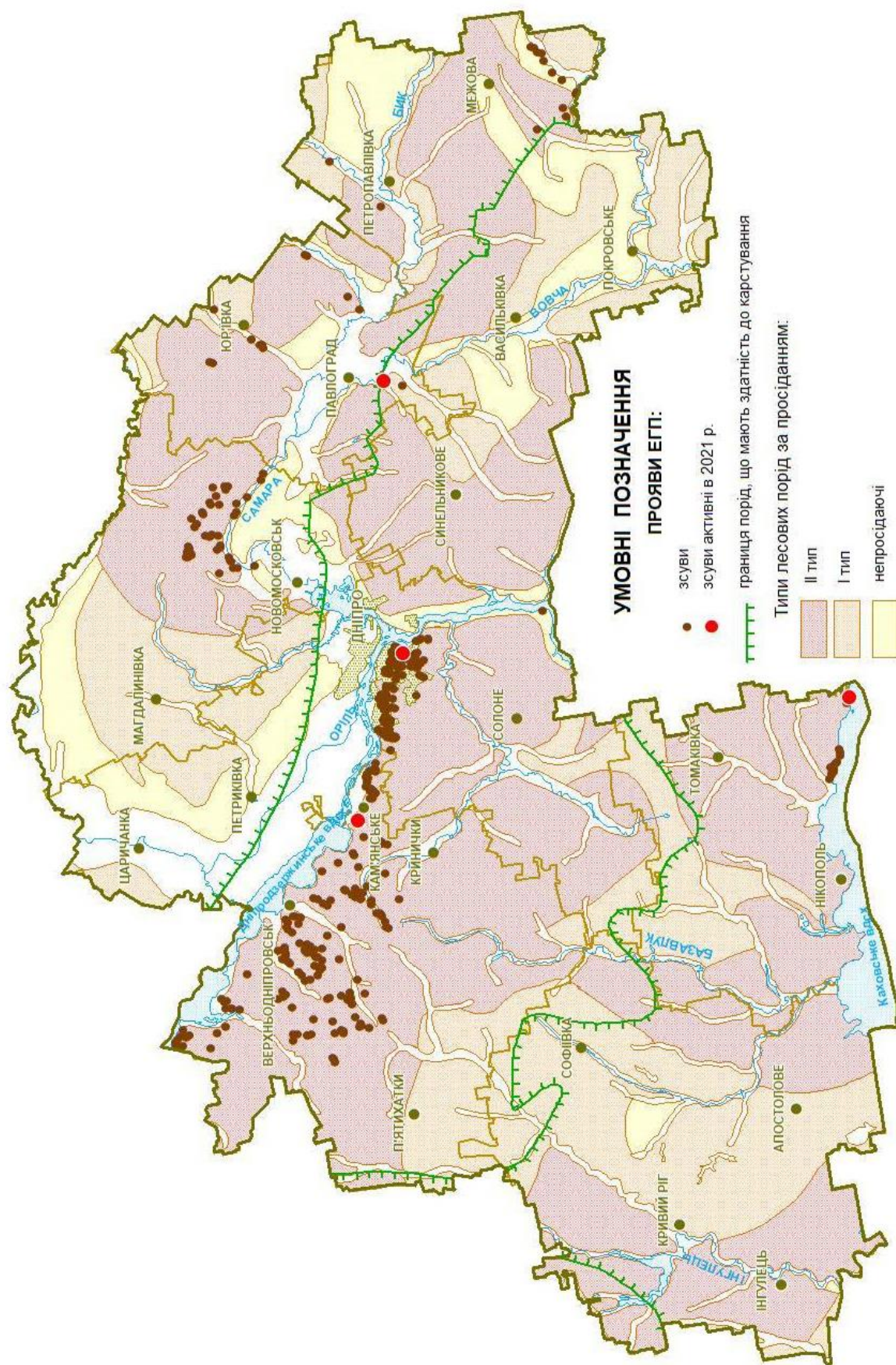

Рис. 7.2.1. Поширення ЕГП на території Дніпропетровська області

Зсувні процеси

Зсуви займають домінуюче положення серед ЕГП внаслідок значного поширення майже у всіх адміністративних областях, насамперед, на територіях інтенсивного господарського освоєння. Вони виникають на порівняно незначній площі, проте їх активізація має значні негативні наслідки через швидкоплинність їх розвитку та значні деформації та руйнування інженерно-господарських об'єктів. Головними природними чинниками активізації зсувів є метеорологічні, гідрологічні, гідрогеологічні, сейсмічні тощо.

Сучасна активізація зсувів, що розвиваються на схилах різного генезису, досить часто пов'язана з проявом супутніх процесів – ерозійного та абразійного, що є чинниками підсилення основного процесу.

Вплив господарської діяльності на розвиток зсувів часто обумовлюється додатковим навантаженням, підрізкою схилів під час будівельних робіт, створенням динамічних навантажень тощо. Розвиток зсувного процесу викликає руйнування та деформації багатьох промислових, інженерних, житлових та громадських споруд. Особливо активного прояву процес набув на правобережжі Дніпра та його правих приток. Активізація зсувів у місцях забудови негативно впливає на безпеку споруд і будівель, функціонування господарських об'єктів і територій в цілому.

Поширення екзогенних геологічних процесів наведена станом на 01.01.2022.

Розвиток зсувних процесів на території області обумовлений особливостями геолого-гідрогеологічних умов окремих територій. Чітко вирізняються кулька районів, де зсувна активність характеризується високою інтенсивністю і завдає значних збитків народному господарству:

- район правого схилу долини р. Дніпро, вище м. Кам'янського і басейнів річок Омельник, Домоткань та Самоткань. Чисельні зсуви відбуваються на схилах долин малих річок, балок та ярів, а також на узбережжі Кам'янського водосховища. Спостерігається зв'язок зсувів з глибинною та бічною ерозією постійних і тимчасових водотоків, а також інтенсивною абразивною діяльністю хвиль Кам'янського водосховища (зсуви-обвали);

- район правого схилу долини р. Дніпро і балок, що впадають до нього у межах міст Дніпро та Кам'янське. Тут особливо чітко виявляється вплив на розвиток зсувів техногенних факторів. Зсувні ділянки, що розташовані в балках міст Дніпро та Кам'янське, залишаються небезпечними для інженерних споруд та життєдіяльності людей. Головна причина їх розвитку – перевозложення лесових ґрунтів на схилах поверхневими та підземними водами у результаті постійного або періодичного підйому підземних вод (після сніготанення, випадання опадів), неорганізоване скидання поверхневих вод (балки Шамишина, Карнаухівська), посилення донної ерозії за рахунок скидання промислових і побутових стоків (балки Баранникова, Аптекарська, Красноповстанчеська (Довга). Деякі глибокі зсуви є тектонічно обумовленими (у Красноповстанчеській балці – район Інституту чорної металургії, в Аптекарській – біля агрегатного заводу, на правому схилі Шамишиної балки – поблизу житлового масиву “Черьомушки”);

– район правого схилу долини р. Самара та її приток вище м. Новомосковська. Зсуванню сприяє інтенсивна глибинна та бічна ерозія водотоків (поблизу сіл Вільне, Кочережки, Новостепанівка, Всесвятське, Свецько-Миколаївка);

– північне узбережжя Каховського водосховища, на схід від м. Нікополя, у районі сс. Придніпровське, Добра Надія. Зсування було тісно пов'язане з абразивною роботою хвиль Каховського водосховища.

Загальна кількість зсувів та зсувних ділянок складає 382 одиниці, у тому числі в м. Дніпро – 133 зсуви, в м. Кам'янське – 22 зсуви, 227 зсувів на території області. Загальна зсувна площа складає 20,84 км².

Підтоплення

Процес підтоплення є найбільш поширеним серед сучасних ЕГП, що проявляється як у природних умовах, так і під впливом техногенних чинників. Суть даного процесу – це підйом рівня ґрунтових вод та стійке порушення природного режиму зволоження, що викликає несприятливі зміни геологічного середовища.

В Дніпропетровській області – підтоплюються населені пункти, що використовують значні обсяги води без належного водовідведення.

Зважаючи на метеорологічні умови останніх років, а саме, збільшення середньорічних температур повітря та зменшення кількості опадів, складається тенденція до поступового зменшення природно підтоплених територій. Але на урбанізованих територіях та ділянках господарського освоєння (зрошення, сховища рідких побутових і промислових відходів, ставків та водосховищ) площі підтоплення можуть зростати.

Межі площ підтоплення за останній рік у порівнянні з попереднім роком майже не змінились (у середньому площі змінювались в межах $\pm 2\text{--}5$ км²), у порівнянні з минулими роками спостерігалось їх незначне зменшення. Глибина залягання рівня ґрунтових вод в умовах непорушеного рівня в порівнянні з попереднім роком коливалась в межах $\pm 0,1\text{--}0,55$ м. Моніторингові спостереження проводились виключно по колодязях (інколи по погребях) на 15 ділянках I категорії.

Загальна площа територій, що перебувають у підтопленому стані, 7255 км² при глибині рівня ґрунтових вод 0-3 м, з них 2240 км² – при глибині рівня ґрунтових вод 0-2 м. Підтоплення відмічається на території 925 населених пунктів, з них 18 міст – загальна площа підтоплення 263 км², 34 селищ міського типу – загальна площа підтоплення 133 км² та 873 села – загальна площа підтоплення 976 км².

Основними чинниками, що сприяють розвитку підтоплення, є: порушення підземного і поверхневого стоку під впливом фільтрації із каналів Дніпро-Донбас, Дніпро-Кривий Ріг, великих водосховищ – Дніпродзержинського, Каховського, Південного, господарських ставків (більше 1300 шт), відстійників, ставків-накопичувачів промислових і шахтних вод, меліорація земель, забудова територій, втрати із комунікацій та ін.

Підтопленими є міста Дніпро, Кам'янське, Кривий Ріг, Апостолове, Зеленодольськ, Широке, Інгулець, Вільногорськ, Тернівка, Першотравенськ, П'ятихатки, Нікополь, Орджонікідзе, Марганець, Гірницьке, Синельникове, Чаплине, Перещепине, Царичанка, Петриківка, Новомосковськ, Верхньодніпровськ, Павлоград та ін.

Карст

Карст є особливо небезпечним екзогенним процесом, що розвивається при взаємодії води з розчинними гірськими породами, і це призводить до порушення стійкості території – її здатності зберігати функціональні несучі властивості під впливом інженерних споруд.

Породи, що здатні до карстування, є найбільш чутливими до змін довкілля. Закономірності розвитку карсту пов'язані з літологічним складом порід, просторовим їх розповсюдженням та потужністю покривних порід, ступенем і умовами водопроникності, взаємодією поверхневих і підземних вод на породи, що карстуються, а також з антропогенними чинниками.

Деформації, що виникають у зв'язку з господарським освоєнням закарстованих територій (провали, воронки, осідання), супроводжуються руйнуванням будівель і споруд, розривами підземних комунікаційних мереж, ускладненням експлуатації гірничих виробок, втратами водних ресурсів із водосховищ і каналів, зменшенням площ орних земель тощо.

Відклади, що мають здатність до карстування, поширені на площі 17,63 тис. км². Карст покритого типу фіксується на площі 1,55 тис. км² (4,9 %), перекритого – 16,08 тис. км² (50,4 %).

Активізація карстового процесу можлива в районі м. Кривий Ріг, де відмічались випадки катастрофічного поглинання карстовими порожнинами мінералізованих шахтних вод, у районах гідротехнічних і меліоративних систем (Каховське водосховище) та за рахунок шахтного водовідливу на ділянках шахторозробок.

Осідання земної поверхні над гірничими виробками відмічена в районах, де гірничовидобувні роботи ведуться на глибинах 850,0-1300,0 м, площа підробленої території в межах гірничих відводів шахт Західного Донбасу складає 558,83 км², у межах гірничих відводів шахт Кривбасу – 162,0 км², загальна площа осідання земної поверхні – відповідно 109,0 і 47,11 км². Середня глибина осідання коливається від 0,7-1,4 м у районі шахтних полів Західного Донбасу, до 1,0-15,0 м – у межах Кривбасу. Площа осідання на забудованій території в межах шахт Західного Донбасу складає 6,78 км², у межах шахт Кривбасу – 15,57 км², середня глибина – відповідно 1,0 і 5,0 м. У 2014 р. була зафіксована ділянка прояву деформацій земної поверхні, довжиною близько 100,0 м, що знаходиться поблизу залізничної колії ділянки дороги Вечірній Кут – Шмакове (на 67-му кілометрі).

Лесові ґрунти, що здатні до просідання, поширені на площі 22,27 тис. км² (69,8 % території області). Лесові ґрунти, які характеризуються І типом ґрунтових умов за просіданням, займають площу 7,32 тис. км² (22,95 %

території). На площі 14,95 тис. км² (46,9 %) поширені ґрунти, які характеризуються II типом ґрунтових умов за просіданням, непросідаючі лесові ґрунти займають площу 2,99 тис. км². На лесових ґрунтах другого типу розбудовані міста Апостолове, П'ятихатки, частково – Жовті Води, Кривий Ріг, Дніпро, Кам'янське та Марганець.

Відчутні за величиною просадки, які супроводжувалися серйозними деформаціями громадських та промислових споруд мали місце в містах Нікополь, Дніпро, Кривий Ріг.

8. ВІДХОДИ

1. Структура утворення та накопичення відходів

Дніпропетровська область – одна з найбільш промислово розвинених областей України.

За попередніми даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області на підприємствах області протягом 2023 р. утворилося 131070,685 тис. тонн відходів. Із загального обсягу утворених відходів 16,359 тис. тонн становлять відходи I-III класів небезпеки, 35472,015 тис. тонн (близько 27 %) – обсяг відновлених відходів, 0,452 тис. тонн – спалено, у тому числі з метою одержання енергії, 69976,564 тис. тонн – видалено та направлено в сховища організованого складування (поховання). Найбільшу частку утворення відходів у 2023 році становлять інші мінеральні відходи, змішані та недиференційовані матеріали, хімічні відходи, а також побутові та подібні відходи згоряння.

Крім того, великою проблемою для області є боротьба з несанкціонованими сміттєзвалищами. Через неналежну систему управління твердими побутовими відходами в населених пунктах, як правило у приватному секторі, відсутністю системи окремого збирання, сортування ТПВ велика кількість ТПВ в області потрапляє на несанкціоновані, неконтрольовані сміттєзвалища.

З метою реалізації невідкладних та перспективних заходів у сфері управління відходами на основі сучасного вітчизняного та світового досвіду розроблено “Регіональний план управління відходами Дніпропетровської області на період до 2030 року”, затверджений рішенням Дніпропетровської обласної ради від 28.07.2023 № 311-17/VII.

2. Поводження з відходами (збирання, зберігання, утилізація та видалення)

Детальна інформація стосовно відходів наведена у таблиці 8.2.1.

*Таблиця 8.2.1. Динаміка основних показників поведження з відходами I - IV класів небезпеки (тис. т)**

№ з/п	Показники	2021 рік*	2022 рік*	2023 рік*
1	Утворено	321734,3	139916,72	131070,7
2	Одержано від інших підприємств	2912,6	2528,3	-
3	Спалено	31,8	14,5	0,452
3.1	у тому числі з метою отримання енергії	31,5	14,4	0,439
4	Використано (утилізовано)	95182,3	54167,2	35472,0
5	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	180449,2	64324,2	69976,6
6	Передано іншим підприємствам - для утилізації - для видалення	4122,1	2888,5	-
7	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	-	-	-
8	Наявність на кінець звітної року у сховищах організованого складування та на території підприємств	713,4	805,0	-

* Попередні данні Головного управління статистики у Дніпропетровській області. Інформація сформована на основі фактично поданих підприємствами звітів.

**Таблиця 8.2.2. Підприємства – основні накопичувачі промислових відходів
(за даними статзвітності № 1-відходи)**

№ з/п	Підприємство	Найменування відходу	Накопичено відходів станом на початок звітного періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік (звітний), т	Накопичено відходів станом на кінець звітного року, т	Місце накопичення відходів, т
1	2	3	5	6	7	8
1	ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”	Лампи люмінесцентні, ртутні відпрацьовані	0,001	0,815	-	-
		Акумулятори відпрацьовані (кислотні)	30,332	70,450	56,795	Спеціально обладнані місця
		Акумулятори відпрацьовані (лужні), в тому числі шахтні світильники відпрацьовані	0,599	0,076	0,632	Спеціально обладнані місця
		Відходи технічних масел	120,064	244,852	91,551	Спеціально обладнані місця
		Розчин травлення відпрацьований	0,001	0,002	0,003	Спеціально обладнані місця
		Шлам ванн цинкування	0,013	0,001	0,014	Спеціально обладнані місця
		Шлам ванн хімічної розпарки (миття)	0,015	0,005	0,020	Спеціально обладнані місця
		Елементи фільтрів відпрацьовані	6,811	15,054	0,084	0,084 – спеціально обладнані місця
		Матеріали обтиральні відпрацьовані (в тому числі промаслені матеріали)	1 346,660	23,459	1 340,038	1 339,311 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове) ”; 0,727 – спеціально обладнані місця
		Замаслені опилки	1,800	14,222	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		Замаслений пісок та інші матеріали	1 272,360	36,932	1 267,833	1 266,915 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 0,918 – спеціально обладнані місця
		Шлам миття машин	634,460	0,200	628,260	628,060 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 0,200 – спеціально обладнані місця
		Шлам відпрацьованої змащувально-охолоджуючої рідини	25,349	2,107	25,301	25,301 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”
		Відходи лакофарбових матеріалів	316,045	1,826	315,942	315,721 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”;

1	2	3	5	6	7	8
						0,221 – спеціально обладнані місця
		Шлам хімічної чистки одягу	218,584	-	218,584	217,860 – MBV “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”;
		Шлам миття деталей	5,322	0,338	5,322	0,724 – спеціально обладнані місця
		Шлам миття деталей	5,322	0,338	5,322	5,200 – MBV “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”;
		Залишки очистки резервуарів для зберігання, які містять нафтопродукти	0,029	1,301	-	місця
		Шлам очистки газопроводів	0,250	0,200	0,450	-
		Шлак доменний	36 650 002,07	695 056,343	36 753 016,247	Спеціально обладнані місця
		Шлак доменний гранульований	11 505 874,825	-	10 948 070,535	MBV “Відвали шлаків доменного виробництва”
		Шлак доменний гранульований	11 505 874,825	-	10 948 070,535	9 392 875,246 – MBV “Відвал “Дальній” відходів розробки кар’єрів руди залізної”;
						1 555 195,289 – MBV “Складування доменного

1	2	3	5	6	7	8
						гранульованого шлаку на території комплексу ДП-9 ДЦ-2”
		Шлак сталеплавильний	56558920,11	173 219,072	56 670655,208	МБВ “Відвали шлаків сталеплавильного виробництва”
		Шлак зварювальний	35 046,521	0,019	35 046,540	13 839,125 – МБВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”;
		Відходи перевезення металошихти	6 232,860	76,650	4 598,860	21 207,415 – МБВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Окалина первинна	0,471	25 332,277	3,160	76,650 – МБВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”;
		Окалина вторинна	99 152,776	3 875,399	103 028,175	4 522,210 – спеціально обладнані місця
						Спеціально обладнані місця
						90 173,168 – МБВ “Акумуляуюча місткість складування окалини з вторинних відстійників прокатних цехів”;
						12 855,007 – вторинні відстійники прокатних цехів

1	2	3	5	6	7	8
		Вогнетривкий брухт	1045119,788	18 733,420	939 120,928	254 737,174 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”;
						684 382.954 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”; 0,800 – спеціально обладнані місця
		Шпали залізнодорожні відпрацьовані (дерев’яні)	20 520,004	302,972	19 838,856	12 875,0 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”;
						3 200,390 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”; 3 763,466 – спеціально обладнані місця
		Шпали залізнодорожні відпрацьовані (бетонні)	394,840	119,600	255,640	174,840 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”; 80,800 – спеціально обладнані місця

1	2	3	5	6	7	8
		Баласт залізнодорожній відпрацьований	236541,156	14715,040	212 661,896	89 314,926 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 123 346,970 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Шлам ливневих стоків	6 160,227	1,084	6 161,311	342,117 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 5 817,974 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”; 0,220 – спеціально обладнані місця
		Шлам градирень	7 654,351	51,980	7 706,331	6 556,0 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 1 150,331 – МВВ “Полігон для

1	2	3	5	6	7	8
						поховання промислових та будівельних відходів”
		Шлам хімічної очистки води ТЕЦ	295386,681	5 774,875	301 161,556	МБВ “Комплекс споруджень шламонакопичувачів металургійного виробництва”
		Кек хімічної очистки води ТЕЦ	7 213,170	114,250	7 327,420	5 992,220 – МБВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 1 335,200 – МБВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Фільтруючий матеріал хімічної очистки води відпрацьований	1 191,450	211,410	1 402,860	208,0 – МБВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 1 194,860 – МБВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Смоли іонообмінні відпрацьовані	497,989	5,610	503,599	117,419 – МБВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ

1	2	3	5	6	7	8
						“АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 386,180 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Відходи випалу вапна (недопал)	35 071,211	3 591,012	38 662,223	17 582,351 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 21 079,872 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Просип формувальної суміші смолопереклазових вогнетривів	280,700	-	280,700	200,0 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 80,7 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Шлак паливний (попіл)	411,885	0,031	411,885	317,479 – МВВ “Місце розміщення промислових

1	2	3	5	6	7	8
						відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 94,406 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Шлак флюсовий від наплавлювальних верстатів	4 581,300	17,894	4 599,194	2 426,342 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 2 172,852 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Абсорбенти забруднені (силікагель відпрацьований)	518,050	-	518,050	125,070 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 392,980 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Відсів вапняку	12 627,256	8 704,255	10 795,611	Спеціально обладнані місця

1	2	3	5	6	7	8
		Відходи електроізоляції	430,834	8,823	428,512	428,512 – MBV “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”
		Відходи теплоізоляційних матеріалів	9 960,651	167,555	10 128,206	2 399,750 – MBV “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 7 727,956 – MBV “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”; 0,500 – спеціально обладнані місця
		Відходи карбіду кальцію	592,380	-	592,380	497,522 – MBV “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове); 94,857 – MBV “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”; 0,001 – спеціально обладнані місця

1	2	3	5	6	7	8
		Відходи деревини	6 419,250	278,192	6 618,891	1 251,023 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 5 334,498 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”; 33,370 – спеціально обладнані місця
		Круги абразивні відпрацьовані	228,412	1,864	230,276	218,406 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 11,870 – спеціально обладнані місця
		Пил абразивно-металевий	499,592	5,385	499,586	499,469 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 0,117 – спеціально обладнані місця

1	2	3	5	6	7	8
		Матеріали гумові відпрацьовані	2 717,858	296,714	2 788,226	754,191 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 1 467,249 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”; 566,786 – спеціально обладнані місця
		Накладки гальмівних колодок відпрацьовані	2,435	3,901	2,010	1,993 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 0,017 – спеціально обладнані місця
		Шини відпрацьовані	252,569	318,575	229,161	Спеціально обладнані місця
		Відходи тари та пакувальних матеріалів	12,910	110,360	-	-
		Відходи клінічні	-	1,020	0,220	Спеціально обладнані місця
		Відпрацьована оргтехніка, деталі	0,134	1,425	1,559	Спеціально обладнані місця
		Склобій	17,645	14,843	8,173	Спеціально обладнані місця
		Макулатура	3,646	8,364	2,830	Спеціально обладнані місця
		Утиль	1,354	3,679	0,747	Спеціально обладнані місця

1	2	3	5	6	7	8
		Матеріали фільтрувальні відпрацьовані (рукава фільтрувальні, фільтротканина відпрацьована)	807,979	32,308	819,977	740,044 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 75,871 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”; 4,062 – спеціально обладнані місця
		Паронітові прокладки відпрацьовані	26,821	2,661	29,482	29,435 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”; 0,047 – спеціально обладнані місця
		Відпрацьована сальникова набивка	22,117	0,467	22,584	22,584 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”;
		Тара від лакофарбових матеріалів використана	39,725	4,492	36,461	36,397 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 0,064 – спеціально обладнані місця

1	2	3	5	6	7	8
		Тара від масел та мастил використана	32,075	25,760	20,505	20,163 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 0,342 – спеціально обладнані місця
		Відпрацьовані абразивні матеріали (шкурки шліфувальні)	0,002	-	0,002	Спеціально обладнані місця
		Брухт кольорових металів	348,025	299,829	261,331	Спеціально обладнані місця
		Вспушений перлітовий пісок відпрацьований	2 771,680	351,160	2 771,680	2 687,890 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 83,790 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”;
		Будівельні відходи	1596338,629	27 762,270	1 366 89,999	49 719,100 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 1 276 760,279 – МВВ “Полігон для поховання

1	2	3	5	6	7	8
						промислових та будівельних відходів”; 39 910,620 – спеціально обладнані місця
		Пил графітовмісний	3,000	5,500	8,500	Спеціально обладнані місця
		Пил вапняно-вапняковий	120,020	18 844,380	190,690	Спеціально обладнані місця
		Шлами аглодоменного та сталеплавильного виробництв	6740262,590	228 371,444	6 751 899,723	МБВ “Комплекс споруджень шламонакопичувачів металургійного виробництва”
		Пил від очистки аспіраційного повітря при перевантаженні шихти для виплавки сталі	3 636,790	487,510	3 821,700	МБВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Пил залізовмісний сталеплавильного виробництва	2 064,790	227,800	2 114,030	МБВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Пил ливарного двору	127164,854	6 897,110	127 164,854	102 042,040 – МБВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 25 122,814 – МБВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Пил феросплавів дільниці підготовки виробництва	33,896	-	33,896	25,266 – МБВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу

1	2	3	5	6	7	8
						сталеплавильних шлаків, тимчасове); 8,630 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Шлам фасоно-чавуноливарного цеху	471,910	-	471,910	МВВ “Комплекс споруджень шламо-накопичувачів металургійного виробництва”
		Шлам виробництва лиття з криці	13 712,056	61,124	13 773,180	МВВ “Комплекс споруджень шламо-накопичувачів металургійного виробництва”
		Шлам виробництва виливниць	16 458,908	-	16 458,908	МВВ “Комплекс споруджень шламо-накопичувачів металургійного виробництва”
		Розкривні (пусті) породи	837198800,0	5 754 000,0	837 198 800,0	149 379 600,0 – МВВ “Відвал “Степовий” відходів розробки кар’єрів руди залізної”; 346 665 200,0 – МВВ “Відвал “Дальній” відходів розробки кар’єрів руди залізної”; 341 154 000,0 – МВВ “Відвали №№ 2,3 відходів розробки кар’єрів руди залізної”
		Хвости збагачення	638277568,4	6 741 358,700	644 593468,94	351 863 381,10 – МВВ “Хвостосховище

1	2	3	5	6	7	8
						“Об’єднане. Четверта карта”; 279 985 589,54 – МВВ “Хвостосховище “Мирлобівське”; 12 744 498,30 – МВВ “Хвостосховище “Центральне”
		Відпрацьована формувальна суміш (горіла земля)	1004978,757	9 011,690	979 611,560	647 770,368 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 331 841,192 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Шлак фасонної виливки	97 561,741	202,400	97 764,141	74 356,771 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 23 407,370 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Пил від очистки аспіраційного повітря ділянки обрубки та сумішеприготування	1 469,292	12,610	1 481,902	891,122 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”

1	2	3	5	6	7	8
						(тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 590,780 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
		Пил виробництва виливниць	337,978	-	337,978	331,968 – МВВ “Місце розміщення промислових відходів ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” (тупик ж/д колії 12 відвалу сталеплавильних шлаків, тимчасове)”; 6,010 – МВВ “Полігон для поховання промислових та будівельних відходів”
2	АТ “Нікопольський завод феросплавів”	Лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані	0,835	0,373	0,382	Приміщення на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Батареї свинцеві зіпсовані або відпрацьовані	12,700	2,378	3,548	Приміщення на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Масла та мастила моторні, трансмісійні інші зіпсовані або відпрацьовані	17,833	7,08	24,913*	Закрита герметична ємність на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Відходи інші, одержані під час фізико-хімічного оброблення відходів неспецифічних	5,300	0,600	0	Територія підприємства, місце тимчасового зберігання

1	2	3	5	6	7	8
		промислових				
		Шлам масло- водовідо- кремлювачів	0,500	1,800	0**	Територія підприємства, місце тимчасового зберігання
		Тара металева використана у т.ч. дрібна (банки консервні тощо), за винятком відходів тари, що утворилися під час перевезень	0,323	1,382	1,705*	Територія підприємства, місце тимчасового зберігання
		Шлами металургійного виробництва флюсо-плавильні	0	22,500	0	Територія підприємства, місце тимчасового зберігання
		Матеріали, речовини чи продукти, які виробник або постачальник оголошує відходами, що не позначені іншим способом	0,761	0,126	0,887*	На території підприємства, місце видалення відходів
		Рідини мастильно-охолоджувальні, які не містять галогенів (неемульговані), відпрацьовані у процесі формування металу	0,305	0	0,255	В приміщенні закрита ємність на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Відходи перевезень, не позначені іншим способом	1,630	1,390	3,020*	В приміщенні на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Матеріали фільтровальні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені	0,595	3,077	3,672*	В приміщенні у закритій ємності на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Матеріали обтиральні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені	0,809	0,514	1,323*	В приміщенні у закритій ємності на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Відходи від функціонування	0,200	0,040	0,240*	Територія підприємства,

1	2	3	5	6	7	8
		установок для очищення вод стічних, не позначені іншим способом				місце тимчасового зберігання
		Масла технічні, що є нехлорованими емульсіями, зіпсовані або відпрацьовані	6,646	0,009	4,315	Закрита герметична ємність на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Обладнання електронне: загального призначення зіпсоване, відпрацьоване чи неремонтнопридатне	0,734	0,670	1,404*	Приміщення на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Шлак пічний	61,040	35,320	35,320	В приміщенні на бетонному покритті, на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Відходи перевезень, не позначені іншим способом	7,160	0	7,160*	Територія підприємства, місце тимчасового зберігання
		Нитки з волокон синтетичних з бавовною, зіпсовані, забруднені або неінфіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	0,010	-	0,010**	
		Відходи одержані в процесі очищення вулиць, місць загального використання, інші	-	191,430	-	-
		Суміші формувальні на основі фуранових смол відпрацьовані	-	82,260	-	-
		Відходи перевезень, не позначені іншим способом	0,193	0,067	0,260*	В приміщенні у металевих коробах на території підприємства,

1	2	3	5	6	7	8
						місце тимчасового зберігання
		Вироби абразивні некондиційні	0,003	0	0,003	В приміщенні на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Матеріали абразивні та вироби з них зіпсовані, або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням	0,020	0	0,020	В приміщенні на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Матеріали електроізоляційні та вироби ізолювальні зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначення	0,058	0	0,058*	В приміщенні у металевому коробі на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Відходи змішані будівництва та знесення будівель і споруд	-	63,700	-	-
		Шини, зіпсовані перед початком експлуатації, відпрацьовані, пошкоджені чи забруднені під час експлуатації	35,918	6,162	3,400	Територія підприємства, місце тимчасового зберігання
		Сировина текстильна інша зіпсована, забруднена або неідентифікована, її залишки які не можуть бути використані за призначенням	0,814	5,875	6,689*	В приміщенні на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Матеріали гумові (стрічки гумові-тканинні, рукава, вироби трубчасті, матеріали монтажні гумові, гумові деталі машин, тощо) зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, їх залишки, які не	35,750	21,367	29,317	Територія підприємства, місце тимчасового зберігання

1	2	3	5	6	7	8
		можуть бути використані за призначенням				
		Бій скла технічного та скловиробів, що підлягає спеціальному обробленню	49,418	2,894	52,312*	В приміщенні на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Макулатура паперова та картонна	4,297	1,097	5,394*	В приміщенні на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Тара металева, скляна, дерев'яна, текстильна, картонна, та паперова, яку використовують під час перевезень, зіпсована, чи відпрацьована, чи забруднена	0,500	0,210	0,710*	В приміщенні на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Суміш відходів матеріалів та виробів з пластмаси інших, що не підлягає спеціальному обробленню	5,458	12,149	5,507*	В приміщенні на території підприємства, місце тимчасового зберігання
		Речовини та матеріали інші, які застосовують в енергетиці, зіпсовані, або неідентифіковані, їх залишки які не можуть бути використані за призначенням	-	0,740	-	-
		Препарати фармацевтичні та прилади лікарські зіпсовані, забруднені, простроченні, не марковані відповідним чином або з порушеним спеціальним пакуванням	0,080	0,149	0,089*	В приміщенні на території підприємства, місце тимчасового зберігання
3	Відокремлений підрозділ "Придніпровська"	Пил зольний вугільний	33677142,267	175428,403	33844047,509	МВВ "Золівідвал в балці Західна"

1	2	3	5	6	7	8
	теплова електрична станція” АТ “ДТЕК Дніпроенерго”	Пил зольний вугільний	2444037,3	-	2444037,300	МВВ “Золошлако- відвал в протоці Шиянка”
		Шлак паливний	167 830,892	43607,745	211438,637	МВВ “Шламо- накопичувач в протоці р. Шиянка”
		Шлак паливний	1863657,002	-	1863657,002	МВВ “Золошлако- відвал в протоці Шиянка”
		Смоли іонообмінні сатуровані зіпсовані або відпрацьовані	46,365	-	46,365	МВВ “Золовідвал в балці Західна”
		Шлам, що утворюється від регенерації іонообмінників	18 935,254	393,57	19328,82	МВВ “Золовідвал в балці Західна”
		Шлам, що утворюється від освітлення води (шлам освітлювачів ХВО)	13 539,368	278,95	13,818,318	МВВ “Золовідвал в балці Західна”
		Шлам, що утворюється від освітлення води (шлам НФС питної води)	28,953	1,255	30,208	МВВ “Золовідвал в балці Західна”
		Шлам, що утворюється від процесу очищення газів	94,08	1,196	95,279	МВВ “Золовідвал в балці Західна”
		Відходи знезараження та очищення вод стічних (мул БОС)	57 027,60	-	57 027,602	МВВ “Мулово- піскові площадки біологічних очисних споруд”
4	Відокремлений підрозділ “Криворізька теплова електрична станція” АТ “ДТЕК Дніпроенерго”	Засоби фільтрувальні відпрацьовані (антрацитова крихта)	54,059	-	54,059	МВВ “Золовідвал в балці Західна”
		Шлак паливний (золошлакові відходи, у т.ч.: шлак (суміш золошлаків), зола (суха зола)	50511360,11	140 329,411	50 629564,044	МВВ “Золошлако- відвал ДТЕК КРИВОРІЗЬКА ТЕС”
		Шлам, що утворюється від процесів знесолення води (відходи водопідготовки)	29 151,040	628,360	29 779,400	МВВ “Золошлако- відвал ДТЕК КРИВОРІЗЬКА ТЕС”
5	ПрАТ “Дніпровський металургійний завод”	Лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані	0,0054	0,0924	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		Відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані	-	0,0004	-	-
		Батареї свинцеві зіпсовані або відпрацьовані	0,0289	1,78275	0,0989	Тимчасове зберігання на спеціально обладнаних місцях до подальшої передачі на утилізацію
		Масла моторні, трансмісійні інші зіпсовані або відпрацьовані	-	1,33	-	-
		Шлам від очищення вод стічних неспецифічних промислових (шлам мийки автотранспорта)	0,05	0,156	-	-
		Матеріали фільтрувальні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені	0,025	0,005	-	-
		Абсорбенти зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені	-	1,43	-	-
		Матеріали обтиральні зіпсовані, відпрацьовані або забруднені	0,262	0,956	0,03	Тимчасове зберігання на спеціально обладнаних місцях до подальшої передачі на утилізацію
		Рідини мастильно-охолоджувальні синтетичні, відпрацьовані у процесі формування	-	--		-
		Відходи, які містять продукти хімічні неорганічні, н.в.і.у.	-	0,082	-	-
		Матеріали пакувальні змішані, у т.ч. дерев'яні та металеві, зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені	-	0,18	-	-
		Шини, зіпсовані перед початком експлуатації,	-	6,36	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		відпрацьовані, пошкоджені або забруднені під час експлуатації				
		Відходи перевезень, не позначені іншим способом (баласт залізничних колій)	-	305,8	-	-
		Шпали для залізничних чи трамвайних колій некондиційні	-	-	-	-
		Відходи перевезень, не позначені іншим способом (накладки гальмівних колодок відпрацьовані)	-	-	-	-
		Відходи перевезень, не позначені іншим способом (відпрацьовані повітряні фільтри)	-	0,06	-	-
		Шлаки доменні (негранульовані) вогнерідинні	-	-	-	-
		Шлаки сталеплавильні конвекторні (що не містять ванадій) інші	3 409,59	-	-	-
		Шлами металургійного виробництва доменні та конверторні	39 034,500		-	-
		Пил доменних печей (пил колошниковий), що утворюється у процесі виробництва чавуну та сталі	-	-	-	-
		Пил та тверді частинки інші електрофільтрів та інших газоочисних установок (пил графітовмісний)	4,08	-	-	-
		Пил та тверді частинки інші електрофільтрів та інших газоочисних установок (пил ГОУ)	-	0,9	-	-
		Окалина прокатного та ковалського пресового виробництва	-	111,4	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		Стрижні та форми ливарні, які піддавалися заливанню, що містять органічні зв'язувальні речовини	-	115,6	-	-
		Брухт вогнетривких виробів інший	-	292,0	-	-
		Матеріали абразивні та вироби з них зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням (пил абразивно-металевий)	0,04	0,01	-	-
		Матеріали абразивні та вироби з них зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням	-	0,66	-	-
		Деревина та вироби з деревини зіпсовані або використані	-	0,193	-	-
		Залишки пароніту	0,126	0,697	-	-
		Матеріали з вмістом азбесту зіпсовані або відпрацьовані	-	0,012	-	-
		Шлам, що утворюється від процесів знесолення води	-	11,18	-	-
		Вироби та матеріали гумові зіпсовані або відпрацьовані	0,14	1,228	-	-
		Відходи комунальні (міські) змішані, у т.ч. сміття з урн	-	100,672	-	-
		Відходи змішані будівництва та знесення будівель і споруд	-	249,4	-	-
		Макулатура паперова та картонна	-	7,1	-	-
		Матеріали пакувальні пластмасові зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені	0,166	-	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		Склобій скла хімічностійкого	-	0,032	-	-
		Бій скла технічного та скловиробів, що не підлягає спеціальному обробленню (світлодіодні лампи)	0,0018	0,2256	-	-
		Обладнання електронне загального призначення зіпсоване, відпрацьоване чи неремонтопридатне (оргтехніка)	0,41	1,23	0,2	Тимчасове зберігання на спеціально обладнаних місцях до подальшої передачі на утилізацію
		Обладнання та інструменти медичні одноразові зіпсовані або відпрацьовані	-	0,004	-	-
		Одяг зношений чи зіпсований	-	1,94	-	-
		Взуття зношене чи зіпсоване	-	1,26	-	-
		Суміш відходів, матеріалів та виробів з пластмас інших, що не підлягає спеціальному обробленню (ЗІЗ відпрацьовані)	-	0,175	-	-
		Матеріали електроізоляційних та виробів ізолювальних зіпсованих, забруднених або неідентифікованих, які не можуть бути використані за призначенням	-	0,155	-	-
		Відходи від технологічних процесів виробництва і розподілу енергії електричної, газу, пари та гарячої води, не позначені іншим способом	-	3,0	-	-
		Матеріали речовини чи продукти, які виробник або постачальник	-	0,03	--	-

1	2	3	5	6	7	8
		оголошує відходами, що не позначені іншим способом				
		Матеріали фільтрувальні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені (відпрацьовані рукавні фільтри)	-	-	-	-
		Відходи одержані в процесі зварювання (відпрацьовані електроди)	-	0,833	-	-
		Суміш відходів, матеріалів та виробів з пластмас інших, що не підлягає спеціальному обробленню (плівка полімерна)	-	1,375	-	-
6	КП "Кривбас-водоканал"	Ртутьвмісні лампи	-	0,010	-	-
		Відпрацьовані акумуляторні батареї	0,715	1,297	0,192	Територія підприємства
		Лакофарбові відходи	-	0,106	-	-
		Відпрацьовані масляні, повітряні та паливні фільтри	-	0,196	-	-
		Відходи нафтопродуктів	-	6,061	-	-
		Промаслене ганчір'я	-	0,113	-	-
		Промаслений пісок та тирса	-	1,140	-	-
		Пилоабразивні відходи	-	0,027	-	-
		Лабораторні відходи	-	0,000	-	-
		Фільтри очисних споруд автомийки	-	0,000	-	-
		Шлами автомийки	-	5,877	-	-
		Побутові відходи	-	25,131	-	-
		Золошлак	-	0,078	-	-
		Відходи кабельно-провідникової продукції	1,3562	1,8581	3,1687	Територія підприємства
		Брухт чорних металів	179,194	186,119	319,	Територія підприємства
		Макулатура	-	0,080	-	-
		Осад стічних вод	79731,227	8054,285	87779,935	Територія підприємства
		Відпрацьовані автошини	3,974	13,957	10,791	Територія підприємства
		Відходи абразивних кругів	-	0,345	-	-
		Відходи деревини	2,597	2,664	0,231	Територія

1	2	3	5	6	7	8
						підприємства
		Накладки гальмівних колодок	-	0,085	-	-
		Відходи скла	0,447	0,003		Територія підприємства
		Відходи електродів	-	1,2411	-	-
		Будівельні відходи	-	693,750	-	-
		Відходи технічної пластини	-	0,701	-	-
		Відходи спецодягу	-	2,464	-	-
		Відходи спецвзуття	-	1,172	-	-
		Відходи пластику	-	0,657	-	-
		Шлами зливової каналізації	-	0,349	-	-
		Шлам промивок фільтрів	114,382	36,502	9,974	Територія підприємства
		Шлам шахтних вод	1618,062	70,074	16,88136	Територія підприємства
		Відходи теплоізоляції	-	0,000	-	-
		Пісок та щебень після перезавантаження фільтрів	-	0,000	-	-
		Відходи ком'ютерної техніки	-	0,000	-	-
7	ПрАТ "Кривий Ріг Цемент"	Лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані		0,086	-	-
		Препарати та речовини фармацевтичні (у т.ч. ветеринарні), засоби і товари лікарські (у т.ч. аерозолі), їх залишки зіпсовані, прострочені або неідентифіковані		0,002	-	-
		Масла та мастила моторні, трансмісійні інші зіпсовані або відпрацьовані	3,500	12,700	-	-
		Матеріали обтиральні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені (ганчір'я промаслене)	-	1,720	-	-
		Абсорбенти зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені (промаслений пісок)	-	1,510	-	-
		Тара аптекарська	-	0,002	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		зіпсована або відпрацьована				
		Відходи перервезень, не позначені іншим способом (фільтри масляні паливні)	-	0,580	-	-
		Залишки очищення резервуарів для зберігання, що містять нафтопродукти (шлам відстою нафтопродуктів)	2,039	6,100	-	-
		Тара металева використана, у т.ч. дрібна (банки консервні тощо), за винятком відходів тари, що утворились під час перевезень (тара з-під лакофарбових матеріалів)	-	0,035	-	-
		Батарейки зіпсовані або відпрацьовані	-	0,054	-	-
		Шини, зіпсовані перед початком експлуатації, відпрацьовані, пошкоджені чи забруднені під час експлуатації	0,460	7,660	-	-
		Відходи перевезень не позначені іншим способом (накладки гальмівних колодок)	-	0,615	-	-
		Брухт чорних металів дрібний інший	55,468	86,36	158,306	ПрАТ "КРЦ" Склад металолому
		Брухт кольорових металів дрібний інший	-	0,326	0,326	ПрАТ "КРЦ" Склад металолому
		Гравій, щебінь, пісок, мука доломітова, заповнювачі гіпсоцементи, мастика гідроізоляційна, речовини зв'язувальні зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути	-	3,200	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		використані за призначенням (баласт залізничних колій)				
		Відходи одержані у процесах зварювання (відпрацьовані електроди)	-	0,090	-	-
		Матеріал абразивний, який використовують під час дробоструминного оброблення, відпрацьований (брухт абразивних матеріалів (круги))	-	0,007	-	-
		Ошкурки та стружка токарна металів чорних, що утворюються від процесів їх формування (у т.ч. кування, зварювання, пресування, волочіння, токарного оброблення, різання та обпилювання)	-	0,040	-	-
		Бій матеріалів та виробів скляних (бій скла)	-	0,080	-	-
		Бій скла технічного та скловиробів, що не підлягає спеціальному обробленню (відпрацьовані лампи розжарювальні)	-	0,008	-	-
		Одяг захисний зіпсований, відпрацьований чи забруднений	-	0,074	-	-
		Взуття зношене чи зіпсоване	-	0,032	-	-
		Матеріали фільтрувальні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені (відпрацьовані рукавні фільтри)	-	6,430	-	-
		Відходи від функціонування установок для очищення вод стічних, не позначені іншим	-	0,100	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		способом (відходи жировловлювача)				
		Відходи від технологічних процесів виробництва і розподілу енергії електричної, газу, пари та гарячої води, не позначені іншим способом (відходи теплоізоляційних матеріалів)	-	1,640	-	-
		Полімери синтетичні зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням (відходи полімерної плівки)	0,200	0,080	-	-
		Матеріали відпрацьовані від процесів фарбування (ганчірки, шліфувальні шкурки тощо)	-	0,010	-	-
		Засоби захисту від хімічних або бактеріальних аерозолів зіпсовані або відпрацьовані (ЗІЗ)	-	0,035	-	-
		Брухт неметалевий	0	0,015	-	-
		Матеріали гумові (стрічки гумово-тканинні, рукава, вироби трубчасті матеріали монтажні гумові, гумові деталі машин тощо) зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням (відпрацьовані резино-технічні вироби)	-	0,070	-	-
		Матеріали електроізоляційні та вироби ізолювальні	-	0,900	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням (відходи електроізоляційних матеріалів)				
		Суміш відходів, матеріалів та виробів з пластмас інших, що не підлягає спеціальному обробленню (різноманітна пластикова тара з-під розчинників, мийних засобів тощо)	-	0,060	-	-
		Макулатура паперова та картонна (офісна, архівна, бій мішків)	-	0,733	0,473	-
		Відходи змішані будівництва та знесення будівель і споруд (будівельні, промислові відходи)	-	326,720	-	-
		Відходи одержані в процесі очищення вулиць, місць загального використання, інші (тверді побутові відходи)	-	98,388	-	-
8	КП “Дніпро-водоканал” ДМР	Мул	235 696,47	5074,26	240770,73	Муловідвал, поля компостування, мулові майданчики
		Пісок	38 092,73	1427,06	395189,79	Муловідвал, піскові майданчики
9	АТ “Південний гірничо-збагачувальний комбінат”	Лампи люмінесцентні відпрацьовані, термометри ртутні зіпсовані	0,043	0,211	-	
		Батареї акумуляторні свинцеві відпрацьовані	1,015	23,062	0,117	Територія підприємства
		Відходи лакофарбових матеріалів та тара з-під ЛФМ	-	1,119	-	-
		Пил абразивно-металевий	-	0,005	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		Ганчір'я промаслене	0,193	1,860		
		Пісок, що містить нафтопродукти	0,116	2,734		
		Масла відпрацьовані	2,779	3,621		
		Фільтри масляні та паливні відпрацьовані	-	1,842	-	-
		Батарейки відпрацьовані	-	0,019	-	-
		Відходи хімічних речовин	-	0,004	-	
		Тара використана з-під хімічних речовин	-	0,001	-	-
		Відходи розкривних порід	-	3 115 503,584	-	МВВ "Відвали "Лівобережні"
		Шлами збагачення залізної руди	-	7 048 117,000	-	МВВ: "Хвостосховище "Войково", "Хвостосховище "Об'єднане. Перша карта"
		Матеріали фільтрувальні відпрацьовані	-	86,689	-	-
		Стрічки конвеєрні гумовотросові відпрацьовані	-	45,084	-	-
		Стрічки конвеєрні гумовотканинні відпрацьовані	3,78	0,09	-	-
		Відходи гумовотехнічних виробів	1,451	2,806	-	-
		Бій скла	-	0,110	-	-
		Відходи побутові	-	746,887	-	-
		Відходи деревини	11,673	50,555	20,572	Територія підприємства
		Шлами зливової каналізації	-	2,209	-	-
		Відходи будівельні	-	336,491	-	-
		Відходи абразивних матеріалів	0,003	0,008		-
		Відходи теплоізоляційних матеріалів	-	3,450	-	-
		Брухт та відходи чорних металів	185,772	5972,665	443,316	Територія підприємства
		Брухт та відходи кольорових металів	6,903	30,517	3,160	Територія підприємства
		Конденсат компресорного устаткування	0,002	0,006	-	-
		Шпали дерев'яні відпрацьовані	-	87,000	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		Відходи електроізоляційних матеріалів	0,059	0,440	-	-
		Шини автомобільні відпрацьовані	5,061	76,458	36,999	Територія підприємства
		Накладки гальмівних колодок залізничного та автомобільного транспорту відпрацьовані	0,350	0,310	-	-
		Відходи полімерів	0,015	0,354	-	-
		Спецодяг зношений	0,243	2,837	0,132	-
		Спецвзуття зношене	0,064	0,653	-	-
		Ізолятори електричні відпрацьовані	-	0,432	-	-
		Відходи зварювальних матеріалів	0,100	0,822	0,013	Територія підприємства
		Використана пакувальна полімерна тара	0,075	3,550	0,205	Територія підприємства
		Бій скла хімічного посуду	0,004	0,025	-	-
		Відпрацьована сальникова набивка	-	0,234	-	-
10	ПрАТ “Центральний гірничо-збагачувальний комбінат”	Відпрацьовані люмінесцентні лампи	-	0,079	-	-
		Відпрацьовані свинцеві акумулятори	11,450	10,632	10,632	Місця тимчасового зберігання відходів структурних підрозділів підприємства ПрАТ “ЦГЗК”
		Відпрацьовані лужні акумулятори	-	1,277	1,277	Місця тимчасового зберігання відходів структурних підрозділів підприємства ПрАТ “ЦГЗК”
		Батарейки відпрацьовані	-	0,018	-	-
		Трансформатори та конденсатори, які містять поліхлоровані біфініли чи поліхлоровані терефлати зіпсовані або відпрацьовані	-	61,980	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		(списане обладнання, що містить ПДХ)				
		Відпрацьовані моторні масла та мастила	74,717	107,987	29,164	Місця тимчасового зберігання відходів структурних підрозділів підприємства ПрАТ "ЦГЗК"
		Відпрацьовані індустріальні масла та ПММ	19,960	2,120	2,120	Місця тимчасового зберігання відходів структурних підрозділів підприємства ПрАТ "ЦГЗК"
		Відпрацьовані змазки, гас	-	2,000	-	-
		Уловлені нафтопродукти очисних споруд	-	79,840	-	-
		Відпрацьовані сорбенти очисних споруд	-	0,900	0,020	-
		Промаслене ганчір'я	0,407	2,925	-	-
		Промаслений пісок, ґрунт	2,370	8,423	-	-
		Відпрацьовані фільтри, забруднені нафтопродуктами	0,010	15,275	-	-
		Осад на дні резервуара (відстій ПММ)	0,300	18,325	-	-
		Шлам автомийки	3,000	199,245	-	-
		Відходи ГТВ замаслені	0,570	1,834	-	-
		Тара забруднена лакофарбовими матеріалами	0,105	1,286	-	-
		Відпрацьовані монітори з ЕПТ	-	-	-	-
		Відходи руд залізних інші (пил ПГУ)	-	4,820	-	-
		Відходи сальникової набивки	0,170	0,879	-	-
		Тара забруднена нафтопродуктами	0,391	10,846	-	-
		Відходи ГТВ	34,867	21,668	-	-
		Брухт кольорових металів	113,948	177,139	29,366	Місця тимчасового зберігання відходів

1	2	3	5	6	7	8
						структурних підрозділів підприємства ПрАТ "ЦГЗК"
		Відходи електроізоляційних матеріалів	0,058	0,373	-	-
		Тара скляна використана та бій скла (за винятком відходів перевезень, та тари аптечної) (склобій)	0,005	0,156	-	-
		Бій ізоляторів керамічних та фарфорових	0,055	2,525	-	-
		Відходи полімерів	0,455	2,586	-	-
		Макулатура	0,231	5,439	-	-
		Відходи деревини	-	0,100	-	-
		Відпрацьовані шини	547,865	26,770	-	-
		Відпрацьовані залізобетонні шпали	-	-	-	-
		Відпрацьовані гальмівні накладки	-	3,190	-	-
		Відпрацьовані дерев'яні шпали і бруси	-	3,910	-	-
		Відпрацьовані повітряні фільтри транспортних засобів	0,222	4,899	-	-
		Будівельні відходи	-	718,000	-	-
		Брухт чорних металів	2222,111	2985,676	282,793	Місця тимчасового зберігання відходів структурних підрозділів підприємства ПрАТ "ЦГЗК"
		Відходи абразивних кругів	-	0,060	-	-
		Мул каналізації	1,000	2,880	-	-
		Тверді побутові відходи	-	1276,350	-	-
		Відпрацьований спецодяг	0,246	0,534	-	-
		Відпрацьоване спецвзуття	0,267	1,590	-	-
		Конденсат компресорних установок	-	0,255	-	-
		Відходи електрощіток графітових	0,019	0,075	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		Брухт вогнетривів	226,000	90,970	90,970	Місця тимчасового зберігання відходів структурних підрозділів підприємства ПрАТ “ЦГЗК”
		Відходи сухої магнітної сепарації (СМС), пил ПГУ	30 325,358	584940,000	21966,358	Місця тимчасового зберігання відходів структурних підрозділів підприємства ПрАТ “ЦГЗК”
		Хвости збагачення	-	4116798,000	-	-
		Відходи фільтротканини	2,413	9,967	-	-
		Відходи конвеєрних стрічок гумовотканинних	38,440	11,520	-	-
		Осад очисних споруд	-	0,500	-	-
		Відпрацьовані керамічні фільтрувальні елементи	-	7,500	-	-
		Відходи пароніту	-	0,040	-	-
		Абсорбенти для ліквідування проливів нафтопродуктів	-	0,330	-	-
		Відпрацьовані маски, респіратори	-	0,030	-	-
		Відпрацьовані світлодіодні лампи, лампи розжарювання	-	0,046	-	-
11	АТ “Об’єднана гірничо-хімічна компанія” (Філія “Вільногірський гірничо-металургійний комбінат” АТ “ОГХК”)	Відходи комунальні (міські) змішані, у т.ч. сміття з урн (тверді побутові відходи)	-	37,104	-	-
		Устаткування та інструмент загальнопромислового характеру для механічного, термомеханічного, фізикохімічного, хімічного, біологічного та інших видів оброблення або для складальних	-	589,000	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		процесів зіпсоване або неремонтнопридатне				
		Брухт кольорових металів дрібний інший	-	14,521	-	-
12	ПрАТ "КАМЕТ-СТАЛЬ"	Лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані	0,169	1,360	0,055	Склад цеху підготовки виробництва
		Батареї свинцеві зіпсовані або відпрацьовані	1.054	14,778	0,970	Склад цеху підготовки виробництва
		Відходи масла, не позначені іншим способом	27,219	18,600	3,711	Склад цеху підготовки виробництва
		Матеріали гумові (стрічки гумовотканинні, рукава, вироби трубчасті, матеріали монтажні гумові, гумові деталі машин тощо) зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	12,049	1,941	-	-
		Матеріали обтиральні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені	0,154	1.387	-	-
		Пісок зіпсований, забруднений або неідентифікований, його залишки, які не можуть бути використані за призначенням	-	0,380	0,380	Склад цеху підготовки виробництва
		Тара металева використана,	1,084	-	-	-
		у т. ч. дрібна (банки консервні тощо), за винятком відходів тари, що утворилися під час перевезень				

1	2	3	5	6	7	8
		Шлак пічний	1,489	1,651	-	-
		Мастила (суміші спирто-бензинові, масла мінеральні та машинні, суміші емульсійні та мильні, жири та масла тваринного та рослинного походження) зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	0,219	-	0,219	Склад цеху підготовки виробництва
		Матеріали та вироби будівельні ізоляційні, у т. ч. картони, полотна, мати, плити, зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	2,623	0,457	-	-
		Відходи перевезень, не позначені іншим способом	-	23,500	-	-
		Відходи, одержані у процесах зварювання	8,910	5,530	-	-
		Матеріали та вироби з вогнетривів зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	182,852	4346,214	-	-
		Брухт вогнетривких виробів інший	-	2774,350	-	
		Брухт кольорових металів дрібний інший	97,800	12,171	4,154	Склад цеху підготовки виробництва
		Матеріали керамічні зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	-	0,360	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		Пил та тверді частинки інші електрофільтрів та інших газоочисних установок	-	4,000	-	-
		Шлами абразивні	-	0,060	-	-
		Матеріали абразивні та вироби з них зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням	-	1,418	1,418	Склад цеху підготовки виробництва
		Суміші формувальні на мідній основі відпрацьовані	-	10,000	-	-
		Матеріали та вироби будівельні з вмістом азбесту зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням	-	0,952	0,788	-
		Шпали для залізничних або трамвайних колій некондиційні	2,900	2,465	-	-
		Шини, зіпсовані перед початком експлуатації, відпрацьовані, пошкоджені чи забруднені під час експлуатації	1,344	2,346	-	-
		Маси електротермічні вихідні та вироби з кераміки зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням	-	21,460	-	-
		Одяг захисний зіпсований, відпрацьований чи забруднений	0,996	2,169	0,339	Склад цеху підготовки виробництва
		Одяг зношений чи зіпсований	0,019	4,231	-	-
		Взуття зношене чи зіпсоване	0,889	2,804	0	-

1	2	3	5	6	7	8
		Обладнання та інструменти медичні одноразові, зіпсовані або використані	-	0,123	-	-
		Матеріали текстильні зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	0,580	11,810	0,560	Склад цеху підготовки виробництва
		Препарати та речовини фармацевтичні (у т.ч. ветеринарні), засоби і товари лікарські (у т.ч. аерозолі), їх залишки зіпсовані, прострочені або неідентифіковані	-	0,002	-	-
		Відходи деревини кускові	25,135	807,528	18,052	Склад цеху підготовки виробництва
		Матеріали гумові (стрічки гумовотехнічні, рукава, вироби трубчасті, матеріали монтажні гумові, гумові деталі машин тощо) зіпсовані, забруднені або неідентифіковані їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	9,550	26,759	16,470	Склад цеху підготовки виробництва
		Стружка від оброблення склопластиків	0,100	0,010	-	-
		Матеріали електроізоляційні та вироби ізолювальні зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням	0,593	-	0,357	-
		Матеріали та вироби будівельні ізоляційні, у т.ч. картони, полотна, мати, плити, зіпсовані, забруднені або неідентифіковані	0,160	3,920	0,120	Склад цеху підготовки виробництва

1	2	3	5	6	7	8
		їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням				
		Матеріал абразивний, який використовують під час дробо-струминного оброблення, відпрацьований	-	0,570	-	-
		Відходи, одержані в процесі очищення вулиць, місць загального використання, інші	-	851,640	-	-
		Відходи змішані будівництва та знесення будівель і споруд	-	23078,718	-	-
		Макулатура паперова та картонна	5,000	4,927	0,347	Склад цеху підготовки виробництва
		Бій матеріалів та виробів скляних	-	0,610	0,610	Склад цеху підготовки виробництва
		Матеріали пакувальні пластмасові зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені	0,865	2,038	0,483	Склад цеху підготовки виробництва
		Суміш відходів, матеріалів та виробів з пластмас інших, що не підлягає спеціальному обробленню	2,426	2,399	2,399	Склад цеху підготовки виробництва
		Шлаки сталеплавильні конверторні (що не містять ванадій) для доменних печей	-	256072,100	-	-
13	ПрАТ “Суша Балка”	Лампи люмінесцентні	0,008	0,001	-	-
		Батарей свинцеві відпрацьовані	0,622	2,857	-	-
		Акумулятори лужні, у т.ч. кадмій-нікелеві, некондиційні	0,047	0,070	-	-
		Тара металева, використана, у т.ч. дрібна (банки консервні тощо), за втинятком тари, що утворилась під час перевезень	0,115	0,035	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		Матеріали обтиральні, зіпсовані	0,152	0,045	-	-
		Матеріали фільтрувальні зіпсовані, відпрацьовані чи забрудненні	0,203	2,809	-	-
		Масла та мастила моторні, трансмісійні інші зіпсовані або відпрацьовані	0,090	7,044	-	-
		Шлам та “хвости” збагачення руд залізних	-	308 256,200	-	-
		Матеріали абразивні та вироби з них зіпсовані, забрудненні або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням	-	0,012	-	-
		Вироби та матеріали гумові зіпсовані або відпрацьовані	4,917	22,292	-	-
		Шини зіпсовані	2,809	13,465	-	-
		Склобій	0,005	0,092	-	-
		Макулатура паперова та картонна	9,913	4,663	-	-
		Одяг захисний зношений та зіпсований	0,544	4,442	-	-
		Обрізки, висічки, стрічки та інші відходи плівкових та неплівкових поліетиленів низької та високої щільності	0,319	0,234	-	-
		Відходи комунальні (міськи) змішані, у т.ч. сміття з урн	-	207,300	-	-
		Відходи змішані будівництва та знесення будівель і споруд	-	11,250	-	-
		Машинки офісні та комп'ютери некондиційні	0,109	0,299	-	-
		Рідини мастильно-охолоджувальні, які не містять галогенів (неемульговані) відпрацьовані у процесі формування металу	-	0,035	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		Відходи перевезень не позначені іншим способом	-	0,100	-	-
		Шлам від очищення вод стічних комунальних	-	0,145	-	-
		Стружка деревини	0,199	0,652	-	-
		Електроізоляційні матеріали та вироби ізолювальні зіпсовані, забрудненні або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням	-	0,050	-	-
		Залізничні шпали	0,360	-	-	-
		Залишки очищення резервуарів для зберігання, що містять нафтопродукти	-	0,520	-	-
14	Філія “Соцвугілля” ПрАТ “ДТЕК Павлоград-вугілля”	Шлам, що утворився від освітлення води (промислові відходи мулу від ставців-накопичувачів)	171531,48	758,8	172289,86	МБВ: “Ставок-освітлювач шахтних вод в б. Свідівок”, “Ставок-накопичувач шахтних вод в б. Таранова”, “Ставок-накопичувач шахтних вод в б. Мікуліно”, “Ставок-накопичувач шахтних б. Косьмінна”
		Гірничя порода	34343212	262974,0	34606186,0	МБВ “Породний відвал”
		Мули, що утворюються від освітлення води	19145,93	440,0	19,585,93	МБВ “Породний відвал”
		Порода гірська	11892055,0	78297,000	11970352,00	Шахта “Ювілейна” МБВ “Породний відвал”
		Шлам, що утворюється від освітлення води	173916,000	440,000	174356,00	Шахта “Ювілейна” МБВ “Породний відвал”

1	2	3	5	6	7	8
15	ВСП “Шахтоуправління Тернівське” ПрАТ “ДТЕК Павлоград- вугілля”	Порода гірська	17720013,6	154819,6	17874833,2	МБВ “Породний відвал “Шахта “Західно- Донбаська”
		Шлам, що утворюється від освітлення води	973,014	110,152	1083,166	МБВ “Породний відвал “Шахта “Західно- Донбаська”
16	ВСП “Шахтоуправління Дніпровське” ПрАТ “ДТЕК Павлоград- вугілля”	Лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані	-	0,230	-	-
		Батареї свинцеві зіпсовані або відпрацьовані	-	0,2,889	-	-
		Масла та мастила моторні, трансмісійні інші зіпсовані або відпрацьовані	-	12,000	-	-
		Взуття зношене чи зіпсоване	-	0,082	-	-
		Відходи (породи гірські, земля), які утворюються під час проведення розкривних робіт у процесі будівництва шахт, розрізів, видобування вугілля відкритим способом	12458316,19	230281,600	12688597,79	МБВ “Породний відвал”
		Шлам, що утворився від освітлення води	16728,8424	411,687	17140,5294	МБВ “Породний відвал”
		Брухт металевий	-	1997,132	-	-
		Обрізки кабелів, які містять кольорові метали	-	88,352	-	-
		Одяг захисний зіпсований, відпрацьований чи забруднений	-	0,949	-	-
		Відходи та залишки вхідних компонентів інших	-	3,901	-	-
		Вироби пластмасові інші некондиційні	-	0,086	-	-
		Відходи, одержані в процесі очищення вулиць, місць загального використання, інші	-	634,630	-	-
		Матеріали гумові (стрічки гумово- тканинні, рукава, вироби трубчасті,	-	13,463	-	-

1	2	3	5	6	7	8
		матеріали монтажні гумові, гумові деталі машин тощо) зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням				
		Обладнання електричне загального призначення зіпсоване, відпрацьоване чи неремантоване	-	1,5	-	-
		Макулатура паперова та картонна	-	0,050	-	-
17	АТ “Кривбас-залізрудком”	Пусті породи	13500000,0	-	13 500 000,0	МБВ “Склад пустих порід” ШУ “Покровське”
		Пусті породи	1590728,0	67733	1658461,0	МБВ “Склад пустих порід шахти “Покровська”
18	Філія “Павлоградське енергопідприємство” ПрАТ “ДТЕК Павлоград-вугілля”	Шлак	124,0	15778,00	120,0	Проммайданчик
		Тверді побутові відходи	-	35,41	-	-
		Брухт чорних металів	0,988	156,025	37,053	Проммайданчик
		Брухт кольорових металів	1,647	0,089	1,538	Проммайданчик
		Деревина та вироби з деревини зіпсовані	-	0,979	-	-
		Матеріали абразивні та вироби з них зіпсовані	-	0,547	-	-
19	ПрАТ “Північний гірничо-збагачувальний комбінат”	Лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані	0	0,596	0**	-
		Батареї свинцеві зіпсовані або відпрацьовані	9,565	8,596	3,004	-
		Батареї лужні зіпсовані або відпрацьовані	30414	1,096	0**	-
		Залишки очищення резервуарів для зберігання, що містять нафтопродукти	0,045	0,565	0**	-
		Масла нафтові зіпсовані, забруднені або	0	21,243	7,643**	-

1	2	3	5	6	7	8
		неідентифіковані. Їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням				
		Масла та мастила моторні, трансмісійні інші зіпсовані або відпрацьовані	44,830	112,510	112,510**	-
		Матеріали обтиральні зіпсовані, відпрацьовані чи забрудненні	1,029	2,791	0**	-
		Відходи перервезень не позначені іншим способом	6,725	15,735	0**	-
		Пісок зіпсований забруднений або неідентифікований, його залишки, які не можуть бути використані за призначенням	0	3,810	0**	-
		Шлам масло-, водовідокремлювачів	0	18,200	0**	-
		Тара металева використана у т.ч. дрібна (банки консервні тощо), за винятком відходів тари, що утворилися під час перевезень	0	1,430	0**	-
		Тара металева, скляна, дерев'яна, текстильна, картонна та паперова, яку використовують під час перевезень, зіпсована, чи відпрацьована, чи забруднена	1,441	0,859	0**	-
		Гравій, щебень, пісок, мука доломітова, заповнювачі, гіпсоцементи, мастика гідроізоляційна, речовини зв'язувальні зіпсовані, забрудненні або неідентифіковані	0	49,870	0**	-
		Матеріали електроізоляційні та вироби ізольовані зіпсовані, які не	0,012	0,008	**	-

1	2	3	5	6	7	8
		можуть бути використані за призначенням				
		Матеріали фільтрувальні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені	4,322	52,578	0**	-
		Шини зіпсовані перед початком експлуатації, відпрацьовані, пошкоджені чи забруднені під час експлуатації	213,0	148,860	0**	-
		Відходи змішані будівництва та знесення будівель і споруд	323,158	802,592	0**	-
		Брухт чорних металів дрібний інший	1447,642	6098,340	1590,134**	-
		Футерування інші відпрацьовані	170,080	1290,800	294,330**	-
		Вироби та матеріали гумові зіпсовані або відпрацьовані	6,702	143,328	0**	-
		Відходи комунальні (міські змішані, у т. ч. сміття з урн)	0,999	1037,851	0**	-
		Деревина та вироби з деревини зіпсовані або відпрацьовані	4,540	4,180	0**	-
		Бій матеріалів та виробів скляних	0,048	0	0**	-
		Шлам від очищення вод стічних комунальних (міських)	0,356	0,504	0**	-
		Матеріали пакувальні пластмасові зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені	0,025	0,160	0**	-
		Відходи перевезень не позначені іншим способом	0,025	0,195	0**	-
		Макулатура паперова та картонна	0,703	0,032	0**	-
		Матеріали гумові (стрічки гумово-тканинні, рукава, вироби трубчасті, матеріали монтажні гумові, гумові деталі машин тощо) зіпсовані забруднені	92,440	114,780	114,780**	-

1	2	3	5	6	7	8
		або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням				
		Брухт кольорових металів дрібний інший	356,251	358,055	310,201	-
		Відходи розроблення кар'єром руди залізної	0	28 149 246,0	28 149 246,0	Відвал
		Шлам та "хвости збагачення руд залізних"	0	4 531 900,0	4 531 900,0	Хвостосховище
		Матеріали та вироби будівельні ізоляційні, у т.ч. картони, полотна, мати, плити, зіпсовані, забрудненні або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	1,306	1,694	0**	-
		Відходи одержані у процесах зварювання	0,072	0	0**	-
		Одяг захисний зіпсований, відпрацьований, забруднений	0	0,050	0**	-
		Відходи від функціонування установок для очищення стічних вод, не позначених іншим способом	0	0,150	0**	-
		Матеріали, речовини чи продукти, які виробник або постачальник оголошує відходами, що не позначені іншим способом	0	1,903	0**	-
20	ПрАТ "ЮЖКОКС"	Відходи виробничо-технологічні інші, не позначені іншим способом, або відходи від комбінованих процесів коксохімічного виробництва	34294,781	-	34220,541	МВВ № 147/15 від 28.09.2015 "Накопичувачі рідких хімічних відходів"

1	2	3	5	6	7	8
21	АТ “ДНПРОАЗОТ”	Лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані	0,415	0,002	-	-
		Масла технічні відпрацьовані	2,483	8,558	0,261	Місце тимчасового зберігання відходів на території підприємства
		Азбестові матеріали відпрацьовані	0,015	-	-	-
		Ганчір'я промаслене відпрацьоване	1,115	0,158	-	-
		Фільтри відпрацьовані	0,122	0,010	-	-
		Тара металева використана	-	0,301	-	-
		Тара пластикова використана	0,021	0,001	-	-
		Будівельні відходи	22,94	-	-	-
		Тверді побутові відходи	-	114,438	-	-
22	Філія “ЦЗФ ПАВЛОГРАДСЬКА” ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ”	Відходи видобування неметалічних корисних копалин (нерудні)	1071474,00	-	1 071 474,000	Породний відвал ФІЛІЇ “ЦЗФ ПАВЛОГРАДСЬКА”
		Хвости та інші відходи від промивання та очищення корисних копалин інші	1891089,00	-	1 891 089,000	Породний відвал ФІЛІЇ “ЦЗФ ПАВЛОГРАДСЬКА”
		Хвости та інші відходи від промивання та очищення корисних копалин інші	11756000,0	-	11756 000,000	Хвостосховище в балці Стуканова
23	КП ДОР “АУЛЬСЬКИЙ ВОДОВІД”	Компост з осадів стічних вод	27078,330	1342,680	28421,010	Мулові ставки
		Компост з осаду відстійників				Мулові майданчики
		Компост з осаду пісколовок				Мулові майданчики
24	Філія “ПУМТІП” ПрАТ “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ”	Брухт металевий	-	12,000	-	Навалом на майданчику з твердим покриттям на території підприємства (дільниці)
		Деревина та вироби з деревини зіпсовані чи відпрацьовані	384,918	1218,534	503,352	Майданчик з твердим покриттям на

1	2	3	5	6	7	8
						території підприємства (дільниці)
		Брухт кольорових металів дрібний інший	-	0,025	-	Майданчик з твердим покриттям на території підприємства (дільниці)
		Відходи комунальні змішані, у т.ч. сміття з урн	-	236,240	-	В металевих контейнерах на території структурних підрозділів підприємства

* відповідно до наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22.12.2022 № 309 “Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією” Нікопольську міську територіальну громаду з 21.07.2022 віднесено до територій активних бойових дій, тому вивоз на подальшу утилізацію промислових відходів не виконувався у 2022 році.

** тимчасове зберігання відходів.

8.3. Транскордонне перевезення небезпечних відходів

Згідно ст. 197 Митного кодексу України на окремі товари встановлюються обмеження щодо їх переміщення через митний кордон України. Пропуск таких товарів через митний кордон України та/або їх випуск залежно від вимог відповідного закону здійснюються митними органами на підставі отриманих від державних органів, інших установ та організацій, уповноважених на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, з використанням механізму “єдиного вікна” відповідних дозвільних документів.

Інформація про ввезення та вивезення у 2023 році вантажів, які підлягають контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів, згідно постанови КМУ від 13.07.2000 № 1120 “Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків” наведена у таблиці 8.3.1. за даними Дніпровської митниці Державної митної служби України.

Таблиця 8.3.1. Ввезення та вивезення у 2023 році вантажів, які підлягають контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів

Напрямок переміщення	Назва товару	Кількість тонн
ввезення	Брухт міді	44,9
ввезення	Перліт	79,20
ввезення	Відходи з катанки сталевий низьковуглецевий: металовідходи	0,223

ввезення	Відходи з катанки сталевий низьковуглецевої: окалина (оксид заліза)	0,309
вивезення	Негранульований глютен кукурудзяний сухий	2610,00
вивезення	Шлак мідно-цинковий	179,25
вивезення	Лушпиння соняшникове гранульоване	115,05
вивезення	Шлак доменний гранульований для цементів, бетонів та будівельних розчинів	58933,165
вивезення	Шлак доменний	102144,8
вивезення	Побічний продукт виробництва крохмалю (глютен)	5158,00

9. ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

Екологічну безпеку визначають як такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей (ст. 50 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”).

Екологічна безпека сьогодні розглядається як один з невід’ємних елементів національної безпеки. Дніпропетровська область є одним з найбільш індустріально-розвинених регіонів України.

1. Екологічна безпека як складова національної безпеки

На території Дніпропетровської області розташовано більше 500 промислових підприємств.

Однією з найбільш екологічно небезпечних галузей промисловості Дніпропетровської області є металургія, яка включає в себе коксове, прокатне виробництво та інше. Технології, що використовуються на значній частині підприємств металургійної галузі, застарілі, їх вплив на навколишнє природне середовище проявляється в гігантських відвалах кар’єрів та шламонакопичувачах Кривбасу, міст Кам’янське, Дніпро та ін.

Внаслідок діяльності підприємств гірничо-металургійного комплексу виникають значні забруднення атмосферного повітря, зсувонебезпечні явища, підтоплення населених пунктів та сільськогосподарських угідь. Негативний вплив на навколишнє природне середовище здійснюють утворені гігантські відвали кар’єрів та шламонакопичувачів.

Чотири найбільші шламонакопичувачі створили зону екологічної небезпеки для м. Кривий Ріг, а один з них – для більшості сільської території Криворізького району. Техногенне навантаження складають гігантські хвостосховища і шламонакопичувачі м. Жовті Води та Західного Донбасу, а також теплових електростанцій; кар’єри мм. Марганця, Покрову, Вільногірська; провали земної поверхні під шахтами Західного Донбасу і Кривбасу, десятки відстійників і накопичувачів токсичних відходів.

Кривий Ріг є одним з основних центрів розвитку промисловості України та, зокрема, Дніпропетровської області. Місто має великий промисловий потенціал та належить до найбільш екологічно напружених міст України. Основою народногосподарського комплексу міста є залізрудна промисловість, що базується на одному із самих великих родовищ залізної руди у світі. Видобуток та переробка залізної руди пов’язана, зокрема зі значними викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Ще одним техногенно-напруженим містом в Дніпропетровській області є м. Кам’янське, на території якого розташований потужний промисловий комплекс, що суттєво впливає не тільки на екологічний стан міста, а й на екологічну ситуацію в області та країні в цілому. Техногенні геохімічні перетворення атмосфери, забруднення повітря та води, радіаційна спадщина – одні з найактуальніших проблем для міста. На відносно невеликій території знаходиться більше 50-ти

промислових підприємств різних галузей промисловості: металургійної, хімічної, коксохімічної, машинобудівної, енергетичної та інших, деякі з них розташовані в центральній частині міста.

Ще одним з факторів забруднення території міста є велика кількість небезпечних відходів, яка залишилась у “спадщину” з радянських часів. Це залишки уранового виробництва від діяльності державного підприємства “Придніпровський хімічний завод”, залишки виробничої діяльності цехів переробки аміаку приватного акціонерного товариства “ДніпроАзот” та інші.

Хвостосховища, що утворилися протягом 1948-1991 років внаслідок уранового виробництва на виробничому об’єднанні “Придніпровський хімічний завод”, залишаються джерелом забруднення довкілля і разом з виробничими приміщеннями – джерелом опромінення персоналу і населення міста, обумовлюючи можливість шкоди для їх здоров’я, та сприяють перетворенню прилеглої території на територію з постійними небезпечними екологічними умовами проживання.

З метою приведення в безпечний екологічний стан уранових об’єктів колишнього Виробничого об’єднання “Придніпровський хімічний завод”, здійснення рекультиваційно-відновлювальних робіт на радіоактивно забруднених територіях, поводження з відходами переробки уранових руд наказом Мінпаливенерго України від 13.12.2000 створено Державне підприємство “Бар’єр”. Одним з основних напрямків діяльності якого є проведення регламентних робіт на сховищах та хвостосховищах відходів переробки уранових руд, виведених з експлуатації, у тому числі на території “Бази С”, “ДП-6”, “Лантанової фракції” та “Сухачівського”.

З метою запобігання виникненню надзвичайної ситуації на території України внаслідок погіршення екологічного стану на території колишнього виробничого об’єднання “Придніпровський хімічний завод”, проведення постійного моніторингу за радіаційним станом об’єктів з переробки уранових і торієвих руд цього виробничого об’єднання, які сьогодні перебувають на балансі Державного підприємства “Бар’єр”, здійснення технічного нагляду та першочергових заходів щодо приведення їх у безпечний стан, а також забезпечення створення безпечних умов для проживання населення в Дніпропетровській області розроблена Державна цільова екологічна програма першочергових заходів приведення у безпечний стан об’єктів і майданчика колишнього уранового виробництва виробничого об’єднання “Придніпровський хімічний завод” на 2019 – 2023 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 756 (із змінами).

Враховуючи важливість питання та необхідність поновлення державного фінансування для здійснення реабілітаційних заходів на промисловому майданчику колишнього уранового виробництва виробничого об’єднання “Придніпровський хімічний завод” та забезпечення повноцінної діяльності державного підприємства “Бар’єр” Міністерством енергетики України розроблено проект постанови Кабінету “Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України”, додаток 2 якої містить “Завдання і заходи з

виконання Державної цільової екологічної програми першочергових заходів приведення у безпечний стан об'єктів і майданчика колишнього уранового виробництва виробничого об'єднання “Придніпровський хімічний завод” на 2019 – 2026 роки”.

За даними Урядового порталу, станом на 01.01.2024, вказаний акт Кабінетом Міністрів України відповідно до діючого Закону не затверджено.

Екологічна безпека оборонної діяльності

У 2023 році Державною екологічною інспекцією Придніпровського округу (Дніпропетровська та Кіровоградська області) на території Дніпропетровської області планових перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства України на території військових частин не здійснювалось.

9.2. Об'єкти підвищеної небезпеки

До переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку відносяться об'єкти, будівництво й експлуатація яких можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища. Серед цих об'єктів найбільш небезпечними є об'єкти з виробництва вибухових речовин та утилізації непридатних боєприпасів; підприємства хімічної та нафтопереробної промисловості; об'єкти, що використовують хлор та аміак (холодильні установки, установки з очищення води тощо), склади пестицидів та агрохімікатів, аміакопроводи.

Підприємства енергетики, металургійної, хімічної, гірничовидобувної галузей промисловості є об'єктами підвищеної екологічної небезпеки. Застарілі технології, зношене устаткування, низький рівень використання ресурсозберігаючих і природоохоронних технологій сприяє постійному збільшенню екологічного навантаження на навколишнє середовище.

9.3. Радіаційна безпека

Радіаційна безпека (РБ) – це стан захищеності теперішнього часу і майбутнього покоління людей від шкідливого впливу іонізуючого випромінювання.

Радіаційний фон в навколишньому середовищі можуть створювати природні джерела випромінювання. Природні джерела випромінювання мають зовнішній і внутрішній вплив на людину і створюють природний радіаційний фон, який представлений космічним випромінювання і випромінюванням радіонуклідів земного походження.

Технологічно змінений природний радіаційний фон являє собою випромінювання від природних джерел, що зазнали змін внаслідок діяльності людини. До технологічно зміненого природного радіаційного фону відносяться випромінювання, внаслідок видобутку корисних копалин, випромінювання при згорянні продуктів органічного палива, випромінювання в приміщеннях,

виробів побудованих з матеріалу, який може містити природні радіонукліди. У ґрунтах містяться наступні радіонукліди: вуглевод-14, калій-40, свинець-210, полоній-210. Серед найбільш поширених в РБ можна назвати радон.

Створюють радіаційний фон в навколишньому середовищі також і штучні джерела випромінювання. Радіоактивні забруднення локального, регіонального і глобального характеру відбуваються за рахунок відходів ядерної енергетики та радіаційних аварій. Забруднюють середовище і радіонукліди, які використовуються в промисловості, сільському господарстві, науці, медицині та інше. Штучні джерела радіації іонізуючих випромінювань створені людиною обумовлюють радіаційний фон, який полягає в глобальному розпаді штучних радіонуклідів. Такі процеси мають як зовнішній так і внутрішній вплив на людину.

Поводження з радіоактивними відходами

За інформацією департаменту з безпеки радіаційних технологій та поведження з радіоактивними відходами Державної інспекції ядерного регулювання України Дніпровська міжобласна філія Державного спеціалізованого підприємства “Об’єднання “Радон” здійснює ліцензовану діяльність з переробки, зберігання радіоактивних відходів (РАВ), а саме:

експлуатацію сховищ для контейнерного зберігання РАВ;

обслуговування, контроль та моніторинг законсервованих сховищ РАВ, заповнення яких здійснювалось у попередній період (до 1996 року) за технологією захоронення;

збирання, кондиціонування та перевізка РАВ до сховищ;

ведення державної системи РАВ;

участь у ліквідації радіаційних аварій.

З 2022 року на Дніпровській міжобласній філії Державного спеціалізованого підприємства “Об’єднання “Радон” було частково призупинено здійснення ліцензованої діяльності з поведження з РАВ, зокрема:

призупинено збір та перевезення радіоактивних матеріалів (джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ) і РАВ);

обмежено участь у ліквідації радіаційних аварій на територіях обслуговування окремих міжобласних філій Державного спеціалізованого підприємства “Об’єднання “Радон” тощо.

В ході контролю за станом радіаційної обстановки і моніторингу навколишнього середовища було встановлено наявність порушень в роботі інтегрованої автоматизованої системи радіаційного моніторингу “Нувія”, розміщеної на майданчиках пунктів захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ) у тому числі і Дніпровської міжобласної філії Державного спеціалізованого підприємства “Об’єднання “Радон”.

Тому заходи радіаційного контролю та моніторингу на об’єктах з поведження з РАВ на Дніпровській міжобласній філії Державного спеціалізованого підприємства “Об’єднання “Радон” та в санітарній зоні

навколо цих об'єктів здійснюються в основному переносними дозиметричними приладами радіаційного контролю.

У таблицях 9.3.1. та 9.3.2. наведена інформація щодо експлуатації атомних електростанцій та пунктів захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ) та використання джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ) відповідно.

Таблиця 9.3.1. Експлуатація атомних електростанцій та пунктів захоронення радіоактивних відходів (ПЗРВ)

Назва адміністративно-територіальної одиниці (область, район), назва АЕС та підприємства	Кількість ядерних та радіаційно-небезпечних об'єктів (усього), од.	АЕС		Підприємства, що здійснюють захоронення радіоактивних відходів (РАВ)		
		кількість реакторів, од.	радіаційний фон в 30-ти км зоні АЕС, мкЗв/год	кількість ПЗРВ, од.	кількість РАВ, загальна активність, Бк	Радіаційний фон на території ПЗРВ, мкЗв/год
ДСП "Об'єднання "Радон" (Дніпровська міжобласна філія)	1 (станція дезактивації спецодягу та засобів індивідуального захисту, забруднених радіоактивними речовинами, ПЗРВ)	-	-	1 (на майданчику ПЗРВ розміщено: ангар-накриття для контейнерного зберігання твердих РАВ та відпрацьованих ДІВ, розташований над сховищем для зберігання твердих РАВ № 2; сховище для контейнерного зберігання РАВ № 6; сховище для зберігання твердих РАВ № 1 (законсервоване); сховище для зберігання твердих РАВ № 2 (законсервоване); сховище для зберігання відпрацьованих ДІВ № 3 – колодязного типу (РАВ не приймаються); сховище для зберігання рідких РАВ № 4 (РАВ не приймаються); сховище для зберігання біологічних РАВ № 5 (законсервоване)	тверді РАВ 859,7 м ³ загальною активністю 5,69E+11 Бк; відпрацьовані ДІВ 212250 шт у сховищах та контейнерах загальною активністю 8,5E+14 Бк; відпрацьовані ДІВ 8389 шт. у сховищі колодязного типу (без біозахисту) загальною активністю 8,79E+13 Бк; рідкі РАВ 124 м ³ загальною активністю 9,58E+09 Бк	Показники потужності еквівалентної (ПЕД) дози гамма-випромінювання у зоні суворого режиму на ПЗРВ у 2023 р. становили у межах від 0,10 мкЗв/год до 8,5 мкЗв/год (максимальне значення ПЕД в зоні суворого режиму пояснюється тим, що контрольна точка моніторингу знаходиться безпосередньо у сховищі твердих радіоактивних відходів). Показники потужності еквівалентної дози (ПЕД) гамма-випромінювання у санітарно-захисній зоні ПЗРВ у 2023 р. становили у межах від 0,10 мкЗв/год до 0,20 мкЗв/год. Показники потужності еквівалентної дози (ПЕД) гамма-випромінювання у зоні спостереження

						ПЗРВ у 2023 р. становили у межах від 0,10 мкЗв/год до 0,16 мкЗв/год.
--	--	--	--	--	--	---

Примітка: * На території Дніпропетровської області розміщено пункт зберігання радіоактивних відходів (ПЗРВ), який належить Дніпровській міжобласній філії ДСП “Об’єднання “Радон”. Цей ПЗРВ був збудований у 60-х роках минулого століття і призначався для захоронення радіоактивних відходів. Проте, згідно зі Стратегією поводження з РАВ в Україні, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19.08.2009 № 990-р, прийнято рішення про перепрофілювання міжобласних відокремлених підрозділів ДСП “Об’єднання “Радон” у пункти збору, кондиціонування і контейнерного зберігання радіоактивних відходів з подальшою їх передачею на захоронення до централізованих сховищ РАВ.

*Таблиця 9.3.2. Використання джерел іонізуючого випромінювання (ДІВ)
станом на 31.12.2023*

№ з/п	Власник ДІВ (Найменування / Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))	Місцезнаходження / Місце проживання
1	Приватне акціонерне товариство “Кривий Ріг цемент”	49044, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Барикадна, буд. 15А
2	Товариство з обмеженою відповідальністю “МЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД “ДНПРОСТАЛЬ”	49051, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Дніпросталівська, буд. 4
3	Приватне акціонерне товариство “ДНПРОВСЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД”	49064, Дніпропетровська область, м. Дніпро, вул. Маяковського, буд. 3
4	Державне підприємство “Виробниче об’єднання Південний машинобудівний завод ім. О.М. Макарова”	49008, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Криворізька, буд. 1
5	Акціонерне товариство “ДНПРОВАЖМАШ”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Сухий Острів, буд. 3
6	Державне підприємство “Дніпропетровський регіональний державний науково-технічний центр стандартизації, метрології та сертифікації”	49044, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Барикадна, буд. 23
7	Комунальне некомерційне підприємство “Міська клінічна лікарня № 4” Дніпровської міської ради”	49102, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Ближня, буд. 31
8	Комунальне підприємство “Дніпровський обласний клінічний онкологічний диспансер” Дніпропетровської обласної ради”	49055, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Гавриленка, буд. 1
9	Акціонерне товариство “Нікопольський завод феросплавів”	53200, Дніпропетровська область, м. Нікополь, вул. Електрометалургів, буд. 310
10	Товариство з обмеженою відповідальністю “Інтерпайп Ніко Тьюб”	53201, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, просп. Трубників, буд. 56
11	Приватне акціонерне товариство “ДТЕК ПАВЛОГРАДВУГІЛЛЯ”	51400, Дніпропетровська область, м. Павлоград, вул. Соборна, 76
12	Приватне акціонерне товариство “Північний гірничо-збагачувальний комбінат”	50079, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг
13	Публічне акціонерне товариство “Криворізький залізорудний комбінат”	50029, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Симбірцева, буд. 1А
14	Приватне акціонерне товариство “СУХА БАЛКА”	50029, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Конституційна, буд. 5

№ з/п	Власник ДІВ (Найменування / Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))	Місцезнаходження / Місце проживання
15	Приватне акціонерне товариство “Центральний гірничо-збагачувальний комбінат”	50066, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг
16	Приватне акціонерне товариство “Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат”	50064, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Рудна, 47
17	Акціонерне товариство “Південний гірничо-збагачувальний комбінат”	50026, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг
18	Криворізький національний університет	50027, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Віталія Матусевича, буд. 11
19	Комунальне підприємство “Криворізький онкологічний диспансер” Дніпропетровської обласної ради”	50048, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Дніпровське шосе, буд. 41
20	Товариство з обмеженою відповідальністю “Приладний завод Електрон”	52204, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, вул. Гагаріна, буд. 40/4
21	Товариство з обмеженою відповідальністю “СТАЛЬМОНТАЖСЕРВІС”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Калинова, буд. 82, кв. 151
22	Комунальне підприємство “Нікопольська лікарня” Покровської сільської ради”	53273, Дніпропетровська обл., Нікопольський район, с. Покровське, вул. Калнишевського, буд. 19Б
23	Товариство з обмеженою відповідальністю “Медичний центр “Клініка сімейної медицини”	49038, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Княгині Ольги, буд. 16
24	Комунальне некомерційне підприємство Кам’янської міської ради “Міська лікарня № 1”	51925, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Коваленка, буд. 1
25	Комунальне некомерційне підприємство “Міська дитяча клінічна лікарня № 6” Дніпровської міської ради”	49064, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Караваєва, буд. 68
26	Комунальне некомерційне підприємство “Першотравенська міська лікарня” Першотравенської міської ради	52800, Дніпропетровська обл., м. Першотравенськ, вул. Шахтарської Слави, буд. 1
27	Комунальне некомерційне підприємство Кам’янської міської ради “Міська лікарня швидкої медичної допомоги”	51909, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. ім. В’ячеслава Чорновола, буд. 79А
28	Комунальне некомерційне підприємство “Міська клінічна лікарня № 16” Дніпровської міської ради	49069, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, просп. Богдана Хмельницького, буд. 19
29	Державна установа “Український державний науково-дослідний інститут медико-соціальних проблем інвалідності Міністерства охорони здоров’я України”	49027, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пров. Феодосія Макаревського, буд. 1-А
30	Державна установа “Територіальне медичне об’єднання Міністерства Внутрішніх Справ України по Дніпропетровській області”	49005, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Полігонна, буд. 16
31	Комунальне підприємство “Верхньодніпровська центральна районна лікарня” Верхньодніпровської районної ради”	51600, Дніпропетровська обл., Верхньодніпровський район, м. Верхньодніпровськ, вул. Гагаріна, буд. 16
32	Приватне акціонерне товариство “Дніпропетровський агрегатний завод”	49052, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Щепкіна, буд. 53
33	Акціонерне товариство “ДНПРОАЗОТ”	51909, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. С.Х. Горобця, буд. 1
34	Акціонерне товариство “Оператор газорозподільної системи “ДНПРОГАЗ”	49029, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Олександра Кониського, буд. 5

№ з/п	Власник ДІВ (Найменування / Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))	Місцезнаходження / Місце проживання
35	Комунальне некомерційне підприємство Кам'янської міської ради “Міська лікарня № 9”	51934, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, просп. Аношкіна, буд. 72
36	Комунальне некомерційне підприємство “Синельниківська центральна міська лікарня” Синельниківської міської ради”	52500, Дніпропетровська обл., м. Синельникове, вул. Миру, буд. 52
37	Комунальне некомерційне підприємство “Павлоградська центральна районна лікарня” Вербківської сільської ради”	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Плеханова, буд. 9
38	Акціонерне товариство “Дніпропетровський стрілочний завод”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Любарського буд. 181
39	Комунальне підприємство “Регіональний медичний центр родинного здоров'я” Дніпропетровської обласної ради”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Космічна, буд. 13
40	Комунальне некомерційне підприємство “Покровська лікарня” Покровської селищної ради Дніпропетровської області”	53600, Дніпропетровська обл., Синельниківський район, смт Покровське, вул. Соборна, буд. 118А
41	Комунальне підприємство “Дніпропетровська багатопрофільна клінічна лікарня з надання психіатричної допомоги ” Дніпропетровської обласної ради”	49115, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Бехтерева, буд. 1
42	Акціонерне товариство “Оператор газорозподільної системи “КРИВОРІЖГАЗ”	50051, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, просп. Металургів, буд. 1
43	Комунальний підприємство “Криворізька міська клінічна лікарня № 2” Криворізької міської ради	50056, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, майдан 30-річчя Перемоги, буд. 2
44	Акціонерне товариство “Оператор газорозподільної системи “Дніпропетровськгаз”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Шевченка, буд. 2
45	Комунальне некомерційне підприємство “Криворізький міський клінічний пологовий будинок № 1” Криворізької міської ради	50000, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, площа Визволення, буд. 11
46	Державне підприємство “Криворізький науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації”	50005, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Криворіжсталі, буд. 23
47	Комунальний підприємство “Обласний медичний психіатричний центр з лікування залежностей зі стаціонаром” Дніпропетровської обласної ради”	49054, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Новосільна, буд. 1
48	Товариство з обмеженою відповідальністю “ПРОМТЕХДІАГНОСТИКА”	50086, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Галенка, буд. 4, кв. 24
49	Приватне акціонерне товариство завод “ПАВЛОГРАДХІММАШ”	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Харківська, буд. 15
50	Державне підприємство “Придніпровський експертно-технічний центр держпраці”	49107, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Казакова, буд. 1Д
51	Комунальне некомерційне підприємство “Новомосковська центральна міська лікарня” Новомосковської міської ради”	51200, Дніпропетровська обл., м. Новомосковськ, вул. Сучкова, буд. 40
52	Комунальне некомерційне підприємство “Павлоградська міська лікарня № 1” Павлоградської міської ради	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Шевченка, буд. 63

№ з/п	Власник ДІВ (Найменування / Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))	Місцезнаходження / Місце проживання
53	Комунальне некомерційне підприємство “Жовтоводська міська лікарня” Жовтоводської міської ради	52210, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, вул. Кропоткіна, буд. 16
54	Комунальне некомерційне підприємство “Криворізька міська дитяча лікарня № 4” Криворізької міської ради	50008, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Володимира Великого, буд. 33Д
55	Управління Служби Безпеки України у Дніпропетровській області	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Святослава Хороброго, буд. 23
56	Комунальне підприємство “Широківська центральна районна лікарня” Широківської райради Дніпропетровської області”	53700, Дніпропетровська обл., Широківський район, смт Широке, вул. Казбек, буд. 17Б
57	Комунальне некомерційне підприємство “Криворізька міська лікарня № 17” Криворізької міської ради	50102, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Каткова, буд. 2
58	Дніпропетровська міська державна лікарня ветеринарної медицини	52071, Дніпропетровська обл., Дніпровський район, смт Дослідне, вул. Наукова, буд. 67
59	Комунальне підприємство “Дніпропетровський обласний клінічний центр діагностики та лікування” Дніпропетровської обласної ради”	49070, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Князя Володимира Великого, буд. 28
60	Комунальне підприємство “Новомосковська центральна регіональна лікарня інтенсивного лікування”	51208, Дніпропетровська обл., м. Новомосковськ, вул. Гетьманська, буд. 238
61	Комунальне некомерційне підприємство “Криворізька міська лікарня № 7” Криворізької міської ради	50089, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Маршака, буд. 1А
62	Державна установа “Інститут гастроентерології національної академії медичних наук України”	49074, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, просп. Слобожанський, буд. 96
63	Дніпровський державний медичний університет	49044, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. В. Вернадського, буд. 9
64	Комунальне підприємство “Васильківська центральна районна лікарня” Васильківської селищної ради	52600, Дніпропетровська обл., Васильківський район, смт Васильківка, вул. Михайлівська, буд. 76-Д
65	Товариство з обмеженою відповідальністю “Міжнародний аеропорт “ДНІПРОПЕТРОВСЬК”	49042, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, Аеропорт цивільної авіації
66	Комунальне підприємство “Гейківська багатопрофільна лікарня з надання психіатричної допомоги” Дніпропетровської обласної ради”	53054, Дніпропетровська обл., Криворізький район, с. Кривбас, вул. Вишнева, буд. 31-а
67	Комунальне підприємство “Комунальне некомерційне підприємство “Центральна лікарня” Криничанської селищної ради”	52300, Дніпропетровська обл., Криничанський район, смт Кринички, вул. Героїв Чорнобіля, буд. 22
68	Приватне акціонерне товариство “ДНІПРОВАГОНМАШ”	51925, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, вул. Українська, буд. 4
69	Комунальне підприємство “Дніпропетровський спеціалізований клінічний медичний центр матері та дитини ім. проф. М.Ф. Руднева” Дніпропетровської обласної ради”	49006, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, просп. Лесі Українки, буд. 26
70	Комунальне підприємство “Нікопольська міська лікарня № 4” Нікопольської міської ради”	53201, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, просп. Трубників, буд. 50
71	Товариство з обмеженою відповідальністю “Науково-впроваджувальний центр нетрадиційних технологій “ЕЛЕНТ А”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Ламана, буд. 17

№ з/п	Власник ДІВ (Найменування / Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))	Місцезнаходження / Місце проживання
72	Комунальне некомерційне підприємство “Павлоградська лікарня інтенсивного лікування” Павлоградської міської ради	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Дніпровська, буд. 541
73	Комунальне підприємство “Дніпропетровський обласний госпіталь ветеранів війни” Дніпропетровської обласної ради	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, площа Соборна, буд. 14
74	Комунальне некомерційне підприємство “Клінічна лікарня швидкої медичної допомоги” Дніпровської міської ради	49006, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Володимира Антоновича, буд. 65
75	Комунальне підприємство “Центральна міська лікарня Покровської міської ради Дніпропетровської області”	53300, Дніпропетровська обл., м. Покров, вул. Медична, буд. 19
76	Комунальне підприємство “Марганецька центральна міська лікарня” Марганецької міської ради	53403, Дніпропетровська обл., м. Марганець, вул. Паркова, буд. 15
77	Фізична особа-підприємець Гречко Наталія Юріївна	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Войнової, буд. 6, кв. 58
78	Приватне підприємство “МЕДСЕРВИС”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, просп. Гагаріна, буд. 24, кв. 25
79	Благодійна організація “БЛАГОДІЙНЕ ТОВАРИСТВО “МЕРЕЖА 100 ВІДСОТКІВ ЖИТТЯ ДНІПРО”	49006, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Робоча, буд. 24-А, блок 7
80	Комунальне некомерційне підприємство “Юр’ївська лікарня” Юр’ївської селищної ради	51300, Дніпропетровська обл., Павлоградський район, смт Юр’ївка, вул. Вишнева, буд. 61
81	Комунальне підприємство “Дніпропетровська обласна клінічна лікарня ім. І.І. Мечникова” Дніпропетровської обласної ради	49005, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, площа Соборна, буд. 14
82	Публічне акціонерне товариство “АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ”	50095, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Криворіжсталі, буд. 1
83	Державне підприємство “Східний гірничо-збагачувальний комбінат”	52210, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, вул. Горького, буд. 2
84	Товариство з обмеженою відповідальністю “Спільне українсько-німецьке підприємство “Товариство технічного нагляду “ДІЕКС”	49040, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пров. Джинчарадзе, буд. 8
85	Комунальне некомерційне підприємство “Центральна лікарня” Межівської селищної ради	52900, Дніпропетровська обл., Межівський район, смт Межова, вул. Сонячна, буд. 12
86	Комунальне підприємство “Магдалинівська центральна районна лікарня” Магдалинівської районної ради Дніпропетровської області	51100, Дніпропетровська обл., Новомосковський район, смт Магдалинівка, вул. Прозорова, буд. 1
87	Комунальне підприємство “Слобожанська центральна лікарня” Слобожанської селищної ради	52005, Дніпропетровська обл., Дніпровський район, смт Слобожанське, вул. Василя Сухомлинського, буд. 72
88	Комунальне некомерційне підприємство Кам’янської міської ради “Центр первинної медико-санітарної допомоги № 3”	51931, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, просп. Свободи, буд. 20А
89	Комунальне підприємство “Томаківська центральна районна лікарня” Томаківської селищної ради	53500, Дніпропетровська обл., Томаківський район, смт Томаківка, вул. Шосейна, буд. 22
90	Державна установа “Український науково-дослідний інститут промислової медицини”	50096, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Виноградова, буд. 40

№ з/п	Власник ДІВ (Найменування / Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))	Місцезнаходження / Місце проживання
91	Комунальне підприємство “Вільногірська центральна міська лікарня” Вільногірської міської ради Дніпропетровської області	51700, Дніпропетровська обл., м. Вільногірськ, вул. ім. Ю.М. Устенка, буд. 72
92	Товариство з обмеженою відповідальністю “АР ДИ ПИ ЮКРЕЙН”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Обсерваторна, буд. 7 Б
93	Комунальне підприємство “Криворізька міська лікарня № 1” Криворізької міської ради	50007, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Святогеоргіївська, буд. 8А
94	Комунальне підприємство “Царичанська центральна лікарня” Царичанської селищної ради	51000, Дніпропетровська обл., Царичанський р-н, смт Царичанка, вул. Царичанська, буд. 134 А
95	Комунальне підприємство “Апостолівська міська лікарня” Апостолівської міської ради	53800, Дніпропетровська обл., Апостолівський район, м. Апостолове, вул. Медична, буд. 63
96	Приватне підприємство “ІМПУЛЬС ДЦ”	53200, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. Карла Лібкнехта, буд. 169
97	Комунальне некомерційне підприємство “Тернівська центральна міська лікарня” Тернівської міської ради	51500, Дніпропетровська обл., м. Тернівка, вул. Маяковського буд. 22;
98	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО СЕРВІС УКРАЇНА КРИВИЙ РІГ”	50042, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, просп. 200-річчя Кривого Рогу, буд.1, прим. 110
99	Товариство з обмеженою відповідальністю “НЕЙРОМЕД ПЛЮС”	49106, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, просп. Богдана Хмельницького, буд. 19
100	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	49010, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, просп. Гагаріна, буд. 72
101	Комунальне некомерційне підприємство “Криворізька міська лікарня № 5” Криворізької міської ради	50049, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Поперечна, буд. 1А
102	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЕКОДНІПРО”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, просп. О. Поля, буд. 141-А
103	Комунальне некомерційне підприємство “Криворізький міський клінічний пологовий будинок № 1” Криворізької міської ради	50000, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, площа Визволення, буд. 11
104	Комунальна установа “Дніпропетровський лікарсько-фізкультурний диспансер” Дніпропетровської обласної ради	49050, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Ярославського, буд. 3 А
105	Товариство з обмеженою відповідальністю “КРИВБАСМЕДСЕРВІС”	50042, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, просп. 200-річчя Кривого Рогу, буд. 1, приміщ. 110
106	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО МЕДСЕРВІС ЗАПОРІЖЖЯ”	49101, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Виконкомівська, буд. 38, кв. 9Б
107	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО-МЕДСЕРВІС”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Троїцька, буд. 21Г
108	Комунальне підприємство “Криворізький протитуберкульозний диспансер” Дніпропетровської обласної ради	50037, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Кемерівська, буд. 35
109	Приватне акціонерне товариство “Науково-виробничий діагностичний центр”	50025, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Артилеристів, буд. 3, приміщ. 10

№ з/п	Власник ДІВ (Найменування / Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))	Місцезнаходження / Місце проживання
110	Комунальне некомерційне підприємство “П’ятихатська центральна міська лікарня” П’ятихатської міської ради	52100, Дніпропетровська обл., Кам’янський район, м. П’ятихатки, вул. Прокопенко, буд. 13
111	Комунальне некомерційне підприємство “Зеленодольський центр первинної медико-санітарної допомоги” Зеленодольської міської ради	53860, Дніпропетровська обл., Криворізький район, м. Зеленодольск, вул. Спортивна, буд. 2
112	Комунальне некомерційне підприємство “Криворізька інфекційна лікарня № 1” Криворізької міської ради	50027, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Юрія Камінського, буд. 5
113	Комунальне некомерційне підприємство “Криворізька міська лікарня № 3” Криворізької міської ради	50002, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Пушкіна, буд. 13 К
114	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЕКСПЕРТМЕД”	52005, Дніпропетровська обл., Дніпропетровський район, смт Слобожанське, вул. Теплична, 17
115	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО СЕРВІС Україна”	49005, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, площа Соборна, буд. 14
116	Товариство з обмеженою відповідальністю “М.СЕРВІС”	51925, Дніпропетровська обл., м. Кам’янське, вул. Соборна, буд. 14
117	Приватне підприємство “Клініка доктора Куликовича”	49003, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Шевченка, буд. 18-Б, кв. 12
118	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЕНДОТЕХНОМЕД”	49074, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Батумська, буд. 7а
119	Державне підприємство “Центр сертифікації і контролю якості будівництва об’єктів нафтогазового комплексу держпраці”	49038, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Ленінградська, буд. 68, корп. 9
120	Комунальне некомерційне підприємство “Солонянська багатoproфільна лікарня” Солонянської селищної ради	52400, Дніпропетровська обл., Солонянський район, смт Солоне, вул. Усенка, буд. 13 А
121	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО СЕРВІС УКРАЇНА ПЛЮС”	49000, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. 50 років НЗФ, буд. 2А
122	Комунальне некомерційне підприємство “Петриківська центральна лікарня” Петриківської селищної ради”	51800, Дніпропетровська обл., Петриківський район, смт Петриківка, просп. Петра Калнишевського, буд. 56
123	Комунальне підприємство “Софіївська центральна лікарня” Софіївської селищної ради Софіївського району Дніпропетровської області	53100, Дніпропетровська обл., Софіївський район, смт Софіївка, вул. Карпенка, буд. 1
124	Товариство з обмеженою відповідальністю “МЕДІКОМ КРИБАС”	50000, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, мікрорайон Сонячний, буд. 59
125	Товариство з обмеженою відповідальністю “БМДЦ”	50036, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Філатова, буд. 10
126	Фізична особа-підприємець Ярцева Ольга Вікторівна	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Космонавтів, буд. 15, кв. 20
127	Товариство з обмеженою відповідальністю “Ендоскопічна нейрохірургія”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Космічна, буд. 21
128	Фізична особа-підприємець Бражнікова Ганна Василівна	51217, Дніпропетровська обл., Новомосковський р-н, смт Меліоративне, вул. Молодіжна, буд. 20, кв. 3

№ з/п	Власник ДІВ (Найменування / Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))	Місцезнаходження / Місце проживання
129	Товариство з обмеженою відповідальністю “МЕДІКУМ-МРІЯ”	50050, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Мистецька, буд. 11
130	Товариство з обмеженою відповідальністю “МЕДІКУМ-ЛП”	51911, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, вул. Республіканська, буд. 44, кв. 2
131	Військова частина А4615	49600, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Старокозацька, буд. 63
132	Товариство з обмеженою відповідальністю “ЄВРО СЕРВІС УКРАЇНА ДНІПРОПЕТРОВСЬК”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Князя Володимира Великого, буд. 28
133	Фізична особа-підприємець Міроненко Оксана Ігорівна	50066, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Вадима Гурова, буд. 2, кв. 15
134	Приватне підприємство “СТІЛ СЕРВІС”	50095, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Орджонікідзе, буд. 5А
135	Товариство з обмеженою відповідальністю “Медичний центр ОН КЛІНІК ДНІПРО”	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, просп. Дмитра Яворницького, буд. 107А
136	Товариство з обмеженою відповідальністю “Медичний центр ТОМОМЕТ”	49101, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Виконкомівська, буд. 38, кв. 9 Б
137	Товариство з обмеженою відповідальністю “Єврейський медичний центр ДЖЕЙ ЕМ СГ”	49130, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Генерала Захарченка, буд. 10, кімната 107
138	Комунальне некомерційне підприємство “Криворізька міська лікарня № 16” Криворізької міської ради	50053, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Мусорського, буд. 32А
139	Товариство з обмеженою відповідальністю “Медичний центр “МЕДІНВЕСТ”	49033, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Гладкова, буд. 29-А
140	Військова частина А-1615	51272, Дніпропетровська обл., Новомосковський район, смт Черкаське
141	Державне підприємство “Науково-виробниче об'єднання “Павлоградський хімічний завод”	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, Заводська, буд. 44
142	Фізична особа-підприємець Голобока Галина Олександрівна	51928, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, б-р Незалежності, буд. 9, кв. 65
143	Фізична особа-підприємець Семяник Артем Вікторович	49101, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Виконкомівська, буд. 38, кв. 9Б
144	Товариство з обмеженою відповідальністю “ДНІПРОТЕХКОНТРОЛЬ”	49083, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, просп. Слобожанський, буд. 35-А
145	Товариство з обмеженою відповідальністю науково виробниче підприємство “Медицинські системи і технології”	49074, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Батумська, буд. 7-А
146	Комунальне підприємство “Нікопольська дитяча міська лікарня” Нікопольської міської ради	53201, Дніпропетровська обл., Нікопольський район, м. Нікополь, просп. Трубників, буд. 47
147	Приватне підприємство “ДОКТРИНА”	52460, Дніпропетровська обл., Солонянський район, с. Василівка, вул. Центральна, буд. 23
148	Товариство з обмеженою відповідальністю “ПРОЛАЙФ КЛІНІК”	53211, Дніпропетровська обл., м. Нікополь, вул. 50 років НЗФ, буд. 2А
149	Товариство з обмеженою відповідальністю пуско-налагоджувальне підприємство “КОКСОХІМТЕПЛОМОНТАЖ”	52470, Дніпропетровська обл., Солонянський р-н, с. Микільське-на-Дніпрі, Придніпровська, буд. 12

№ з/п	Власник ДІВ (Найменування / Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))	Місцезнаходження / Місце проживання
150	Товариство з обмеженою відповідальністю "ЧЕКЛАЙФ"	51925, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, вул. Соборна, буд. 14
151	Товариство з обмеженою відповідальністю "ЦЕНТРЕЗЕРВУАРСЕРВІС"	51600, Дніпропетровська обл., Верхньодніпровський р-н, м. Верхньодніпровськ, вул. Яблунева, буд. 55А
152	Комунальне підприємство "Криворізька центральна районна лікарня" Новоїпільської сільської ради"	53003, Дніпропетровська обл., Криворізький р-н, с. Новомайське, вул. Вишнева, буд. 1А
153	Товариство з обмеженою відповідальністю "ПРОФІМЕД СЕРВІС"	52209, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, вул. Кропоткіна, буд. 16
154	Комунальне підприємство "Нікопольський пологовий будинок" Нікопольської міської ради"	53210, Дніпропетровська обл., Нікопольський р-н, м. Нікополь, вул. Гагаріна, буд. 49 А
155	Товариство з обмеженою відповідальністю "Європейський діагностичний центр "ЄВРОПА"	49070, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Володимира Великого Князя, буд. 28
156	Комунальне некомерційне підприємство "Центр первинної медичної допомоги" Новоолександрівської сільської ради Дніпровського району Дніпропетровської області"	52070, Дніпропетровська обл., Дніпровський р-н, с. Новоолександрівка, вул. Центральна, буд. 46
157	Товариство з обмеженою відповідальністю "РУДОМАЙН"	50000, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, просп. Поштовий, буд 1, каб. 430
158	Приватне акціонерне товариство "КАМЕТ-СТАЛЬ"	51925, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, вул. Соборна, буд. 18б
159	Комунальне некомерційне підприємство "Криворізький перинатальний центр зі стаціонаром" Криворізької міської ради	50029, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Панаса Феденка, буд. 1
160	Товариство з обмеженою відповідальністю "СКАЙ-ВІННЕР"	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, Крутогорний узвіз, буд. 9, кв. 119
161	Товариство з обмеженою відповідальністю "Клініка довголіття"	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Старокозацька, буд. 4, кв. 2
162	Комунальне підприємство "Петропавлівська центральна лікарня" Петропавлівської селищної ради"	52700, Дніпропетровська обл., Синельниківський р-н, смт Петропавлівка, вул. Миру, буд. 102
163	Комунальне некомерційне підприємство "Верхівцевська міська лікарня" Верхівцевської міської ради"	51660, Дніпропетровська обл., Кам'янський р-н, м. Верхівцеве, вул. Покровська, буд. 2
164	Товариство з обмеженою відповідальністю "МЕДІКУМ-ЛК"	51931, Дніпропетровська обл., м. Кам'янське, просп. Свободи, буд. 35
165	Комунальне підприємство "Дніпропетровська обласна клінічна офтальмологічна лікарня"	49005, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, площа Соборна, буд. 14
166	Комунальне підприємство "ЗООКОНТРОЛЬ"	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Березинська, буд. 60
167	Товариство з обмеженою відповідальністю "СОФІЯ-МЕД"	50056, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, мікрорайон Сонячний, буд. 59
168	Товариство з обмеженою відповідальністю "Птахокомплекс "Дніпровський"	53264, Дніпропетровська обл., Нікопольський р-н, с. Першотравневе, вул. Центральна, буд. 15
169	Товариство з обмеженою відповідальністю "Придніпровський атестаційний центр неруйнівного контролю і технічної діагностики"	49061, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, пр. Кірова, буд. 82Г

№ з/п	Власник ДІВ (Найменування / Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))	Місцезнаходження / Місце проживання
170	Комунальне некомерційне підприємство “Павлоградський пологовий будинок” Павлоградської міської ради	51400, Дніпропетровська обл., м. Павлоград, вул. Шевченка
171	ФІЗИЧНА ОСОБА-ПІДПРИЄМЕЦЬ Черевко Ігор Васильович	49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Янтарна, буд. 83, корпус 2, кв. 95
172	ФІЗИЧНА ОСОБА-ПІДПРИЄМЕЦЬ Черепівський Володимир Васильович	50005, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Солов'їна, буд. 58

4. Екологічна безпека на територіях, які зазнали впливу внаслідок збройної агресії проти України

Внаслідок повномасштабної війни значно ускладнилися екологічні проблеми, що існували в області до її початку. Військова агресія росії призвела до цілого ряду небезпечних впливів на всі складові навколишнього природного середовища: атмосферне повітря, ґрунти та ландшафти, поверхневі та підземні води, рослинність, тваринний світ. Основна небезпека для навколишнього природного середовища в умовах воєнних дій пов'язана з ризиком забруднення через пошкодження промислових підприємств та інфраструктурних об'єктів внаслідок влучання боєприпасів або аварійне порушення їх роботи через припинення електропостачання, водопостачання, газопостачання, порушень технологічних процесів тощо.

Відбувається забруднення внаслідок руйнування транспортної і промислової інфраструктури, що призводить до масштабних розливів нафтопродуктів та інших небезпечних речовин. Зупинилася діяльність низки видобувних підприємств, що призвело до дефіциту корисних копалин, під питанням залишається стан родовищ та можливість їх подальшої розробки.

Під час війни виникла потреба в оцінці шкоди довкіллю від війни та витрат на його відновлення. Вже сьогодні вражають масштаби екологічних злочинів російських окупантів. Деякі екосистеми та унікальні природні об'єкти вже не підлягають відновленню. За очевидності екологічної шкоди, її оцінка потребує нових підходів, адже наразі повний обсяг збитків та шкоди довкіллю залишається невідомим, оскільки системи моніторингу були порушені або знищені, а доступ до лісів та інших природних територій обмежений або відсутній.

Фіксація фактів екологічної шкоди від російського вторгнення здійснюється в рамках функціонування інформаційної панелі “ЕкоЗагроза” та роботи оперативного штабу при Держекоінспекції. За попередньою оцінкою Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, підготовленою у співпраці з міжнародними експертами у рамках дослідження “Російсько-українська війна: вплив на довкілля”, шкода довкіллю завдана російською агресією за час повномасштабної війни (станом на листопад 2023 року) по Дніпропетровській області складає майже 37 млн дол., загальний обсяг шкоди

довкіллю України складає 59,7 млрд дол.

Наслідки збройного вторгнення матимуть тривалий негативний вплив на здатність національної економіки запобігати та адаптуватися до зміни клімату. Пошкодження населених пунктів, виробничих потужностей, інфраструктурних об'єктів, місць зберігання пального, сировини, промислових відходів або порушення роботи об'єктів критичної інфраструктури створює загрози забруднення довкілля та може стати джерелом екологічної катастрофи.

Справжнім лихом для України став підриг росіянами дамби Каховської ГЕС. Великих збитків воєнний злочин росіян у підриві дамби Каховської ГЕС завдасть лісовому, водному та сільському господарству, оскільки інтенсифікуються ерозійні процеси, відбудеться втрата зрошувальних земельних ділянок, на яких здійснено посів рослин. Крім того, відбудуться зміни кліматичних умов (вітрова ерозія висохлого мулу, перенесення мас піску і мулу, посушливі явища нижче м. Нікополя).

Активні бойові дії серйозно погіршують якість повітря через детонацію боєприпасів, бомб, руйнування нафтобаз і АЗС, промислових підприємств, пожежі в екосистемі тощо. Ця війна впливає на клімат планети через викиди значних обсягів вуглекислого газу та інших парникових газів в атмосферу.

Військова агресія спричинила багато катастрофічних подій, які негативно вплинули на стан водних ресурсів. Водне середовище щоденно забруднюється через викиди військової техніки, знищення промислових об'єктів, що становить небезпеку для тварин, рослин, здоров'я людей. Знищуються гідротехнічні споруди, це призводить до нестачі питної і технічної води, значних затоплень. З'являються нові забрудники води, яких в ній раніше не було виявлено, зменшується вилов риби та інших біоресурсів. Війна заважає очищенню води внаслідок руйнування очисних та каналізаційних споруд, стічні води скидаються без очищення.

Крім того, воєнні дії ускладнили поводження з твердими побутовими відходами. До традиційного побутового сміття додаються залишки військової техніки, будівель, споруд та елементів інфраструктури, утилізація яких вимагає додаткових потужностей і неможлива без попереднього розмінування території та очищення її від боєприпасів. Еколого-безпекові ризики зростають, утворюються небезпечні відходи від руйнувань та воєнні відходи. В результаті руйнування будівель утворюється велика кількість відходів, що містять у своєму складі озоноруйнівні речовини, зокрема, утеплювальні матеріали, ізоляційну піну тощо.

Внаслідок проведення військових маневрів, будівництва фортифікаційних споруд, вибухів та згоряння боєприпасів, відбувається порушення поверхневого шару ґрунтів. Одним із видів характерних деградаційних процесів є ерозія ґрунту. Вона визначається як руйнування верхнього шару землі під впливом антропогенних та природних чинників. Це процес, який видаляє верхній шар ґрунту разом з поживними речовинами, а, отже, згубно впливає на родючість сільськогосподарських угідь. З метою здійснення контролю за динамікою родючості ґрунтів необхідно систематично проводити їх агрохімічне

обстеження, зокрема фіксувати початкові та поточні рівні забезпечення поживними речовинами ґрунтів і рівні їх забруднення.

Наслідки підриву росіянами дамби Каховської ГЕС призвели до інтенсифікації ерозійних процесів. Нестача зрошуваної води найближчими роками суттєво змінить водно-повітряний баланс родючих чорноземів. За умов спекотного клімату підсихання верхньої частини ґрунту призводитиме до його розтріскування і подрібнення, викликаючи запилення, яке за умов зростання сили вітрів, провокуватиме періодичні прояви вітрової ерозії.

Для Нікопольського та Криворізького районів, де без зрошення залишились 9 зрошувальних систем з прив'язаною площею 50 тис. га, наслідки посухи можуть призвести до деградації засушливих ґрунтів, через яку гинуть родючі землі, пасовища та ліси. Це процес безповоротної зміни ґрунту, рослинності й зниження біологічної продуктивності, який в екстремальних випадках може призвести до повного руйнування біосферного потенціалу.

Так, на сільгоспугіддях Нікопольського району, що зрошувалися з використанням води Каховського водосховища, в короткостроковій перспективі (до 1 року) можуть набути більшої інтенсивності процеси ерозії гумусного шару. В середньостроковій (1 – 5 років) перспективі ґрунтам сільськогосподарського призначення більшої частини Нікопольського району загрожує суттєва деградація через порушення балансів водоносних горизонтів і дренажування.

Внаслідок військових дій зазнали значних пошкоджень лісові та лісозахисні насадження, у зв'язку з цим, більш детального обстеження потребують землі лісогосподарського призначення, у тому числі лісові розсадники та лісові масиви. Найбільші ризики для лісових насаджень пов'язані з лісовими пожежами, що виникають внаслідок вибухів боєприпасів або умисних підпалів, пов'язаних з тактикою ведення бойових дій. Крім того, значні лісові площі постраждали від механічних пошкоджень, що виникають під час маневрів військової техніки та від вибухів боєприпасів, що призводить до ослаблення або загибелі лісових насаджень.

В результаті підриву Каховської ГЕС негативні наслідки також можливі на території лісових насаджень, розташованих в Нікопольському та частково Криворізькому районах, що складає близько 4 – 5 % від загальної площі лісового фонду області. Дніпропетровська область на 90 % залісна переважно штучно-створеними лісами, які сформовані відносно вибагливими лісовими породами до вологи, та внаслідок втрати яких в області буде розповсюджуватись вітрова ерозія ґрунтів, відбудеться виникнення піщаних бурь.

Зниження ґрунтових вод з часом може спричинити всихання лісових насаджень, що, у свою чергу, призведе до виникнення масових лісових пожеж. Отже, основним завданням, що має увійти до комплексу завдань та заходів по відновленню навколишнього природного середовища області, серед іншого, є: відтворення лісів; створення нових та реконструкції існуючих полезахисних лісових смуг та інших захисних насаджень.

Бойові дії призводять до значного забруднення земель та пошкодження ландшафтів природно-заповідного фонду. Порушення роботи об'єктів природно-заповідного фонду відбувається також через відсутність охорони та припинення фінансування, що призводить до збільшення незаконних вирубок, видобутку корисних копалин, лісових та трав'яних пожеж.

Це несе загрозу стратегічним цілям зі збереження біорізноманіття, призводить до зменшення потенціалу поглинання парникових газів, посилює процес опустелювання. Критична загроза постала перед ендемічними видами рослин і тварин, їх зникнення неситиме катастрофічні наслідки для біорізноманіття.

З метою організації роботи щодо встановлення фактів заподіяння шкоди та збитків природно-заповідному фонду Дніпропетровської області начальником Дніпропетровської обласної військової адміністрації від 08.05.2023 № 08/-14/0/35-23 доручено начальникам районних військових адміністрацій, сільським, селищним, міським головам забезпечити утворення комісій щодо фактів встановлення шкоди та збитків, завданих територіям та об'єктам природно-заповідного фонду внаслідок пошкодження чи знищення природних комплексів та об'єктів у їх межах, а також їх масштабів.

З метою відновлення територій, що постраждали внаслідок агресії російської федерації, Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову від 14.10.2022 № 1159 “Про затвердження Порядку розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них”.

Відповідно до Наказу Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України “Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією” від 22.12.2022 № 309 (зі змінами) в межах Дніпропетровської області, визначено території, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окуповані російською федерацією, а саме:

1. Криворізький район:
 - Зеленодольська міська територіальна громада.
2. Нікопольський район:
 - Марганецька міська територіальна громада
 - Мирівська сільська територіальна громада за винятком с. Вищетарасівка;
 - с. Покровське Покровської сільської територіальної громади;
 - с. Приміське Покровської сільської територіальної громади;
 - с. Борисівка Червоногригорівської селищної територіальної громади;
 - с. Дмитрівка Червоногригорівської селищної територіальної громади;
 - с. Привільне Червоногригорівської селищної територіальної громади.
2. Синельниківський район:
 - Великомихайлівська сільська територіальна громада;
 - Маломихайлівська сільська територіальна громада;
 - Новопавлівська сільська територіальна громада;
 - Покровська селищна територіальна громада.

Крім того в межах Дніпропетровської області знаходяться території активних бойових дій, а саме:

1. Нікопольський район:

- Марганецька міська територіальна громада;
- Мирівська сільська територіальна громада;
- Нікопольська міська територіальна громада;
- Червоногригорівська селищна територіальна громада;
- с. Покровське Покровської сільської територіальної громади;
- с. Капулівка Покровської сільської територіальної громади;
- с. Олексіївка Покровської сільської територіальної громади.

З огляду на викладене та здійснивши аналіз зазначених територій визначено орієнтовний перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду, які постраждали від бойових дій, а саме:

1. Геологічна пам'ятка природи “Відслонення аркозових пісковиків”;
2. Лісовий заказник “Дібрівський”;
3. Ландшафтний заказник “Балка Горіхова”;
4. Лісовий заказник “Новопавлівський ліс”;
5. Ландшафтний заказник “Річка Гайчур”;
6. Ландшафтний заказник “Річка Янчур”;
7. Ландшафтний заказник “Березово-Вишневецький”;
8. Ландшафтний заказник “Старокасянівський”;
9. Ентомологічний заказник “Покровський”;
10. “Орджонікідзевська зона відпочинку”;
11. Комплексна пам'ятка природи “Нікопольські заплави”;
12. Ландшафтний заказник “Базавлуцький прибережно-річковий комплекс”;
13. Ландшафтний заказник “Грушівка”.

Разом з тим, за інформацією відповідних районних державних (військових) адміністрацій відомо про завдання шкоди та збитків таким територіям та об'єктам природно-заповідного фонду, які ймовірно постраждали внаслідок бойових дій, зокрема: заказник загальнодержавного значення “Дібрівський ліс”, комплексна пам'ятка природи місцевого значення “Нікопольські заплави”, ботанічна пам'ятка природи місцевого значення “Білі тополі”.

10. ПРОМИСЛОВІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

Дніпропетровська область – одна з ключових промислових регіонів України. Основні галузі виробництва Дніпропетровської області: гірничо-видобувна, вугільна, металургійна, машинобудівна, у тому числі ракетно-космічна, хімічна, сільськогосподарська, будівельна та інші.

1. Структура та обсяги промислового виробництва

Структура базових підприємств промислового виробництва (наведений відповідно до Національного класифікатора ДК 009:2010 “Класифікація видів економічної діяльності”).

СЕКЦІЯ В – ДОБУВНА ПРОМИСЛОВІСТЬ І РОЗРОБЛЕННЯ КАР’ЄРІВ

Розділ 07 – добування металевих руд

Група 07.1 – добування залізних руд

Клас 07.10 – добування залізних руд: АТ “Криворізький залізорудний комбінат”, ПрАТ “Суша Балка”, АТ “Південний ГЗК”, ПрАТ “Центральний ГЗК”, ПрАТ “Північний ГЗК”, ПрАТ “Інгулецький ГЗК”.

Група 07.2 – добування руд кольорових металів

Клас 07.29 – добування руд інших кольорових металів: АТ “Покровський ГЗК”, АТ “Марганецький ГЗК”; філія “Вільногірський гірничо-металургійний комбінат” АТ “Об’єднана гірничо-хімічна компанія”.

СЕКЦІЯ С – Переробна промисловість

Розділ 19 – виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення

Група 19.1 – виробництво коксу та коксопродуктів

Клас 19.10 – виробництво коксу та коксопродуктів: ПрАТ “КАМЕТ-СТАЛЬ” (коксове виробництво), ПрАТ “Южкокс”.

Розділ 20 – виробництво хімічних речовин і хімічної продукції

Група 20.1 – виробництво основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах

Клас 20.11 – виробництво промислових газів: Дочірнє підприємство “МЕССЕР Україна”, ПрАТ “ЛІНДЕ ГАЗ УКРАЇНА”.

Клас 20.15 – виробництво добрив і азотних сполук: ПАТ “ДНПРОАЗОТ”, ПрАТ “ХІМДИВІЗИОН”.

Клас 20.30 – виробництво фарб, лаків і подібної продукції, друкарської фарби та мастик: ТОВ “ПП ЗПТ”, СП з іноземними інвестиціями у формі ТОВ “МЕФФЕРТ ГАНЗА ФАРБЕН”, ТОВ “ПОЛІФАРБ УКРАЇНА”.

Розділ 22 – виробництво гумових і пластмасових виробів

Група 22.1 – виробництво гумових виробів

Клас 22.11 – виробництво гумових шин, покришок і камер; відновлення протектора гумових шин і покришок: ТОВ “Український завод понад великогабаритних шин”.

Група 22.2 – виробництво пластмасових виробів

Клас 22.21 – виробництво плит, листів, труб і профілів із пластмас: ТОВ “Міропласт”, ТОВ “ВП “Дніпропластавтомат”, ТОВ “Ретал Україна”.

Клас 22.22 – виробництво тари з пластмас: ТОВ “КПД”, ТОВ “Завод Преформ”.

Клас 22.23 – виробництво будівельних виробів із пластмас: ТОВ “Завод Стеко”, ТОВ “Промбуд-Д”.

Розділ 23 – виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції

Група 23.1 – виробництво скла та виробів зі скла

Клас 23.13 – виробництво порожнистого скла: ТОВ “Скланий альянс”, ТОВ “Вільногірське скло”.

Розділ 24 – металургійне виробництво

Група 24.1 – виробництво чавуну, сталі та феросплавів

Клас 24.10 – виробництво чавуну, сталі та феросплавів: ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”, ПрАТ “КАМЕТ-СТАЛЬ”, ПрАТ “Дніпровський металургійний завод”, АТ “Нікопольський завод феросплавів”, ТОВ “Металургійний завод “Дніпросталь”.

Група 24.2 – виробництво труб, порожнистих профілів і фітингів зі сталі

Клас 24.20 – виробництво труб, порожнистих профілів і фітингів зі сталі: АТ “Інтерпайп Новомосковський трубний завод”, ТОВ “Інтерпайп Ніко Тьюб”, ТОВ “ДМЗ Комінмет”, ТОВ “НВО “Трубосталь”, ПрАТ “Сентравіс Продакшн Юкрейн”, ТОВ “ВО “ОСКАР”, ТОВ Фірма “КАСКАД”, ТОВ “Потоки Центр”.

Група 24.3 – виробництво іншої продукції первинного оброблення сталі

Клас 24.34 – холодне волочіння дроту: ПАТ “Дніпрометиз”, ТДВ “Завод Метиз”.

Розділ 25 – виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування

Група 25.9 – виробництво інших готових металевих виробів

Клас 25.99 – виробництво інших готових металевих виробів, н.в.і.у.: ПАТ “Дніпропетровський стрілочний завод”, ТОВ “Новомосковський посуд”.

Розділ 27 – виробництво електричного устаткування

Група 27.2 – виробництво батарей і акумуляторів

Клас 27.20 – виробництво батарей і акумуляторів: ТОВ ДДЗ “Енергоавтоматика”; ПрАТ “ІСТА – Центр”, ТОВ “Веста Трак

Батери”.

Розділ 28 – виробництво машин і устаткування, н.в.і.у.:

Група 28.9 – виробництво інших машин і устаткування спеціального призначення

Клас 28.91 – виробництво машин і устаткування для металургії: ПАТ “Дніпропетровський завод прокатних валків”.

Клас 28.92 – виробництво машин і устаткування для добувної промисловості та будівництва: ТОВ “Метінвест-криворізький ремонтно-механічний завод”.

Розділ 30 – виробництво інших транспортних засобів

Група 30.2 – виробництво залізних локомотивів і рухомого складу

Клас 30.20 – виробництво залізничних локомотивів і рухомого складу: ПАТ “Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод”, ПрАТ “Дніпровагонмаш”, ПрАТ “Дніпропетровський тепловозремонтний завод”.

Структура промислового виробництва області у 2023 році не зазнала суттєвих змін. Основу промислового виробництва, як і раніше, становлять підприємства гірничо-металургійного комплексу, хімічної, машинобудівної галузі.

За підсумками 2023 року обсяги реалізації промислової продукції дорівнює 363,6 млрд грн, що на 10 % більше за показник 2022 року. Індекс промислової продукції області за 2023 року складає 104,4 %. Обсяг реалізації промислової продукції складає 15,6 % до загального обсягу по Україні.

Обсяг реалізованої промислової продукції за видами економічної діяльності наведений у таблиці 10.1.

Таблиця 10.1. Обсяг реалізованої промислової продукції за видами економічної діяльності

Показники	Одиниця виміру	2023 рік
Обсяг реалізованої промислової продукції у діючих цінах, усього	млрд грн	363,5
Індекс загального росту обсягів виробництва промислової продукції (у % до попереднього року)	%	104,4
у тому числі:		
Добувна промисловість і розроблення кар’єрів	млрд грн	109,0
Індекс промислової продукції	%	100,3
Виробництво коксу	млрд грн	9,0
Індекс промислової продукції	%	100,3
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	млрд грн	9,4

<i>Показники</i>	<i>Одиниця виміру</i>	<i>2023 рік</i>
<i>Індекс промислової продукції</i>	%	98,6
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	млрд грн	12,0
<i>Індекс промислової продукції</i>	%	107,3
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів	млрд грн	117,7
<i>Індекс промислової продукції</i>	%	100,5
Машинобудування	млрд грн	10,1
<i>Індекс промислової продукції</i>	%	100,3

2. Вплив на навколишнє середовище

Промисловий комплекс є основним джерелом забруднення навколишнього середовища. Викиди, скиди забруднюючих речовин та розміщення відходів є джерелами забруднення атмосферного повітря, земельних ресурсів, поверхневих та підземних вод, що в свою чергу негативно впливає на здоров'я людей, флору та фауну.

Гірничодобувна промисловість

Дніпропетровська область є унікальною за різноманітністю і запасами корисних копалин, тут зосереджені унікальні родовища. Область володіє близько 50 % загальнодержавних запасів корисних копалин. Забезпеченість мінеральними ресурсами втричі більше у порівнянні із загальнодержавним рівнем.

В області видобувається 100 % марганцевої руди, залізна руда, вугілля, уран, рідкоземельні метали, каолін та граніти, нафта та газ. За кількістю розвіданих запасів та річним обсягом видобутку Криворізький залізорудний басейн займає перше місце в Україні. Одним з найбільших у світі є Нікопольський басейн марганцевих руд. В області видобувається 40 видів мінеральної сировини.

Мінеральні ресурси є основою для розвитку господарства регіону, особливо виробництв чорної металургії, оскільки наявна як головна, так і допоміжна сировина.

Гірничопромисловий комплекс, як один із видів економічної діяльності, виступає серйозним забруднювачем навколишнього природного середовища, що проявляється в трьох основних напрямках: порушення земної поверхні, викиди забруднюючих речовин та парникових газів в атмосферне повітря, забруднення водних ресурсів рідкими відходами гірничих підприємств.

Найбільшим фактором негативного впливу на довкілля є порушення земної поверхні при розробці родовищ корисних копалин, що призводить до

зміни структури і погіршення якості, або взагалі зникнення родючого шару, до змін рельєфу, ландшафтних порушень. Це викликає, в свою чергу, загибель або деградацію рослинного та тваринного світів.

Значні порушення земної поверхні відбуваються при проведенні відкритих гірничих та розкривних робіт і видобуванні корисних копалин в кар'єрах.

Відводи земель під гірниче виробництво пов'язані з вилученням більшої чи меншої земельної ділянки у землекористувачів на певний період часу, і, відповідно, скороченням земельних ресурсів країни. Характерно те, що вилучені у інших землекористувачів і порушені землі стають малопридатними для продуктивного використання в сільському і лісовому господарствах та для інших цілей. При цьому процеси природного відновлення рослинних покривів, ґрунтів і рельєфів порушених земель протікають повільно або взагалі не відбуваються. Самі ж порушення земної поверхні, як правило, не зникають і стають сталими техногенними формуваннями, тому такі землі підлягають штучному відновленню.

Для вирішення проблеми техногенних порушень ландшафтів використовують різні способи і методи рекультивації земель. Головна мета рекультивації – повернути до активного народногосподарського використання землі, порушенні внаслідок гірничих і деяких інших специфічних робіт, створити на них сільськогосподарські, лісові та інші угіддя, поліпшити умови навколишнього середовища.

Базу гірничо-добувної промисловості області складають близько 10 підприємств з видобутку залізних руд та руд інших кольорових металів. На АТ “Марганецький ГЗК”, АТ “Покровський ГЗК” добувається 100,0 % марганцевої руди в Україні.

Металургійна промисловість

Металургія належить до числа основних галузей промисловості України. Більше 10 % від загальної чисельності зайнятих у промисловості складають робітники металургійної галузі.

Металургійна промисловість, пов'язана з первинним отриманням металів із руд та інших видів сировини, яка включає:

- чорну металургію (виплавка чавуну, сталі та надання їм відповідної форми);
- кольорову металургію (виплавка легких, важких, благородних, рідкоземельних металів і виробництво сплавів).

В Україні чорна металургія займає друге місце із загальної кількості викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря після теплоенергетики. Основними джерелами викидів в атмосферу в чорній металургії є агломераційне виробництво, виробництво чавуну та сталі.

За даними аерокосмічних зйомок снігового покриву, зона дії підприємств чорної металургії простягається на відстань до 60 км від джерел забруднення. Навколо металургійних заводів формуються своєрідні техногенні зони, де

повітря, вода, сніг, ґрунт, рослинність містять у собі широкий набір шкідливих речовин, включаючи і такі надзвичайно небезпечні, як пліомбум і гідраргум.

На Дніпропетровщині виробляється більше третини чавуну переробного і дзеркального у чушках, болванках чи формах первинних, інших від загальнодержавного обсягу виробництва такої продукції. Металургійні підприємства області виробляють високоякісну сталь та конкурентоспроможний прокат. Більша частина продукції сертифікована і відповідає світовому рівню якості.

На трубних підприємствах області (ПАТ “Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод”, АТ “Інтерпайп Новомосковський трубний завод”, ТОВ “Інтерпайп Ніко Тюб”, ПрАТ “Сентравіс Продакшн Юкрейн” та інші) виготовляються труби великого і малого діаметрів, профілі пустотілі гарячої і холодної деформації, центробіжного литва, методом зварювання.

Хімічна та нафтохімічна промисловість

Хімічна промисловість України включає:

- виробництво неорганічних продуктів: аміак, шини, кислоти, сода, сажа, мінеральні добрива, що складає близько 55 % загального обсягу хімічного комплексу;
- виробництво органічних продуктів: пластмаси та синтетичні смоли, синтетичний каучук, хімічні волокна, фотоплівка тощо – близько 10 %.

Хімічній галузі області належить 4,9 % загального обсягу виробництва. В її структуру входить 38 підприємств, у тому числі 14 базових, на яких виробляється майже 12 % аміаку синтетичного, 16 % сірчаної кислоти, 32 % соди каустичної, 16 % мінеральних добрив, 9 % синтетичних смол і пластичних мас, 38 % шин від обсягів їх виробництва в Україні.

Мінеральні добрива, лакофарбові матеріали, промислові газы та вибухові речовини – далеко не повний перелік продукції, що виробляється нині на підприємствах галузі.

АТ “Дніпроазот” є одним з найбільших хімічних підприємств не тільки Дніпропетровської області, але й країни вцілому. На виробничих потужностях підприємства виробляється аміак, карбамід, каустична сода, рідкий хлор і соляна кислота та інша продукція, яка користується стабільним попитом. Продукція АТ “Дніпроазот” експортується в країни Азії і Латинської Америки, Центральної та Східної Європи.

Найбільшим державним підприємством хімічної галузі області є ДП “НВО “Павлоградський хімічний завод”, основною номенклатурою якого є вибухові речовини для гірничо-збагачувальних комбінатів України. Наукові розробки, програмне забезпечення, технології та продукція підприємства успішно використовуються в Україні та експортуються до країн ЄС, Південно-Східної Азії, Австралії, Америки та Африки.

У регіоні також виробляються нові синтетичні матеріали, конструкції, гумотехнічні вироби для багатьох галузей – космосу, повітряного транспорту,

науки та інші.

Хімічна промисловість є джерелом істотного забруднення довкілля, яка поступається тут лише перед енергетикою, металургійним комплексом і автомобільним транспортом. Номенклатура продукції, що її випускає хімічна промисловість, є вельми різноманітною.

Хімічна промисловість належить до галузей, які споживають велику кількість сировини, води та енергії. Вона вирізняється складними багатостадійними процесами. Під час виробництва утворюється велика кількість побічної продукції, яка поки що не завжди може бути використана як вторинні ресурси, а накопичується у вигляді відходів. У багатьох випадках відходи вимагають знешкодження через їхню надмірну токсичність.

В процесі виробництва здійснюються викиди широкої номенклатури забруднюючих речовин, утворюються різноманітні тверді та рідкі відходи. Практично кожне підприємство хімічної промисловості є серйозним забруднювачем навколишнього природного середовища.

Перелік виробництв хімічної промисловості, що забруднюють атмосферне повітря представлено в таблиці 10.2.1.

Таблиця 10.2.1. Перелік виробництв хімічної промисловості, що забруднюють атмосферне повітря

<i>Найменування виробництва</i>	<i>Найменування забруднюючих речовин</i>
Виробництво аміаку та сечовини	аміак, пари нітратної кислоти, оксид нітрогену
Виробництво нітратної кислоти	оксид нітрогену, аміак, пари соляної кислоти
Виробництво фосфатної кислоти	діоксид нітрогену, пари фосфатної кислоти, гідрофторид
Виробництво азотних і калійних добрив	пари нітратної кислоти, аміак, хлорид
Виробництво емалей, фарб	пари розчинників
Виробництво синтетичних спиртів	пари спиртів, оксид карбону, діоксид карбону
Виробництво кетонів, фенолформальдегідних смол	формальдегід, фенол, аміак, діоксид нітрогену, оксид нітрогену
Виробництво органічних барвників	пари розчинників, толуолу, ксилолу, бензолу
Виробництво вибухових речовин	діоксид нітрогену, оксид нітрогену, оксид карбону
Виробництво полімерів та епоксидних смол	пил, альдегіди, оксид карбону, оксид нітрогену
Виробництво фармацевтичних матеріалів	пил, оксид карбону, пари кислот
Виробництво хлору та гідроксиду натрію	хлор, водень, пари соляної кислоти
Виробництво гуми, бутадієну, латексів	оксид сульфуру, оксид карбону, аміак, ацетон, бензин, сірководень
Електролітичне виробництво хлору із хлоридів, виробництво гідрохлориду	хлор, гідрохлорид, пари соляної кислоти
Виробництво сірки	оксид сульфуру, сірководень, оксид карбону
Виробництво сульфатної кислоти, сульфатів і сульфідів	діоксид сульфуру, триоксид сульфуру, оксид карбону

Всі хімічні виробництва належать до водомістких. Їх функціонування супроводжується утворенням великої кількості стічних вод із високим вмістом хлорорганічних сполук, кислот і лужних речовин, вуглеводневих сполук. Скидання їх безпосередньо у водойми та міську каналізацію нині заборонено.

Тому на території кожного хімічного підприємства чи поблизу нього утворюються великі шлаконакопичувачі, ставки-відстійники, де вміст токсичних речовин перевищує 100 гранично допустимих норм, і через це вони – самостійне джерело забруднення довкілля такими речовинами, як солі важких металів, ціаніди, органічні сполуки, які вже за концентрації 0,1 – 1 мг на 1 л спричиняють отруєння мікроорганізмів або гальмують процеси ферментації.

Разом зі стічними водами підприємств хімічної промисловості до навколишнього середовища потрапляють нафтопродукти, завислі сульфати, ціаніди, тіоціанати, сполуки кадмію, кобальту, мангану, міді, нікелю, плумбуму, хрому, цинку, сірководень, сірковуглець, спирти, бензол, формальдегід, фурфурол, фенол, поверхнево-активні речовини, пестициди тощо.

У хімічній і нафтохімічній промисловості щорічно утворюється значна кількість твердих відходів, які потребують утилізації. Тільки до 30 % із них використовуються як вторинні ресурси. До 40 % невикористаних твердих відходів знищують (спалюють або вивозять на звалища), а решту складають у спеціально відведених місцях. Основні тверді відходи галузі – фосфогіпс, кубові залишки, вапнякові та гіпсові відходи, шлам дистильованої суспензії, галітові залишки флотаційного збагачення хлориду кальцію тощо.

Харчова промисловість

Виробництвом продуктів харчування та переробкою сільськогосподарських продуктів зайнято близько 130 підприємств.

Галузі харчової промисловості області: олійножирова, борошномельно-круп'яна, хлібопекарська, кондитерська, м'ясопереробна, молокопереробна, крохмале-патокова, виробництво харчових концентратів, виробництво безалкогольних напоїв і мінеральної води, лікєро-горілчана, виноробна, рибопереробна, дріжджова.

Збалансоване виробництво та споживання.

Обсяги виробництва продуктів харчування задовольняють потребу населення області в основних продовольчих товарах з урахуванням переміщених осіб за винятком споживання картоплі.

Згідно інформації Державної служби статистики України споживання основних продуктів харчування населенням Дніпропетровській області у 2021 році становило:

	фонд споживання, (тис тонн)	норма споживання, (кг на одну особу на рік).	
		Україна	область
м'яса та м'ясних продуктів	192,7	53,0	61,8
молока та молочних продуктів	625,9	201,5	200,7
олії	45,2	13,6	14,5
картоплі	372,1	132,4	119,3

овочів і баштанних	537,0	165,9	172,2
продовольчих культур			

За оцінками споживчого попиту та ресурсного наповнення ринків Дніпропетровської області можна зробити висновок, що рівень виробництва дозволяє в цілому забезпечити потребу населення в продуктах харчування відповідно до норм споживання.

3. Заходи з екологізації промислового виробництва

З метою підвищення конкурентоспроможності продукції та зміцнення конкурентних позицій на внутрішньому та зовнішньому ринках основна частка капітальних інвестицій у металургійному комплексі спрямована на розвиток основних фондів: розширення, реконструкцію, технічне та технологічне переозброєння діючих виробництв. Основним джерелом фінансування капіталовкладень є власні кошти підприємств.

На промислових підприємствах регіону продовжує реалізовуватись низка інвестиційних проектів з підвищення технологічного рівня виробництва, реконструкції і технічного переоснащення підприємств, впровадження сучасних енергоефективних технологій і обладнання та заходів щодо збільшення обсягів виробництва та розширення асортименту товарів, робіт і послуг.

11. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЙОГО ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

1. Тенденції розвитку сільського господарства

Аграрний сектор області є важливою стратегічною галуззю економіки, яка забезпечує продовольчу безпеку регіону.

Основними напрямками виробничої діяльності агропромислового комплексу Дніпропетровської області є: вирощування зернових, технічних і овочевих культур, виробництво м'ясо-молочної продукції та яєць.

Площа сільськогосподарських угідь області становить 2,5 млн га (майже 7 % сільгоспугідь України), з них площа ріллі – 2,1 млн га.

За оперативними даними, отриманими від райдержадміністрацій, у 2023 році сільськогосподарських культур зібрано з площі понад 1,7 млн га (площа – майже на рівні 2022 року).

Аграріями області зібрано зернових та зернобобових культур з площі 914 тис. га при урожайності 40,1 ц/га, намолочено майже 3,7 млн тонн зерна нового урожаю (2022 рік – 3,3 млн тонн) у тому числі: пшениця зібрана з площі 519,7 тис. га та намолочено 2,1 млн тонн, ячмінь зібраний з площі 160,4 тис. га та намолочено 569,2 тис. тонн, горох зібраний з площі 16,8 тис. га та намолочено 49,3 тис. тонн, тощо. Соняшнику зібрано понад 1,5 млн тонн (2022 рік – 1,1 млн тонн) з площі 705,7 тис. га за урожайності 21,7 ц/га. Крім того, зібрано ріпаку з площі 151,7 тис. га за урожайності 25,2 ц/га та намолочено понад 382,1 тис. тонн.

Дніпропетровщина посідає друге місце серед регіонів за обсягами зі збору пшениці, ячменю та соняшнику.

У 2023 році картоплі зібрано 602,4 тис. тонн з площі 44,4 тис. га за урожайності 135,8 ц/га. Овочів зібрано 805,1 тис. тонн з площі 30,2 тис. га за урожайності 266,4 ц/га.

Культури баштанні: зібрано 64,0 тис. тонн з площі 2,3 тис. га за урожайності 272,3 ц/га.

Виробництво сільськогосподарських культур за категоріями господарств у 2023 році за даними Головного управління статистики у Дніпропетровській області наведено у таблиці 11.1.

Таблиця 11.1. Виробництво сільськогосподарських культур за категоріями господарств у 2023 році¹

	Площа зібрана, га		Обсяг виробництва (валовий збір), ц		Урожайність, ц з 1 га площі зібраної	
	2023	2023 у % до 2022	2023	2023 у % до 2022	2023	2023 у % до 2022
Господарства усіх категорій						
Культури зернові та зернобобові ² у тому числі	855042	81,8	33971526	96,6	39,7	118,2
пшениця	420511	80,5	16828836	99,7	40,0	123,8
ячмінь	165103	75,1	4553329	75,3	27,6	100,4
кукурудза	242851	87,9	11971218	101,6	49,3	115,7
Бурак цукровий фабричний	–	–	–	–	–	–

Соняшник ²	695821	115,9	15508346	142,1	22,3	122,5
Ріпак озимий та кольза (ріпак ярий)	152677	111,9	3733877	111,6	24,5	100,0
Соя	6920	161,1	132477	196,0	19,1	121,7
Картопля	64378	109,9	9153785	115,2	142,2	104,9
Культури овочеві відкритого ґрунту	40517	123,1	8194709	129,9	202,3	105,5
Культури плодові та ягідні ⁵	16133 ³	98,6	1232450	93,0	91,0 ⁴	94,2
Підприємства						
Культури зернові та зернобобові ² у тому числі	521624	80,1	23229619	99,8	44,5	124,3
пшениця	352626	80,9	14834691	102,6	42,1	126,8
ячмінь	56093	63,9	1902847	70,5	33,9	110,4
кукурудза	91480	85,6	5971272	103,5	65,3	120,9
Буряк цукровий фабричний	—	—	—	—	—	—
Соняшник ²	586669	115,9	13445373	146,7	22,9	126,5
Ріпак озимий та кольза (ріпак ярий)	152354	111,9	3727772	111,6	24,5	100,0
Соя	6550	166,4	126372	203,4	19,3	122,2
Картопля	1327	86,0	351865	84,3	265,1	98,0
Культури овочеві відкритого ґрунту	2409	127,3	1068306	157,2	443,5	123,5
Культури плодові та ягідні ⁵	3685 ³	94,1	253562	96,5	97,4 ⁴	103,1
Господарства населення						
Культури зернові та зернобобові ² у тому числі	333418	84,5	10741907	90,3	32,2	107,0
пшениця	67885	78,4	1994145	82,3	29,4	105,0
ячмінь	109010	82,6	2650482	79,2	24,3	95,7
кукурудза	151371	89,4	5999946	99,8	39,6	111,5
Буряк цукровий фабричний	—	—	—	—	—	—
Соняшник ²	109152	115,5	2062973	117,9	18,9	102,2
Ріпак озимий та кольза (ріпак ярий)	323	94,2	6105	118,7	18,9	126,0
Соя	370	102,8	6105	111,4	16,5	108,6
Картопля	63051	110,6	8801920	116,9	139,6	105,8
Культури овочеві відкритого ґрунту	38108	122,8	7126403	126,6	187,0	103,0
Культури плодові та ягідні ⁵	12448 ³	100,0	978888	92,1	89,5 ⁴	92,2

¹ Інформація наведена з урахуванням оцінки, здійсненої згідно з пунктом 3 розділу VI та розділу X Методологічних положень державного статистичного спостереження “Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур” (наказ Держстату від 01.06.2023 № 201) та розділу IV Методики розрахунку показників державного статистичного спостереження “Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур” (наказ Держстату від 30.11.2021 № 296, зі змінами). Дані можуть бути уточнені.

² У масі після доробки.

³ Загальна площа насаджень.

⁴ Із площі насаджень у плодоносному віці.

⁵ Враховуючи закритий ґрунт.

2. Вплив на навколишнє середовище

Внесення мінеральних і органічних добрив на оброблювані землі та під багаторічні насадження

Мінеральні добрива – один з найефективніших засобів підвищення родючості ґрунтів, урожайності сільськогосподарських культур та поліпшення якості продукції рослинництва. Проведення регулярного моніторингу агрохімічного стану ґрунтів дозволяє найбільш точно визначати потребу ґрунту

в основних макроелементів з подальшим внесенням необхідних доз мінеральних добрив під запланований урожай. Економічна ефективність застосування мінеральних добрив і хімічних засобів проявляється в підвищенні врожайності с/г культур, у поліпшенні якості продукції та зниження її собівартості.

Протягом 2023 року оброблено від хвороб та використано фунгіцидів 298,7 тонн на площі 336,5 тис. га, від шкідників використано інсектицидів 298,2 тонн на площі 422,6 тис. га, від бур'янів оброблена площа 898,7 тис. га та використано гербіцидів 1309,2 тонни, від мишоподібних гризунів на площі 42,0 тис. га використано родентицидів 39,3 тонни, протруєно насіння 102,4 тис. тонн, використано протруйників 98,5 тонни, проведено десікацію на площі 18,2 тис. га, використано десікантів 36,9 тонни, проведено захист від мишоподібних гризунів на площі 2,4 тис. га, використано родентицидів 3,2 тонн. Усього було використано 2080,8 тонни засобів захисту на площі 1678,4 тис. га.

Тенденції в тваринництві

Тваринництво має важливе значення для забезпечення продовольчої безпеки області та має потенційно значний експортний потенціал.

Розведенням худоби та свійської птиці займаються більш ніж 200 господарств області.

Спостерігаються позитивні тенденції збільшення поголів'я свиней – майже на 4 % та свійської птиці – майже на 3 %.

В області здійснює свою діяльність 20 суб'єктів господарювання, які мають статус суб'єкта племінної справи у тваринництві залежно від напрямку діяльності, а саме: скотарство, свинарство, вівчарство, конярство та бджільництво.

Департамент економічного розвитку облдержадміністрації є суб'єктом надання адміністративної послуги “Видача сертифіката племінних (генетичних) ресурсів”, уповноважена особа, яка відповідає за організацію роботи з надання адміністративної послуги, визначається в управлінні агропромислового розвитку.

Видачу сертифіката племінних (генетичних) ресурсів власникам племінних (генетичних) ресурсів на їх замовлення забезпечує обласна державна адміністрація.

3. Органічне сільське господарство

Відповідно до Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції на території Дніпропетровської області здійснює свою діяльність 6 суб'єктів господарювання у сфері органічного виробництва та/або обігу органічної продукції.

12. ЕНЕРГЕТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

1. Структура виробництва та використання енергії

Дніпропетровська область – одна з найбільш енергонасичених в Україні. Електроенергетика являє собою високорозвинену галузь економіки області, до складу якої входять енергогенеруючі підприємства: ВП “ДТЕК Криворізька ТЕС” ПАТ “ДТЕК Дніпроенерго” та ВП “ДТЕК Придніпровська ТЕС” ПАТ “ДТЕК Дніпроенерго”, філія “Середньодніпровська ГЕС” ПАТ “Укргідроенерго” та АТ “Дніпровська ТЕЦ”.

Інформація про використання, споживання паливно-енергетичних ресурсів та викиди забруднюючих речовин у Дніпропетровській області наведено у таблиці 12.1.1.; 12.1.2.

Таблиця 12.1.1. Динаміка використання електроенергії

	2017	2018	2019	2020*	2021**	2022**	2023**
Електроенергія, (млн кВт·год)	22298	22677	22846,6	21345,1			

* Використання електроенергії на виробничо-експлуатаційні та господарські потреби підприємств без урахування обсягів власного споживання енергогенеруючих (підприємств) установок та обсягів, відпущених населенню.

** Статистична інформація за 2021 – 2023 роки не оприлюднюється Головним управлінням статистики у Дніпропетровській області згідно з підпунктом 1 пункту 1 Закону України “Про захист інтересів суб’єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни” (із змінами)

*Таблиця 12.1.2. Використання палива¹ станом на 01.01.2021**

	2018	2019	2020
Усього, млн. т умов. палива			
Україна	91,5	102,3	84,7
у тому числі			
Дніпропетровська область	18,5	19,1	17,2
Вугілля кам’яне, тис. т			
Україна	45042,9	42439,2	37797,1
у тому числі			
Дніпропетровська область	9091,7	8730,3	8644,6
Газ природний, млн м ³			
Україна	20732,9	27837,6	21702,1
у тому числі			
Дніпропетровська область	2424,6	3515,6	2721,4
Бензин моторний ² , тис. т			
Україна	540,0	1711,6	415,7
у тому числі			
Дніпропетровська область	43,9	140,9	39,1
Газойлі (паливо дизельне) ² , тис. т			
Україна	4294,6	5791,7	3956,2
у тому числі			
Дніпропетровська область	463,4	539,5	464,9
Мазути паливо важкі, тис. т			
Україна	244,4	86,7	98,2
у тому числі			
Дніпропетровська область	5,2	3,5	3,0

¹ Без обсягів палива, реалізованих населенню.

² Без урахування обсягів роздрібного продажу через автозаправні станції.

* Статистична інформація за 2021 – 2023 роки не оприлюднюється Головним управлінням статистики у Дніпропетровській області згідно з підпунктом 1 пункту 1 Закону України “Про захист інтересів суб’єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни” (із змінами)

2. Ефективність енергоспоживання та енергозбереження

Інформація щодо використання палива у 2020 році у Дніпропетровській області у тому числі за видами економічної діяльності наведена у таблицях 12.2.1., 12.1.2.

*Таблиця 12.2.1. Використання палива¹ станом на 01.01.2021**

	2020
Усього, тис.т умов.палив	17162,9
у тому числі	
вугілля кам'яне, тис.т	8644,6
газ природний, тис.м ³	2721420,2
дрова для опалення, м ³ щільн	11273,4
кокс та напівкокс з вугілля кам'яного, кокс газовий, тис. т	4040,4
бензин авіаційний, т	к
бензин моторний ² , т	39135,0
дистиляти нафтові легкі, фракції легкі інші, т	108,6
паливо для реактивних двигунів типу гас, т	365,8
гас, т	635,8
газойлі (паливо дизельне) ² , т	464853,3
мазути паливні важкі, т	3045,0
оливи та мастила нафтові; дистиляти нафтові важкі, т	22518,9
пропан і бутан скраплені ² , т	44729,3
вазелін нафтовий, парафін, воски нафтові та інші, т	к
бітум нафтовий (уключаючи сланцевий), т	10718,3
інші види нафтопродуктів, т	975,3
коксний газ, отриманий як попутний продукт, тис. м ³	1931672,6

¹ Без обсягів палива, реалізованих населенню.

² Без урахування обсягів роздрібного продажу через автозаправні станції.

к – дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України “Про державну статистику” щодо конфіденційності статистичної інформації.

* Статистична інформація за 2021 – 2023 роки не оприлюднюється Головним управлінням статистики у Дніпропетровській області згідно з підпунктом 1 пункту 1 Закону України “Про захист інтересів суб’єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни” (із змінами)

3. Вплив енергетичної галузі на навколишнє природне середовище

Дніпропетровщина за основними економічними показниками займає провідне місце серед інших регіонів України. Для успішного вирішення питань розвитку і досягнення високого рівня самодостатності економіки області, насамперед, необхідно надійне і достатнє забезпечення населення, соціальної сфери та суспільного виробництва паливно-енергетичними ресурсами.

На сьогодні область, господарський комплекс якої є одним з найбільш енергоємних у країні, за рахунок власних енергоресурсів забезпечує близько половини потреб власної економіки.

Стійка залежність між обсягами виробництва та споживання енергоресурсів перетворює енергоспоживання на визначальний фактор конкурентоспроможності та стабільності економічного розвитку області і добробуту суспільства. Виходячи з цього, постає стратегічне питання щодо ефективного, раціонального та заощадливого використання паливно-енергетичних ресурсів.

Неефективне використання енергоресурсів є в усіх секторах економіки області, у першу чергу у складових паливно-енергетичного комплексу: виробництво, транспортування та споживання енергії. Це призводить до підвищених витрат енергоресурсів та забрудненню довкілля.

Раціональна й економічна витрата палива, тепла і електроенергії, зниження втрат, прискорений перехід до ресурсозберігаючих технологій – одне з основних завдань, що входить в енергетичну програму будь-якої країни. Вирішувати ці завдання покликана і Програма.

У 2023 р. Програмою передбачено реалізацію 12 заходів з підвищення енергоефективності та енергозбереження.

Так, на КП “Кривбасводоканал” виконується захід “Технічне переоснащення існуючих схем керування електроприводами насосних агрегатів із застосуванням перетворювачів частоти на водопровідних насосних станціях підприємства – 15 од. (ВНС № 17, 18, 28, 38, 48, 56, 59, 61, 65, 70, 72, 73, 74, 75, 76)”, зокрема було впроваджено 13 частотних перетворювачів на об’єктах підприємства. Фактично профінансовано у звітному періоді 9009,24 тис. грн.

4. Використання відновлювальних джерел енергії та розвиток альтернативної енергетики

Рішенням Дніпропетровської обласної ради від 01.12.2017 № 275-11/VII затверджена “Стратегія енергозбереження, енергоефективності та розвитку відновлюваних джерел енергії Дніпропетровської області на 2018 – 2035 роки”. Головною метою Стратегії енергозбереження є формування умов для забезпечення енергетичної безпеки області на шляху до сталого розвитку. Основними критеріями такої безпеки є поступовий повний перехід на відновлювані джерела енергії та відмова від використання викопного палива.

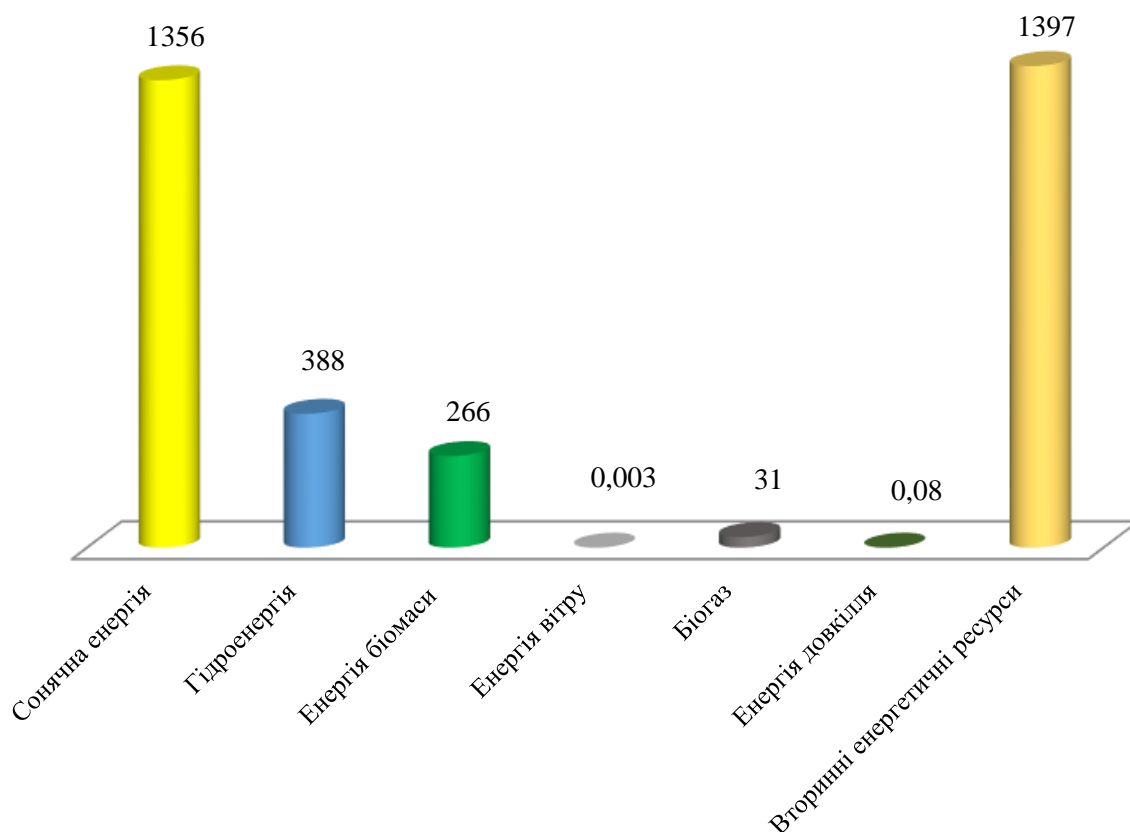
Альтернативна енергетика в Дніпропетровській області представлена сонячними електростанціями, сонячними електростанціями приватних домогосподарств, сонячними колекторами для вироблення тепла в системі гарячого водопостачання, вітровою електроустановкою, тепловими насосами, гідроелектростанціями, когенераційними установками на біогазі та газі метан дегазації вугільних родовищ, теплоелектростанцією на біопаливі, теплоелектроцентралями на промислових газах, обладнанням для виробництва теплової енергії з біомаси, промислових газів.

В громадах області ведеться активна робота з розвитку альтернативної енергетики. Так, станом на 31.12.2023 загальна кількість об’єктів альтернативної енергетики з урахуванням філії “Середньодніпровська ГЕС”

ПАТ “Укргідроенерго” дорівнює 7455, що на 2 % менше показників минулого року.

Сумарна електрична потужність об’єктів альтернативної енергетики з урахуванням філії “Середньодніпровська ГЕС” ПАТ “Укргідроенерго” – 1853,28 МВт, що на 2 % перевищує показники минулого року, а тепла – 1584,57 МВт, яка зменшилась на 22 % відносно показників минулого року.

Потужність об’єктів за джерелами альтернативної енергії, МВт

За 12 місяців минулого року побудовані 9 нових котелень на біомасі (пелети), сумарною потужністю 2,42 МВт.

Загальна кількість приватних домогосподарств, що встановили сонячні електростанції, станом на 31.12.2023, дорівнює 7090, що на 2 % менше показника 2022 року, сумарною потужністю 218,2 МВт.

За 2023 рік сонячними електростанціями приватних домогосподарств згенеровано 255,5 млн кВт·год електричної енергії (збільшення 11 % відносно показників 2022 року).

Важливим аспектом розбудови сталої енергетичної системи області є зменшення попиту на паливно-енергетичні ресурси за рахунок підвищення рівня енергоефективності будівель закладів, підприємств та установ, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів. Запровадження систем енергетичного менеджменту та моніторингу використання паливно-енергетичних ресурсів дозволяє скоротити витрати бюджетних коштів на оплату енергоносіїв. Система енергетичного моніторингу дозволяє оцінити

динаміку енергоспоживання будівлями по видах ресурсів, здійснити порівняльний аналіз показників питомого споживання, обрахувати індекси енергозатратності будівель, відслідкувати показники фактичних видатків та оплати по споживанню паливно-енергетичних ресурсів, оцінити стан дотримання установами лімітів енергоспоживання, обрахувати очікувані обсяги енергоспоживання та оцінити потребу у паливно-енергетичних ресурсах та коштах на їх оплату.

Станом на 31.12.2023 відсоток охоплення системою енергетичного моніторингу об'єктів бюджетної сфери дорівнює: 100 % – по містах Кам'янське, Кривий Ріг, Вільногірськ, Верхньодніпровськ, Павлоград, Першотравенськ, Покров. Також, інформація щодо енергоспоживання будівлями закладів обласного підпорядкування вноситься до Національної бази енергетичних та експлуатаційних характеристик будівель України.

Одним з перспективних напрямків підвищення енергетичної ефективності будівель є енергосервіс. Загальна кількість укладених енергосервісних договорів дорівнює 20 (збільшення на 11 % у порівнянні з аналогічним періодом 2022 року), з них 18 завершено. Загальна економія за рахунок виконання заходів, передбачених зазначеними договорами, у 2023 році склала 32 % або 713 Гкал.

13. ТРАНСПОРТ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩН

1. Транспортна мережа Дніпропетровської області

У Дніпропетровській області транспортна галузь представлена залізничним, автомобільним, повітряним, річковим та трубопровідним транспортом. Здійснюючи вантажні та пасажирські перевезення, в області поширена взаємодія різних видів транспорту, що формує транспортну систему.

Транспортна галузь формує передумови для стабільної роботи господарського комплексу і забезпечує життєдіяльність суспільства у виробничій і соціальній сферах.

Регіональна філія “Придніпровська залізниця” акціонерного товариства “Українська залізниця” обслуговує Дніпропетровську та Запорізьку області, а також частково окремі райони ще п’яти областей України (Донецької, Харківської, Кіровоградської, Миколаївської та Херсонської). Загальна протяжність залізничних колій Придніпровської залізниці понад 3250 км, у тому числі у Дніпропетровській області становить 1,5 тис. км. Електрифіковано 58,3 %, 83,5 % колій обладнано автоматичним регулюванням руху, 90 % станцій мають електричну централізацію.

Мережа автомобільних доріг загального користування у Дніпропетровській області складає 9 159,2 км, з них: 3 000,2 км державного значення; 6 181,4 км місцевого значення.

У 2023 році Дніпропетровській області була передбачена субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах.

Було виконано роботи на 4 об’єктах (3 автодороги окремими ділянками та 1 штучна споруда) з будівництва, реконструкції, капітального ремонту автомобільних доріг загального користування місцевого значення, також поточний дрібний ремонт та експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення.

Відповідно до нагальних потреб Збройних Сил України та Вимог (приписів) патрульної поліції в області виконувались роботи з ліквідації аварійної ямковості.

З метою облаштування безпечної інфраструктури та відповідно до зауважень регіональної філії “Придніпровська залізниця” особлива увага приділялась наявності та стану дорожніх знаків на підходах до залізничних переїздів на дорогах загального користування місцевого значення.

Обмеженість у фінансових ресурсах незадовільно впливає на об’єми та ефективність впровадження заходів з забезпечення вчасного та якісного експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, відсутня можливість вжити заходів щодо приведення експлуатаційного стану всієї мережі місцевого значення у стан, який відповідає

вимогам правил, норм і стандартів.

Маршрутна мережа області складається з 582 внутрішньообласних маршрутів, у тому числі 256 міських, 167 приміських та 170 міжміських автобусних маршрутів загального користування, які не виходять за межі Дніпропетровської області, 37 трамвайних, 44 тролейбусних маршрутів та 1 лінії метрополітену.

Також з м. Дніпра відправляються автобусні маршрути у напрямку Києва та інших міст України: Полтави, Харкова, Покровська, Запоріжжя, Кропивницького, Миколаєва, Одеси, Херсона, Черкас, Умані, Вінниці, Чернівців, Хмельницького, Тернополя, Львова, Ужгорода, Мукачева та інших.

З центрального автовокзалу міста Дніпро здійснюються автобусні перевезення у міжнародному сполученні у міста Молдови, Польщі, Чехії, Германії, Болгарії, Австрії, Угорщини, Румунії, Словаччини, Туреччини.

Ураховуючи необхідність забезпечення безпеки громадян на водних об'єктах у період дії воєнного стану прийнято спільне рішення Дніпропетровської обласної військової адміністрації та Регіонального управління сил Територіальної Оборони “Схід” Збройних Сил України від 03.05.2023 № 154/0/527-23/219 “Про заборону руху суден на водних об'єктах Дніпропетровської області у період дії воєнного стану”. Цим спільним рішенням визначені умови для руху суден технічного флоту, буксирів та штовхачів, у тому числі у складі суден суб'єктів господарювання, що здійснюють господарську діяльність з видобутку, обробки та перевезення вантажів внутрішніми водними шляхами у межах Дніпропетровської області, що дозволило з червня 2023 року відновити вантажні річкові перевезення ПАТ “Судноплавна компанія “Укррічфлот”, ТОВ “Річковий порт” та інших учасників ринку вантажних річкових перевезень.

Структура та обсяги транспортних перевезень

У зв'язку з військовою агресією російської Федерації проти України відповідно до підпункту 1 пункту 1 Закону України “Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни” фізичні особи, фізичні особи-підприємці, юридичні особи, крім тих, які наділені бюджетними повноваженнями згідно із законодавством, подають облікові, фінансові, бухгалтерські, розрахункові, аудиторські звіти та будь-які інші документи, подання яких вимагається відповідно до норм чинного законодавства в документальній та/або в електронній формі, протягом трьох місяців після припинення чи скасування воєнного стану або стану війни за весь період неподання звітності чи обов'язку подати документи.

Зважаючи на це з лютого 2022 року відсутні статистичні дані щодо обсягів пасажирських та вантажних перевезень.

За інформацією, розміщеною на сайті регіональної філії “Придніпровська залізниця” АТ “Укрзалізниця”, за 2023 рік відправлено 64586 тис. тон вантажів, у тому числі у внутрішньому сполученні було навантажено 41396 тис. тон, на

експорт за рік навантажено 23199 тис. тон.

У 2023 році приміськими поїздами регіональної філії “Придніпровська залізниця” АТ “Укрзалізниця” перевезено 4709 тис. пасажирів. Щодня в приміських перевезеннях у межах Дніпропетровської та Запорізької областей було задіяно до 50 одиниць рухомого складу.

Сполучення населених пунктів Дніпровського, Новомосковського, Криворізького, Кам'янського, Нікопольського, Павлоградського та Синельниківського районів протягом року забезпечували 292 автобусні маршрути приміського та міжміського сполучення, які проходять територією двох або більше територіальних громад та не виходять за межі області.

З автостанцій області за 2023 рік відправлено 4017 тис. пасажирів, що на 22 % більше ніж 2022 рік, у тому числі маршрутами міжобласного сполучення 518,0 тис. пасажирів, внутрішньообласними міжміськими маршрутами 1738 тис. пасажирів, приміськими – 1761,0 тис. пасажирів.

Комунальними підприємствами міського електротранспорту міст Дніпро, Кривий Ріг та Кам'янське за 2023 рік перевезено на міських маршрутах 150,93 млн пасажирів, що становить майже 125 % до 2022 року, у тому числі:

метро – 4,14 млн пасажирів;

трамвай – 75,07 млн пасажирів;

тролейбус – 58,3 млн пасажирів;

автобус (комунальної власності) – 13,42 млн пасажирів.

Склад парку та середній вік транспортних засобів

Перевезення пасажирів міськими, приміськими, міжміськими внутрішньообласними автобусними маршрутами загального користування здійснюється відповідно до укладених договорів де зазначається кількість, клас, категорія транспортних засобів та загальна пасажиромісткість. Зокрема це транспортні засоби Кат. М3 Кл.1 (пасажиромісткість понад 50 пасажирів), Кат. М2, М3 (пасажиромісткість понад 22 до 50 пасажирів), Кл. А, В (пасажиромісткість до 22 пасажирів); марка, модель транспортних засобів: MAN NL 273 LPG, SCANIA OMNI LINK, MAN A 21, MAN NL 313, MAN A 20, MAN NL 263 F, MAN Lions citi, “Mercedes benz” D 530, “Kutsentis”, БАЗ А079 Еталон, МЕРСЕДЕС БЕНЦ СПІНТЕР, Вольво В7RLE, ЗАЗ І-VAN, ІВЕКО ОТОУ, МАЗ 203065, МАМ А23, Mercedes benz 0345.

Тролейбусний парк міст Кривий Ріг та Дніпро представлені троллейбусами ЗІУ-9, ЗІУ-10, ЗіУ-682, ЗіУ-683, ЮМЗ-Т1, ЮМЗ-Т1Р2, ЮМЗ-Т-2, ЮМЗ Е-186, ЛАЗ Е-183, Дніпро Т103, Дніпро Т203, АКСМ321, АКСМ321000Д.

Рухомий склад КП “Дніпровський метрополітен” – 45 од. вагонів метро серії 81-717.5 та 81-714.5.

Парк трамвайних вагонів представлений: Tatra різних модифікацій, КТМ-5М3, КТМ-608К, КТМ-71-605, КТМ-71-608, КТМ 71-611, К-1, Т-3, КЗР-Н.

Середній вік рухомого складу понад 15 років.

2. Вплив транспорту на навколишнє середовище

Через Дніпропетровську область проходять 3 міжнародні та 5 національних автомагістралей. Враховуючи географічне розташування Дніпропетровщини, зосередження в області великих промислових та агропромислових комплексів, область є великим логістичним транспортним центром, що супроводжується значним навантаженням транзитним транспортом.

На сьогодні у Законі України “Про охорону атмосферного повітря” використовуються поняття пересувне джерело забруднення та стаціонарне джерело забруднення.

Для кожного типу пересувних джерел, що експлуатуються на території України, встановлюються нормативи вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах та впливу фізичних факторів цих джерел, які розробляються з урахуванням сучасних технічних рішень щодо зменшення утворення забруднюючих речовин, зниження рівнів впливу фізичних факторів, очищення відпрацьованих газів та економічної доцільності.

Транспорт спричиняє велике екологічне навантаження на повітря, земельні, водні ресурси та екосистему в цілому.

Автомобільний транспорт є джерелом небезпечних хімічних забруднень атмосферного повітря, водоймищ, сільськогосподарських зон, а також шуму та вібрації, що може пливати на стан здоров'я населення.

Автомобільний транспорт можна поділити на вантажний, пасажирський загального користування (автобуси), спеціальний та спеціалізований, легковий, який є складовою пересувних джерел забруднення повітря.

Автобусний парк, задіяний у пасажирських перевезеннях, складається переважно з транспортних засобів, оснащених дизельним двигуном. Цьому є ряд об'єктивних причин: дизельні двигуни мають найвищу ефективність (ККД до 40 %); нижчу, порівняно з бензиновими і газовими автобусами, витрату палива. Наприклад, середня витрата дизельного автобуса марки “Богдан” – 16 л на 100 км влітку і 17-19 л на 100 км у холодну пору року. Транспортні засоби на скрапленому природному газі – 19-25 л на 100 км.

Рухомий склад, що закуповується в Україну, так само як і вітчизняні автобуси, які збирають з імпортованих комплектуючих, оснащуються морально застарілими вузлами і агрегатами. Як наслідок, споживання палива у пасажирських транспортних засобів на дорогах України залишається високим.

Статистичні дані щодо динаміки викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від окремих видів автотранспорту підприємств області та динаміки викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря пересувними джерелами забруднення від використання окремих видів палива з 2016 року відсутні.

За наявними даними за період 2013 – 2015 частка викидів забруднюючих речовин від використання бензину у загальних обсягах викидів становила 55,9 – 63,8 %.

3. Державна політика та заходи щодо зменшення впливу транспорту на навколишнє середовище

Посилення жорсткості екологічних заходів в Європі відбувається раз на 3 – 5 років. Нові стандарти стимулюють автомобільні корпорації до випуску більш енергоефективних і екологічно безпечних автомобілів. Для відповідності поточним екологічним стандартам автомобільні конструктори працюють над удосконаленням енергосилової установки автомобіля.

З метою зменшення негативного впливу транспорту на навколишнє середовище внесено зміни до законодавства, що регулює діяльність автомобільного транспорту.

Зокрема статтею 44 Закону України “Про автомобільний транспорт” визначено, що на міських автобусних маршрутах загального користування у містах із загальною чисельністю населення понад 250 тисяч осіб кількість електробусів та/або автобусів, оснащених двигунами внутрішнього згоряння з іскровим запалюванням, що працюють виключно на стисненому природному газі метані, зрідженому природному газі метані або біогазі, та/або автобусів з водневим паливним елементом (коміркою) у відсотковій частці серед парку автобусів повинна становити не менше ніж 25 відсотків на 1 січня 2030 року, не менше ніж 50 відсотків на 1 січня 2033 року, якщо рішення щодо інших часток та/або інших термінів не було ухвалено органами місцевого самоврядування відповідних міст.

Органи місцевого самоврядування міст із загальною чисельністю населення понад 250 тисяч осіб можуть ухвалити рішення щодо зміни часток, передбачених частиною третьою цієї статті, але не більше ніж наполовину та зміни щодо термінів, але не більше ніж на два роки.

Відповідно до законодавства визначення пасажирського перевізника здійснюється на конкурсних засадах за бальною системою відповідно до Порядку проведення конкурсу з перевезення пасажирів на автобусному маршруті загального користування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2008 № 1081 (із змінами). Нарахування балів здійснюється за наявності у перевізників у власності, співвласності (або таких, що використовуються ними на правах фінансового лізингу) автобусів Євро-3, Євро-4, Євро-5, Євро-6, електроавтобусів, автобусів із спеціальним обладнанням для їх експлуатації на екологічно чистих видах палива (газодизелі). Бали нараховуються окремо за кожен автобус, який пропонується до використання на об’єкті конкурсу, в межах загальної кількості, встановленої організатором перевезень, з урахуванням кількості резервних транспортних засобів. Це стимулює конкуренцію та сприяє оновленню рухомого складу.

Статтею 2 Закону України “Про деякі питання ввезення на митну територію України та проведення першої державної реєстрації транспортних засобів” визначено що митне оформлення з метою вільного обігу та першу державну реєстрацію в Україні ввезених транспортних засобів нових і таких, що були у користуванні з 1 січня 2016 року не нижче рівня “ЄВРО-5”, а з

1 січня 2025 року не нижче рівня “ЄВРО-6”.

Підвищення привабливості громадського транспорту призведе до того, що більша кількість людей зможе відмовитися від особистого автомобіля як мінімум для міських поїздок. Але крім того, що необхідно реформувати підхід до використання громадського транспорту, вибір форм міської інфраструктури має бути на користь стійких та екологічно безпечних варіантів.

Застосування міського електротранспорту дозволить істотно поліпшити екологічну ситуацію у великих містах. Незважаючи на те, що виробництво електричної енергії формує викиди в навколишнє середовище, великі електростанції найчастіше розміщені на безпечній відстані від міських густозаселених районів. Електричний транспорт не спричиняє прямих викидів шкідливих речовин в навколишнє середовище, має більш низький рівень шуму і при цьому більш тривалий термін експлуатації. До ефективних прикладів електричних видів міського транспорту належать: трамваї, міські електрички, тролейбуси, електричні автобуси і системи громадського прокату електромобілів.

14. СТАЛЕ СПОЖИВАННЯ ТА ВИРОБНИЦТВО

Аналіз світових тенденцій сучасного промислового та сільськогосподарського виробництва, а також загальних обсягів споживання показує зростання обсягів споживання, яке потребує у свою чергу збільшення використання природних ресурсів, що негативно впливає на довкілля. Тому, тільки сталий розвиток економіки, економна експлуатація природних ресурсів, збалансованість виробництва та споживання здатне запобігти шкідливим наслідкам господарської діяльності та виснаженню природних ресурсів.

Принципи сталого розвитку закладають основу для задоволення економічних, екологічних та соціальних інтересів суспільства. Порушення рівноваги між цими складовими впливає на якість життя.

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку. Підсумковим документом Саміту “Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року” визначено 17 Цілей Сталого Розвитку та 169 завдань.

Цілі сталого розвитку (ЦСР) є універсальним закликом до дій, щоб покінчити з бідністю, захистити планету та поліпшити життя та перспективи кожного, в усьому світі.

В 2019 року у сфері державної діяльності щодо сталого споживання та виробництва був виданий Указ про сталий розвиток, підписаний ним 30.09.2019 № 722/2019. Указ про сталий розвиток визначав мету: забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки, громадянського суспільства і держави для досягнення зростання рівня та якості життя населення, додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина та постановляв забезпечувати дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року. Цей Указ про сталий розвиток підтримуючи проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об’єднаних Націй від 25.09.2015 № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року та результати їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України містив, зокрема, напрям 12 – забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва. Також Указом про сталий розвиток передбачалося упровадження дієвої системи моніторингу реалізації Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року та оприлюднення результатів щороку до 1 березня року, який настає за звітним. Крім того, рекомендувалося Національній академії наук України, серед інших, враховувати цілі сталого розвитку України на період до 2030 року під час визначення напрямів наукових досліджень.

Коли Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу досягнення Цілей сталого розвитку було започатковано інклюзивний процес їх досягнення в Україні. Кожна глобальна ціль була розглянута з урахуванням специфіки національного розвитку, у результаті чого постала національна система, яка складається із 86 завдань. Ці завдання національного розвитку, індикатори для моніторингу їх виконання та цільові орієнтири для досягнення до 2030 року було відображено в Національній доповіді “Цілі сталого розвитку: Україна”, яка знаходиться за посиланням: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>.

Фактично ця система є базою для подальшого комплексного моніторингу країни.

На виконання зазначеного Указу про сталий розвиток Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 686-р “Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку” (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/686-2019-%D1%80#Text>) затверджено індикатори, у розрізі яких здійснюється збір даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку і оприлюднення даних та координацію робіт з розробки метаданих за індикаторами. Так було започатковано вимірювання суспільного прогресу в цілому та удосконалення системи національної статистики.

На Державну службу статистики покладено координацію робіт, пов'язаних з розробленням метаданих за індикаторами, затвердженими цим розпорядженням. Забезпечення збору даних та розроблення метаданих зазначених індикаторів і подання таких даних Державній службі статистики покладено на Центральні органи виконавчої влади за участю державних органів та інших відповідальних за розрахунок індикаторів, у розрізі яких здійснюється збір даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку.

Разом з тим, державна служба статистики України спільно з VoxUkraine за підтримки Програми розвитку ООН в Україні на базі Добровільного національного огляду щодо Цілей Сталого Розвитку здійснила оцінку прогресу досягнення Цілей Сталого Розвитку за методологією Економічної та соціальної комісії ООН для Азії та Тихого океану (UNESCAP). З переліком національних індикаторів Цілей Сталого Розвитку, для яких здійснено розрахунок за 2020 та 2021 роки можна ознайомитись за посиланням: https://ukrstat.gov.ua/csr_prezent/2.htm.

У липні 2020 року Україна на Політичному форумі високого рівня зі сталого розвитку під егідою Економічної і соціальної ради ООН представила світовій спільноті перший Добровільний національний огляд стану досягнення Цілей сталого розвитку, котрий знаходиться за посиланням <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2021-10/VNR%20SDG%20Ukraine%202020.pdf>.

У 2021 році запроваджено постійний моніторинг індикаторів досягнення Цілей сталого розвитку, з яким можна ознайомитись за посиланням: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>.

1. Тенденції та характеристика споживання

Сталий розвиток – це такий розвиток суспільства, який задовольняє потреби нинішніх поколінь і не ставить під загрозу можливості наступних поколінь задовольняти свої потреби.

Стале споживання – це використання товарів і послуг, що задовольняють основні потреби і підвищують якість життя з мінімальним використанням невідновлюваних природних ресурсів і з найменшою шкодою для навколишнього середовища. Таким чином, має стимулюватися попит на продукцію, для виробництва якої використовуються енергоефективні технології, нетоксичні матеріали, тощо.

Структурна перебудова економіки має проводитися в умовах зміни законодавства в галузі екологізації економіки, тобто, посилення державних

стандартів технологічних процесів, у взаємодії не тільки з навколишнім середовищем, але і з визначенням цілей виробництва, які забезпечують відновлення якості середовища проживання, отримання продукції, яка б не завдавала збитку природним об'єктам протягом всього життєвого циклу. Застарілі технології, які є основним джерелом забруднення навколишнього середовища, зазвичай найбільш енергоємні, вимагають використання дефіцитних невідновлюваних ресурсів, характеризуються небезпечними відходами, тому їх застосування повинно стримуватися майбутніми витратами на охорону довкілля. В умовах ринкової економіки нові технології забезпечують значно менший тиск на навколишнє середовище, кращі та конкурентоспроможні. Одним із головних пріоритетів досягнення сталого розвитку в Київській області є необхідність створення соціально-економічної системи, здатної до постійного удосконалення та спрямованої на екологізацію виробництва.

Україна задекларувала своє бажання перейти на шлях до сталого розвитку ще на Конференції ООН з довкілля та розвитку в Ріо-де-Жанейро у 1992 року, підписавши Декларацію з навколишнього середовища і розвитку та Порядок денний на XXI століття.

З того часу в Україні на виконання рішень Конференції ООН 1992 року вживалися певні заходи, проте значною ефективністю та результативністю вони не відзначилися.

Останнім часом рівень споживання природних ресурсів зростає й причиною найбільшого екологічного впливу в рамках життєвого циклу є продукти харчування та напої, особистий транспорт, житлове господарство (включаючи будівництво і споживання енергії, тепла, води).

В сукупності ці категорії споживання надають від 70 % до 80 % впливу на навколишнє середовище і складають 60 % споживчих витрат. У такій ситуації основним завданням є усунення залежності між економічним розвитком і деградацією навколишнього середовища, пов'язаної зі споживанням, використанням ресурсів і утворенням відходів.

Вплив споживання на навколишнє середовище можна пом'якшити через переміщення попиту від категорій споживання з більш високим рівнем впливу до категорій з меншим впливом, тобто через зміну традиційних підходів до споживання на сталі підходи.

2. Запровадження елементів сталого споживання та виробництва

Дніпропетровська область одна з найбільш економічно розвинених областей України. Вона характеризується вигідним географічним положенням, багатими природними ресурсами, потужним промисловим та науковим потенціалом, розвинутим сільськогосподарським виробництвом, високим рівнем розвитку транспорту і зв'язку.

Область має потужний промисловий потенціал. Він характеризується високим рівнем розвитку важкої індустрії. На підприємства гірничо-металургійного комплексу (ГМК) припадає майже 65 % всієї реалізованої продукції області.

На підприємствах Дніпропетровщини модернізується обладнання, впроваджуються енергозберігаючі технології, значна увага приділяється дотриманню екологічних стандартів. Все це дозволяє нарощувати темпи промислового виробництва та зберігати одні з перших позицій Дніпропетровщини серед регіонів у промисловій галузі України.

Металургійні підприємства виробляють високоякісну та конкурентоспроможну продукцію, що переважно експортується. З діяльністю гірничо-металургійного комплексу мають прямий і зворотний зв'язок енергетика, вуглевидобуток, машинобудування, будівництво, фінансова сфера тощо. Зазначені та багато інших галузей спираються і працюють на металургійну промисловість.

Процеси глобалізації економіки, які набирають обертів, призводять до створення наднаціональних ринків з новими, жорсткими правилами.

Враховуючи те, що визначальним вектором розвитку економіки Дніпропетровщини є передусім забезпечення стійкого зростання виробничих показників підприємств ГМК – підвищення конкурентоспроможності економіки регіону, це, в першу чергу, модернізація базових виробництв гірничо-металургійного комплексу.

Модернізація та структурна перебудова ГМК Дніпропетровщини спрямована на забезпечення підтримки виробничих потужностей, підвищення конкурентоздатності шляхом підвищення якості і зниження собівартості продукції, поліпшення технологічної структури виробництва та впровадження нових сучасних ресурсозберігаючих, екологічно чистих технологій.

У цьому напрямі ГМК розвивається, не дивлячись на виклики економічно-складного часу. Першочергові зусилля підприємств ГМК спрямовуються на зниження енерговитратності виробництва на кожному виробничому циклі, на кожному агрегаті. Ще один пріоритет в роботі ГМК та основний елемент регіональної екологічної політики – зменшення забруднення навколишнього середовища.

Підвищення екологічної безпеки в області – одна зі стратегічних цілей у розвитку регіону, де одним із кращих проектів є реалізація Програми.

Її виконавці – 25 найбільших промислових підприємств області, загальний обсяг впливу на довкілля яких становить понад 96 %. Реалізація Програми дозволить залучити кошти самих підприємств-забруднювачів на впровадження та модернізацію підприємств із залученням новітніх природоохоронних технологій. Так, за 2023 рік інвестиції підприємств-учасників Програми склали близько 2 млрд грн (більш детальна інформація наведена у розділі 15.1).

15. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

1. Національна та регіональна екологічна політика Дніпропетровської області

Національна (державна) екологічна політика – це діяльність державних органів, спрямована на забезпечення конституційного права кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

На стратегічному рівні пріоритети екологічної політики визначені у Законі України “Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року” від 28.02.2019 № 26-97-VIII, з яким можна ознайомитись за посиланням <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.

Метою державної екологічної політики є досягнення доброго стану довкілля шляхом запровадження екосистемного підходу до всіх напрямів соціально-економічного розвитку України з метою забезпечення конституційного права кожного громадянина України на чисте та безпечне довкілля, впровадження збалансованого природокористування і збереження та відновлення природних екосистем.

Реалізацію національної екологічної політики на регіональному рівні забезпечує департамент екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної (військової) адміністрації.

З метою забезпечення досягнення Стратегічної цілі “Екологічна та енергетична безпека” розроблено Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки, яку затверджено рішенням Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI (зі змінами).

До Програми увійшли 25 найбільших промислових підприємств області, загальний обсяг впливу на довкілля яких становить понад 96 %. Реалізація Програми, яка базується на основних принципах та засадах сталого розвитку, передбачається у два етапи (по 5 років кожний).

Для виконання заходів Програми в основному передбачається залучення власних коштів підприємств-забруднювачів. Крім цього, фінансування заходів планується також за рахунок інших джерел, у тому числі бюджетів різного рівня, які не заборонені чинним законодавством. Орієнтовний обсяг фінансування складає більше 40 млрд грн.

Головною метою Програми є створення екологічно безпечних та комфортних умов для життя населення Дніпропетровської області.

Мета Програми досягається шляхом реалізації відповідних цілей і конкретних завдань, а саме:

- розбудова системи екологічного моніторингу області;
- зменшення забруднення повітряного басейну;
- захист водних ресурсів від виснаження та забруднення;

відновлення, рекультивація порушених земель та родючості ґрунтів, скорочення відчуження земель;
 формування екологічної культури населення;
 поліпшення та вдосконалення сфери збору, утилізації та переробки твердих побутових відходів;
 підвищення ефективності у сфері поводження та утилізації промислових відходів;
 збереження та відтворення біорізноманіття Дніпропетровської області, формування територіально-функціональної системи екологічної мережі;
 розвиток рекреаційних зон;
 відновлення лісів, сприяння природному відновленню лісів;
 створення захисних лісових насаджень на землях, що не зайняті лісом, а саме: деградованих, еродованих, малопродуктивних, уздовж водних об'єктів);
 підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами;
 розвиток альтернативної енергетики;
 підвищення енергоефективності та енергозбереження.

До основних цільових показників, які свідчать про ефективність виконання Програми, належать результати, які мають бути досягнуті до 2025 року. В якості базових для порівняння обрані показники станом на кінець 2013 року, як найбільш показові з точки зору врахування кореляції між станом довкілля та обсягами виробництва в області.

Конкретними запланованими результатами виконання Програми є зниження техногенного навантаження на навколишнє середовище за основними екологічними показниками:

зниження індексу забруднення атмосфери з 11,8 до 8;
 зниження обсягів викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення на 30 %;
 зниження обсягів викидів парникових газів (CO₂) в атмосферне повітря на 20 %;
 зниження викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел забруднення на 15 %;
 зменшення кількості забруднюючих речовин, що скидаються із зворотними водами у поверхневі водні об'єкти на 40 %;
 зменшення обсягу скиду забруднених стічних вод на 60 %;
 збільшення екологічної стабільності землекористування з 0,28 до 0,4;
 зменшення площі земель, що потребують рекультивації на 15 %;
 збільшення частки екологічних навчальних курсів у програмах середніх та вищих навчальних закладів на 5 %;
 зменшення обсягів утворення твердих побутових відходів на 30 %;
 рівень охоплення населення послугами зі збору ТПВ – 100 %;
 щорічне заплановане зменшення обсягу видалених відходів I – IV класів у спеціально відведені місця чи об'єкти становить 15 %;
 збільшення показника заповідності території області з 2,81 % до 9 %;
 кількість видів рослин та тварин на території області не повинна зменшитися;

збільшення площі лісів, зменшення загрози деградації земель;

зменшення енергомісткості валового регіонального продукту (використання паливно-енергетичних ресурсів на виробничо-експлуатаційні та комунально-побутові потреби/валовий регіональний продукт з урахуванням інфляції) заплановано на 25 %.

Для вирішення першочергових питань екологічної галузі визначені джерела фінансування та пріоритетні напрями реалізації комплексу взаємопов'язаних програмних заходів шляхом зменшення антропогенного навантаження та відновлення довкілля за рахунок упровадження інноваційних технологій виробництва, зменшення викидів парникових газів та підвищення рівня екологічної культури і свідомості суспільства.

Особливістю даного звітного періоду, що вплинуло на результативні показники виконання Програми, є **введення в Україні воєнного стану та проведення воєнних дій росії на території України.**

Так, за підсумками 2023 р. спостерігається незначне збільшення:

обсягів викидів в атмосферне повітря на 13,1 %, які склали 356,565 тис. тонн (рис. 15.1.1.), – внаслідок відновлення роботи підприємств області, зокрема збільшенням обсягів виробництва електроенергії на ДТЕК КРИВОРІЗЬКА ТЕС (на 101,2 %) та ДТЕК ПРИДНІПРОВСЬКА ТЕС (на 39,5 %);

обсягів розміщення відходів на 19,5 %, які склали 72,1 млн тонн, – внаслідок збільшення об'ємів розкривних робіт, видобутку руди та виробництва основних видів продукції на основних підприємствах-забруднювачах.

Обсяги скидів зворотних вод у поверхневі водні об'єкти зменшились на 4,4 % (473,7 млн м³ за 2023 р. проти 495,74 млн м³ за 2022 р.) за рахунок раціонального водоспоживання у технологічному циклі виробництва електроенергії зокрема на ДТЕК ПРИДНІПРОВСЬКА ТЕС, зменшенням утворення стічних вод від групи споживачів “промисловість” на КП “Кривбасводоканал” через впровадження режиму економії, пов'язану з техногенною ситуацією на Каховському водосховищі (рис. 15.1.2.).

У рамках Програми підприємствами-забруднювачами за власні кошти заплановано до виконання 418 заходів. За період дії Програми виконано 212 заходів або 51 % від загальної кількості, у т.ч. за звітний період виконано 5 заходів. Крім того, у рамках Програми 6 заходів виконуються щорічно.

За 2023 р. підприємствами інвестовано близько 1,9 млрд грн, що майже на 5,5 % більше від аналогічного показника минулого року (понад 1,8 млрд грн).

Залишається тенденція невиконання в повному обсязі зобов'язань за Програмою з боку окремих підприємств (ПрАТ “ДТЕК Павлоградвугілля”, ДТЕК Придніпровська ТЕС, ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг”, ПАТ “Дніпровський меткомбінат”, ПрАТ “Кривий Ріг Цемент”, та ін.), що призводить до зниження загальних показників.

ПІДСУМКИ 2023

ВИКИДИ В АТМОСФЕРНЕ ПОВІТРЯ

ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг"

- > Виведення з експлуатації 5 агломашин
Зменшення викидів на 24000 т

АТ "Південний ГЗК"

- > Ліквідація агломераційного цеху
Зменшення викидів на 95 % від загального обсягу викидів підприємства

ПАТ "Дніпровський меткомбінат"

- > Модернізація системи подачі повітря на 4 агломераційних машинах
- > Модернізація ГОУ обертової печі
Загальне зменшення викидів на 13 300 т

ПрАТ "Північний ГЗК"

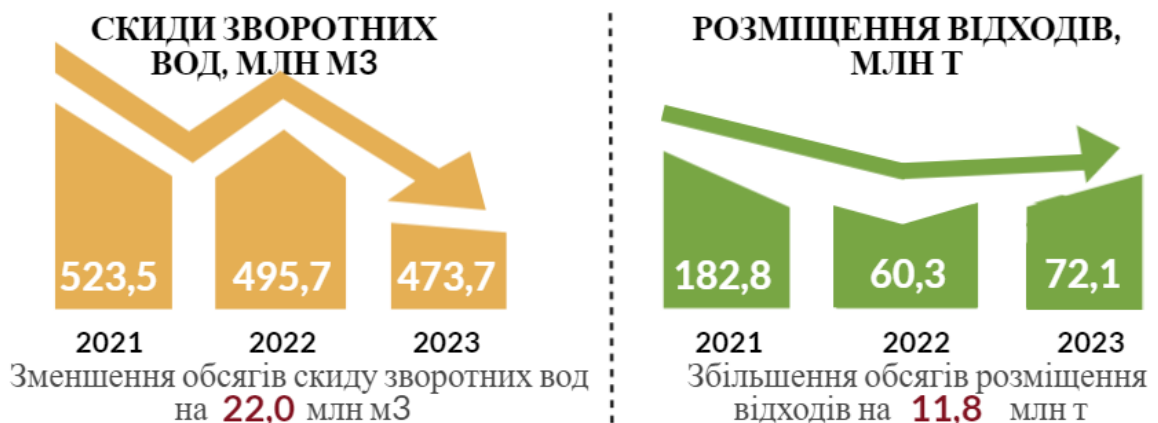
- > Модернізація та заміна ГОУ на виробничих потужностях підприємства
Зменшення викидів на 1 121,1 т

Рис. 15.1.1. Обсяги викидів в атмосферне повітря за підсумками 2023 року

ПІДСУМКИ 2023

ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

Загальна тенденція – зменшення техногенного навантаження від виробничої діяльності підприємств на довкілля

Скиди зворотних вод **-4,4 %**

Розміщення відходів **+19,5 %**

Викиди в атмосферне повітря **+13,1 %**

Рис. 15.1.2. Скиди зворотніх вод та розміщення відходів

Стан виконання Дніпропетровської обласної комплексної програми (стратегії) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016-2025 роки

Рис. 15.1.3. Обсяги фінансування

Примітка. * АТ “Марганецький гірничо-збагачувальний комбінат” листами від 07.04.2023 № 1264/1, від 21.07.2023 № 2563/1, від 27.10.2023 № 3077/1 та від 24.01.2024 № 119/1 поінформував про ненадання звітності про роботу підприємства у зв’язку з проведенням активних бойових дій на території розташування.

** АТ “Нікопольський завод феросплавів” листом від 21.12.2023 № 2023.12.21/26-6602/47 поінформував про припинення виконання природоохоронних заходів Програми та звітів до стабілізації військово-політичної та економічної ситуації та відновлення виробничої діяльності на АТ НЗФ (проведення активних бойових дій на території розташування).

Джерела та обсяги фінансування Програми

За підсумками 2023 р. на реалізацію програмних заходів усього спрямовано **2005,718 млн грн**, з них:

власних коштів основних підприємств-забруднювачів – 1888,051 млн грн, які направлялись на фінансування природоохоронних заходів за такими напрямками Програми:

охорона та поліпшення стану атмосферного повітря – 324,358 млн грн;
 охорона та раціональне використання водних ресурсів – 316,359 млн грн;
 поводження з відходами – 409,824 млн грн;
 охорона та раціональне використання земель – 806,347 млн грн;
 підвищення енергоефективності та енергозбереження – 9,048 млн грн;
 розбудова об’єктового моніторингу довкілля на підприємствах області – 15,919 млн грн;

охорона, збереження та відтворення біоресурсів, формування екологічної мережі та розвитку природно-заповідного фонду – 0,865 млн грн;

інші природоохоронні заходи – 5,331 млн грн;

Східний лісовий офіс Державного спеціалізованого господарського підприємства “Ліси України” – власних коштів 36,382 млн грн, спрямованих на фінансування збереження та відновлення лісів;

бюджетних коштів:

з обласного бюджету – 81,285 млн грн на:

будівництво, реконструкція систем водовідведення, упровадження прогресивних методів очистки стічних вод – 80,227 млн грн

переробка, раціональне використання та зберігання відходів (послуга з збирання, перевезення та утилізації відпрацьованих побутових ламп розжарювання) – 1,058 млн грн.

Охорона та поліпшення стану атмосферного повітря

У 2023 р. Програмою передбачено реалізацію 57 заходів з охорони та поліпшення стану атмосферного повітря (у тому числі 1 – щорічно), з яких 13 заходів – з кінцевим терміном виконання у 2023 році.

Так, на ПАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” продовжувались роботи з проєктування (розробки робочої документації) щодо реконструкції конвертерного цеху з будівництвом нових ГОУ за конверторами, допалюванням СО та упровадження автоматизованої системи екологічного моніторингу і технологічного процесу I блока конвертерів №№ 1 – 3 (2019 – 2023 рр.). Фактично профінансовано – 0,914 млн грн.

На ПрАТ “Южкокс” виконувався захід “Ремонт камер коксування коксових батарей № 5, № 6 коксового цеху з використанням керамічного виплавлення для усунення прососів із камер у опалювальні простінки (7 камер щорічно)” (2016 – 2025 рр.). У звітному періоді проведено ремонт 142 камери коксування коксових батарей №№ 5, 6, що призвело до зниження викидів забруднюючих речовин на 1,2 тонни. Фактично профінансовано – 4,461 млн грн.

Охорона та раціональне використання водних ресурсів

У 2023 р. Програмою передбачено реалізацію 51 заходу у сфері охорони та раціонального використання водних ресурсів (у тому числі 1 – щорічно).

В рамках Програми для захисту прилеглих територій від забруднення та підтоплення підприємствами – учасниками виконуються заходи, спрямовані на поліпшення якості стічних вод, зменшення скиду забруднюючих речовин, розширення хвостового господарства та систем оборотного водопостачання, заміну водопровідних мереж.

Підприємствами Кривбасу виконуються заходи, спрямовані на запобігання впливу на водний баланс річок Інгулець та Саксагань за рахунок перехоплення та повернення високомінералізованих вод до системи оборотного водопостачання та зменшення обсягу витоку фільтраційної води до дренажної

системи від діючих хвостосховищ. Загальний обсяг перехоплених та повернутих дренажних та фільтраційних вод за 2023 р. складає понад 38 млн м³.

На КП “Дніпроводоканал” ДМР” продовжуються роботи із заміни водопровідних мереж та каналізаційних мереж. Фактично профінансовано у звітному періоді 15,909 млн грн та 42,066 млн грн відповідно. Екологічний ефект – зменшення об’єму втрат води та впливу на підземні води, ґрунти та навколишнє середовище. Також, продовжується виконання заходу “Упровадження технології очищення стічних вод від фосфатів за допомогою коагулянтів на станціях аерації”. Фактично профінансовано у звітному періоді 38,693 млн грн. Екологічний ефект – зменшення вмісту фосфатів у зворотних водах з очисних споруд на 15 т/рік.

На КП “Кам’янський міськводоканал” Дніпропетровської обласної ради” продовжуються роботи із заміни аварійних вуличних водопроводів Д 63 – 200 мм. Фактично профінансовано у звітному періоді 92,982 млн грн. Екологічний ефект – зменшення втрат питної води.

Поводження з відходами та раціональне використання земель

У 2023 р. Програмою передбачено реалізацію 21 заходу у сфері поводження з відходами (у тому числі 1 – щорічно), з яких 1 захід – з кінцевим терміном виконання у 2023 році, та 23 – з охорони та раціонального використання земель (у тому числі 3 – щорічно).

З метою зменшення обсягів розміщення відходів виробництва підприємствами здійснюється використання розкривних порід для засипки зон обвалення шахт та кар’єрів, будівництва хвостосховищ, виробництва щебеню, будівництва (ремонт) автомобільних доріг, переробки відходів феросплавного виробництва (шлаків та шламів) з використанням у якості вторинної сировини та будівельних матеріалів тощо.

В рамках реалізації Програми з метою зменшення обсягів розміщення відходів виробництва підприємствами гірничо-збагачувального комплексу Кривбасу за рахунок використання розкривних порід у звітному періоді повторно використано та утилізовано понад 11 млн тонн промислових відходів.

Окрім цього, на АТ “Нікопольський завод феросплавів” здійснюється переробка відходів феросплавного виробництва (шлаків та шламів) з використанням у якості вторинної сировини та будівельних матеріалів. Станом на 01.10.2023 перероблено 217,3 тис. тонн шлаків та 115,6 тис. тонн шламів.

На АТ “Покровський ГЗК” з метою зменшення техногенного навантаження на довкілля та мінімізації великотоннажних відходів (шламів збагачення марганцевої руди), у виробництво у якості сировини залучено 171,942 тис. тонн шламів збагачення (у сухій вазі), з якої отримано марганцевого концентрату 13,664 тис. тонн.

На ПрАТ “ДТЕК Павлоградвугілля” здійснюється виконання заходу “Переробка мулу з хвостосховища ЦЗФ Павлоградська з вилученням вугільної

складової”. За звітний період зменшення обсягу накопиченого мулу склало 134,8 тис. т/рік.

На ПАТ “Кривбасзалізрудком” по заходу “Проведення гірничотехнічної рекультивації на порушених землях шахт” здійснюється засипка зон зсуву та відпрацьованих кар’єрів в обсязі 374,428 тис. тонн або 176,101 тис. м³.

Крім того, по департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації у рамках Програми за рахунок коштів обласного бюджету, передбачених на здійснення природоохоронних заходів, реалізується захід “Послуга з збирання, перевезення та утилізації відпрацьованих побутових ламп розжарювання”. Запланована кількість зібраних, перевезених та утилізованих відпрацьованих побутових ламп розжарювання становить 4 668 000 од., наразі вивезено та утилізовано 1922805 од.

Розбудова та вдосконалення регіональної системи моніторингу довкілля Дніпропетровської області

В рамках Програми розбудовується мережа спостережень за станом довкілля шляхом впровадження автоматизованої системи моніторингу навколишнього природного середовища.

У 2023 р. Програмою передбачено реалізацію 35 заходів по розбудові об’єктового моніторингу довкілля на підприємствах області, 1 – з кінцевим терміном виконання у 2023 р.

Так, на Філії “ВГМК” АТ “ОГХК” продовжується виконуватися захід “Моніторинг атмосфери, вод, фізичних факторів впливу” (2018 – 2025 рр.). На сьогодні проведені вимірювання забруднення атмосферного повітря шляхом лабораторного аналізу відібраних проб на межі санітарно-захисної зони, від стаціонарних джерел викидів, підфакельних спостережень. Відбувались спостереження: за фізичними чинниками: параметрами мікроклімату робочих зон, за показниками забруднення поверхневих і підземних вод шляхом лабораторного визначення забруднюючих речовин. Всього було виконано 17008 проби. Фактично профінансовано у звітному періоді – 4836,23 тис. грн.

На АТ “Південний ГЗК” виконуються заходи з моніторингу навколишнього природного середовища, а саме стану атмосферного повітря, поверхневих вод, ґрунтів. Фактично профінансовано у звітному періоді – 1686,96 тис. грн.

На ПрАТ “Північний ГЗК” виконуються заходи з моніторингу навколишнього природного середовища, а саме стану атмосферного повітря, поверхневих вод. Фактично профінансовано у звітному періоді – 3692,71 тис. грн.

Охорона, збереження та відтворення біоресурсів, формування екологічної мережі та розвитку природно-заповідного фонду та інші природоохоронні заходи

На АТ “Покровський ГЗК” триває реалізація заходу “Утримання об’єктів природно-заповідного фонду – заказник Богданівський” (2016 – 2025 рр.). На утримання тварин (закуплено корма: пшениця, буряк, кукурудза, сіль) та на обслуговування заказника станом на 01.01.2024 фактично витрачено 6,814 млн грн, у тому числі за 2023 р. – 0,865 млн грн.

Також, на підприємствах триває виконання заходів з озеленення та збереження існуючих смуг посадки зелених насаджень, висадки лісових насаджень на рекультивованих землях, збереження біорізноманіття та благоустрою територій.

2. Удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища

З метою удосконалення правового регулювання використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки в області, протягом 2023 р. сесіями Дніпропетровської обласної ради були прийняті наступні рішення:

1. № 260-15/VIII від 03.02.2023 “Про внесення змін до рішення обласної ради від 26 лютого 2021 року № 27-4/VIII “Про Регіональну цільову програму захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, забезпечення пожежної безпеки Дніпропетровської області на 2021 – 2025 роки” (зі змінами);

2. № 278-16/VIII від 28.04.2023 “Про внесення змін до рішення обласної ради від 26 лютого 2021 року № 27-4/VIII “Про Регіональну цільову програму захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, забезпечення пожежної безпеки Дніпропетровської області на 2021 – 2025 роки” (зі змінами);

3. № 280-16/VIII від 28.04.2023 “Про внесення змін до рішення обласної ради від 21 жовтня 2015 року № 680-34/VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки” (зі змінами);

4. № 310-17/VIII від 28.07.2023 “Про Програму державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря на 2023 – 2027 роки Дніпропетровської зони”;

5. № 311-17/VIII від 28.07.2023 “Про затвердження Регіонального плану управління відходами у Дніпропетровській області до 2030 року”;

6. № 315-17/VIII від 28.07.2023 “Про внесення змін до рішення обласної ради від 26 лютого 2021 року № 27-4/VIII “Про Регіональну цільову програму захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, забезпечення пожежної безпеки Дніпропетровської

області на 2021 – 2025 роки” (зі змінами);

7. № 342-18/VIII від 08.12.2023 “Про внесення змін до рішення обласної ради від 26 лютого 2021 року № 27-4/VIII “Про Регіональну цільову програму захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, забезпечення пожежної безпеки Дніпропетровської області на 2021 – 2025 роки” (зі змінами);

8. № 350-18/VIII від 08.12.2023 “Про внесення змін до рішення обласної ради від 21 жовтня 2015 року № 680-34/VI “Про Дніпропетровську обласну комплексну програму (стратегію) екологічної безпеки та запобігання змінам клімату на 2016 – 2025 роки” (зі змінами);

9. № 366-18/VIII від 08.12.2023 “Про затвердження проєкту організації території регіонального ландшафтного парку “Самарські плавні”, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об’єктів на території Піщанської сільської ради Новомосковського району”.

3. Державний нагляд (контроль) у сфері охорони навколишнього природного середовища

Державна екологічна інспекція Придніпровський округ (Дніпропетровська та Кіровоградська області) здійснює діяльність на підставі Положення про територіальні та міжрегіональні територіальні органи Держекоінспекції, яке затверджено наказом Міністерства енергетики та захисту довкілля України від 07 квітня 2020 року № 230 та Положення про Державну екологічну інспекцію Придніпровського округу (Дніпропетровська та Кіровоградська області), яке затверджено наказом Державної екологічної інспекції України від 24 лютого 2023 року № 40.

Інспекція здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням територіальними органами центральних органів виконавчої влади, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування в частині здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності і господарювання, громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, а також юридичними особами-нерезидентами вимог законодавства щодо:

- охорони земель, надр;
- екологічної та радіаційної безпеки;
- охорони і використання територій та об’єктів природно-заповідного фонду;
- охорони, захисту, використання і відтворення лісів;
- збереження, відтворення і невиснажливого використання біологічного та ландшафтного різноманіття;
- раціонального використання, відтворення і охорони об’єктів тваринного та рослинного світу;
- ведення мисливського господарства та здійснення полювання;

- охорони, раціонального використання та відтворення вод і відтворення водних ресурсів;
- охорони атмосферного повітря;
- формування, збереження і використання екологічної мережі;
- стану навколишнього природного середовища;
- поводження з відходами, небезпечними хімічними речовинами, пестицидами та агрохімікатами.

Протягом 2023 року інспекторським складом Інспекції перевірено 4 об'єкти. Усього здійснено 241 ресурсну перевірку дотримання вимог природоохоронного законодавства України на території Дніпропетровської області, у т. ч. 2 перевірки об'єктів, занесених до “Переліку ТОП-100 найбільших підприємств-забруднювачів”.

За звітний період було складено 275 протоколів про адміністративні правопорушення, у т. ч. 109 передано до органів суду, до адмінвідповідальності притягнуто 195 відповідальних осіб, на правопорушників накладено штрафи на загальну суму 538 924,0 грн, з яких 36 924,0 грн стягнуто до Державного бюджету України.

Загальна сума розрахованих збитків, нанесених державі внаслідок порушення вимог природоохоронного законодавства України становить 331 423 229,0 грн (у тому числі невстановленими особами 298 168 082,0 грн). Для відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення природоохоронного законодавства, у тому числі і за результатами лабораторно-аналітичного контролю, до підприємств, організацій та громадян області пред'явлено 87 претензій на суму 33 255 147,0 грн, стягнуто 89 збитків на загальну суму 2 903 161,0 грн (з урахуванням збитків, які були пред'явлені в минулі роки – 1 476 062,0 грн).

За звітний період Інспекцією передано 36 матеріалів перевірок до правоохоронних органів. Передано 16 матеріалів до органів прокуратури для представництва інтересів Держави в судах (загальна сума збитків 89 760 810,0 тис. грн).

За звітний період здійснено 4 перевірки водних ресурсів. За порушення природоохоронного законодавства до адміністративної відповідальності притягнуто 29 відповідальних осіб у вигляді штрафів на загальну суму 4 080,0 грн, які сплачено до Державного бюджету України в повному обсязі. Пред'явлено 22 претензії за збитки, заподіяні державі на суму 4 531 327,0 грн, сплачено 26 на загальну суму 1 523 240,0 грн (з урахуванням збитків, які були пред'явлені в минулі роки – 393 831,0 грн).

Основні порушення виявлені при перевірках: порушення правил експлуатації водогосподарських споруд, порушення правил водокористування, порушення правил охорони водних ресурсів.

Наприклад:

За результатами позапланової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ “РІСТОН ОЙЛ”, місцезнаходження юридичної особи:

пров. Георгіївський, буд. 2, кімн. 12, м. Київ, 01030; місце провадження діяльності: вул. Вербна, буд. 11-А, Б, м. Перещепино, Новомосковський район, Дніпропетровська область. За фактом самовільного водокористування, розраховано розмір відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, який складає 803 759,0 грн. Матеріали направлено до правоохоронних органів. За даною справою відкрито кримінальне провадження № 12023040000000638.

Під час проведення позапланової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України КП ПМР “ЖИТЛОКОМПЛЕКС” (27.10.2021 – 28.10.2021), встановлено, що за результатами контролю якості зворотних вод, проведеного відділом інструментально-лабораторного контролю Державної екологічної інспекції у Дніпропетровській області та за результатами контролю якості зворотних вод, проведеного при виробничому контролі, в 2020 – 2021 роках були зафіксовані скиди без дозволу на спеціальне водокористування та перевищення затверджених допустимих концентрацій забруднюючих речовин у випусках №№ 1, 2 підприємства у Макортівське водосховище (р. Саксагань), що є порушенням ст. 44 Водного кодексу України.

У відповідності до інформації Держводагенства України та за результатом аналізу наданих на розгляд КП ПМР “ЖИТЛОКОМПЛЕКС” протоколів вимірювань показників якості стічної води, виконаних під час проведення виробничого контролю якості зворотних вод, а також за результатом аналізу наданих на розгляд матеріалів Державної звітності (форма № 2ТП-водгосп) за 2020 – 2021 роки з додатками та відповідно до результатів перевірки якості стічної води при проведенні позапланової перевірки встановлено факт скиду забруднюючих речовин зі зворотними водами КП ПМР “ЖИТЛОКОМПЛЕКС” з випусків № 1, 2 у Макортівське водосховище (р. Саксагань) без дозволу на спеціальне водокористування в період з 01.01.2020 по 06.07.2020 та перевищення затверджених допустимих концентрацій забруднюючих речовин у випусках № 1, 2 підприємства у Макортівське водосховище (р. Саксагань) в період з 07.07.2020 по 31.12.2021, що є порушенням ст. 44 Водного кодексу України та умов Дозволу на спеціальне водокористування № 93/ДП/49д-19 від 07.07.2020.

КП ПМР “ЖИТЛОКОМПЛЕКС” пред’явлені збитки, заподіяні Державі в результаті порушення природоохоронного законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів, а саме скидів у Макортівське водосховище (р. Саксагань) без дозволу на спеціальне водокористування та з перевищенням встановленого нормативу ГДС на суму 88 430,0 грн, які сплачено в добровільному порядку.

Протягом 12 місяців 2023 року здійснено 2 ресурсні перевірки щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства. За порушення природоохоронного законодавства до адмінвідповідальності притягнуто 10 відповідальних осіб у вигляді штрафу на загальну суму 1 938,0 грн, які сплачено до Державного бюджету України в повному обсязі. Пред’явлено

56 претензій за збитки, заподіяні Державі внаслідок наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та викидів без відповідних дозволів на суму 8 650 419,0 грн, сплачено 54 на загальну суму 1 069 699,0 грн (з урахуванням збитків, які були пред'явлені в минулі роки – 772 635,0 грн).

Основні порушення: викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади або недодержання вимог, передбачених наданим дозволом та за порушення правил експлуатації газоочисного устаткування.

Наприклад:

В ході планової перевірки ТОВ “ГРЕЙН ТЕХ АГРО” (06.05.2021 – 20.05.2021) зафіксовано наднормативний викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря в період з 20.09.2019 по 05.02.2020 (викиди без Дозволу), що є порушенням ст.ст. 10, 11, 34 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”. Проведено розрахунок розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря на суму 466 358,0 грн, які за рішенням суду у 2023 році було сплачено в повному обсязі.

В ході позапланової перевірки ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ “ПАПРУС К”, місцезнаходження юридичної особи: вул. Бутова, 213, м. Дніпро, за фактом наднормативних викидів забруднюючих речовин (без дозволу на викиди) в атмосферне повітря, розраховано розмір шкоди, заподіяної державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, який складає 293 742,0 грн. Матеріали направлено до правоохоронних органів. За даною справою відкрито кримінальне провадження № 12023040000000637.

За результатами позапланової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ “ОБРІЙ LTD” (ЄДРПОУ 20200161) місцезнаходження юридичної особи: вул. Держинського, буд. 2, кв. 59, м. Новомосковськ, Дніпропетровська область, 51200; місце провадження діяльності: вул. Заводська, 7, смт Меліоративне, Новомосковський район, Дніпропетровська область, 51217, за фактом наднормативних викидів забруднюючих речовин (без дозволу на викиди) в атмосферне повітря, розраховано розмір шкоди, заподіяної Державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, який складає 94 464,0 грн. Матеріали направлено до правоохоронних органів.

За результатами позапланової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ АГРОФІРМА “ВІЛЬНЕ–2002”, за фактом наднормативних викидів забруднюючих речовин (без дозволу на викиди) в атмосферне повітря, розраховано розмір шкоди, заподіяної Державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, який складає: 8 839,0 грн, 16 932,0 грн, 2 454 993,0 грн (окремо промділянки). Матеріали направлено до правоохоронних органів.

Під час проведення планової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України АТ “ДНІПРОВСЬКА ТЕПЛОЕЛЕКТРОЦЕНТРАЛЬ” (17.01.2022 – 28.01.2022) зафіксовано факт наднормативних викидів (перевищення нормативів гранично допустимого викиду) забруднюючих речовин в атмосферне повітря від джерела викиду ДВ № 2 (паровий котел № 2 Бабкок-Вількокс) по оксидах, що є порушенням ст. 10 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”, умов Дозволу на викиди № 1210436600-0140 від 30.10.2018. АТ “ДНІПРОВСЬКА ТЕПЛОЕЛЕКТРОЦЕНТРАЛЬ” пред’явлені збитки, заподіяні Державі в результаті порушення природоохоронного законодавства (наднормативне забруднення атмосферного повітря) на суму 3 542 929,0 грн.

Під час проведення планової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України в ДУ “Синельниківська виправна колонія (№ 94)” (23.12.2021 – 05.01.2022), зафіксовано факт наднормативних (без Дозволу) викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від ДВ №№ 1 – 5 в період з 26.12.2017 (дата проведення інвентаризації) по 21.06.2018 за матеріалами Звіту по інвентаризації викидів забруднюючих речовин до моменту отримання Дозволу на викид № 1212400000-69 від 22.06.2018, що є порушенням ст.ст. 10, 11, 34 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”. За результатами розрахунку, розмір шкоди заподіяної Державі в результаті факту наднормативного (без Дозволу) викиду забруднюючих речовин в атмосферне повітря від ДВ №№ 1 – 5, ДУ “Синельниківська виправна колонія (№ 94)” складає 657 572,0 грн. Направлено заяву про вчинення кримінального правопорушення в порядку ст. 214 КПК України до ГУНП в Дніпропетровській області від 04.09.2023 № 2.5/39-КП.

Під час проведення планової перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України КП “КОМУНСЕРВІС” Межівської селищної ради (01.04.2021 – 07.04.2021) за результатами інспекційного інструментального контролю зафіксовано наднормативний викид (без Дозволу) забруднюючих речовин в атмосферне повітря від ДВб/№ 1 (котельня по вул. Грушевського (вул. Фрунзе), котел КЕС-300), що є порушенням ст.ст. 10, 11, 34 Закону України “Про охорону атмосферного повітря”. За результатами розрахунку, розмір шкоди заподіяної державі в результаті факту наднормативного (без дозволу) викиду забруднюючих речовин в атмосферне повітря, КП “КОМУНСЕРВІС” Межівської селищної ради складає 361 261,0 грн. Направлено заяву про вчинення кримінального правопорушення в порядку ст. 214 КПК України до ГУНП в Дніпропетровській області від 05.09.2023 № 2.5/40-КП.

Протягом звітного періоду загальна сума розрахованих збитків за порушення природоохоронного законодавства з охорони земельних ресурсів склала 296 167 864,0 грн (у т. ч. нанесених невстановленими особами на суму 296 167 864,0 грн). Сплачено до Державного бюджету України 7 – на суму

288 597,0 грн (з урахуванням збитків, які були пред'явлені в минулі роки – 288 597,0 грн).

Передано 5 матеріалів до органів прокуратури на загальну суму збитків 77 293 145,0 грн.

Основні порушення виявлені при перевірках: засмічення або забруднення земельних ділянок.

Протягом 12 місяців 2023 року здійснено 1 ресурсну перевірку додержання вимог природоохоронного законодавства з охорони земель водного фонду.

Протягом 2023 року перевірки щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства в частині надрокористування не здійснювались.

Протягом звітнього періоду за порушення природоохоронного законодавства у сфері поводження з відходами до адміністративної відповідальності притягнуто 5 осіб у вигляді штрафів на загальну суму 4 505,0 грн, які сплачено до Державного бюджету України в повному обсязі.

Інспекцією проведено 85 ресурсних перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства в сфері рослинного світу. Основними порушеннями, що були виявлені під час проведення перевірок є: порушення встановленого порядку використання лісосічного фонду, знищення або пошкодження підросту в лісах, здійснення лісових користувань не у відповідності з метою або вимогами, передбаченими в лісорубному квитку (ордері) або лісовому квитку, самовільне знесення зелених насаджень. За виявлені правопорушення складено 79 протоколів про адміністративні правопорушення, 62 особи притягнуто до адмінвідповідальності у вигляді штрафів на загальну суму 26 384,0 грн, сума стягнутих штрафів складає 20 434,0 грн. Загальна сума розрахованих збитків складає 21 970 656,0 грн (у т. ч. нанесених невстановленими особами на суму 2 000 218,0 грн). Пред'явлено 4 претензії за збитки, заподіяних Державі на суму 19 970 438,0 грн, сплачено 2 на загальну суму 21 625,0 грн.

Передано 11 матеріалів до органів прокуратури на загальну суму збитків 12 467 665,0 грн.

Наприклад:

За результатами позапланової перевірки Новопільської сільської ради (30.05.2023 – 05.06.2023), проведено розрахунок розміру шкоди, заподіяної Державі в результаті знищення зелених насаджень без дозвільного документу (ордеру) на знесення зелених насаджень на суму 19 922 100,0 грн.

Протягом звітнього періоду проведено 3 перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства України на об'єктах природно-заповідного фонду. Розраховано збитки, заподіяні порушенням законодавства про природно-заповідний фонд на суму 7 355,0 грн, пред'явлено 1 претензію на суму 7 355,0 грн.

Протягом січня-грудня 2023 року проведено 1 перевірку дотримання вимог природоохоронного законодавства в сфері мисливського господарства. Виявлено 1 випадок порушення правил полювання та вимог Закону України

“Про мисливське господарство та полювання”, складено 1 протокол про адміністративні правопорушення, матеріали направлено до суду, 1 особу притягнуто до адмінвідповідальності у вигляді штрафів на суму 1 700,0 грн.

Інспекцією проведено 145 ресурсних перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства в сфері охорони водних живих ресурсів. За порушення порядку придбання чи збуту об’єктів тваринного світу та порушення правил рибальства, складено 146 адміністративних протоколів, 88 осіб притягнуто до адмінвідповідальності у вигляді штрафів на загальну суму 15 317,0 грн, сума стягнутих штрафів складає 5 967,0 грн. Загальна сума розрахованих збитків становить 95 608,0 грн, пред’явлено 4 претензії на суму 95 608,0 грн.

Протягом 2023 року перевірки дотримання вимог законодавства в частині державного ринкового нагляду не здійснювались.

4. Виконання державних цільових екологічних програм

Повномасштабне військове вторгнення російської федерації та інтенсивні бойові дії, що тривають в Україні з 24 лютого 2022 року, призвели до жертв серед цивільного населення, переміщення мільйонів людей та масштабних і серйозних руйнувань житлових будинків, підприємств і соціальних закладів, припинення виробничої та господарської діяльності, завдали потужного удару по всіх ланках економічної, соціальної, фінансової систем української держави.

В умовах воєнного стану Урядом негайно були вжито першочергові заходи щодо переорієнтування бюджету країни на військові цілі та здійснення найнеобхідніших соціальних, гуманітарних видатків, спрямованих на підтримку життєдіяльності населення та на підтримку внутрішньо переміщених осіб, а також забезпечення роботи критичної інфраструктури.

З огляду на це, виконання державних цільових екологічних програм було призупинено.

Крім того, відповідно до Закону України “Про затвердження Указу Президента України “Про продовження строку дії воєнного стану в Україні” та постанови Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 № 590 “Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану” (із змінами) встановлено черговість та обмеження здійснення видатків.

Разом з тим, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р схвалено Стратегію зрошення, а план заходів з реалізації Стратегії зрошення, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р (зі змінами).

Метою Стратегії зрошення є визначення стратегічних напрямів державної політики щодо зрошення та дренажу, забезпечення сталого екобалансованого розвитку землеробства в Україні.

Реалізація Стратегії зрошення спрямована на відновлення потенціалу зрошувальних та дренажних систем з метою подальшого нарощування площ

поливу та водорегулювання як основи досягнення максимального рівня ефективності та екологічної безпеки сільськогосподарського виробництва.

Серед основних завдань Стратегії зрошення виділяють:

- Нарощення потенціалу зрошення та дренажу;
- Модернізація міжгосподарських мереж;
- Модернізація внутрішньогосподарських зрошувальних систем, яка передбачає модернізацію працюючих систем та відновлення працездатності пошкоджених, що не втратили свій ресурс;
- Будівництво нових внутрішньогосподарських зрошувальних систем на міжгосподарських зрошувальних системах;
- Відновлення дренажних систем у зоні осушення;
- Модернізація працюючих дренажних систем;
- Модернізація непрацюючих дренажних систем;
- Відновлення дренажних систем у зоні зрошення.

Так, питання нарощування потенціалу зрошення та дренажу, модернізації працюючих та відновлення працездатності пошкоджених зрошувальних систем знаходиться на постійному контролі в Дніпропетровській обласній державній (військовій) адміністрації.

Також, за інформацією Регіонального офісу водних ресурсів у Дніпропетровській області у 2023 році на виконання ремонтних робіт міжгосподарської мережі зрошувальних систем з державного бюджету направлено 19 млн грн, що дало змогу подати сільськогосподарським формуванням 18,8 млн м³ води на зрошення, полито 18,9 тис. га зрошуваних земель, виконано 51,1 тис. га гектарополивів.

Крім того, на відновлення внутрішньогосподарської мережі залучено 16 млн грн коштів водокористувачів. Також, у зв'язку з руйнуванням Каховської ГЕС залишились без джерела зрошення 9 зрошувальних систем з прив'язаною площею 50 тис. га.

5. Державна політика у сфері моніторингу навколишнього природного середовища

Одним з перспективних напрямів дій Програми є розбудова та вдосконалення регіональної системи моніторингу довкілля. За період дії Програми загальний обсяг бюджетного фінансування за цим напрямом склав понад 100 млн грн.

З метою удосконалення мережі спостережень за станом атмосферного повітря та практичного впровадження системи регіонального моніторингу довкілля у рамках Програми за рахунок коштів обласного бюджету розроблено регіональний проєкт “Організація, розбудова та удосконалення регіональної автоматизованої мережі спостережень за станом атмосферного повітря Дніпропетровської області”, який дозволив визначити та обґрунтувати необхідну кількість стаціонарних постів спостереження, місця їх розташування, а також індивідуальний перелік забруднюючих речовин, що мають підлягати контролю.

Відповідно до Проекту одночасно здійснюється встановлення у містах області автоматизованих постів спостереження за станом атмосферного повітря безпосередньо у житлових зонах. Так, за кошти обласного бюджету придбано та встановлено на території області 16 автоматизованих постів спостереження за станом атмосферного повітря у наступних містах області: Дніпро, Кам'янське, Жовті Води, Зеленодольськ, Нікополь, Павлоград, Покров а також придбано і обладнано 2 референтні станції аналізу якості поверхневих вод.

Роботи із розбудови мережі спостережень за станом атмосферного повітря планується продовжувати з тим, щоб повністю охопити територію області автоматизованими приладами. Також, в області функціонують три мобільні лабораторії, які дозволяють здійснювати оперативні спостереження за станом атмосферного повітря у будь-якій точці Дніпропетровщини.

Систематичні спостереження за станом атмосферного повітря у межах Дніпропетровської області також здійснюються на постах спостереження, що належать Дніпропетровському регіональному центру з гідрометеорології, виконавчим комітетам Дніпровської, Криворізької і Кам'янської міських рад, Карпівської сільської ради Криворізького району та основним підприємствам-забруднювачам.

Загалом існуюча мережа спостережень за станом атмосферного повітря в Дніпропетровській області складається з 92 постів спостереження, з яких 66 – автоматизовані, 26 – неавтоматизовані.

Разом з тим, спостереження за станом атмосферного повітря здійснює ДУ “Дніпропетровський ОЦКПХ МОЗ України” (підфакельні виміри та маршрутні пости).

У вересні 2020 року було започатковано формування щодавного інформаційно-аналітичного огляду стану атмосферного повітря області, який оприлюднюється на офіційному веб-сайті облдержадміністрації та спрямований на відображення поточної ситуації із рівнем забруднення атмосферного повітря у житлових зонах міст Дніпропетровської області (<https://adm.dp.gov.ua/file-storage/analitichnij-oglyad>).

В рамках Програми розбудовується мережа державного та відомчого контролю за станом довкілля шляхом впровадження автоматизованої системи екологічного моніторингу навколишнього природного середовища.

Також, з метою запровадження відповідно до вимог законодавства ЄС на Дніпропетровщині нової системи державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря затверджено Програму державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря на 2023 – 2027 роки Дніпропетровської зони (рішення обласної ради від 28.07.2023 № 310-17/VIII). Програма спрямована зокрема на забезпечення права громадян на отримання достовірної інформації про стан атмосферного повітря, створення підґрунтя для вжиття заходів щодо покращення якості атмосферного повітря тощо.

У Дніпропетровській області функціонує мережа державного моніторингу за станом забруднення навколишнього природного середовища. (таблиця 15.5.1.).

Таблиця 15.5.1. Мережа спостережень за станом довкілля

№ з/п	Суб'єкти моніторингу	Кількість точок спостережень, од.								
		атмосферне повітря	стаціонарні джерела викидів в атмосферне повітря	поверхневі води	джерела скидів зворотних вод у поверхневі води	морські води	джерела скидів зворотних вод у морські води	підземні води	джерела скидів зворотних вод у глибокі підземні водоносні горизонти	грунти
1	Дніпропетровський регіональний центр з гідрометеорології	15	-	13	-	-	-	-	-	-
2	Регіональний офіс водних ресурсів у Дніпропетровській області	-	-	44	-	-	-	-	-	-
3	ДУ “Дніпропетровський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України”	32	30	183	-	-	-	-	-	63
4	КП “Центр екологічного моніторингу” ДОР**	16	-	2	-	-	-	-	-	-
5	Інші (органи місцевого самоврядування)	12	-	-	-	-	-	-	-	-

*на період воєного стану обладнання демонтовано з метою його збереження

Протягом року проводились систематичні спостереження за рівнем забруднення атмосферного повітря, зворотних, поверхневих, підземних вод та ґрунтів.

Атмосферне повітря

Дніпропетровський регіональний центр з гідрометеорології проводив спостереження за рівнем забруднення атмосферного повітря на стаціонарних та маршрутних постах спостереження. На стаціонарних ПСЗ у 2023 році було відібрано та проаналізовано 97 799 проб атмосферного повітря. Лабораторії ДРЦГМ акредитовані на право проведення вимірювань по 9-ти інгредієнтам.

Спостереження проводились по всім інгредієнтам, на які акредитовані лабораторії. Крім того, на деяких ПСЗ був здійснений відбір проб повітря на вміст важких металів. Визначення концентрацій важких металів проведено в Київській регіональній лабораторії.

У 2023 році лабораторіями ДРЦГМ проводились спостереження за забрудненням атмосферного повітря по повній програмі:

за станом забруднення атмосферного повітря у м. Дніпрі спостереження проводилися на 6 ПСЗ, у м. Кам'янське – на 4 ПСЗ, у м. Кривому Розі – на 5 ПСЗ.

Згідно комплексному ІЗА пріоритетними речовинами, обчисленому за даними спостережень 2023 року (табл. 15.5.2.), рівень забруднення атмосферного повітря міст Дніпропетровської області вище середнього.

Аналізуючи хід величин ІЗА міст Дніпропетровської області у 2023 році в порівнянні з 2022 роком, відмічається збільшення рівня забруднення у місті Дніпро та зменшення рівня забруднення у містах Кам'янське та Кривий Ріг. Якщо значення $ІЗА \leq 5$, рівень забруднення повітря міста вважається нижче середнього, якщо $5 < ІЗА \leq 8$ – приблизно дорівнює середньому, якщо $8 < ІЗА \leq 15$ – вище середнього, якщо $ІЗА > 15$ – значно вище середнього (див. рис. 15.5.3.).

Таблиця 15.5.2. ІЗА у містах Дніпропетровської області за 2023 рік

Перелік пріоритетних домішок	ІЗА		
	Дніпро	Кам'янське	Кривий Ріг
Формальдегід	7,40	5,3	4,47
Двооксид азоту	1,75	2,4	0,72
Пил	2,00	1,3	1,31
Оксид вуглецю	0,69		0,42
Фенол		1,8	0,51
Аміак	1,0	1,1	
Комплексний ІЗА	12,84	11,9	7,43

У 2023 році в повітрі міст Дніпропетровської області спостерігається така тенденція:

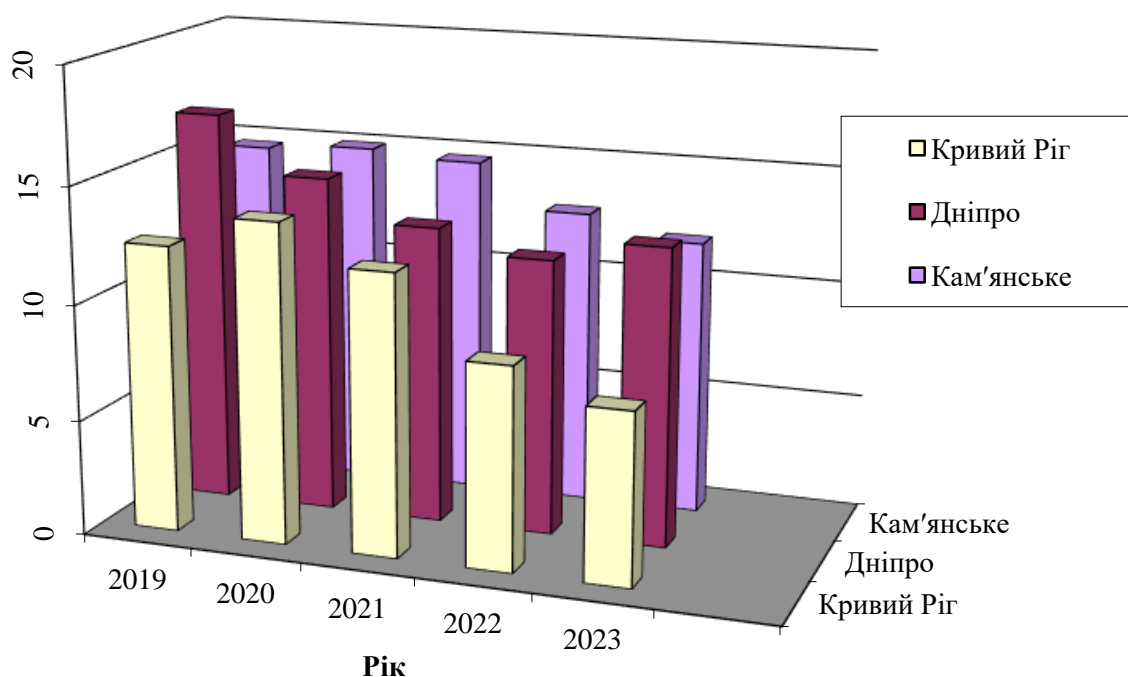

Рис. 15.5.3. ІЗА у містах Дніпропетровської області за 2019 – 2023 роки

Практично з усіх джерел в атмосферне повітря потрапляють двооксид сірки, пил, оксид вуглецю, оксиди азоту. Тенденція змін середнього рівня забруднення атмосферного повітря наведена у таблиці 15.5.3.

Таблиця 15.5.3. Зміна середнього рівня забруднення атмосферного повітря за 5 років (2019 – 2023 роки) у містах Дніпропетровської області

Домішки	Тенденція за 5 років (2019 - 2023 рр.)		
	Дніпро	Кам'янське	Кривий Ріг
Пил	-0,01	-0,05	-0,05
Двооксид сірки	-0,0002	-0,0006	+0,001
Оксид вуглецю	-0,2	0	-0,3
Двооксид азоту	-0,011	+0,008	-0,003
Оксид азоту	-0,003	+0,003	-0,003
Сірководень	-0,0001	-0,0008	0
Фенол	-0,0003	-0,0008	0
Аміак	0	0	0
Формальдегід	-0,001	-0,0001	-0,0013

Характеристики забруднення атмосферного повітря (середньорічні та максимальні концентрації, мг/м³ та у частках ГДК) у містах Дніпропетровської області наведені у табл. 15.5.4. та 15.5.5.

Таблиця 15.5.4. Характеристики забруднення атмосферного повітря у містах Дніпропетровської області за 2023 рік

Домішки	ГДК с.д., мг/м ³	ГДК н.р., мг/м ³	Концентрація середньорічна, мг/м ³		
			Максимальна концентрація, мг/м ³		
			Дніпро	Кам'янське	Кривий Ріг
Пил	0,15	0,5	0,3	0,2	0,2
			0,8	0,5	2,4
Двооксид сірки	0,050	0,500	0,012	0,005	0,022
			0,437	0,016	0,061
Оксид вуглецю	3	5	2,0	3,0	1,0
			6,0	5,0	5,0
Двооксид азоту	0,04	0,20	0,07	0,10	0,03
			0,24	0,82	0,25
Оксид азоту	0,06	0,40	0,04	0,05	0,01
			0,08	0,16	0,10
Сірководень	-	0,008	0,002	0,004	0,001
			0,069	0,027	0,006
Фенол	0,003	0,010	0,002	0,005	0,002
			0,022	0,019	0,010
Аміак	0,04	0,20	0,04	0,05	0,01
			0,11	0,14	0,03
Формальдегід	0,003	0,035	0,014	0,011	0,010
			0,042	0,040	0,044
Важкі метали (мкг/м ³)					
Свинець	0,3 мкг/м ³	-	0,02	0,03	0,02
			0,04	0,10	0,04

Домішки	ГДК с.д., мг/м ³	ГДК н.р., мг/м ³	Концентрація середньорічна, мг/м ³		
			Максимальна концентрація, мг/м ³		
			Дніпро	Кам'янське	Кривий Ріг
Манган	1 мкг/м ³	-	0,05	0,11	0,01
			0,19	0,27	0,02
Хром	1,5 мкг/м ³	-	0,02	0,01	0,02
			0,05	0,02	0,04
Залізо	40 мкг/м ³	-	0,84	2,99	0,15
			1,92	6,64	0,33
Кадмій	0,3 мкг/м ³	-	0,005	0,005	0,007
			0,01	0,01	0,02
Мідь	2 мкг/м ³	-	0,02	0,03	0,01
			0,07	0,12	0,01
Нікель	1 мкг/м ³	-	0,02	0,02	0,01
			0,06	0,04	0,02
Цинк	5 мкг/м ³	-	0,07	0,13	0,02
			0,20	0,29	0,04

Таблиця 15.5.5. Концентрації забруднюючих речовин атмосферного повітря у Дніпропетровській області у 2023 році (в частках ГДК)

Домішки	Середньорічна концентрація		
	Максимальна концентрація		
	Дніпро	Кам'янське	Кривий Ріг
Пил	2,0	1,3	1,3
	1,6	1,0	4,8
Двооксид сірки	0,2	0,1	0,4
	0,9	0,03	0,1
Оксид вуглецю	0,7	1,0	0,3
	1,2	1,0	1,0
Двооксид азоту	1,8	2,5	0,8
	1,2	4,1	1,3
Оксид азоту	0,7	0,8	0,2
	0,2	0,4	0,3
Сірководень	-	-	-
	8,6	3,4	0,8
Фенол	0,7	1,7	0,7
	2,2	1,9	1,0
Аміак	1,0	1,3	0,3
	0,6	0,7	0,2
Формальдегід	4,7	3,7	3,3
	1,2	1,1	1,3
Свинець	0,07	0,1	0,07
	0,13	0,3	0,13
Манган	0,05	0,11	0,01
	0,19	0,27	0,02
Хром	0,01	0,01	0,01
	0,03	0,01	0,03

Залізо	0,02	0,07	0,004
	0,05	0,17	0,008
Кадмій	0,02	0,02	0,02
	0,03	0,03	0,07
Мідь	0,01	0,02	0,01
	0,04	0,06	0,01
Нікель	0,02	0,02	0,01
	0,06	0,04	0,02
Цинк	0,02	0,03	0,004
	0,04	0,06	0,01

Поверхневі, зворотні, підземні води

Середньорічні концентрації речовин в контрольних створах водних об'єктів регіону за 2023 рік наведені у таблицях 15.5.6. – 15.5.10., наданих Регіональним офісом водних ресурсів у Дніпропетровській області та Дніпропетровським регіональним центром з гідрометеорології.

Забруднююча речовина																
Місце спостереження за якістю води	Завислі речовини, мг/дм³	БСК₅, мгО₂/дм³	Сухий залишок, мг/дм³	Сульфати, мг/дм³	Хлориди, мг/дм³	Амоній сольовий, мг/дм³	Нітрати, мг/дм³	Нафтопродукти, мг/дм³	ХСК, мгО/дм³	Розчинений кисень, мгО₂/д³	Ортофосфати, мг/дм³	Загальний фосфор, мг/дм³	Марганець, мг/д³	Електропровідність, мкСм/см	Залізо загальне, мг/дм³	Нітрити, мг/дм³
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
ОБРВ (1990)*																
	25,0	3,0		100	300	0,5	40,0	0,05	50,0	>4,0						0,08
Кам'янське водосховище																
м. Верхньодніпровськ, питний в/з	9,4	2,9	266	30,96	21,42	0,42	1,64	0,047	31,6	8,74	0,28	0,38	0,08	373	0,17	0,05
	8,7	2,9	268	31,48	23,19	0,42	1,5	0,053	31,5	8,64	0,29	0,36	0,07	376	0,17	0,05
Дніпровське водосховище																
м. Дніпро, Кайдакський питний в/з	9,4	2,9	274	31,99	22,53	0,44	2,07	0,046	31,8	8,46	0,31	0,37	0,08	384	0,19	0,05
	9,2	3	278	34,21	22,45	0,44	1,68	0,049	31,8	8,57	0,28	0,41	0,1	388	0,17	0,05
м. Дніпро, Ломовський питний в/з	8,7	2,9	309	56,9	27,55	0,39	1,77	0,048	31,8	8,05	0,35	0,42	0,1	440	0,19	0,08
м. Дніпро, ВП “ПдТЕС” ПАТ “ДТЕК Дніпроенерго”, питний в/з																
с. Воронове, питний в/з водоводу ДМП ВКП “Дніпро-Західний Донбас”***	8,7	2,3	253	27,01	17,73	0,33	1,88	0,023	30,2	10,65	0,3	0,35	0,04	331	0,14	0,05
с. Войськове, питний в/з Солонянського району***	8	2,2	259	27,47	18,62	0,28	1,9	0,048	30,2	10,5	0,39	0,54	0,06	367	0,12	0,04

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Південне водосховище																
канал Дніпро-Кривий Ріг, Південне в-ще, питний В/з**	6,3	2,5	1339	416,51	250,53	0,28	1,74	0,01	29,8	10,3	0,28	0,36	0,03	1940	0,13	0,05
р. Інгулець																
Карачунівське вище, питний В/з м. Кривий Ріг**	5,5	2,6	1100	426,02	107,54	0,31	1,69	0,01	30,6	9,9	0,19	0,36	0,03	1544	0,28	0,04
с. Андріївка**	6,6	2,6	1885	653,32	393,53	0,35	4,16	0,012	30,9	10,4	0,41	0,54	0,05	2740	0,14	0,09
р. Саксагань																
Макортовське водосховище, м. П'ятихатки, КП ПМР “Житлокомплекс”, питний В/з**	7,7	2,8	3866	1571,67	524,69	0,23	1,47	0,012	30,5	9,98	0,09	0,22	0,04	4433	0,09	0,05

* ГДК використовувались з “Узагальненого переліку гранично допустимих концентрацій (ГДК) та орієнтовно безпечних рівнів впливу (ОБВР) шкідливих речовин для води рибогосподарських водойм” (1990 р.).

** Середні концентрації забруднюючих речовин у контрольних створах водних об'єктів регіону за жовтень-грудень 2023 р.

*** Середні концентрації забруднюючих речовин у контрольних створах водних об'єктів регіону за листопад-грудень 2023 р.

Таблиця 15.5.7. Середньорічні концентрації забруднюючих речовин у контрольних створках водних об'єктів регіону за 2023 рік за даними Дніпропетровського регіонального центру з гідрометеорології

Мідь, мг/дм ³	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Нітрити(сума сполук нітрогену мінерального) мг/дм ³	1,006	1,053	1,67	0,61	2,53	1,76	0,9	1,075	3,15	1,56	1,3	0,98
Залізо мг/дм ³	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Фториди, мг/дм ³	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,6	0,8	0,1	0,7	0,4
Марганець, мг/дм ³	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Цинк мг/дм ³	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Фосфати,мгР/дм ³	0,36	0,15	0,16	0,13	0,1	0,19	0,2	0,59	0,8	0,08	0,65	0,38
Розчинений кисень, мг/дм ³	9,67	6,64	11,6	11,8	11	8,35	8,8	6,21	8,75	10,9	10,2	10,2
ХСК , мг/дм ³	43,4	39	542	40,6	40,9	43,9	47,5	37,1	51	47,9	36,7	46,3
Нафтопродукти	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Твердість, мг-екв/дм ³	13,1	9,66	25,9	11,3	26,5	28,5	17,3	16,4	15	20	7,45	11,6
Нітрати, мгN/дм ³	1,01	1,05	1,67	0,61	2,53	1,76	0,9	1,08	3,15	1,56	1,3	0,98
Амоній сольовий, мг/дм ³	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Хлориди,мг/дм ³	214,8	149,5	819,4	371,3	859,9	679,5	346,6	257,3	409,7	371,4	198,6	272,4
Сульфати, мг/дм ³	702,5	463,7	1417	475	1620	1647	860	655,9	577,7	1570	300,8	598,8
Мінералізація мг/дм ³	1920,7	1569,9	3923	1556,8	4197,8	4004,7	2813,8	2092,6	1950,9	3406,8	1079,2	1748,3
БСК5, мгО ₂ /дм ³	2,1	3,5	3,8	4,7	3	2,1	2,7	3,5	4,9	5	4	2,4
Завислі речовини, мг/дм ³	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Місце спостереження за якістю води	р. Оріль смт Царичанка	р. Прядівка с.Лисківка	р. Самара м. Новомосковськ	Самарська затока	р. Вовча, м. Павлоград	р. Мала Терса, с. Троїцьке	р.Кільчень, с. Олександрівка Перша	р.Мокра Сура, смт Кринички	р.Мокра Сура, с. Новоолександрівка	р.Солона, смт Солоне	р.Суха Сура, Баглійське водосховище	р. Самоткань, м.Вільногірськ

Таблиця 15.5.8. Інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод за даними Регіонального офісу водних ресурсів у Дніпропетровській області

Назва водного об'єкта	Кількість контрольних створів у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.*
	усього	у т. ч., з перевищенням ГДК			
Кам'янське водосховище	2	2	24	504	Амоній – 4 Нафтопродукти – 11 Нітроти – 4
Дніпровське водосховище	5	4	40	840	Амоній – 7 Нафтопродукти – 21 Нітроти – 6
Південне водосховище	1	1	3	63	Хлориди – 1 Сульфати – 3
р. Інгулець	2	2	4	84	Хлориди - 3 Сульфати – 6 Нітроти – 3
р. Саксагань	1	1	3	63	Сульфати – 3 Хлориди – 3

* ГДК використовувались з “Узагальненого переліку гранично допустимих концентрацій (ГДК) та орієнтовно безпечних рівнів впливу (ОБВР) шкідливих речовин для води рибогосподарських водойм” (1990 р.).

Кількість випадків перевищення ГДК надана за показниками: сульфати, хлориди, амоній сольовий, нафтопродукти, нітроти.

Таблиця 15.5.9. Інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод за даними Дніпропетровського регіонального центру з гідрометеорології

Назва водного об'єкта	Кількість контрольних створів у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього	у тому числі з перевищенням ГДК			
р. Оріль (сmt Царичанка)	1		12	11	
р. Прядівка (с. Лисківка)	1		12	11	
р. Самара (м. Павлоград)	1		12	11	
р. Самара (м. Новомосковськ)	1		12	11	
р. Самара (Самарська затока)	1		12	11	
р. Вовча (м. Павлоград)	1		12	11	
р. Мала Терса (с. Троїцьке)	1		12	11	
р. Кільчень (с. Олександрівка)	1		12	11	

Назва водного об'єкта	Кількість контрольних створів у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього	у тому числі з перевищенням ГДК			
р. Мокра Сура (сmt Кринички)	1		12	11	
р. Мокра Сура (с. Новоолександрівка)	1		12	11	
р. Солоня (сmt Солоне)	1		12	11	
р. Суха Сура Баглійське водосховище	1		12	11	
р. Самоткань м. Вільногірськ	1		12	11	

Таблиця 15.5.10. Інструментально-лабораторний контроль якості поверхневих вод за даними Державної екологічної інспекції Придніпровського округу (Дніпропетровська та Кіровоградська області)

Назва водного об'єкту	Кількість контрольних створів, у яких здійснювались вимірювання, од.		Відібрано та проаналізовано проб води, од.	Кількість показників, од.	Кількість випадків та назва речовин з перевищенням ГДК, од.
	усього	у тому числі з перевищенням ГДК			
1	2	3	4	5	6
р. Дніпро	2	2	2	15 – рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	2 - завислі речовини, 1 - ХСК, 1 - БСК5
р. Самара	1	1	1	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	1 - завислі речовини, 1 - азот амонійний, 1 - сульфати, 1 - хлориди, 1 - сухий залишок, 1 - ХСК, 1 - БСК5

1	2	3	4	5	6
р. Кільчень	1	1	1	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	1 - завислі речовини, 1 - азот амонійний, 1 - сульфати, 1 - сухий залишок, 1 - ХСК, 1 - БСК5
р. Мокра Сура	2	2	2	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	2 - завислі речовини, 1 - азот амонійний, 1 - хлориди, 1 - сухий залишок, 1 - ХСК, 2 - БСК5, 1 - залізо загальне, 1 - нафтопродукти
р. Вовча	1	1	1	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	1 - сульфати, 1 - хлориди, 1 - сухий залишок, 1 - БСК5
р. Жовта	3	3	3	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	3 - завислі речовини, 1 - азот амонійний, 3 - сульфати, 3 - сухий залишок, 3 - ХСК, 3 - БСК5, 1 - залізо загальне, 3 - нафтопродукти, 1 - АПАР

1	2	3	4	5	6
Магістральний канал Кільченської зрошувальної системи	1	1	1	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	1 - сульфати, 1 - сухий залишок
Дренажний канал Орільської захисної дамби в районі СТ "Орільський"	1	1	1	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	1 - БСК5
Новобогородицький струмок	2	2	2	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	2 - азот амонійний, 1 - нафто-продукти, 2 - ХСК, 2 - БСК5
Ставок на території Кам'янського району Криничанської об'єднаної територіальної громади	1	1	1	14 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти	1 - завислі речовини, 1 - БСК5, 1 - ХСК, 1 - сухий залишок, 1 - хлориди, 1 - азот амонійний, 1 - фосфати
Ставок в районі пішохідного мосту Сонячний неподалік від "Медіком ЛДЦ"	1	1	3	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	3 - сухий залишок, 3 - завислі речовини, 1 - сульфати, 2 - розчинений кисень, 3 - азот амонійний, 1 - залізо загальне,

1	2	3	4	5	6
					1 - фосфати, 3 - БСК5, 3 - ХСК, 3 - нафто- продукти, 3 - АПАР
Ставок в с. Лозуватка в районі водозабірної насосної станції	1	1	1	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	1 - БСК5, 1 - ХСК, 1 - сухий залишок, 1 - сульфати
Ставок балки Калетіна в районі пішохідного мосту між мікрорайонами Сонячний та Гірницький	1	1	1	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	1 - завислі речовини, 1 - БСК5, 1 - ХСК, 1 - сухий залишок, 1 - сульфати, 1 - нафто- продукти
р. Інгулець	1	1	10	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, феноли	5 - завислі речовини, 2 - БСК5, 5 - ХСК, 5 - сухий залишок, 5 - хлориди, 6 - сульфати
р. Саксагань	7	7	11	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	11 - сухий залишок, 11 - завислі речовини, 11 - сульфати, 8 - хлориди, 1 - фосфати, 2 - азот амонійний, 11 - БСК5, 11 - ХСК, 3 - нафто- продукти, 3 - АПАР

1	2	3	4	5	6
Саксаганське водосховище	1	1	1	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	1 - сухий залишок, 1 - завислі речовини, 1 - сульфати, 1 - хлориди, 1 - ХСК, 1 - БСК5
Каховське водосховище	4	4	31	15 - рН, розчинений кисень, БСК5, ХСК, завислі речовини, сухий залишок, хлориди, сульфати, азот амонійний, нітрати, нітроти, фосфати, залізо загальне, нафтопродукти, АПАР	1 - розчинений кисень, 31 - завислі речовини, 25 - азот амонійний, 1 - нафтопродукти, 31 - ХСК, 31 - БСК5, 23 - залізо загальне

6. Оцінка впливу на довкілля

Закон України “Про оцінку впливу на довкілля” встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. Вперше законом встановлено порядок громадських слухань та громадське обговорення планованої діяльності суб’єктів господарювання, також визначено порядок проведення процедури з ОВД, надання висновку про оцінку впливу на довкілля та затверджені критерії постановами КМУ, а саме:

Постанова КМУ від 13.12.2017 № 989 “Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля”;

Постанова КМУ від 13.12.2017 № 1010 “Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об’єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля”;

Постанова КМУ від 13.12.2017 № 1026 “Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля”.

За підсумками 2023 р. надійшло 30 повідомлень про ОВД та 19 звітів з ОВД, а також видано 17 мотивованих висновків з оцінки впливу на довкілля.

Стратегічна екологічна оцінка

Державні плани, програми та законодавство (документи державного планування) створюють основу для майбутніх рішень у таких сферах, як сільське господарство, енергетика, промисловість, транспорт, регіональний розвиток, землекористування, управління відходами або управління водними ресурсами. Зокрема, вони значним чином впливають на життя пересічних громадян. Саме тому, вкрай важливо, щоб у документах державного планування враховувався рівень впливу на здоров'я населення та довкілля. Для забезпечення врахування цих факторів запроваджують інструмент планування, такий як стратегічна екологічна оцінка (СЕО).

З метою забезпечення високого рівня охорони навколишнього природного середовища та сприяння інтеграції екологічних факторів у підготовку планів і програм та задля забезпечення збалансованого розвитку під час планування території, відповідно до Закону України “Про стратегічну екологічну оцінку” (зі змінами) здійснювалась стратегічна екологічна оцінка наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виконання документів державного планування.

СЕО – процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби – транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування та здійснюється у порядку, визначеному Законом України “Про стратегічну екологічну оцінку” (зі змінами).

Зважаючи на потребу конкретизації положень вищезазначеного Закону, для забезпечення його практичної імплементації були розроблені методичні рекомендації, затверджені наказом Міністерства екології та природних ресурсів України “Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування” (10.08.2018 № 296, із змінами і доповненнями, внесеними наказами Міністерства екології та природних ресурсів України від 29.12.2018 № 465, від 18.07.2019 № 260), а також критерії, затверджені наказом Міністерства екології та природних ресурсів України “Про затвердження Критеріїв визначення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення” (від 28.10.2020 № 213).

19.05.2023 набули чинності зміни у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до Закону України від 03.11.2022 №2717-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки”, якими передбачено здійснення процедури СЕО через Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки, який доступний на Єдиній екологічній платформі “ЕкоСистема”. Порядок ведення Єдиного реєстру СЕО затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 № 430.

Єдиний реєстр стратегічної екологічної оцінки – це єдина інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує створення, перегляд, збирання, внесення, накопичення, обробку, використання, розгляд, зберігання, захист, облік та надання інформації у сфері стратегічної екологічної оцінки.

Інформація, внесена до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки, є публічною та відкритою.

Разом з тим, з деякими нормативно-правовим забезпеченням, роз’ясненнями Міндовклілля щодо процедури СЕО та іншими допоміжними матеріалами можна ознайомитись на офіційному сайті Дніпропетровської обласної державної (військової) адміністрації за посиланням <https://adm.dp.gov.ua/pro-oblast/ekologiya-pro-oblast/strategichna-ekologichna-ocinka/informacijna-storinka>.

Так, у 2023 році департаментом екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної (військової) адміністрації розглянуто та надано консультації до 51 заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки та до 24 документів державного планування та звітів про стратегічну екологічну оцінку.

7. Економічні засади природокористування

Економічні механізми природоохоронної діяльності

На сьогодні в Україні розроблено і впроваджено основні елементи економічного механізму природокористування та природоохоронної діяльності. Найважливішими з них є: екологічний податок; збір за забруднення навколишнього природного середовища; система зборів за спеціальне використання природних ресурсів (мінеральних, водних, земельних, лісових, біологічних); відшкодування збитків, заподіяних унаслідок порушення законодавства про охорону довкілля.

Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов’язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов’язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

Впродовж 2023 року здійснювалось управління в галузі охорони довкілля із застосуванням економічного механізму забезпечення охорони атмосферного повітря, поверхневих вод, надр та заповідних територій.

Стан фінансування сфери охорони навколишнього природного середовища

У 2023 році на виконання природоохоронних заходів за рахунок надходжень до місцевих фондів охорони навколишнього природного

середовища спрямовано 197,7 млн грн, з них за рахунок коштів, які надходять до обласного фонду охорони навколишнього природного середовища – 81,3 млн грн.

Станом на 01.01.2024 на рахунках місцевих бюджетів обліковуються залишки коштів, що надходять до місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища, у сумі 222,4 млн грн.

У 2023 році за спеціальне використання природних ресурсів від платників області до бюджетів усіх рівнів надійшло платежів у сумі 10 849,4 млн грн.

Дані щодо надходжень платежів у розрізі видів природних ресурсів та рівнів бюджетів наведено в табл. 7.1; інформація щодо надходження та використання коштів місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища наведена в табл. 7.2 та 7.3.

Таблиця 7.1. Надходження платежів за використання природних ресурсів, тис. грн

Податкові надходження	Фактичні надходження за 2023 рік до бюджетів:		
	Державного	обласного	місцевих (без обласного бюджету)
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів			619,7
Рентна плата за спеціальне використання води	150 938,5	123 495,1	78,6
Рентна плата за користування надрами	2 891 790,7	765 986,3	181 077,7
Плата за землю (земельний податок та орендна плата за землю у складі місцевих податків і зборів)			6 733 631,6
Плата за спеціальне використання рибних та інших водних ресурсів		1 765,0	
Усього	3 042 729,2	891 246,4	6 915 407,6

Таблиця 7.2. Надходження та використання коштів обласного фонду охорони навколишнього природного середовища, тис. грн

	2023 рік
Залишок коштів на початок звітного періоду (з урахуванням коригування)	26 605,1
Надійшло коштів у звітному періоді - всього	159 374,1
Залишок коштів на кінець звітного періоду	60 077,8
Витрачено коштів - всього	81 284,5
% використання коштів (дані пункту 4 поділити на ((дані п.1 + дані п.2)x100))	43,7

Таблиця 7.3. Надходження та використання грошових коштів місцевих (село, селище, місто) фондів охорони навколишнього природного середовища, тис. грн

	2023 рік
Залишок коштів на початок звітного періоду (з урахуванням коригування)	273 048,9
Надійшло коштів у звітному періоді – всього	134 508,7
Залишок коштів на кінець звітного періоду	162 371,2
Витрачено коштів – всього	116 420,8
% використання коштів (дані пункту 4 поділити на ((дані п.1 + дані п.2)x100))	28,6

8. Технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки

У процесі життєдіяльності людина не може не впливати на стан довкілля. Для задоволення своїх економічних та інших потреб людство використовує мінеральні, водні, лісові, рекреаційні та інші ресурси. У процесі здійснення господарської та іншої діяльності в навколишнє природне середовище виділяються забруднюючі речовини, здійснюється негативний вплив фізичних та біологічних факторів, розміщуються відходи виробництва і споживання. Тому проблема полягає у визначенні суспільством тих науково обґрунтованих меж допустимого впливу, які б враховували довгострокові інтереси людства у збереженні кількісних та якісних характеристик природи. Досягненню вказаної мети і служать екологічна стандартизація та нормування.

Законом України “Про технічні регламенти та оцінку відповідності” (зі змінами) визначено, що технічне регулювання – правове регулювання відносин у сфері визначення та виконання обов’язкових вимог до характеристик продукції або пов’язаних з ними процесів та методів виробництва, а також перевірки їх додержання шляхом оцінки відповідності та/або державного ринкового нагляду і контролю нехарчової продукції чи інших видів державного нагляду (контролю).

Мета екологічної стандартизації і нормування – це встановлення комплексу обов’язкових норм, правил, вимог з охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки. Державні стандарти визначають поняття і терміни, режим використання й охорони природних ресурсів, методи контролю за станом навколишнього природного середовища, вимоги по запобіганню шкідливому впливу забрудненого навколишнього природного середовища на здоров’я людей тощо.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.11.2014 № 1163-р визначено, що функції національного органу стандартизації виконує державне підприємство “Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості”.

Значну роль у розвитку екологічної стандартизації відіграє технічний комітет стандартизації ТК 82 “Охорона довкілля”, що був утворений у 1993 році з метою організації і виконання робіт з міжнародної, регіональної, національної стандартизації у сфері захисту довкілля, екологізації економіки, систем екологічного управління, екологічного маркування, відходів, повітря, ґрунтів, води, захисту від опромінення тощо. Функції секретаріату ТК 82 виконує Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління Міндовкілля.

Згідно постанови Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1057 “Про визначення сфер діяльності, в яких центральні органи виконавчої влади та Служба безпеки України здійснюють функції технічного регулювання” (зі

змiнами) технічне регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки належить до функції Міндовкілля, що також відображено у положенні про Міндовкілля, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.06.2020 № 614 “Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів” (зі змiнами).

На сьогодні для технічного регулювання у сфері охорони навколишнього середовища використовуються:

Державні стандарти України – ДСТУ (система стандартів ДСТУ, у тому числі у сфері охорони довкілля, почала розвиватись в Україні з 1992 року; після набуття чинності державного стандарту України (ДСТУ) міждержавний стандарт (ГОСТ), що регулював відповідні відносини у сфері охорони довкілля, втрачає чинність);

Міжнародні стандарти, насамперед стандарти міжнародної організації з питань стандартизації – ISO (у 90-х роках в Україні розпочато адаптування державних стандартів України до групи стандартів ISO, якими регулюються питання екологічного менеджменту, екологічного аудиту, а також екологічного маркування);

Галузеві стандарти або технічні умови (стандарти, дія яких поширюється на підприємства (установи, організації), підпорядковані певному міністерству чи іншому центральному органу виконавчої влади, яким і затверджуються відповідні стандарти);

Міжгалузеві стандарти (якщо дія стандартів поширюється на підприємства, що підпорядковані двом (кільком) центральним органам виконавчої влади, вони підлягають затвердженню всіма цими органами і набувають юридичної сили міжгалузевих стандартів);

Стандарти підприємства (нормативно-технічні документи, затверджені наказом керівника (органу управління) конкретного підприємства, на яке і поширюється їх дія);

ГОСТи (колишні державні стандарти СРСР, які визнано чинними на території України як міждержавні стандарти із збереженням аббревіатури “ГОСТ”, згідно з Угодою СНД про проведення узгодженої політики в галузі стандартизації, метрології та сертифікації від 13.03.1992 та Протоколами до неї від 03.11.1995 та 20.06.2000).

Екологічні стандарти, окрім вимог до системи управління чи процесів, визначають терміни, встановлюють єдині уніфіковані норми відбору проб та методи контролю забруднення, що є основою для забезпечення ефективної системи державного контролю за забрудненням атмосферного повітря, стічних і поверхневих вод тощо.

Важливим фактором ефективного функціонування державної системи охорони навколишнього природного середовища є точність, єдність, уніфікованість стандартів та технічних регламентів.

9. Державне регулювання природокористування

Відповідно до статті 11 Закону України “Про охорону атмосферного повітря” Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами можуть здійснюватися після отримання дозволу на викиди, виданого суб’єкту господарювання, об’єкт якого належить до другої або третьої групи, обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями, органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища або через центри надання адміністративних послуг.

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами можуть здійснюватися на підставі дозволу на викиди, виданого суб’єкту господарювання, об’єкт якого належить до першої групи, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, або через центри надання адміністративних послуг.

Для отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря суб’єкту господарювання необхідно подати на розгляд до Центру надання адміністративних послуг за адресами: м. Дніпро, пр. Слобожанський, 31Д, пр. Дмитра Яворницького, 75 та вул. Марії Кюрі, 5 документи, у яких обґрунтовуються обсяги викидів у порядку, встановленому постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 302 “Про порядок проведення робіт, пов’язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку суб’єктів господарювання, які отримали такі дозволи” (зі змінами) та відповідно до Наказу Мінприроди України від 27.06.2006 № 309 “Про затвердження нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел”, зареєстрованого в Мін’юсті України від 01.08.2006 за № 912/12786.

Документи, у яких обґрунтовуються обсяги викидів, розробляються з урахуванням вимог “Інструкції про загальні вимоги до оформлення документів, у яких обґрунтовуються обсяги викидів, для отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами для підприємств, установ, організацій та громадян – підприємців”, затвердженої наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 27.07.2023 № 448 та зареєстрованої у Міністерстві юстиції України від 23.08.2023 за № 1475/40531.

Відповідно до змін у Водному Кодексі, починаючи з 04.06.2017, повноваження щодо видачі дозволу на спеціальне водокористування передано територіальним органам центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства. Так, протягом 2023 року Сектором у Дніпропетровській області Державного водного агентства України видано 123 дозволу на спеціальне водокористування та анульовано 22 дозволу на спеціальне водокористування.

З метою реалізації невідкладних та перспективних заходів у сфері управління відходами на основі сучасного вітчизняного та світового досвіду розроблено “Регіональний план управління відходами Дніпропетровської області на період до 2030 року”, затверджений рішенням Дніпропетровської обласної ради від 28.07.2023 № 311-17/VII.

10. Стан та перспективи наукових досліджень у сфері охорони навколишнього природного середовища

В Інституті геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України у 2023 році виконувались наукові дослідження за наступними напрямками природничих та технічних наук:

- активізація розвитку вторинних екосистем на порушених гірничими роботами землях шляхом використання природних ефектів та явищ;
- розвиток наукових основ інтенсифікації розробки техногенних родовищ та покладів (вдосконалення параметрів ресурсозберігаючих техніки та технологій розробки техногенних родовищ та покладів);
- розвиток теорії та методів управління потенційно небезпечними геотехнічними системами з урахуванням факторів ризику.

Всі роботи, що виконувались, вирішують нові інноваційно спрямовані завдання фундаментальних проблем збереження і відновлення довкілля, перехід територій на засади сталого розвитку, включаючи один із найбільш техногенно навантажених Придніпровський регіон.

За першим напрямком, розроблено спосіб формування зовнішніх відвалів для розміщення вітроенергетичних установок в комплексі з конденсатором атмосферної вологи, реалізація якого дозволить за рахунок енергії вітрових потоків отримати електроенергію, знизити пилоутворення від техногенних об’єктів до необхідного рівня та забезпечити водою рослинний покрив зовнішніх відвалів.

Розроблено екологоорієнтований спосіб формування зовнішнього відвалу для розміщення установок з конденсатором атмосферної вологи, реалізація якого дозволить відновлення та розвиток вторинних екосистем на порушених гірничими роботами землях.

Обґрунтовано можливість додаткового отримання значної кількості вологи з повітря за рахунок розміщення на ділянках відвалів насипних породних конусів та гряд, яке дозволить збільшити рельєфне різноманіття та гетерогенність середовища, що буде сприяти формуванню своєрідних “зон концентрації” представників флори та фауни.

За другим напрямком досліджень встановлено, що для ефективного формування техногенного родовища необхідне попереднє розділення потоку гідросуміші відходів збагачення в процесі їх переміщення по магістральному трубопроводу. Розроблено установку, яка забезпечує селективний відбір продуктивного шару і роздільне складування інших шарів за рахунок розділення потоку гідросуміші відходів збагачення на три складові частини:

- 1) продуктивний шар, який складається з частинок гірських порід та містить максимальну кількість легкозбагачувального корисного компонента;
- 2) потенційно-продуктивний шар, який складається з малорудних і важкозбагачувальних частинок гірських порід великих і середніх фракцій;
- 3) непродуктивний шар, який складається з частинок “порожніх” гірських порід дрібних фракцій.

Встановлені взаємозв'язки гранулометричного і якісного складу відходів збагачення з параметрами продуктивного шару, а також дальністю переміщення частинок різних класів крупності по пляжу наживу.

За третім напрямком розроблено класифікацію способів поводження з відходами збагачення в процесі формування хвостосховищ, яка враховує екологічні ризики їх функціонування в потенційно небезпечних умовах, що дозволить виявити недоліки в методичному забезпеченні технології їх подальшого будівництва та експлуатації забезпечуючи мінімальний вплив на навколишнє середовище.

Визначено фактори і параметри, які впливають на безпечне функціонування хвостосховищ:

- геометричні параметри хвостосховища (ємність, висота, кути ухилу схилів); значення фізико-механічних властивостей порід дамб обвалування та хвостів;
- токсичність порід, стічних та дренажних вод, що обумовлює екологічну безпеку суміжних територій;
- часовий параметр, який включає проектний термін експлуатації та час після закінчення терміну експлуатації хвостосховища, протягом якого відбуваються зміни показників значної кількості його фізико-механічних параметрів (щільності, вологості, пористості, водонасиченості та ін.).

Таким чином розробки направлені на обґрунтування перспектив використання техногенно порушених земель гірничодобувних регіонів, що з ряду причин не підлягають рекультивації, в контексті ефективного розміщення відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) вітроенергетичних установок (ВЕУ) та активізацію розвитку вторинних екосистем на порушених гірничими роботами територій в залежності від екологічних факторів розвитку рослинності (якість порід, рельєф, зволоження) та змінюється під впливом літо геохімічних потоків

Перспективи наукових досліджень пов'язані з визначенням техногенного впливу та екологічних наслідків діяльності гірничодобувних та гірничопереробних підприємств на етапах їх проектування, будівництва й експлуатації; забезпеченням надійності, підвищенням ефективності та зниженням енергоємності технологій видобутку, транспортування та переробки мінеральної сировини, з питаннями розробки новітніх перспективних технологій, методів їх моделювання та розрахунку раціональних параметрів, наукових основ регіональної системи екологічного моніторингу; геоекології природних ресурсів і техногенних середовищ.

11. Участь громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються охорони навколишнього природного середовища

Право на участь громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля, є одним із важливих екологічних прав, спрямованих не лише на раціональне використання природних ресурсів та охорони довкілля, та розглядається як важливий механізм побудови демократичного суспільства.

З метою сприяння захисту права кожної людини нинішнього і майбутнього покоління жити в навколишньому середовищі, сприятливому для її здоров'я та добробуту, кожна із Сторін гарантує права на доступ до інформації, на участь громадськості в процесі прийняття рішень і на доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища, у відповідності до положень Орхуської Конвенції (стаття 1 Орхуської Конвенції).

Діяльність громадських рад

Для створення сприятливих умов вирішення екологічних проблем на обласному рівні та для більш широкого залучення громадськості до участі у підготовці та прийнятті важливих рішень, направлених на здійснення природоохоронних заходів у 2023 році продовжувала працювати громадська екологічна рада при Дніпропетровській облдержадміністрації.

Громадська екологічна рада є тимчасовим консультативно-дорадчим органом, утвореним для сприяння участі громадянськості у формуванні та реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища. Основними завданнями громадської екологічної ради є: сприяння реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами в екологічній сфері; здійснення громадського контролю за діяльністю облдержадміністрації в екологічній сфері; сприяння врахуванню облдержадміністрацією громадської думки під час формування та реалізації державної екологічної політики.

На засіданнях громадської екологічної ради впродовж року розглядались найважливіші екологічні питання, серед яких основним питанням є поточний екологічний стан в Дніпропетровській області під час воєнного стану та бойових дій, особлива увага приділялась наслідкам підриву Каховської ГЕС.

Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації постійно взаємодіє з громадською екологічною радою для досягнення погодженості дій державних і громадських органів у галузі навколишнього природного середовища та конструктивного співробітництва з громадськістю.

Таким чином, відбувається постійний та ефективний діалог влади та громадськості, проводяться спільні заходи, спрямовані на вирішення актуальних екологічних проблем.

Участь громадськості в процедурі оцінки впливу на довкілля

Оцінка впливу на довкілля – перший європейський інструмент у природоохоронній сфері, який запровадив урахування екологічної складової в усіх сферах економіки. Отримання висновку про оцінку впливу на довкілля є обов’язковим для отримання дозволу на провадження господарської діяльності. Впровадження цього Закону в Україні скасувало пострадянську модель – екологічну експертизу і запроваджує нову європейську форму оцінки впливу на довкілля.

Процедура оцінки впливу на довкілля передбачає підготовку суб’єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля, проведення його громадського обговорення, аналіз уповноваженим органом інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб’єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля.

Однією із визначальних рис процедури ОВД є залучення громадськості з ранніх стадій брати участь в обговоренні планованої діяльності шляхом формування переліку питань, які будуть досліджуватися під час проведення процедури ОВД, впливати на вибір альтернативного місця здійснення планованої діяльності, а також на впровадження переліку заходів, які зменшуватимуть вплив на довкілля такої діяльності.

Участь громадськості дає низку переваг як підприємству, так і уповноваженому органу влади, який прийматиме рішення щодо видачі дозволу на провадження діяльності: процедура ОВД забезпечує відкритість та прозорість на всіх етапах завдяки відображенню всього процесу онлайн в Єдиному реєстрі ОВД та узгодженню із думкою громади.

З 29 липня 2023 року набрав чинності пункт 2² статті 17 “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про оцінку впливу на довкілля”, який врегульовує питання проведення громадських слухань на період дії воєнного стану, а саме: громадські слухання проводяться у режимі відеоконференції, так за період з 29 липня та до кінця 2023 року відбулось 9 громадських слухань щодо планованої діяльності.

Всього, протягом 2023 року, до департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації надійшло 21 зауваження та пропозиції, з яких: зауважень та пропозицій до повідомлення про плановану діяльність – 10, зауважень та пропозицій, які надійшли під час проведення громадського обговорення – 11.

12. Екологічна освіта та інформування

Екологічна освіта і виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, що сприяє поглибленню обізнаності дітей та молоді з питань впливу природних процесів та явищ на

життєдіяльність людини, забезпечує формування навичок природоохоронної діяльності, свідомого ставлення до навколишнього природного середовища.

Дошкільна екологічна освіта.

У 2023 році з 855 закладів дошкільної освіти області, що здійснювали освітній процес в очній, змішаній та дистанційній формах, за пріоритетними напрямками з екологічного виховання працювали 260 ЗДО, а саме:

за еколого-природничим – 145, охоплено 12 612 дітей;

сталій розвиток – 54, охоплено 5 229 дітей;

за еколого-валеологічним – 37, охоплено 1 652 дітей;

за природничо-народознавчим – 24, охоплено 2 155 дітей.

ЗДО області у системі роботи з екологічного виховання з дошкільниками використовуються різні види діяльності, зокрема:

заняття, екскурсії та спостереження, які спрямовані на розвиток пізнавальних здібностей дітей та оволодіння практичними знаннями зберігання об'єктів природи;

цільові прогулянки;

праця в природі, дослідження; творчі завдання з малювання, ліплення, аплікації, виготовлення поробок із природного матеріалу;

дидактичні та рухливі ігри;

читання творів про природу; проблемні ситуації, логічні завдання, направлені на розвиток творчих здібностей дитини та викликають інтерес та бажання берегти й охороняти природу, наприклад, вигадкування казок, історій, загадок про навколишній світ, картки-завдання із зображенням різних видів дерев для занять із просторових відношень;

конкурси, вікторини, екологічні заходи, свята, які спрямовані на інтелектуальний розвиток дітей; природоохоронні акції: прибирання території дитячого садка, виготовлення годівниць для птахів, вирощування квітів, городини на території закладу.

З метою єдності мети, вимог, координованості дій закладу й сім'ї з екологічного виховання та розвитку екологічної культури, заклади дошкільної освіти області активно співпрацюють з родинами вихованців.

Серед проведених заходів в ЗДО області з екологічного виховання дітей дошкільного віку можна виділити:

екоквести: “Екологічна стежина “У пошуках квітки папороті”, “Таємниці Лісової Галявини”, “Загадки Зеленого Королівства”;

віртуальні екскурсії: “Знайомимось з професією еколога. Віртуальна прогулянка Еколабораторією”, “Подорож у віртуальні Джунгли”, Досліджуй Планету з AR” (мобільний додаток);

екопроекти пошуково-дослідницького змісту: “Досліджуй, думай, вивчай і дій з Афлатуном”, “Маленькі Садівники”, “Еко-детективи: розслідування природних явищ”;

наукові експедиції: “Відкрий світ навколо”, “Маленькі натуралісти в дії”, “Екологічний патруль”;

творчі майстер-класи для педагогів, дітей і батьків: “Еко-арт: вироби з

дарів природи”, “Магія глини і листя”, “Сімейна майстерня зі створення екоказок”;

спільні соціальні та екологічні акції з волонтерами: “День Землі: разом за чистоту планети” (ЗДО м. Кривий Ріг);

використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій: “Еконавчання з мобільними додатками”, “Онлайн ековікторина “Хто знає більше?”, “Цифрові дослідники природи”;

екофлешмоб “Зberi макулатуру – подаруй життя дереву” (заклади дошкільної освіти Металургійного району м. Кривого Рогу);

пітчінг екологічних проєктів “Цей дивовижний рослинний світ” із залученням фахівців Криворізького ботанічного саду НАН України (заклади дошкільної освіти Тернівського району м. Кривого Рогу).

У Комунальному закладі дошкільної освіти № 164 Криворізької міської ради створено “Школу валеологічної свідомості” для дітей дошкільного віку та батьків.

Позашкільна екологічна освіта.

У Дніпропетровській області функціонує розгалужена мережа профільних комунальних закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку (рис. 12.1), координацію яких здійснює департамент освіти і науки облдержадміністрації, КЗО “ОЕНЦДУМ” та Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді.

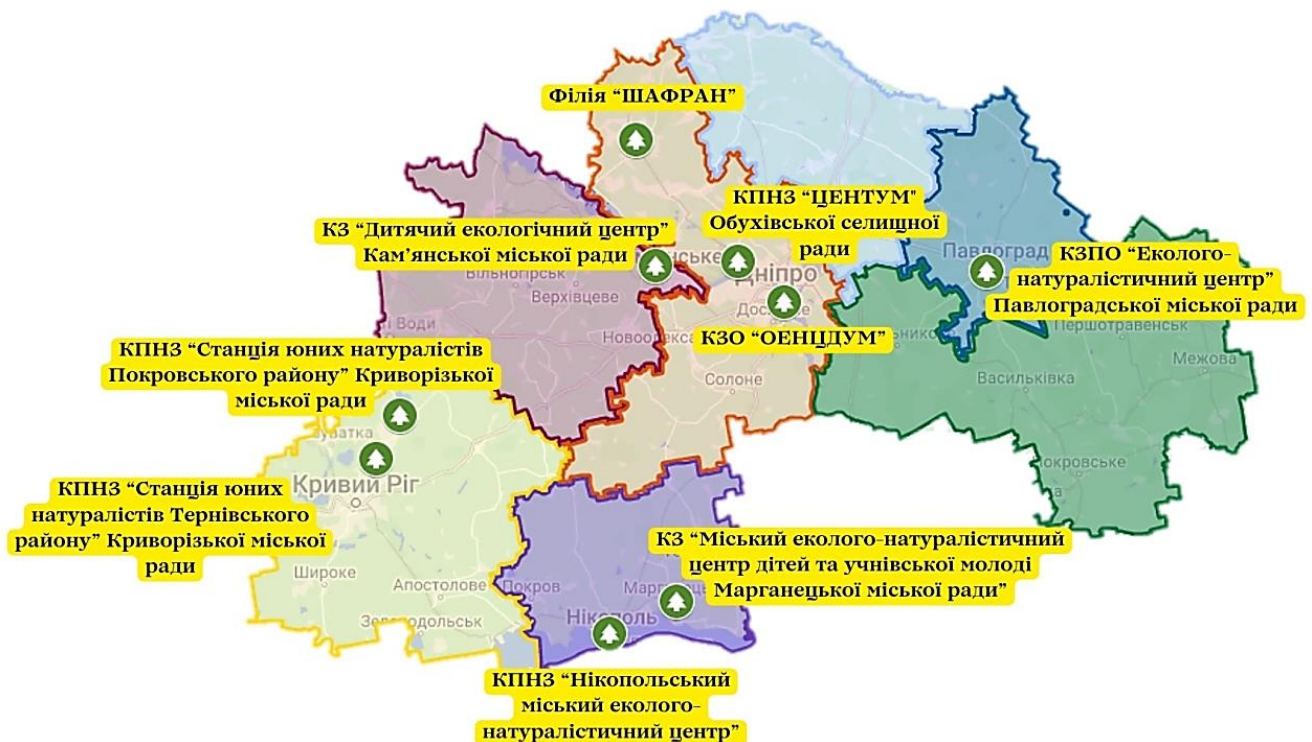

Рис. 12.1. Мережа комунальних закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку в Дніпропетровській області

Протягом 2023 року в області у змішаному та дистанційному режимах функціонували 8 комунальних закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку та філія “Шафран” КЗО “ОЕНЦДУМ”. Мережа творчих учнівських об’єднань еколого-натуралістичного напрямку складала 399 гуртків, в яких різними формами екологічної діяльності було охоплено понад 5 тис. вихованців.

Додатково, на базі комплексних закладів позашкільної освіти області, у 2023 році функціонували 93 еколого-натуралістичні творчі учнівські об’єднання, якими було охоплено понад 1,2 тис. вихованців. Роботу гуртків еколого-натуралістичного напрямку було організовано і в 67 закладах загальної середньої освіти області – 93 гуртки, якими охоплено понад 1,3 тис. вихованців.

В умовах правового режиму воєнного стану в Україні протягом 2023 року в області було проведено 24 обласні організаційно-масові заходи еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти, учасниками яких стали понад 3,7 тис. осіб (індивідуально/колективно), з яких понад 1,7 тис. – посіли призові місця. На всеукраїнському рівні участь в організаційно-масових заходах еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти взяли понад 2,4 тис. здобувачів освіти та творчих учнівських об’єднань, з них майже 1,7 тис. – стали переможцями.

У 2023 році для педагогічних працівників було проведено 7 семінарів та нарад: “Концептуальні основи змісту діяльності закладу позашкільної освіти в контексті сучасних суспільних викликів”, “Профільна позашкільна освіта в умовах дії воєнного стану: резерви підвищення якості”, “Формування екологічної грамотності здобувачів освіти у системі природоохоронної діяльності”, “Особистісно-орієнтовані технології в педагогічній роботі з обдарованими дітьми та молоддю в умовах закладу позашкільної освіти”, “Використання надбань вітчизняних селекціонерів у дослідництві юннатів та елементів українського етносу в сучасному озелененні закладів освіти”, “Формування творчої особистості вихованців засобами фото- та відео мистецтва”, “Дослідницька компетентність здобувачів освіти як фактор творчої самореалізації в позашкільному освітньому просторі”.

У 2023 році КЗО “ОЕНЦДУМ” з метою забезпечення закладів освіти області актуальними методичними матеріалами, необхідними для організації змістовного освітнього процесу, оновлення змісту навчально-методичного забезпечення за напрямами еколого-натуралістичної роботи, поширення кращого досвіду роботи педагогічних працівників, було видано екологічну розмальовку “Рослини рідного краю” серії “Антистрес”, сторінки якої містять інформацію про 20 видів трав’янистих, чагарникових і деревних рослин Дніпропетровщини. Окрім цього, ведеться регіональна сторінка “ЕКО-центр Дніпро”, що містить авторські світлини та матеріали, цікаві факти про природу, наукові відкриття та пізнавальні вікторини, які охоплюють найрізноманітніші питання зоології, ботаніки, систематики, дендрології, флористики, екології та ін.

У 2023 році було проведено обласний етап Всеукраїнського конкурсу

програм, навчально-методичних матеріалів та віртуальних ресурсів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти. Для участі в конкурсі було подано 53 творчі роботи.

Одним із напрямів неформальної екологічної просвіти є природоохоронна діяльність. В умовах правового режиму воєнного стану в Україні відвідування лісових масивів, лісо- та прибережних смуг, інших ділянок природних територій, на базі яких, як правило, юними екологами проводяться моніторингові спостереження та дослідження довкілля, практичні природоохоронні дії, було заборонено, що ускладнило проведення практичної природоохоронної роботи на території природних об'єктів області.

Проте, у весняно-літній період 2023 року заклади освіти області активно працювали при проведенні профільних організаційно-масових заходів. Здобувачами освіти узагальнювались раніше проведені конкретні практичні природоохоронні заходи зі збереження та відновлення довкілля; розповсюджувались матеріали про необхідність збереження біологічного та ландшафтного різноманіття в соціальних мережах; проводились візуальні спостереження, фенологічні дослідження у місцевих парках та скверах, територіях біля будинків. Здобувачі освіти, які виїхали за кордон, також брали участь у природоохоронних заходах, наприклад, підготували творчі вироби для участі у Всеукраїнському конкурсі “Мартин звичайний – Птах року 2023”.

Юні натуралісти брали активну участь у:

акціях “Сади перемоги”, “Посади дерево”, “Макулатуринг”, “Полювання на пластик”, “Насіння”, “Первоцвітам охорону та турботу”, “Дах для птаха” і “Аптека на підвіконні”;

екочеленжах “Мій ековчинок”, “Раціональне використання – виклик майбутнього!” та “Планета без пакета”;

онлайн конкурсах на кращий малюнок, аплікацію та поробку з природного матеріалу.

У м. Павлоград було проведено екочелендж “Мій ековчинок”. Захід надав можливість кожному учаснику відчутти відповідальність за стан довкілля свого подвір'я, вулиці. Діти сортували сміття, шукали шляхи економії енергоресурсів, саджали рослини, прибирали, майстрували шпаківні тощо.

У 2023 році на базі закладів позашкільної освіти функціонували органи самоврядування здобувачів освіти (дитячий екологічний рух), що брали активну участь у масових заходах всеукраїнського та обласного рівнів, зокрема представили область на Всеукраїнському зборі лідерів Дитячого екологічного парламенту. У рамках заходу юні лідери презентували досягнення та обговорювали практичні питання щодо формування екологічно свідомого ставлення до навколишнього середовища та підтримки кращих практик.

На території області в закладах вищої освіти функціонує 12 спеціалізованих кафедр охорони навколишнього середовища, в яких здійснюється підготовка фахівців екологічного профілю: кафедра хімії та інженерної екології Українського державного університету науки і технологій; кафедри зоології та екології; загальної біології та водних біоресурсів;

геоботаніки, ґрунтознавства та екології ДНУ; кафедра екології та охорони навколишнього середовища ПДАБА; кафедра технологій неорганічних речовин та екології УДХТУ; кафедра екології ДДАЕУ; кафедра ботаніки та екології КДПУ; кафедра екології та технологій захисту навколишнього середовища НТУ “ДП”; кафедра екології Криворізького національного університету; кафедра екології та охорони навколишнього середовища Дніпровського державного технічного університету; кафедра гігієни, екології та охорони праці Дніпровського державного медичного університету.

Вища екологічна освіта.

На території області в закладах вищої освіти функціонують 12 спеціалізованих кафедр охорони навколишнього середовища, в яких здійснюється підготовка фахівців екологічного профілю, а саме:

кафедра зоології та екології; загальної біології та водних біоресурсів; геоботаніки, ґрунтознавства та екології ДНУ;

кафедра екології та технологій захисту навколишнього середовища НТУ “ДП”;

кафедра хімії та інженерної екології; екології та охорони навколишнього середовища; технології неорганічних речовин та екології УДУНТ;

кафедра екології ДДАЕУ;

кафедра ботаніки та екології КДПУ;

кафедра екології Криворізького національного університету;

кафедра екології та охорони навколишнього середовища Дніпровського державного технічного університету;

кафедра гігієни, екології та охорони праці Дніпровського державного медичного університету.

Більшість закладів вищої освіти проводить успішну наукову роботу екологічного напрямку. Щорічно виконуються екологічні дослідження з різної тематики.

Так, протягом 2023 року в ДНУ виконувалась ініціативна науково-дослідна робота “Функціональна роль консументів в антропогенно-трансформованих екосистемах степового Придніпров’я”.

У ДДАЕУ виконувались науково-дослідні роботи за темами: “Концепція управління реалізацією екосистемних функцій штучними лісовими насадженнями техногенно трансформованих територій степової зони України” (номер держреєстрації: 0121U111743); “Оцінка якості лісової рекультиваци ґрунтів в умовах мінливості кліматичних чинників” (номер держреєстрації: 0120U102383).

У КДПУ виконувались науково-технічні роботи: “Рослинність Криворіжжя: структура, динаміка, розвиток” (номер держреєстрації: 0121U111743); “Післяпроектний моніторинг впливу планованої діяльності видобування вапняків та глини, придатних для використання у якості цементної сировини, Жовтокам’янського родовища (ділянка № 3), розташованого в Апостолівському районі Дніпропетровської області, на стан флори і фауни” (договір від 28.10.2019 № 39122).

У НТУ “ДП” в жовтні – листопаді 2023 року в рамках освітнього проєкту DAAD “Еко-майнінг – розробка інтегрованої докторської програми з питань сталого розвитку гірничих регіонів” виконувалися наукові дослідження, пов’язані з прикладними проблемами екології та поліпшення стану довкілля в екологічній лабораторії на базі Інституту біологічних наук Технічного університету “Фрайберзька гірнича академія”.

Науково-педагогічні працівники регіону беруть активну участь у розвитку неформальної екологічної освіти серед здобувачів освіти, так, на базі ДНУ науково-викладацький склад факультету проводить майстер-класи, лекції, вікторини та конкурси для абітурієнтів для поглиблення розуміння предмета та для того, щоб з’ясувати, чи відповідає цей напрямок інтересам здобувачів освіти і абітурієнтів.

Також у ДНУ діє наукове товариство біомоніторингу студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених при кафедрі зоології та екології. Станом на 2023 рік до складу товариства входить 51 член (студенти та аспіранти); у НТУ “ДП” діє громадська організація “Екотех”, студентський науковий центр імені професора Долинського В.А.

Крім того, науковці-екологи регіону є учасниками різноманітних громадських спілок, організацій регіонального, всеукраїнського та міжнародного рівня. Так, в УДУНТ три співробітники кафедри технології неорганічних речовин та екології є фахівцями банку екологів та менеджерів зеленої економіки громадської спілки “Професійної асоціації екологів України”, в рамках діяльності якої беруть участь у роботі комітетів: з екологічного права і законотворчості; промислової екології та інновації. Також, активно беруть участь в роботі науково-технічної ради з презентацією системи моніторингу атмосферного повітря у м. Дніпро. В КДПУ доц. Е.О. Євтушенко є асоційованим учасником громадської спілки “Асоціація професіоналів довкілля “РАЕУ”, головою міського осередку ВЕЛ та членом ради екологічного планування при виконавчому комітеті Криворізької міської ради.

Для стимулювання наукової діяльності в регіоні систематично проводяться наукові, науково-практичні конференції, семінари, круглі столи, видається науково-технічна продукція, зокрема екологічного напрямку. У зв’язку із діючим воєнним станом в країні більшість заходів у 2023 році проводилася в онлайн-форматі.

В закладах вищої освіти Дніпропетровської області видаються наступні періодичні видання з екотематики: “Biosystems diversity” (ДНУ, категорія “А” переліку наукових фахових видань України, Scopus, Web of Sciense); “Regulatory Mechanisms in Biosystems” (ДНУ, категорія “А” переліку наукових фахових видань України, Scopus, Web of Sciense); “Ecology and Noospherology” (ДНУ, категорія “Б” переліку наукових фахових видань України); “Питання степового лісознавства та лісової рекультивації земель” (ДНУ, категорія “Б” переліку наукових фахових видань України); збірник наукових на науково-методичних праць “Екологічний вісник Криворіжжя” (КДПУ, головний редактор – доц. Е.О. Євтушенко). Крім того, науковці ДДАЕУ є членами

редколегій журналів, що входять до наукометричних баз даних (Scopus, Web of Science).

15.13. Міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього природного середовища

Інвестиційні проекти у сфері охорони навколишнього природного середовища, за даними сільських, селищних та міських рад, районних військових адміністрацій наявні у:

Криворізькій міській раді (проект нового будівництва комплексу з перероблення, знешкодження та складування твердих побутових відходів), ініціатор – Криворізька міська рада;

Жовтоводській міській територіальній громаді (проект забезпечення комплексної системи управління відходами на території громади), метою якого є будівництво другої черги полігону твердих побутових відходів з сортувальною лінією, ініціатор – КП “Чисте місто” Жовтоводської міської ради”;

Павлоградській міській раді (інвестиційна пропозиція впровадження комплексної ефективної системи поводження з твердими побутовими відходами на території субрегіону “Західний Донбас”), ініціатор пропозиції – Павлоградська міська рада.

Перелік проектів міжнародної технічної допомоги на території Дніпропетровської області, бенефіціаром яких виступає Дніпропетровська облдержадміністрація наведений у таблиці 15.13.1.

Таблиця 15.13.1. Перелік проєктів міжнародної технічної допомоги на території Дніпропетровської області, бенефіціаром яких виступає Дніпропетровська облдержадміністрація

№ з/п	Назва проєкту	Строк реалізації	Джерело фінансування	Вартість проєкту	Залишок коштів станом на кінець року	Результати, що мали бути досягнуті відповідно до ТЗ	Досягнуті результати
1.	Забезпечення доброго врядування завдяки участі громадськості та підвищенню якості надання послуг і захисту довкілля на сході України	01.02.2022 – 31.12.2024	Уряд Королівства Швеція через Шведське Агентство з Міжнародного Розвитку та Співробітництва (SIDA)	35 068 000 шведський крон	–	<p>“Школа Доброго врядування. Методи участі громадян у суспільному житті в умовах відновлення територій”</p> <p>Збігаються з фактичними результатами на момент звітного періоду</p> <p>Проведення навчальних та консультативних заходів для представників територіальних громад області з питань: Добре врядування; Добре врядування: відкритість та прозорість влади; Добре врядування. Партисипація; Добре врядування Управління кризами. Розвиток територіальних громад; Відновлення економіки в умовах війни; Стратегічне планування; Планування розвитку в умовах динамічних змін і військового стану; Проєкти локального економічного розвитку.</p> <p>Взаємодія з населенням, як основа розвитку. Особливості та форми залучення мешканців громад у процеси прийняття рішень</p> <p>Збігаються з фактичними результатами на момент звітного періоду</p> <p>Проведення навчальних та консультативних заходів для територіальних громад області з питань: Основи місцевої демократії та її інструменти; Участь громадян та механізми залучення; Розвиток громадського активізму;</p>	

Продовження таблиці 15.13.1.

№ з/п	Назва проєкту	Строк реалізації	Джерело фінансування	Вартість проєкту	Залишок коштів станом на кінець року	Результати, що мали бути досягнуті відповідно до ТЗ	Досягнуті результати
						<p>“Участь громадян в процесах управління на місцевому рівні з застосуванням принципу гендерної рівності”</p> <p>Проведено практичні заняття, для закріплення матеріалу.</p>	
						<p>Проект звертає увагу на вивчення питань з захисту прав людини та гендерної рівності, що є ключовою складовою реформ, відпрацьовує навички органів місцевого самоврядування щодо заохочування громадян у процеси прийняття рішень, відкритість та прозорість, дотримання етичної поведінки.</p> <p>Підвищення рівня знань щодо механізмів забезпечення гендерної рівності, застосування принципів участі у розвитку місцевої громади; вивчення досвіду щодо способів та інструментів залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні; вивчення дієвих моделей залучення громадян до процесу прийняття рішень базуючись на практичних прикладах із запровадження практик прозорості та доброго врядування та налагодження двостороннього діалогу між владою та мешканцями громад.</p>	
						<p>“Платформи та інструменти е-демократії в територіальній громаді”</p> <p>Представники територіальних громад: Ознайомились зі стандартами та практиками у сфері е-демократії; Проаналізували проблемні питання застосування законодавства у сфері</p>	

Продовження таблиці 15.13.1.

№ з/п	Назва проекту	Строк реалізації	Джерело фінансування	Вартість проекту	Залишок коштів станом на кінець року	Результати, що мали бути досягнуті відповідно до ТЗ	Досягнуті результати
						інструментів е-демократії в територіальній громаді	забезпечення е-демократії на місцевому рівні та визначили шляхи їх вирішення, особливо в умовах надзвичайного стану; Розвинули компетентності щодо застосування платформ та інструментів е-демократії, що в результаті сприятиме попередженню адміністративних правопорушень, порушень у сфері прав людини, забезпечить кращий рівень надання послуг та покращання взаємодії місцевого населення з органами місцевого самоврядування; Розвинули вміння системно розробляти заходи з розвитку е-демократії на місцевому рівні.
						“Стандартизовані підходи до запровадження стратегічного та середньострокового планування розвитку територіальних громад”	
						Створення професійної спільноти управлінців в ОМС	Проведено 6 вебінарів з експертами та управлінцями-практиками: Стандартизовані підходи до запровадження стратегічного та середньострокового планування розвитку територіальних громад: Бюджетне планування як інструмент для відновлення та розвитку територіальних громад (Нормативка, етапи, взаємозв'язок, схеми); Сутність середньострокового

Продовження таблиці 15.13.1.

№ з/п	Назва проекту	Строк реалізації	Джерело фінансування	Вартість проекту	Залишок коштів станом на кінець року	Результати, що мали бути досягнуті відповідно до ТЗ	Досягнуті результати
							<p>планування на рівні територіальної громади та його основні інструменти;</p> <p>Удосконалення підходів до розробки прогнозних та програмних документів, для відновлення та довгострокового розвитку громади – практичні кейси (перелік, основні елементи, дотримання Смарт критеріїв. Застосування теорії змін, наскрізний гендерний підхід);</p> <p>Стратегія розвитку громади, як засіб згуртування влади і громадськості навколо нових цінностей та довгострокових перспектив;</p> <p>Особливості комплексного відновлення та розвитку територіальних громад;</p> <p>Забезпечення взаємозв'язку стратегічних і поточних документів - практичні аспекти;</p> <p>Запровадження стратегічних інноваційних антикризових підходів до покращення фінансової діяльності та якості державних послуг на місцевому рівні (самооцінка, SWOT аналіз, ментальні карти);</p> <p>Посилення спроможності ОМС до гендерно орієнтованого планування, орієнтованого на результат – практичні кейси.</p>

Продовження таблиці 15.13.1.

№ з/п	Назва проєкту	Строк реалізації	Джерело фінансування	Вартість проєкту	Залишок коштів станом на кінець року	Результати, що мали бути досягнуті відповідно до ТЗ	Досягнуті результати
						“Забезпечення вебдоступності державних онлайн-ресурсів”	
						Отримання практичних навичок із забезпечення вимог цифрової доступності публічних вебресурсів, передбачених українським та європейським законодавством.	Проведення навчальних та консультативних заходів для представників територіальних громад області з питань: Основи вебдоступності; Альтернативний текст (текст заміщення); Структура і тематика; Візуальна доступність; Колір та візуальне розташування елементів; Зрозумілість тексту; Субтитри і транскрипція; Візуальний і користувацький дизайн; Інтерактивні елементи; Тестування доступності; Технічне завдання для забезпечення вебдоступності.
						“Підвищення ефективності управління для органів місцевого самоврядування”	
						Підтримка новоутворених та реорганізованих територіальних громад у формуванні ефективності управління.	Програмою проведено набір навчальних груп за різним функціональним напрямком.

ВИСНОВКИ

Регіон з підвищеним рівнем техногенного навантаження та накопиченими впродовж десятиріч екологічними проблемами, частину з яких можна віднести до категорії загальнодержавних, вимагає проведення ефективної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та прийняття виважених рішень. Негативна спадщина “радянської ідеології”, притримування вже у незалежній державі концепції економічного зростання без наслідків для навколишнього середовища та надмірна централізація влади не сприяли покращенню ситуації.

Основними екологічними проблемами області залишаються:

- забруднення атмосферного повітря викидами від промислових підприємств та автотранспорту;
- забруднення водних об’єктів скидами із зворотними водами промислових підприємств та підприємств житлово-комунального господарства;
- видалення, захоронення відходів гірничодобувної, металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості, а також управління відходами I-III класів небезпеки;
- порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону та забруднення підземних водоносних горизонтів;
- підтоплення земель та населених пунктів регіону, поширення екзогенних геологічних процесів;
- охорона, використання та відтворення дикої фауни і флори, проблеми природно-заповідного фонду.

У таких складних умовах навіть незначне поліпшення екологічного стану можна вважати, у деякій мірі, перемогою. 2017 рік започаткував тенденцію до зменшення техногенного навантаження на стан довкілля в регіоні, наступні роки – її продовжили. Це переломний етап на шляху до певних позитивних зрушень.

Особливістю даного звітного періоду, що вплинуло на результативні показники, є введення в Україні воєнного стану та проведення воєнних дій росії на території України.

Військова агресія росії призвела до цілого ряду небезпечних впливів на всі складові навколишнього природного середовища: атмосферне повітря, ґрунти та ландшафти, поверхневі та підземні води, рослинність, тваринний світ. Основна небезпека для навколишнього природного середовища в умовах воєнних дій пов’язана з ризиком забруднення через пошкодження промислових підприємств та інфраструктурних об’єктів внаслідок влучання боєприпасів або аварійне порушення їх роботи через припинення електропостачання, водопостачання, газопостачання, порушень технологічних процесів тощо.

Справжнім лихом для України став підриг росіянами дамби Каховської ГЕС. Великих збитків воєнний злочин росіян у підриві дамби Каховської ГЕС завдає лісовому, водному та сільському господарству, оскільки інтенсифікуються ерозійні процеси, відбулась втрата зрошувальних земельних

ділянок, на яких здійснено посів рослин. Крім того, відбуваються зміни кліматичних умов (вітрова ерозія висохлого мулу, перенесення мас піску і мулу, посушливі явища нижче м. Нікополя).

З метою зменшення негативного впливу бойових дій на навколишнє природне середовище необхідно вживати негайні заходи для захисту та відновлення екосистем на постраждалих територіях. Такі заходи можуть включати рекультивацію земель, відновлення лісових насаджень та об'єктів природно-заповідного фонду, а також заходи із запобігання подальшого забруднення. Важливо підтримувати увагу міжнародної спільноти та суспільства до проблеми екологічних наслідків війни в Україні та вживати всіх можливих зусиль для їх усунення.

Завдання на майбутнє – побудувати зелену економіку в області саме на межі співставлення інтересів економіки та екології.

ДОДАТКИ

Відповідальні виконавці розділів доповіді про стан навколишнього природного середовища в Дніпропетровській області за 2023 рік

<i>№ з/п</i>	<i>Назва розділу</i>	<i>Відповідальні</i>
1.	Загальні відомості	<p>п. 1.1. Наталія ТІШКОВА – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424</p> <p>п. 1.2. Наталія ШЕВЧЕНКО – заступник начальника управління – начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424</p> <p>п. 1.2. Дар'я ЧЕРНИШ – заступник начальника управління – начальник відділу розвитку природно-заповідного фонду управління розвитку природно-заповідного фонду та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424</p>
2.	Атмосферне повітря	Наталія ШЕВЧЕНКО – заступник начальника управління – начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424
3.	Зміна клімату	Наталія ТІШКОВА – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424
4.	Водні ресурси	Наталія ШЕВЧЕНКО – заступник начальника управління – начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424
5.	Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, розвиток природно-заповідного фонду та формування національної екологічної мережі	Дар'я ЧЕРНИШ – заступник начальника управління – начальник відділу розвитку природно-заповідного фонду управління розвитку природно-заповідного фонду та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424

<i>№ з/п</i>	<i>Назва розділу</i>	<i>Відповідальні</i>
6.	Земельні ресурси та ґрунти	Олексій КРАМАРЬ – виконуючий обов’язки начальника відділу з питань регулювання земельних відносин управління розвитку природно-заповідного фонду та земельних відносин департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424
7.	Надра	Наталія ШЕВЧЕНКО – заступник начальника управління – начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природо-користування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424 Наталія ТІШКОВА – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424 Катерина ГРЕК – головний спеціаліст – юрисконсульт департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424
8.	Відходи	Наталія ШЕВЧЕНКО – заступник начальника управління – начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424
9.	Екологічна безпека	Наталія ШЕВЧЕНКО – заступник начальника управління – начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424
10.	Промисловість та її вплив на навколишнє природне середовище	Наталія ТІШКОВА – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424
11.	Сільське господарство та його вплив на навколишнє природне середовище	Наталія ТІШКОВА – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424
12.	Енергетика та її вплив на навколишнє природне середовище	Наталія ТІШКОВА – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424

№ з/п	Назва розділу	Відповідальні
13.	Транспорт та його вплив на навколишнє природне середовище	Наталія ТІШКОВА – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424
14.	Стале споживання та виробництво	Наталія ТІШКОВА – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424
15.	Державне управління у сфері охорони навколишнього природного середовища	<p>п. 15.1., 15.2., 15.3., 15.4., 15.5., 15.6, 15.13. Наталія ТІШКОВА – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424</p> <p>п. 15.1., 15.7. Ірина БОГУШ – виконуюча обов’язки начальника відділу координації та фінансування екологічних програм департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424</p> <p>п. 15.5., 15.8., 15.9. Наталія ШЕВЧЕНКО – заступник начальника управління – начальник відділу природних ресурсів та дозвільної діяльності управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424</p> <p>п. 15.6. Олексій ДЕСНА – начальник відділу контролю природоохоронних заходів та оцінки впливу на довкілля управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424</p> <p>п. 15.10., 15.11., 15.12. Ірина МОСКОВКА – начальник відділу організаційної роботи, зв’язків з громадськістю та ЗМІ департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424</p>
	Висновки	Наталія ТІШКОВА – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424
	Додатки	Наталія ТІШКОВА – начальник відділу економіки природокористування та екологічного моніторингу управління дозвільної діяльності, оцінки впливу на довкілля та економіки природокористування департаменту екології та природних ресурсів облвійськкадміністрації, тел. 0965129424

**Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища
Дніпропетровської області в 2023 році підготовлена за участю:**

Департаменту економічного розвитку облвійськадміністрації;
 Департаменту освіти і науки облвійськадміністрації;
 Департаменту фінансів облвійськадміністрації;
 Управління паливно-енергетичного комплексу та енергозбереження
 облвійськадміністрації;
 Управління транспорту облвійськадміністрації;
 Громадської екологічної ради при Дніпропетровській
 облвійськадміністрації;
 Державної екологічної інспекції Придніпровського округу
 (Дніпропетровська та Кіровоградська області);
 Державної установи “Дніпропетровський обласний центр контролю та
 профілактики хвороб Міністерства охорони здоров’я України”;
 Державної інспекції ядерного регулювання України;
 Дніпровської митниці Державної митної служби України;
 Дніпропетровського регіонального центру з гідрометеорології;
 Регіонального офісу водних ресурсів у Дніпропетровській області;
 Східний лісовий офіс ДСГП “Ліси України”;
 ДНВП “ГЕОІНФОРМ України”;
 Головного управління статистики у Дніпропетровській області;
 Головного управління Держгеокадастру у Дніпропетровській області;
 Інституту геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України;
 Ботанічного саду Дніпровського національного університету
 ім. Олеся Гончара;
 Криворізького ботанічного саду НАН України;
 Природного заповідника “Дніпровсько-Орільський”.